

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Alternativ titel | Alternative title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Nathansen, Henri.

Mendel Philipsen & Søn : Roman.

Mendel Philipsen og Søn.

Kbh. : Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, 1932

457 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

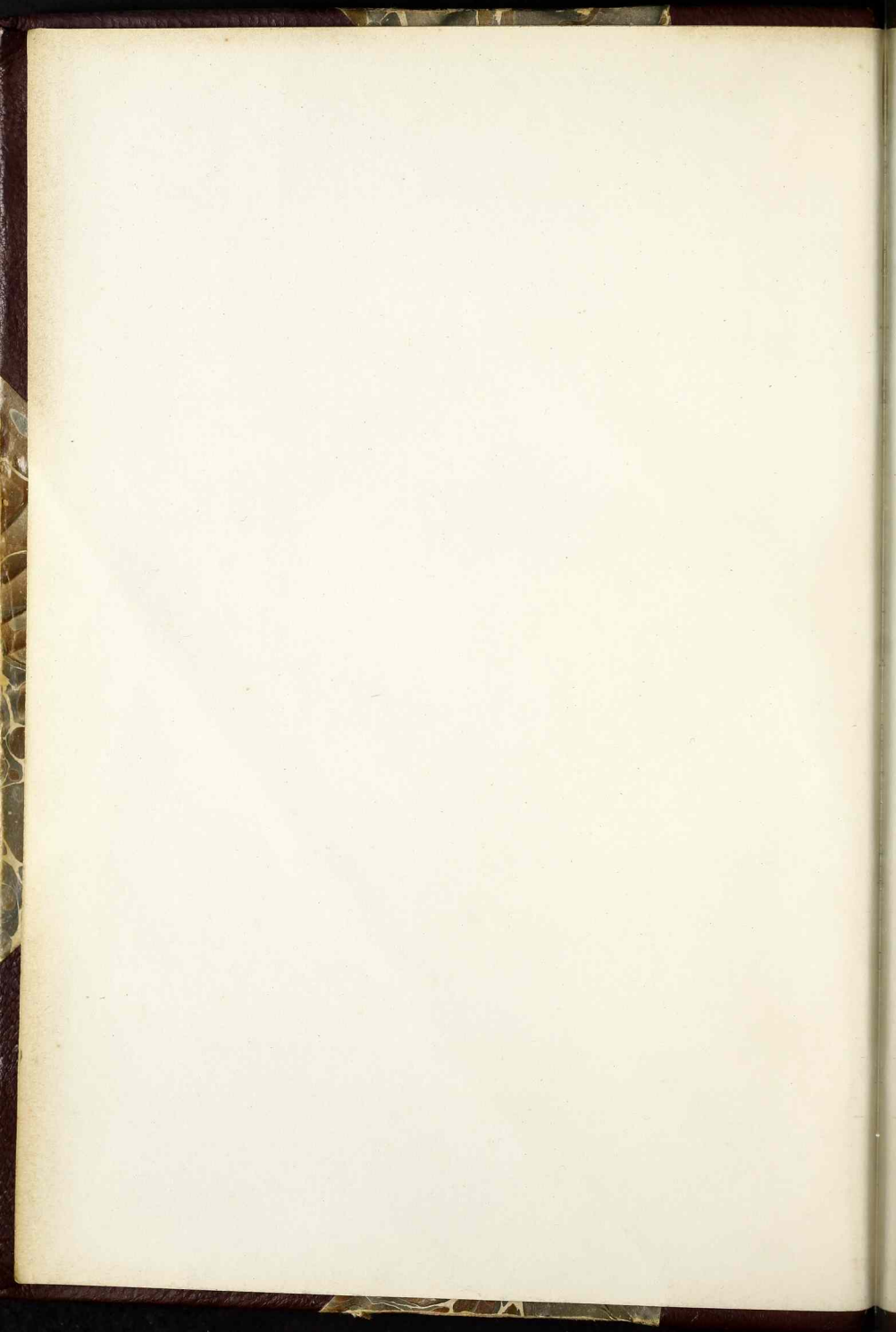
UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021446085

HENRI NATHANSEN

MENDEL PHILIPSEN & SØN

ROMAN

NYT NORDISK FORLAG · ARNOLD BUSCK
KJØBENHAVN MCMXXXII

MENDEL PHILIPSEN & SØN

1933 593

Copyright 1932 by Henri Nathansen.

KROHNS BOGTRYKKERI
HARALD JENSEN'S BOGTRYKKERI

FØRSTE DEL

I.

HUSET staar der endnu — det gamle Philipsen'ske Hus — i en af den gamle Bys Sidegader, der parallelt med Vimmelskiftet bugter sig ned mod Købmagergade. Nu er de to gammeldags Butiker med de høje Stentrapper forsvundet, hvor i Begyndelsen af 80erne Urtekræmmer Christensen og Skomager Lauridsen, »den forgyldte Støvle«, havde til Huse, og har givet Plads for et stort moderne Møbelmagasin med mægtige Spejlglasruder tilvenstre, og en fornem Bog- og Papirhandel tilhøjre for Porten — begge med Indgang i Plan med Gaden. Men det øvrige Hus staar omtrent, som det dengang stod. 1ste Salen, hvor de skiftende Ejere og Indehavere af Firmaet Mendel Philipsen & Søn havde resideret fra Fader til Søn, 2den Salen, hvor Urtekræmmer Christensen havde sin Privatlejlighed, og den nu tilbyggede 3die Sal, hvor Skomager Lauridsen i sin Tid havde sin Beboelse bag de to fremspringende Kviste. Gaar man gennem den høje hvælvede Port, hvor den gamle Portklokkes Metalgreb er rustet fast i Sandstenskarmen, kommer man ind i en lukket kvadratisk Gaard, hvor endnu de smaa Tremmehuse mod det gulstrøgne Baghus og den bindingsværk-tavlede Sidefløj med de flaskegrønne Ruder fremkalder Mindet om fjerne idylliske Tider

og borgerlig-beskedent Liv indenfor Voldenes København.

Svundne Tider! En sælsom Stemning sænker sig over den, der dengang var Dreng, og som ofte paa sin Vej til Skolen saa' den lille trivelige og rødmossede Urtekræmmer Christensen staa i den aabne Butiksdør med det kuglerunde Ansigt skinnende som en Sol i Solen — eller standsede udenfor Skomager Lauridsens forgyldte Støvler, der straaledede med eventyrlig Glans i Glasmontren. Men dybest bevæges Sindet den Dag i Dag efter et halvt Aarhundredes Forløb af Erindringen om de to smaa Skikkelser, der med hinanden under Armen, Vinter og Sommer, hver Dag præcis Klokken 8½, dukkede frem af den skumle Porthvælving, skraaede over Gaden og begge samtidig vinkede op til Vinduet paa første Sal med Gadespejlet, hvor en ung Pige i Tyverne, med mørkskygget Pandehaarsfrisur og sorte straalende Øjne, besvarede deres Hilsen og med et viftende Lommetørklæde fulgte dem paa Vej, indtil de var ude af Syne.

De to smaa Skikkelser, der da efter den daglige Ouverture fortsatte deres rolig sammentravede Gang ned mod Købmagergade, var Grosserer Semmy Philipsen, med det mellem Datidens Jøder populære Tilnavn Philip Fedtebrød — og hans Hustru Fru Frederikke.

Paa den Tid, da Fortællingen tager sin Begyndelse, var Semmy Philipsen en Mand paa omkring de 50. Bedstefaderen, Mendel Philipsen, havde i sin Tid grundlagt Firmaet i Isenkram og Tougværk, og omkring Midten af forrige Aarhundrede havde Sønnen, Aron Philipsen, hævet Huset til betydelig Anseelse, med Kontorer baade i London og København. Det havde været Aron Philipsens Ønske, at begge hans Sønner, Frederik og Semmy Philipsen, skulde optages i Firmaet og føre Forretningen videre. Men Frederik, der var af en selvstændig og egenraadig Natur, følte ikke Lyst til at underordne sig Faderens stædige Vilje og faste Kommando, han brød allerede tidlig ud for at oparbejde sig sin egen Forretning i Kolonial en gros, og Firmaet Frederik E. Philipson — Frederik med o i Enden, som Jøderne indbyrdes kaldte ham — var i Tidernes Løb vokset til et Handelshus af store Dimensioner. Efter Aron Philipsens Død førte da den yngste Søn, Semmy, Firmaet Mendel Philipsen & Søn videre. Men hvad enten nu Konjunkturerne eller Konkurrencen bar Skylden, saa gled det gamle Firma langsomt ind i Ubemærketheden. Noget skyldtes det vel ogsaa Semmy Philipsen selv. Thi skønt ingen kunde bebrejde ham Mangel paa Flid eller Interesse, saa var der dog i hans Natur en medfødt Brist, som Faderen havde karakteriseret gennem det stadig tilbagevendende Omkvæd: »Semmy har en god Forstand, men han forstaar ikke at bruge den.« Naar Semmy da med et godlidende Smil og med sine smaa ironiske Hovedkast paahørte Faderens Kritik uden Protest, forstod

man det faderlige Omkvæds dybere Mening. Semmy var vel, som Faderen, flittig og paapasselig — men han manglede Udsyn, Fremsyn, Fantasi, kort sagt Dristighed i det psykologiske Øjeblik. Ham selv uafvendende røbede han tit og ofte denne sin manglende Evne af særegen Købmandsnatur ved at berette om, hvad han kunde have købt, hvad han kunde have tjent. Ofte kunde han, naar han traf en tilfældig Bekendt paa et Hjørne, henkaste med en overlegen Gestus mod Ejendommen: »Den Hjørneejendom her kunde jeg i 1872 have købt for 35,000 Rigsdaler«. Eller naar han om Søndagen var paa Udflugt til Frederiksberg med Familien: »De Grunde dér ved Trommesalen kunde jeg i Slutningen af Halvtredserne have købt for en Slik«. Nej — Semmy Philipsen var ikke en Købmand af Broderen Frederik Philipsons Format — »min store Bror«, som han i Omtale benævnedes ham, med en Blanding af Beundring og lun Ironi. Semmy var *bekoved* — dette jødiske Udtryk, der i sig indeslutter Dyder som Nøjsomhed, Redelighed, Borgerlighed, beskeden Ubemærkethed. Derfor førte han sit Liv indenfor Hjemmets fire Vægge, Dag efter Dag, Aar efter Aar, ad de samme rolige Baner, tilfreds med Dagliglivets og Familielivets smaa Oplevelser og Oplevelser — tilfreds med sit beskudne aarlige »Provenu« af Forretningen, tryk i Besiddelsen af den nette, lille Kapital, han i Aarenes Løb havde samlet sig ved Nøjsomhed og Sparsommelighed. »Du og BARNET skal have det ordentligt, naar jeg falder bort« — var hans Yndlingsætning, naar han og Fru Frederikke

paa Morgenturen drøftede Fremtiden. Men derfor gled ogsaa den gamle Forretning sammen med dens Indehaver længere og længere bort fra Strømmen, indtil den nu, som Semmy Philipsen selv, var havnet i smult Vande — en gammel Skude, der havde lagt op og solgte fra Bolværket, uden Mod eller Lyst til at krydse sig frem gennem Stormene paa de aabne Have. Kun én eneste Mindelse om Firmaets Storhedstid var blevet tilbage — de Forretningskort, Semmy Philipsen udsendte til sine Kunder før de halvaarlige Rejser. Paa disse Kort, hvis Form og Indhold var trofast bevaret gennem Tiderne, stod stadig at læse:

Vor Rejsende, Hr. *Semmy Philipsen*, vil i den nærmeste Fremtid tillade sig at aflægge Dem et Besøg for at forelægge Dem vor Prøvekollektion af kurante Varer i Isenkram og Tougværk.

Med særdeles Agtelse

Kontorer: MENDEL PHILIPSEN & SØN
London og Kjøbenhavn.

Præcis Kl. 7½ stod Semmy Philipsen op. Han sagde sit vante »Godmorgen« til sin Hustru, Fru Frederikke, iførte sig de nødvendige Beklædningsstykker, og gik saa hen og rullede Gardinet op. Efter en Undersøgelse af Thermometret udenfor Vinduet og af det Stykke Himmel, der var synligt mellem Gaardens Huse, afgav han da en kort meteorologisk Vejrberetning til

Frederikke, der henne fra Sengen besvarede den med et roligt: Hm —! Han tog saa de to Haarbørster, der altid laa i Vindueskarmen til Soling og Udluftning, og strøg det tætte brunkrusede Haar i skrappe Stød fra Panden opad, hvorpaa han gav det kortstudsede Fuldskæg en noget blidere Omgang. Fra Servanten hentede han derefter Sæbe og Tandbørste, slog et Haandklæde over Skuldrene og vandrede saa sin daglige Gang gennem Dagligstue og Spisestue ud til Køkkenet, hvor han ved Vasken fuldførte sit Toilette, mens Frederikke i Ro og Mag tilendebragte sit inde i Soveværelset. Semmy Philipsens Vaner var — ligesom andre Særheder — en øm Forbindelse af Nøjsomhed og Stædighed. Ingen Magt paa Jorden, endsige da i Himlen, skulde kunne faa ham til at ombytte den gamle, indskrumpne Svamp med en nyere og porøsere — forsøgte Familiens Medlemmer ved højtidelige Lejligheder at indsmugle en moderniseret Udgave af bemeldte Artikel blandt Gaverne, beføjte Semmy Philipsen den først sagkyndig med smaa tilfredse Nik og Grynt — og lagde den derefter ned i Kommodeskuffen til dens Forgængere, for ved senere Lejlighed at anvende den som Gave til Frederikke eller hendes Søstre. Dér i Kommodeskuffen hvilede Side om Side i en Slags aaben Begravelse alle de Nyttegenstande, som i Tidernes Løb var blevet skænket ham til Afløsning af de gamle. Dér laa en fin Rejsenecessaire i rødt Læder med alt til Faget henhørende af Børster, Kamme, Sakse og Neglerensere — men hver Gang Semmy Philipsen tog ud paa en af sine halvaarlige Forretnings-

rejser, blev det gamle Voksdugsetui taget frem, som Frederikke kort efter Bryllupet havde foræret ham med et sammenslynget S. P. omslynget af falmede For-glemmigejer — og de daglige Toilettesager rullet ind og bundet sammen med et Bændel i regelmæssig Sløjfe.

Naar da Semmy Philipsen havde fuldført sit Toilette ude i Køkkenet og drøftet de smaa huslige Anliggender med den gamle Pige Oline, vandrede han rød-mosset og sæbevasket, med runde morgenfriske Øjne og let dugget i det krusede Fuldsæk, tilbage til Sove-værelset. I Spisestuen, hvor Datteren Sofie var i Færd med at ordne Tebordet, standsede han, hun kom da hen for at kysse ham til Godmorgen, og han rakte hende sin fyldige Trutmund med de mærkelig friske Læber. Saa rankede han med en egen stolt Rejsning sin lille tætte og muntre Person — og forsvandt i Soveværelset, hvor Ægtefællernes Stemmer blandede sig i hyggelig Summen. —

Morgenmaaltidet er nu sat til Livs. Semmy Philipsen gaar ud i Entréen for at iføre sig Overtøjet til Morgen-turen, mens Frederikkes og Sofies Smaapludren lyder ud til ham inde fra Spisestuen. Semmy Philip-sen staar et Øjeblik nysgerrig lyttende, saa antager hans Ansigt pludselig et Udtryk af myndig Hersker-vilje, han dunker utaalmodig og dog tilpas diskret Stokken i Gulvet:

»Kommer du saa, Frederikke?»

»Ja, ja, jeg maa vel have Lov til at synke Teen!«

»Den kan du synke ned ad Trappen.«

»Hvis du jager med mig, kan du gaa alene.«

»*Hillels Geduld* —!» mumler Semmy Philipsen derude med Haanden paa Dørgrebet.

Frederikke kommer med rolig Værdighed ud i Entréen. Hun faar Kaaben om sin lille trivelige Figur, hjulpet under skæmtefulde Sidebemærkninger af Datteren Sofie. Sofie er højere end Forældrene, omkring Midten af Tyverne, hendes Vækst af en egen sund Frodighed, i det blege Ansigt med den typisk jødiske Marmorteint straalere de paa én Gang tungsindige og lattermilde Øjne. Hun rækker Moderen Tasken til de daglige Indkøb, den samme veltjente og velholdte Taske, der nu i 30 Aar har fulgt Fru Frederikke paa den daglige Morgenvandring med samme Trofasthed som Giveren. Saa rækker hun Moderen Munden til Kys:

»Farvel, lille Mor —.«

»Farvel, min søde Pige.«

»Ja, Farvel!« afbryder Semmy Philipsen determineret og gaar med en resolut Drejning først ud ad Døren.

Da Semmy Philipsen og Fru Frederikke er naaet over paa det modsatte Fortov, standser de og hilser — først til Urtekræmmer Christensen, der som sædvanlig staar nyskrabet og blankpoleret i Butiksdøren — saa op til 1ste Sal, hvor Sofie vinkende og viftende viser sit Ansigt mellem de tætte, filerede Gardiner. Efter at have sat sig i Gang vinker Semmy Philipsen endnu en Gang bagud med Stokken. Og de to smaa Skikkelser ruller da smaasnakkende den vante Vej mod Købmagergade.

Købmagergade er for Semmy Philipsen ikke blot Byens, men Livets Pulsaare. Der havde hans Fader,

Aron Philipsen, i Firmaets Storhedstid haft sine Forretningskontorer og Lagerlokaler i den røde Gaard skraas overfor Kronprinsessegade. Dér havde Semmy Philipsen som lille Dreng haft sin Plads ved Vinduet i Faderens Privatkontor til Gaden, dér havde han fulgt Forretningens Vogne med de svære Heste, som kom skramlende og ramlende ud gennem Porten, og sét Kuskene hilse op til ham med Pysken. Dér havde han vandret med Barnepigen paa Vej til Kongens Have og sommetider fulgt Faderen til Uhrmagerens Hjørne paa hans Vej til Børsen. Og oppe i Baggaardens Labyrint af Lagere og Loftter og i Væver Meyers Hus og Gaard ved Volden havde han leget med Frederikke og hendes Søstre — og paa det Sted, hvor den røde Gaard paa Købmagergade havde ligget, standsede han nu idag som saa ofte før og sagde med smaa eftertænksomme Hovednik:

»Det var dén Gang«

Naar saa denne lille stilsfærdige Andagt var overstaaet, fortsatte han og Frederikke deres Gang. Først til Bageren. Dér meldte Semmy Philipsen daglig sin Ankomst ved to Dunk med Stokken i Gulvet — den særlig foretrukne Jomfru kom da smilende hen til Disken og pakkede efter stiltiende Overenskomst det varme Frokostfranskbrød ind, forsynet med en lille Sejlgarnsstrop til Ophængning paa Semmy Philipsens Frakkeknop. Fra Bageren gik Turen til Røgmand Larsen i Klareboderne, en dyb Kælder med en erindringsfyldt Duft af Fugt, Røg og nystrøet Gulvsand. Semmy Philipsens første Spørgsmaal var atter og atter det

samme: »Naa, min gode Larsen — har De en frisk Laksenakke til mig i Dag?« Og de Dage, hvor Larsen, gulbleg og gennemrøget, kunde præsentere en virkelig første Klasses Nakke af glinsende Tykkelse og med godt Lag om Kæberne, glødede Semmy Philipsens Kinder af Spænding og Forjættelse. Og naar saa Lakse-
nakken var forsvundet i Frederikkens Taske, gik Turen videre med mange Standsninger udenfor de gamle anerkendte Forretninger fra Voldenes Tid — indtil det sidste store Ophold udenfor Slagter Cohns Forretning i Boderne omkring Nikolaj. —

Semmy Philipsens Barndomshjem havde været *koscher*, det blev ført efter gammel Ritus, overholdt Højtiderne, lod Sønnerne blive *Barmizwo* og iagttog de rituelle Bestemmelser med Hensyn til Mad og Drikke. Saalænge Forældrene levede, overholdt Sønnerne den samme Ritus for at kunne modtage dem i deres respektive Hjem, men efter Forældrenes Død gled Sønnerne som de fleste Jøder mere og mere over i en *treifo* Husførelse. Dog — én Ting overholdt Semmy Philipsen endnu: han spiste *koscher* Kød og undgik Flæsk som en Helligbrøde, ja selve Ordet havde i hans Øre en Biklang af *Risches*. Han glemte aldrig, saa længe han levede, dét Omkvæd, der atter og atter havde fulgt ham gennem Gadedrengenes Tilraab paa hans Vej til Skole: »Hør du, Jøde — kan du spise Flæsk og drikke Fløde?« Derfor holdt han krampagtig fast ved Slagter Cohns Forretning, skønt han ofte fristedes af Varerne i de mere fornemme Butiker, og skønt Frederikke ligesaa ofte lod en afsides Bemærkning

falde om, at Slagter Cohns Pris var endnu mere *koscher* end hans Kød. Men Semmy Philipsen blev ved sit. Som saa mange andre Jøder havde han en udpræget Lidenskab for Kød, og da denne Lidenskab stod i Forbindelse med en lidenskabelig opøvet Sagskundskab, var Besøgene i Slagter Cohns Forretning selve Morgenturens Klimaks.

Idet de nu tonede frem foran Butiken, lettede Slagter Cohn paa den rundpuldede Hat, og vendte sine Øjne spiddende mod Semmy Philipsen — vel vidende, hvor Ofret var at finde.

»Hvad har De idag, min gode Cohn?« spurgte Semmy Philipsen, idet hans Blik magnetisk blev tiltrukket af en Højreb, hans Yndlingsret.

»Vi har fin-fin Højreb, Hr. Grosserer,« sagde Cohn, der i et Nu havde gættet Semmy Philipsens Tanke — uden at vende Blikket bagud, hvor Højreben hang.

»Jeg ser det,« sagde Semmy Philipsen sagkyndigt.

»Ja, selvfølgelig,« smilede Cohn underfundigt, idet han vendte sig og løftede Højreben af Krogen. »Ekstra Vare, f-f Portorico.«

Nu faldt Frederikke ind, nøgtern og kuldslaaet:

»Den er tør, Cohn.«

»Tør?« Cohns spillende Øjne duggedes af Vemod med en let Tilsætning af Forargelse. »Tør!« gentog han, mens Lidenskaben brændte gennem de blege Træk. »Jeg skal aldrig komme fra dette Sted —! Hvis denne Reb er tør,« baldyrede han og stak en Finger dybt ned i det blodige Kød, »saa er Peblingsøen ogsaa tør!«

Semmy Philipsen lod en af sine kyndige Fingre glide hen over den fristende Steg og sagde med et alvorsfuldt Nik mod Frederikke:

»Manden har Ret.«

Forhandlingerne var overstaaet, Stegen indpakket. Da Fru Frederikke havde fjernet sig saa langt, at hun var udenfor Skudvidde, sagde hun:

»Mit Jid' soll man Kuggel essen und in Schul gehn —!«

»Ich kenn meine Leut«, nikkede Semmy Philipsen, »mig narrer han ikke«. Og med en Vending, hvormed han plejede at afskære enhver Debat om sine Indkøbs Bonitet, tilføjede han:

»Stykket er *fundet* til Prisen!«

Da Semmy Philipsen kom hjem, fortalte Sofie, at Moderens Søster, Tante Belse, havde været der for at bede dem komme over til Fredagften som sædvanlig.

»Er det Fedtebrød?« spurgte Semmy Philipsen.

»Det tror jeg nok,« svarede Sofie undvigende.

»Man skal ikke tro, man skal vide,« sagde Semmy Philipsen, idet han demonstrativt gik ud paa Kontoret.

Kontoret laa ved Siden af Lejligheden, men med direkte Indgang fra Trappen. Fra Døren traadte man ind i Forkontoret, et trefags Værelse mod Gaden, hvor Prokurist Ludvig Simon residerede ved Skrive-

bordet udfor Midtervinduet. Den øvrige Del af Rummet var opfyldt af Varer — Bindegarn i høje Stabler, Reoler med Knive, Gafler og Skeer med fastbundet Prøve udenpaa Pakken, Piske i store Bundter, Skovle og Spader i Krogene, galvaniserede Spande og andet Isenkram spredt rundt omkring, hvor der var levnet Plads mellem de større kurante Varer. Ludvig Simon var en Slags Altmuligmand, en lille ilter Person omkring de 40, skaldet, med et lille sort Overskæg og runde Kaninøjne bag Lorgnetten. Han var fra den jødiske Friskole kommet ind i Forretningen, avancerede langsomt, men sikkert fra beskeden Kontorist til Lagerchef, Prokurist og Rejsende — en Mand uden nogetsomhelst Initiativ, men i Besiddelse af en evig brændende Energi. Han levede sit meget nøjsomme Privatliv sammen med Moderen i en lille Lejlighed i Sct. Pederstræde, hvor Ludvig i sin Fritid adspredte sig ved sit Klaver eller ved sit »Bibliotek«, to store Reoler, der indeholdt det meste af Guldalderens Literatur, Goethe, Schiller og Heine i Reclams Bind, enkelte Værker af den nyere Literatur, indbundne i Forlagets komponerede Pragtbind, foruden solide Værker af handelsvidenskabelig, leksikal og teaterhistorisk Karakter.

Ludvig Simon var altsaa af yderst ubemærket Eks-traktion. Jøderne var dengang — som de vel for største Delen trods Frihed og Lighed er det endnu — en By i Byen, langt mere end det misvisende Begreb en Stat i Staten. De udsondredes eller rettere afsondrede sig som en mere eller mindre skjult Organisme i By-

legemet, en stiltiende Sammenslutning, skabt af Nødvendighed mere end af Dyd, en Samfundsclan med skrevne og uskrevne Love i de følelsesbetonede Lag af gammel Ritus, Tradition og racepsykologisk Sind-Sans- og Sjælsform — med et nymodens Ord Mentalitet. Ikke saaledes at forstaa, at de holdt sammen — de holdtes sammen, med eller mod deres Vilje, i et eget nervøst Urocentrum, tiltrukket og frastødt af Paa-virkningerne udefra og af Instinktet indefra. Men indenfor deres paa en Gang nødtvungne og frivillige Sammenslutning var Lagene, Kasterne omgærdet med Skranker, skilt ved Afgrunde, der var dybere og uoverstigeligere end i noget andet Folkesamfund. Der var et *Aristokrati* af en Ophøjethed og Fjernhed, som kun længst forsvundne Tiders Samfund kan opvise, en majestætisk Kreds af Plutokrati og Akademi, med Navne der klang af Guld og tonede af olympisk Højhed, Slægter med gamle Slægtsnavne af mystisk og mythisk Storhed og Magt. Der var et *Bourgeois*i af Handel og Bedrift, udadvendt, foretagsomt, spillevende interesseret i Kunst og Politik, Slægter med særprægede Fysiognomier, der skilte Levin'erne fra Levy'erne, Goldschmidt'erne fra Simonsen'erne, Heyman'erne fra Hertz'erne, Bendix'erne fra Warburg'erne. Der var det jævne *Borgerskab*, Smaagrossisterne og Købmændene, Haandværkerne og Detaillisterne, et sparsommeligt, hyggeligt indendørs Samfund, der levede midt i Strømmen og dog fjernt derfra, en summende Sværm af arbejdsivrige Menige, allestedsnærværende og ingensteds at finde, fyldt af Vaagenhed, Nyfígenhed,

Livskraft og Munterhed — et Samfund af lune, velordnede Smaahjem med smaa runddrejede Koner, der stod for Husførelsen i stort og smaat, og en sortøjet og smaakrøllet Børneflokk, spillende af paagaende Liv og rapmundet Tungefærdighed. Og endelig var der det underste Lag af sky og skræmt *Proletariat*, Smaafolk af ubestemmelig Livsstilling, en uordnet og urolig Samling, ikke just af Udskud, men af Udskudte — Kældernes, Baghusenes og Smaagydernes Sværm af Diskontører og Pantelaanere, Sjakrere og Schnorrere, *Chates* af Navn, der krøb sammen i Krogene som lyssky Dyr, sloges om Rovet eller fordelte det mellem sig, eftersom de var Venner og Fjender til — en egen underjordisk Sværm af det af Skæbnen forfulgte Folk, mistroisk baade med og uden Grund overfor deres egne og andre, fanatisk i sit Had og taknemmelig for en hjælpende Haand, indtil en senere nægtet Hjælp forvandlede Taknemmeligheden til glødende Foragt.

Og ligesaa lidt Haab der var for Semmy Philipsen om at kunne naa op i de højeste Rangklasser gennem et Ægteskab mellem Datteren Sofie og en af Aristokratiets Sønner, ligesaa lidt Udsigt var der for Prokurist Simon til at vinde op i Principalens Sfære gennem en Forbindelse med Datteren. Ludvig Simons runde Øjne havde vel med skjult Beundring og endnu mere skjult Længsel fulgt Sofies Opvækst gennem Ungpigeaarene indtil den Dag i Dag, da hun var en fuldmoden og fristende Kvinde. Men aldrig havde han henvendt andre Ord til hende end et »Goddag«, naar han mødte hende paa Trappen, eller et »Glædelig Fest«, naar han

Nytaarsdag indfandt sig i Hjemmet for at takke for det forløbne Aar og modtage det traditionelle Gratiale af Semmy Philipsens Haand — 50 Kr. i en af Firmaets gule Forretningskonvolutter. Ellers kom Ludvig Simon kun i Huset ved ganske sjældne Lejligheder. Dette føltes ikke af ham som en Tilsidesættelse, endsige som en Deklassering — det var en Tradition, han var opfødt med, en Afstand, der var bestemt af Skæbnen, ikke af Menneskene. Han vidste, eller han var født og opdraget i Bevidstheden om, at han tilhørte et Lag, der nu én Gang laa, hvor det laa, i Sct. Pederstræde — og han manglede i sin Natur den Opdrift, den Viljens Fantasi, der skulde til for at tilkæmpe sig et højere Trin paa Rangstigen. Han var dén, han var, han blev, hvor han var, og han blev dén, han var — denne filosofiske Indstilling til Tilværelsen var ham i Kød og Blod, og han manglede i sit Sind det *Brus* af Blod og Brand, der kunde spænde Musklerne til det afgørende Spring over Svælget — for at ende i Dybet eller paa de fristende Højder paa den anden Side.

Idet nu Semmy Philipsen traadte ind i Forkontoret, sad Ludvig Simon som sædvanlig ved sit Skrivebord, beskæftiget med at ordne Morgenposten og gennemgaa Skibslisten i Morgenberlingeren. Han bøjede sig til »Godmorgen«, samlede tjenstivrig Brevene og Avisen, rejste sig og overgav Papirerne til Semmy Philipsen med et lidt kejtet Buk, ledsaget af mange smaa Hoveddrejninger. Med et kort Nik og et næppe hørligt »Hm« modtog Semmy Philipsen »Posten« og gik mod Privat-

kontoret med en Rejsning som en General, der har modtaget de indløbne Ordre og nu begiver sig til de hemmelige Overvejelser i Hovedkvarteret. Efter Morgenturen med Frederikke, der for ham altid stod i Sideordnensens, ja hyppigt i Underordnensens Tegn, følte han Simons tause Underkastelse som en Op-rejsning, og han nød med en kildrende Følelse af Herskemagt denne Morgentime, hvor hans Almagt gik som en tordensvanger Sky over Himlen, parat til at slaa ned over Simon i Forkontoret eller over Larsen, der ude paa »Lageret« i Sidebygningen afventede det daglige Uvejr's Komme.

Semmy Philipsen var imidlertid begyndt paa Berlin-geren, og alt hvilede i fredlyst Ro. Man hørte kun Avisens Raslen, naar Siderne vendtes, og nu og da Simons ilsomme Fjed ude i Forkontoret. Naar han passerede Døren til Privatkontoret, kastede han et skraat Blik over Lorgnetten for at aflæse Barometer-standen derinde. Simon havde, naar han var travit optaget, en mærkelig Færdighed i at snurre rundt om sin egen Axe — og han rumsterede nu med vild Energi rundt mellem Sejlgarnspakker og Kødhakke-maskiner, Journaler og Hovedbøger paa sin Vej til og fra Skrivebordet — belært gennem aarelang Erfaring om, at denne hans illusoriske Travlhed var den bedste Beroligelse for Principalens ømfindtlige Morgenhumør.

Inde i Privatkontoret var Semmy Philipsen nu naaet til Dødsannoncerne. Prokurist Simons vejrende Øre opfattede, idet han strøg forbi Døren, den beklagende Tungelyd, der tilkendegav, at et af Menighedens Med-

lemmer var salig hensovet. Denne Lyd var dels et Tegn paa Semmy Philipsens Deltagelse, dels et Udslag af Tilfredshed over, at Deltagelsen var paa *hans* Side. Simon hørte nu, at Avisen blev foldet sammen, og at Postens Aabning tog sin Begyndelse. Til sin Beroligelse fulgte han Gang paa Gang den kendte Lyd af Papirkniven, der langsomt skar Konvoluten op — hvorpaa Semmy Philipsen lagde de opskaarne Konvoluter til Side for at kunne bruge den uberørte Inderside til senere Notater og Udregninger.

Da hørtes pludselig midt i den idylliske Stilhed den metalliske Klang af Papirkniven, der sprang klirrende fra Skrivebordspladen, og gik som et elektrisk Stød gennem Prokurist Simons Nerver. Han hørte Skrivebordsstolen blive skubbet skramlende bagud — og et Øjeblik efter stod Semmy Philipsen uvejrssvanger i Døraabningen med et sammenkrammet Papir som en Tordenkile i sin løftede Haand.

»Hvem har besørget Bindegarn til Petersen & Møller i Slagelse?« buldrede Semmy Philipsen, mens gule Lyn glimtede fra Øjnene under den formørkede Pande.

Prokurist Simon havde dukket sig ved Skrivebordet under Nedslaget. Med et forskræmt Sideblik stirrede han mod den Kant, hvorfra Uvejret kom og mumlede rystet:

»Bindegarn til Petersen & Møller — skal se efter ude paa Lageret.«

»Se efter og se efter —!« afskar Semmy Philipsen den forskræmte Simon, der lydløst sank tilbage i Stolen, hvorfra han havde rejst sig. »Petersen & Møller

skriver her,« og han viftede det sammenkrøllede Brev under Simons vemodige Næse, »de skriver her, at der er bestilt 5 Dusin 3 Traad 6, og at de har faaet 3 Dusin 6 Traad 6. Hvem har ekspederet Ordren?« Og da Simon kun svarede med en bugtalende Mumlen, drejede Semmy Philipsen hurtig omkring som en Top og ilede paa de lidt korte Ben ud paa Lageret, mens Ordet »Schwineri!« fløj tilbage og hvislede Prokurist Simon om Ørene.

»Lageret« laa i Sidehuset, hvortil en Trappe førte ned fra Semmy Philipsens Privatkontor. Det var to mørke kolde Rum med smaa flaskegrønne Ruder, fyldt med en ubestemmelig Duft af Jern og Tjære, og tætpakket op mod de lave, skimlede Lofter af Firmaets Hovedvare, det større Isenkram og det svære Tougværk. Derude residerede Larsen, Firmaets Faktotum i de ydre Regioner som Simon i de indre — paa én Gang Lagerist, Ekspedient, Bud og Kusk for Forretningens tvende Trækvogne. Han var en svær, sindig og indesluttet Fremtoning omkring Midten af 40, med et uforstyrreligt og ubevægeligt Toddyblik, der svømmede taaget omkring som paa store Dybder. Som et selvfølgeligt Rudiment var han fulgt med Forretningen gennem alle dens vekslende Perioder, et Inventar, der var ligesaa uadskilleligt som Simons Skrivebord ude i Forkontoret. »Hastværk er Lastværk« stod skrevet med tykke Bogstaver paa hans ludende Skikkelse — fra den fastgroede Kasket, hvis Skygge var trukket ned over Panden, til de tunge Skaftestøvler med Zinkbeslagene, der gungrede over de hulslidte Gulvbræd-

der. Han bar altid Forklæde, som aldrig skiftedes, og en ubestemmelig Dragt, der saa' ud til aldrig at have kendt bedre Dage. Ingen havde set ham i anden Dragt, ingen havde set ham anderledes end den Dag i Dag — han saa ud, som om han var født som dén, han var og til dét, han var, et levende Bevis mod alle moderne Teorier om Nedstamning og Udvikling.

Da Larsen fra det inderste Lagerrum, hvor han var beskæftiget ved Indpakningsbordet, hørte Semmy Philipsen stolpre utaalmødt ned ad Trappen, lod han Toddyblikket svømme efter Lyden og trak det saa atter ind i Læ af Kasketskyggen, idet han med uforstyrrelig Flegma surrede Baandet om Karduspakken. Han anede i dybe Lag af sin Bevidsthed, at Semmy Philipsens Vrede vilde bryde sammen under hans svømmende Blik. Sagen var den, at Larsen besad Instinktets uberørte Sikkerhed og Frygtløshed, han kendte Semmy Philipsen til Bunds, han kendte sit eget Værd, og vidste at Principalens Despoti næredes af Underdanighed og Frygt, men prellede af mod en stejl Nakke og en stiv Ryg. Da han nu hørte Semmy Philipsens gammelkendte Raab: »Er Larsen her?« nøjedes han derfor med at mumle et næppe hørligt Brum og afventede i god Orden hans Tilsynekomst i Døren.

Semmy Philipsen stod i Døraabningen med det sammenkrammede Papir i sin løftede Haand. Tordenskyen laa endnu mørk paa hans Pande, men de runde og usikre Øjne og den letaflæselige Næse forraadte, at Angrebet ligesaa lidt denne Gang som saa ofte før lod sig gennemføre med Haab om Sejr.

»Har De ekspederet Ordren til Petersen & Møller i Slagelse, Larsen?«

Allerede den lidt vaklende Betoning af Ordet Larsen var nok for denne til at lade som intet og rolig fortsætte med Indpakningen, mens han mumlede sit vante Brum.

»Firmaet skriver her,« og Semmy Philipsen holdt det dirrende Papir i tilpas Afstand op foran Larsens Næse, »Firmaet skriver, at det har bestilt 5 Dusin 3 Traad 6, og har faaet 3 Dusin 6 Traad 6.«

»Vi kan jo se efter i Ordrebøgerne«, svarede Larsen sindigt, idet han slog Knude paa Pakken og hev den ned til de andre Ekspeditioner.

Nu vidste Semmy Philipsen, at det var risikabelt at drive Striden ud i de yderste Konsekvenser. Dels havde det i tidligere Tilfælde vist sig, at Fejlene kunde føres tilbage til hans egne Ordrebøger fra Rejsen, hvor han undertiden havde noteret Tal, som senere viste sig at være ligesaa ulæselige for ham selv som for andre. Og dels havde Larsen nu og da mødt hans Herskerlune med en knurrende Trusel om Opsigelse — og en Opsigelse fra Larsens Side vilde for Semmy Philipsen være ensbetydende med ydmygende Tilbage-tog og Fredsunderhandlinger fra hans Side. Thi medens Prokurist Simon var erstattelig, hvad baade han selv og andre vidste — var Larsen uerstattelig, hvad han selv vidste, og hvad han ikke mindst vidste, at de andre vidste. Da Semmy Philipsen derfor følte, at Stillingen var tvivlsom og Offensiven uigennemførlig, indstillede han sig i Brøkdelen af et Sekund paa

Defensiven, trak Skytset tilbage i Dækstilling og sagde:

»Der er ingen, der siger, at *De* har begaaet Fejlen, Larsen — men jeg siger, at der *er* begaaet en Fejl, hvor den saa ligger. Altsaa, lad Firmaet faa de 5 Dusin 3 Traad 6 og lad de fakturerede 6 Traad 6 gaa retur.« Og da Larsen trodsig bevarede sin urokkelige Taushed, sluttede Semmy Philipsen med denne Vending, som han altid anvendte, naar status quo skulde opretholdes, uden at Herskermyndigheden tilsidesattes: »De har forstaaet mig, Larsen!«

Et kort Brum. Og Semmy Philipsen skrider med oprejst Pande gennem Lageret tilbage til sit Privatkontor.

Og Formiddagen gaar med de vanlige Hændelser. Agenter møder op for at modtage Ordre eller i Mangel deraf for at drøfte merkantile og politiske Spørgsmaal med Chefen inde i Privatkontoret. Dørene holdes da lukkede, mens Semmy Philipsen fremsætter sit Syn paa Begivenhederne indenfor Handelens og Politikens Verden — traditionelt, forsaavidt som hans jødiske Natur bunder dybt i det overleverede, men med et radikalt Stænk af den Kritik, som paa samme Tid bunder i den jødiske Naturs Mistillid til det bestaaende. Det er denne levende Modstrid, der adskiller Semmy Philipsen fra det Borgerskab, han tilhører, det er denne Sindets Uro i hans ellers saa rolige Tilværelse, der holder hans Tanke ung og frisk. Semmy Philipsen stemmer vel af gammel Tradition og Ærefrygt paa »Højre«, men hans Interesse bevæger

sig om »Venstre«, snart lokket, snart skræmmet, en evig Bølgegang i hans tilsyneladende saa afklarede Indre. Paa samme Maade i hans merkantile Indstilling. Han véd af Instinkt, hvor Vejen gaar ud over de daglige Baner, han vejrer med sin følsomme Næse Strømninger af nye Luftlag, benytter den som en Pilekvist ved Eftersøgelse af nye Kilder — men hans Hang til Nøjsomhed og hans Trang til Ubemærkethed holder ham tilbage fra Eksperimenter, der som al Fristelse indeslutter Farer. Spørger en af de gamle Agenter ham, hvordan Forretningen gaar, svarer han paa sin lune Maade: »Vi sælger nok — men ikke nok — og endnu mindre mer end nok«. Hans stadig tilbagevendende Yndlingsomkvæd er disse: »Dem om dét, der svarer Udgifterne« — og: »Pas paa, hvad *jeg* siger —!« I det første indkreser han sig om sit Centrum, i det andet svæver hans Syn profetisk ud over Markedskonjunkturerne, med nedarvet Instinkt for de store Spekulationer, der giver den store Gevinst, men samtidig med Erfaringens Indsigt i den Risiko, der maa tages med i Beregningen. I Virkelighedens Verden holder han sig — med et af hans andre staaende Udtryk — »paa den sikre Side af Lighedstegnet«; men i Fantasiens bolttrer hans jødiske Temperament sig i Egne, hvor Konjunkturernes Kurver stiger og falder som en Alpekæde. Og ind imellem Ekskursionerne i Verdenshandelens og Storpolitikens farlige, men fristende Revirer drøfter han saa med jødiske Agenter specielle jødiske Anliggender, Menighedens interne Forhold, Familiebegivenheder, Udmærkelser og Forseelser,

Forretningsrygter og Smaaskandaler, Giftermaal og Dødsfald — alt isprængt lune Udfald mod »de Store« og Anekdoter om »de Smaa«. Erindringer fra gamle Dage, naar Etatsraad Nathanson fra »Berlingske« hened Aften aflagde Besøg i Frederikkens Hjem ved Volden og lod de unge Piger rode i hans Frakkelommer efter Redaktionskortene til »Folketeatret« eller »Casino«. Eller naar Goldschmidt indfandt sig paa Faderens Kontor i stumpumpet moderne Pels, stramtsiddende Bukser à la Disraëli og guldknappet Svipstok, hængende i Læderrem om Haandleddet. Og ind derimellem smaa forsigtige, men tilstrækkelig tydelige Strejflys over Broderen Frederik, »min store Bror«, der fra sit ophøjede Stade i Centrum af det jødiske Samfund belyste Semmy Philipsens beskedne Eksistens med et huldt Genskær af Slægtens Navn — med det fornemmere o i Enden. —

Naar saa de første Morgentimers Ekspeditioner, Reklamationer og Agentvisiter var overstaaet, gik Semmy Philipsen paa Slaget 11 $\frac{1}{2}$ over i Lejligheden for med god Appetit at indtage sit Yndlingsmaaltid, Frokosten. Idet han traadte ind i Spisestuen, indsugede han med et veloplagt Ah! Duften af Kongerøgelse, der fra Kakkelovnspladen sendte sine minderige Bølger udover Stuen og blandede sig med den sødlig-lune Varme fra Bøgebrændet, som buldrede hyggeligt i Ovn. Med et hurtigt Overblik rekognoscerede han Terrænet paa Spisebordet og nikkede anerkendende til Frederikke, da hans Falkeøje slog ned paa den glinsende Laksenakke. Sofie kom nu ind fra sit Værelse,

og alle tre samledes om Bordets gamle og evig nye Glæder. Den straalende Appetit, der udmærkede hele Familien, lagde i Begyndelsen Beslag paa al Interesse — i den andagtsfulde Stilhed hørtes kun Bornholmereens tunge Pendulsving og den rallende Lyd, naar Uhret nærmede sig Slag. Nede fra Gaden lød fjernt Fiskerkonernes Raab: »Torsk er godt — Rødspætter her — her er store levende Torsk er godt!« —

»Er der ellers noget Nyt fra Badstuestræde?« spurgte saa endelig Semmy Philipsen, da den første Appetit var tilfredsstillet.

»Badstuestræde« var den samlede Betegnelse for Frederikkens Familie, den gamle Enkefru Meyer og hendes tre ugifte Døtre. Væver Meyer ved Volden ansaas i sin Tid for en meget velstaaende Mand, men da han til Overmaal besad to udpræget jødiske Egenskaber, Gavnildhed og Selskabelighed, udviste Boet ved hans tidlige Død kun en mindre Formue, der lige var tilstrækkelig til et sparsommeligt Udkomme for Enken og Børnene. Og da det i hine Tiders jødiske Borgerskab var utænkeligt, at Døtre søgte et Selverhverv, kunde de tre Pigebørn kun i Skjul bidrage til Familiens Underhold ved Kunstsyning og Broderi til et Par jødiske Forretninger i Bredgade og Ny Østergade, der behandlede det forretningsmæssige Mellemværende med den yderste Grad af Diskretion.

Efter at nu »Badstuestræde«s Smaaanliggender var omhyggelig gennemgaaet sammen med Frokosten, og efter at Semmy Philipsen diplomatisk havde forhørt sig om Sammensætningen af Aftenens eventuelle Fed-

tebrødsbord, rejste han sig mæt, en Kende afspændt eller desillusioneret — der gives ingen sproglig Betegnelse, som dækker den Mellemtilstand af Tilfredsstillelse og Utilfredsstillelighed, der kendetegnede Semmy Philipsens daglige Uligevægt efter Maaltidet. Det Kys, hvormed han nu ledsagede sit »Velbekomme« til Frederikke og Sofie, var ikke blødt og saftigt, som naar han f. Eks. vendte hjem fra en Udflugt i Byen — det var mat, kendelig mærket af det vemodige Drag, der krympede hans Bryn og rynkede hans Pande. Men Semmy Philipsen kendte sig selv altfor godt og endnu bedre de to kvindelige Augurer, der ved et umærkbart Øjekast vekslede Tanker i Taushed og lod ham uforstyrret nærme sig Døren til Entréen. Derhenne vendte han sig med Haanden paa Dørgrebet og henkastede med en forretningsbetyngt Mine:

»Jeg gaar paa Frilageret og i Banken«.

Ude i Entréen iførte Semmy Philipsen sig da Over-tøjet — uden Assistance. Gud naade den formastelige, der vilde vove at række ham en hjælpende Haand i dette Øjeblik, hvor den svageste Anledning kunde bringe hans urolige Blod i Kog. Men alle kender den lurende Fare — Frederikke og Sofie kender den, Pigen ogsaa, Simon bedst af sørgelig Erfaring. Alt er derfor hemmelighedsfuldt tyst i Huset, da Semmy Philipsen aabner Døren til Kontoret og henkaster til Simon, der retter sig ved Skrivebordet som en Springfjeder:

»Naar nogen spørger efter mig, er jeg gaaet.«

»Naar kan vi vente Grossereren —?« spørger Simon ubetænksomt — Ordet »Grossereren« i dette upsyko-

logiske Øjeblik er nok til at tænde Ild under Kedlen.

»Naar jeg kommer!« svarer Semmy Philipsen og slaar Døren i med et Smæk. —

Men naar Semmy Philipsen i Porten har faaet tændt sin Frokostcigar, Hirschsprungs velrenommerede »Veneciana«, og er naaet over paa det andet Fortov, hvorfra han med løftet Stok sender en Hilsen, der minder om Officerernes Sabelsving ved Vagtparaden, op til Frederikke og Sofie — da dufter hans Misstemning bort med Cigarens blidt dulmende Røg og Aroma. I en nyfødt Stemning af Friskhed og Ligevægt skraaer han over Graabrødretorv, hvor den gamle Droskehest faar sin daglige Ration Sukker, som Frederikke hver Morgen efter gammel Hævd svøber i Silkepapir og putter i Yderlommen. Semmy Philipsens Interesse for Heste er iøvrigt ikke af eksklusiv human, men af saglig hippologisk Art. Fra Faderens Stalde paa Købmagergade, hvor Forretningsheste og Stadsheste stod opstaldet i velordnede Baase, havde han opøvet sit Kendskab, og paa sin Vej gennem Byen standsede han atter og atter for i al Hemmelighed at kontrollere Racerne: Frederiksborgerne, Knapstrupperne, Jyderne, Hannoveranerne og østprøjsisk Fuldblod. Af Hovedets Form, af Halsens Bue, af Kryds og Bensætning tog han Syn og Skøn, og navnlig de svære Sporvognsheste og de lette Rideheste, som nu og da krydsede Kongens Nytorv, gav ham Lejlighed til Analyse og Analogier af strengt videnskabelig Natur. —

Semmy Philipsen er nu naaet til »Frilageret«, et

snævert, tætpakket Rum i den gamle Toldkammerbygning paa Hjørnet af Toldbodvej og Amaliegade. Fra det højsiddende Vindu falder Solen ind over de sammenstuede Varer, der i Solskinnet udsender en krydret Duft af Emballage, som vækker Erindringer i Semmy Philipsens Næse om Storbedriften til Lands og til Vands i Firmaets gyldne Tid. Frilageret er for Semmy Philipsen det sidste Glimt af Fortids Aand og Heltkraft — en skøn Illusion om Magt og Ære, efter at Magten og Æren forlængst er gaaet over paa andre Hænder. Medens han staar derinde i det høje Rum, hvor Dampernes Tuden og Kranernes Spil trænger ind fra Havnen, genoplever han sin Ungdom og begyndende Manddom i Faderens Forretning, føler *hans* Aand svæve over det gamle Firmas Isenkram og Tougværk, fryder sig i sit broderlige Sind over Navnets Oplommstring gennem Fr. E. Philipsons Magt og Ry i Bank og paa Børs uden den fjerneste Gnist af Beklagelse, end-sige Misundelse. Nej — en sælsom Ligevægt og lykkelig Ro daler ned over hans Sind, og idet han ser sig omkring og flytter lidt om paa Pakker og Bundter, sender han som fra det fjerne en Tanke til Frederikke og Hjemmet, mens han fremmumler sit mystiske Omkvæd:

»Dem om dét, der svarer Udgifterne.«

Efter denne stille Time paa Frilageret, hvis Betydning ikke var Semmy Philipsen bevidst, men som var nødvendig for hans timelige Tilværelses Forening af Pligtfølelse, Pietets- og Traditionsfølelse, begav han sig gennem Kontrollen ned i den lille beskedne Re-

stauration, hvor man fik en Kop ekstragod Kaffe og et kæmpemæssigt Wienerbrød for en latterlig billig Penge. Han tændte sig sin anden »Veneciana« og bestilte det nystiftede Blad »Politiken«, som han ikke holdt i Hjemmet paa Grund af dets udfordrende Tone, der ikke stemmede med hans jødiske Forsigtighed, men som tiltrak ham gennem den lille Pol af radikal Glød, der ulmede i et skjult Frilager af hans Bevidsthed. Semmy Philipsen var, som Flertallet af Danmarks Jøder, født under Trykket af den dobbelte Indstilling til Tilværelsen, den danske og den jødiske, og da et Samlingspunkt ikke lod sig finde i det Indre, skabte man et opportunt ydre Væsen af Forsigtighed, Stilfærdighed og Ubemærkethed, der dækkede over Forskellen uden at demonstrere Ligheden. Vel søgte en Del af den jødiske Verden, navnlig af de øverste Rangklasser, lidt hektisk at præsentere deres Danskhed overfor Omverdenen, søgte og fandt saavel i Tide som i Utide Lejlighed til at fremhæve det danske og tilsløre det jødiske Væsen — med Parvenuens ostentative Taktløshed, uden Sans for det paradoksale og uværdige i Situationen. Men den store jødiske Borgerklasse, som ikke stræbte efter politisk, social og kommerciel Magt og Ære, iagttog en streng Neutralitet, holdt ikke aabent Hus hverken med sine ydre eller indre Anliggender, søgte — taknemmelig for Borgerretten i Landet — at udligne, hvad der lod sig udligne, uden derfor at udviske hvad der ikke lod sig skjule. Det var jo nok en Eksistens paa gyngende Grund, og Dobbeltgheden i Tilværelsen affødte ikke blot et ydre Spil eller Skin

som Nødværge, men ogsaa en indre Strid af nervøs Splittethed, der kunde angribe Personligheden og Karakteren. Dog — Uroen fandt altid en Udløsningskanal gennem den Strøm af Sindets Vilje og Sjælens Munterhed, der var affødt af Omstændigheder og Omgivelser, og havde holdt en sund Optimisme i Live under Tidernes Op og Ned, for tilsidst med menneskelig Tilpasningsevne at opretholde Balancen i det faste Ligevægtpunkt, der kaldes *Skæbne*.

Og medens nu Semmy Philipsen med en Blanding af daarlig Samvittighed og god Appetit studerede »Politiken«, deltes hans Sind i tvende Lejre, der fra Artikel til Artikel bekæmpede hinanden: *Opdragelsen*, der fra Barneaarene havde indstillet ham paa Taal-
somhed, Troskab og Lydighed mod Landets Øvrighed og dets Love — og *Naturen* i ham, der reagerede mod Magtens Vold og Uret, selvom Loven stod bag. De Udfald, Bladet rummede af politisk, social og selskabelig Art skræmmede og fristede ham paa samme Tid — og Fristelsen var her som altid den stærkeste. Naar Bladet omtaltes blandt hans Forretningsforbindelser i Provinsen, plejede han altid diplomatisk at sige: »Der kan siges meget baade for pro og for contra« — men her i Lønkammeret, hvor Duften af Kaffe blandede sig med Veneciana'ens Aroma og ligesom indkredsede ham i en fjern Tilstand af Isolation og Befrielse, følte han i Ryk paa Ryk Oppositionens Pil bore sig igennem aarhundredgamle Lag, og Gnist paa Gnist tændtes, foruroligende og samtidig dulmende, mens de runde Kinder glødede og det mest lukkede Kammer i hans

Hjerte aabnede sig og lod røde Bølger af stum Trods skylle gennem de bankende Pulse.

Da Semmy Philipsen havde læst Bladet til Ende, bøjede han sig nogle Øjeblikke tilbage i den gamle Plyssofa, sad rolig stirrende mod Loftet uden at mærke de korte Nik, hvormed han fulgte Cigarens Røg og Tankernes urolige Flugt. Saa kaldte han paa Kelneren og tilkendegav med en let Gestus, at den faste Tiøre kunde fradrages i Drikkepenge. Hvorefter han forlod Lokalet med den vante Hilsen, der var fastslaaet for alle Dagens Timer:

»Godmorgen, Højtærede!«

Og Semmy Philipsen tiltraadte da med en lykkelig Følelse af Frihed og Friskhed sin Gang mod Banken — og Hjemmet. Den ugentlige Udflugt til Frilageret, som han foretog hver Fredag, var ham en naturnødvendig Aflastning for Kontorets Stillesiddende og Hjemmets Indendørsliv med dets Smaaærgrelser og Irritationer — og paa samme Tid en Stimulans, der opfriskede hans Længsel efter Hjemmet, indstemte hans Følelse til Synagogens Fredagftenshøjtid og krydrede hans Forventning om Fedtebrødsbordet i Badstuestræde. Besøget i Banken var en illusorisk Forretningsstation paa Vejen. Som oftest havde Semmy Philipsen intet særligt Formaal med sin Visit, men det var ham en Tilfredsstillelse at føle, at Firmaet Mendel Philipsen & Søn havde bevaret sit Renommé for Stabilitet og »Kulance«, hvilket han fornåm gennem Personalets ærbødige Holdning. Og det smigrede ham, naar Heldet vilde, at Etatsraaden paa sin Gang gennem Lokalerne

fik Øje paa ham og i Forbigaaende slog en Passiar af med ham om Markedets Konjunkturer eller Kursen paa Sterling og Mark.

Da Semmy Philipsen idag traadte hen til Kasse-skranken, stod Ekspeditionen henad Lukketid stille. Kassereren løftede Hovedet henne ved Pulten, kom hurtig hen og modtog med synlig Ærefrygt den Haand, Semmy Philipsen rakte ham. Kassereren bøjede sig som sædvanlig frem over Skranken, fortrolig lænet mod Underarmen, og spurgte med diskret sænket Stemme:

»Hvormed kan vi være Hr. Grosserer til Tjeneste?«

Semmy Philipsen, der ved gennemført Sparsommelighed Aar efter Aar lagde et lille Overskud til Side, sagde med et Udtryk af rolig Soliditet:

»Jeg skulde bruge lidt Papirer henad Terminen — raader De mig til Aktier eller Obligationer?«

»Det kommer noget an paa, Hr. Grosserer —« hviskede Kassereren. »Ønsker De — som vi siger — et Papir til at sove roligt paa, eller et med Musik i?«

»Jeg holder af min gode Nattesøvn og forstaar mig ikke paa Musik,« svarede Semmy Philipsen med smaa muntre Hovedkast.

»Saa kan vi anbefale Dem de amortisable 4 pCt. Østifter eller det nye kommunale Laan til 98½.«

»Hvormeget udtrækkes der?« spurgte Semmy Philipsen.

» $\frac{1}{40}$ hver Termin.«

»Og De mener, det er et første Klasses Anlægspapir?«

»Prima-prima, Hr. Grosserer.«

Semmy Philipsen, hvis runde Øjne i et Blink havde fanget Etatsraadens vuggende Skipperskikkelse, der fra Direktionskontoret skred gennem Lokalet, sagde med hævet Stemme:

»De skal høre nærmere fra mig — Etatsraaden søger Dem vist.«

Om det var Lyden af Semmy Philipsens hævede Røst i det tyste Rum eller Kassererens pludselige Drejning, der vakte Etatsraadens Opmærksomhed — i næste Øjeblik nærmede han sig overrasket smilende Skranken, hvorfra Kassereren med et respektfuldt Buk trak sig tilbage.

»Hvad skylder vi Fornøjelsen, Grosserer Philipsen — og Æren?« spurgte Etatsraaden, idet han trykkede hans Haand over Skranken.

»Jeg har just talt med Deres Kasserer om en lille Kapitalanbringelse til Terminen. Ikke store Sager — men lidt har ogsaa Ret.«

»Ja, hvad har Ret i disse Tider, min kære Philipsen? Politik og Politik og ikke andet end Politik.«

»Og det nye liberale Ministerium i England,« sagde Semmy Philipsen, »tror Etatsraaden, det vil svække Sterlingkursen?«

»Et nyt liberalt Ministerium i England?« spurgte Etatsraaden interesseret. »Hvor har De det fra, Hr. Philipsen?«

Som et Lyn slog det ned i Semmy Philipsens Bevidsthed, at han havde sin Viden fra »Politiken«, et Blad som han vidste Etatsraaden afskyede, da det omtaltes som Konkurrentens specielle Organ.

»Jeg hørte det i Forbigaaende paa Børsen,« sagde Semmy Philipsen med uforstyrret Aandsnærverelse.

»Spekulationsrygter!« vrissede Etatsraaden og rokkede med det kraftige Hoved. »De stammer ikke fra min Bank,« tilføjede han med stærkt Eftertryk paa min.

»Man skal altsaa ikke vente med at købe?« spurgte Semmy Philipsen med Øjne runde som Dukater.

»Kursen staar fast. Køb De kun, gode Philipsen — roligt som sædvanlig.«

Semmy Philipsens Stemning svingede ved Udtrykket »gode Philipsen«. Og da nu Etatsraaden, bøjet over Skranken, rakte ham Haanden til Farvel, lagde Semmy Philipsen sin Haand kordialt paa Etatsraadens Skulder og sagde:

»For os Købmænd gælder det gamle Ord, min gode Etatsraad: Forklog er bedre end bankklog!«

Med denne lykkelige *sortie* og et selvbevidst Nik til Etatsraaden begav Semmy Philipsen sig da paa Vej mod Hjemmet.

Og Følelsen af Veltilfredshed steg, efterhaanden som han passerede de velkendte Steder og de gamle Bekendte af det jødiske Borgerskab, der nu, som han, fra Forretning og Kontor, fra Bank og Børs styrede deres Skridt mod Hjemmet og Fredagftenens Forjættelser. Mange af dem havde, som Semmy Philipsen, deres Øgenavne — godmodige og sarkastiske imellem hverandre. Dér kom »Bergamotten« trillende, trind og trivelig, ned ad Østergade paa de tætte lave Ben, med

det runde Skildpaddehoved trukket ned i Pelsen. Dér gled den gamle Grosserer Mendel med det ludende Hoved og de lidt slæbende Skridt ubemærket gennem Mængden. Dér ilede »lille Vorherre« afsted, en af Menighedens strengt Ortodokse, med den høje Hat bag i Nakken og de flade Fødder — fulgt af Sønnen »Jesus«. Dér var »Shahen af Persien«, »Garibaldi« og »Napoleon-Meyer«. Dér var »Moritz 30.000« og »Nitten« (for ikke at sige Tyveknægt). Og frem af Mængden dukkede »Nalle«, en stor blodrig Skikkelse med et overdaadigt straalende Ansigt og en ligesaa overdaadig Tungefærdighed. Tæt ind mod Husrækken strøg »den lille Gehejme« forbi, Menighedens Førstemand, med den tætte sikre Krop og det vagtsomt sænkede Hoved. »Sorte Philip« og »lange Meyer« mødtes og skiltes, Brødrene »Gaase-Cohn« og »Daase-Cohn«, et Firma i Fjerkræ og Konserver, skridtede leende og snakkende afsted, mens den gamle Huslæge »Mukkeduus« — Doktor for de sunde — padlede sig sindig frem til de sidste Besøg, inden Helligaftenens viftende Lys indbød til Fred og Hvile.

Og hver for sig søgte de nu mod Hjemmet, hver med sit *nom de guerre*, som ingen af dem kendte, og som alle kendte — »Philip Fedtebrød« ikke at forglemme. Hurtig og velopløst styrede han hjemad, kastede i Forbifarten et Blik ind ad Salomon Davidsens Vindue for at forvisse sig om, at Violhatten, som Frederikke havde ønsket sig til Fødselsdagen, hang der endnu, standsede et Øjeblik paa Hjørnet af Købmagergade for at stille sit Uhr efter Ranchs — og

skraaede saa over mod Fortovet, hvor Gaden mundede ud, der førte til Hjemmet.

Idet Semmy Philipsen traadte ind i Entréen, slog Lugten af Slagter Cohns Højreb ham imøde med den forjættende Duft af Bras og krydret Hvidløg. Forsigtig lindede han Døren til Køkkenet, hvor Frederikke, som selv tilberedte Maden, stod bøjet over Komfuret i et festligt Slør af Røg og Damp. Køkkenet betraadte han ikke — det var, navnlig i Middagstimerne, Frederikkens hellige Domæne, og hun taalte ingen Indblanding af profan Natur. Derfor nøjedes ogsaa Semmy Philipsen, skønt han tørstede efter et Indkig i den brasende Gryde, med en kort Hilsen, der forkyndte hans Hjemkomst — og gik saa ind paa Kontoret for at foretage den sidste Inspektion, inden det lukkede.

I Spisestuen havde Sofie imidlertid dækket Bordet og tændt Lysene, for at alt kunde være festlig beredt, naar Faderen efter Omklædningen indfandt sig i sort Diplomatfrakke, med højtidelig opstrøget Haar og barnlig forventningsfulde Kinder. Sofie var i mørk Silke med hvidt Fichu, hun var i Aftenens højtidelige Anledning et lille Hak stærkere snørt end ellers, hendes smækre Midje var berømt i Familien, skønt hun ikke som i 17 Aars Alderen kunde spænde om Livet med Hænderne. I det bløde Lys fra Petroleumslampen og Stearinlysene blev hendes mathvide Teint ferskenblød og blomsterfarvet, af en egen sart og uskyldig Sundhed. Hun gik nynnende omkring paa de smaa Fodder i de højhælede Stadsstøvler, ordnende Service

og det skinnende Sølvtøj, som hun hentede frem fra Sølvskabet med de skindforede Skuffer til Knive, Gaffler og Skeer, og fra Midterrummet, hvor Familiens Arvesølv af Lysestager og Kandelabre stod opstillet, luende i hemmelighedsfuld Dunkelhed som et Torah-skab. Idet Faderen nu kom tilbage fra Soveværelset, rakte hun ham sin blussende Mund, da han højtidsfuld ønskede hende det vante »*Gut Schabbes*«. Og da saa Fru Frederikke endelig tonede frem i stiv Puds med Silkeliv og Guldbroche, med Skilningen nyglattet, saa Kammens Riller riflede det buklede endnu sortglinsende Haar, og Pigen Oline i det samme aabenbarede sig i al sin højbarmede Fylde og Nystrøgethed med den dampende Terrin — saa sænkede Helligaftenens Fred og Fryd sig over Hjemmet, Sabbatens Forening af Evighed og Liv, af Højhed og verdslig Glæde.

Semmy Philipsen havde imidlertid hentet sin rundpuldede Hat fra Entréen og bad nu Bordbønnen over Saltet og Brødet med tildækket Hoved. Saa rejste Frederikke sig i al sin husmoderlige Myndighed for at rette an. Helligaftenen havde holdt sit Indtog.

Og Middagen gik sin Gang under Dagligsnak og Munterhed, ombølget af et festlig-fortroligt Slør af Samhørighed og et hemmelighedsfuldt Evighedspust af gammel Tradition og Kultus. Ind deri skød sig saa de stadig tilbagevendende Diskussioner, om hvorvidt Stegen skulde være rødstegt eller brunstegt og om Hvidløgsfeddenes Antal — Semmy Philipsen paastod som sædvanlig, at der ikke var saa meget som bag paa en Negl — Frederikke svarede paa sin Side, at

Stegen var saa »bestukket«, at der ikke var det Sted, hvor man kunde sætte sin Finger. Semmy Philipsen trøstede sig da med endnu et Glas Rødvin, den eneste Drik, der foruden Hvidtøl serveredes i Hjemmet — af det samme gamle Mærke, som blev drukket i hans Barndomshjem. En Flaske Rødvin var Tradition Fredagaften, til daglig stod Vandkaraflen til behagelig Afbenyttelse. Naar Semmy Philipsen hævede sit Rødvinsglas, nikkede han rundt og sagde opmuntrende: »Velgaaende!« Naar han atter satte det fra sig, nød han med smaa Tungesmask Eftersmagen og sagde: »A-ha!« Ogsaa det var fast Tradition.

Efter Kaffen med den tredie »Veneciana«, som blev udvalgt af det gamle Cigarfederal efter omhyggelig Prøvelse af Formen, der kunde være rund eller firkantet, og af Farven, der kunde være blankbrun eller matdrap — tog Semmy Philipsen Faderens gamle Lommeuhr frem, lod det repetere og begav sig saa i Ro og Mag paa Vej til Synagogen. Han overholdt nøje Fredagstenerne og de store Helligdage, fastede *Jom Kippur* og erindrede Forældrenes og Svigerfaderens Fødsels- og Dødsdage — »Jahrzeit« — ved det lille røde Glas, der da Døgnet rundt stod i det øverste Kakkelovnsrum med et Lag Olie over Vandet, hvorpaa den brændende Væge svømmede. Ellers var han, hvad han kaldte »liberal«. Men med sin dybt religiøse Stammefølelse omfattede han Fredagstenerne, da følte han sit Sind indstemt i en fælles Tone af Forgangenhed, Erindring og Taksigelse. Naar han havde vædet sine Fingre ved Tvættekummen i Synagogen

og gennem den bløde Filtdør traadte ind i det høje andagtsfyldte Rum, hvor *Chasans* Røst i bløde Barytonrytmer steg i Anraabelse og dalede i lange Passager af dunkel Monotoni, mumlede han i Samklang med Menigheden Bønnernes bølgende Kurver, der tonede som et evigt Bølgebrus gennem Rummet. Og naar han da stod paa sin Plads paa Rækken med Bønnebogen foran sig paa Pulten og sang sig ind i Sammensangen, løftedes han umærkelig op i den fælles Stemning af Fjernhed og Nærhed, af Fortid og Nutid, blev Jøde blandt Jøder uden Hensyn til Rang eller Stand — han var som de andre en navnløs Ener af det udvalgte Folk, han var i den inderste Kreds af sit eget Land, en Art Flygtning, der paa sin Flugt gennem Alverdens Lande søgte Ly paa det Fristed, der var ham givet, for at han kunde udløse sin Sjæl, sin Natur i det Sprog, der var hans Stammes, i det Samfund, som skønt splittet og spredt over en Verden, dog var ét i sin Samfølelse og i sit Sammenhold, fra Tidernes Morgen til Evighedens Nat.

Ja, medens Semmy Philipsen nu stod her, hvor alle Lag af det jødiske Samfund var repræsenteret, medens han lod sit Blik strejfe Rækkerne og saa' dem alle, store og smaa, høje og lave bøje sig over de samme Pulte med de samme svajende Bevægelser og de samme syngende Besværgelser, forstod han eller fornam han i dybe Lag af sin Bevidsthed eller Fantasi, at han hørte hjemme ogsaa i andre Egne end Hjemmets og Dagliglivets, at han ikke blot var sig selv nok, men havde et dunkelt Ansvar sammen med andre,

bar paa en dunkel Skæbne sammen med andre, trykkende og dog opløftende. Det var en særlig Art Musik, der nu løftede ham udover og opover hans daglige Verden, en Sjælens Musik, der tonede gennem hans lille borgerlige Privatperson, udvidede dens Horisont, uddybede dens Perspektiv — ophøjede dens Liv og Stræben i en Samklang af befriende Harmoni. Ikke at han tænkte derpaa, ikke at han tragtede derefter med sin Vilje og sit Ræsonnement — havde Tanke og Ræsonnement blandet deres Stemmer i Musiken, var maaske hele Samklangen blevet opløst i Disharmoni. Men der *var* sletingen Plads for Tanke og Ræsonnement — hele hans Sind var i Øjeblikket sænket i en dyb Brønd af Fortid, løftet op i en høj Himmel af Fjernhed. Han var *hjemme*, færdedes i Egne, som hans Fod aldrig havde betraadt, talte et Sprog, sang en Melodi, som han syntes han havde hørt sin Moder synge, før han blev til. Han var i det hellige Land — et Ord, han til daglig ikke vilde kunne nævne uden med et ironisk Smil, men som han nu i denne samme Stund udtalte, ja udraabte og sang i Samklang med Millioner Verden over i en Følelse af fælles Skæbne, Forjættelse og Forløsning.

Saa døde de sidste Toner hen. *Chasan* løftede for sidste Gang de besværgende Hænder mod Himlen under Menighedens tonende Tilslutning. Semmy Philipsen lagde Bønnebogen i Pulten, nikkede »*Gut Schabbes*« til sin Sidemand paa Rækken — og begav sig i en sælsom baade fraværende og nærværende Stemning paa Vej til Fedtebrødsbordet i Badstuestræde.

II.

I Badstuestræde var alle Lys og Lamper tændt i Enkefru Meyers Lejlighed. Lejligheden havde tre Værelser *en suite* til Gaden: Dagligstue, »Salen« og Spisestue, og Lyset straaledede festlig fra den mørke Facade ud over den skumle Gade. Enkefru Meyers Ambition var at høre til de »bedre« Jøder, hun havde derfor udvalgt sig en stor Lejlighed i et billigt Kvarter, fremfor en mindre i et dyrere — selvom Beliggenheden ikke mere var første Klasses, var Lejligheden det. Huset var fra den gode, gamle Tid, med bred rundløbende Opgang, høje store Værelser, der fyldte den Besøgende med et Indtryk af herskabelig Velstand. Paa 1ste Salen, hvor Familien boede, førte en bred og svær Dobbeldør med blank poleret Messingbeslag ind til Entréen, et stort kuldslaaet Rum med Dragkiste og hvide Linnedskabe. Derfra gik atter en Fløj-dør ind til Dagligstuen og de to andre Opholdsrum. Og ud mod den dybe og mørke Gaard Familiens Soveværelser og »Udenrigsdepartementet« for Enden af den lange og smalle Korridor.

Inde i Dagligstuen med de gamle indlagte Empiremøbler fra Væver Meyers Velmagtsdage var Familien forsamlet. »Enkefru Meyer«, som hun yndede at kalde sig, sad som sædvanlig oppe paa Forhøjningen, hvor

Filérbordet stod, men i Aftenens Anledning var saavel hendes som Døtrenes Arbejde indstillet. Hun sad nu med sin Bønnebog og læste sig igennem Siderne ved Lyset fra Hængelampen over Midterbordet. Fru Meyer var en høj, noget knoglet Dame af en egen rank og myndig Fornemhed, der yderligere fremhævedes af den festlige Kniplingskappe og af det hvide Silkesjal over den sorte Kjole. Paa Filérbordet laa endnu Husholdningsbogen efter Formiddagens Revision. I denne var alt omhyggelig opnoteret og specificeret »paa en Øre« — der skulde megen Omhu og mange Overvejelser til, for at faa det magre Udbytte af Fru Meyers Obligationer og Døtrenes Arbejde til at balancere med de nødtørftige Udgifter. Naar der saa ydermere skulde skaffes Raad til forudsete og uforudsete Repræsentationsudgifter ved Fødselsdage, Begravelser og lignende indenfor Omgangskredsen — og Væverfabrikant Meyers Efterladte maatte altid i Kraft af deres Position i Menigheden optræde »med Honnør« og give »noget pænt« — skulde der gaas frem med yderste Samvittighedsfuldhed og Paapasselighed i Statshusholdningen i Badstuestræde.

Efterhaanden som Fru Meyer blev ældre, var de daglige Indkøb og Ansvar for Husførelsen gaaet over til Døtrene, der »havde Uge«, d. v. s. én efter én i streng Rækkefølge stod for Styret og bar Ansvar. Som paa alle Livets Omraader var ogsaa her Dygtighed og Geni ulige fordelt, og Ugernes Balance havde gennem Aarene vist, hvem af Døtrene der besad den fineste Sporsans ved Indkøbene og den sikreste Fi-

nansplan for Budgettets Posteringer. Af disse bar absolut den ældste af de tre smaa pille og propre Damer, Bellamine, kaldet *Belse*, Prisen. Hun var en endnu ungdommelig udseende lille Frøken med sort glat Haar uden det mindste graa Stænk, et roligt Ansigt med faste Træk og store, lidt glaskolde Øjne. Naar hun om Morgenens gik sin Indkøbsrunde til Amagerkonerne paa »Torvet« eller til Fiskerkonerne ved »Stranden«, havde hun det hurtige og samlende Overblik over Situationen, som udmærker den fødte Feltherrebegavelse. Hun besad den Fantasiens Fart, der i et Nu véd eller aner, *om* der med Fordel kan købes, *hvad* der kan købes, og *hvor*. Efter Hjemkomsten af lagde hun omhyggelig Beretning for Moderen, der nøje besaa', befølte og beregnede det hjembragte, hvorefter Belse bogførte Udgifterne og bragte Husholdningsportemonnæen i Sikkerhed i den øverste Kommodeskuffe. Dér havde hun i velordnede Rum sine forskellige »Kasser« — Smaaæsker, hvis Indholdsfordeling var et Mysterium, hvortil kun hun havde Nøglen, og over hvis Hemmelighed hun vaagede med aldrig afsløret Udgrundelighed. I den snævreste Familiereds gik Belse under Navnet »Finansministeren«, en Udmærkelse hun tog sig til Indtægt med et blegt Smil over de ansvarsfulde Træk.

Af de to andre Døtre var Amalie, kaldet *Malle*, den triveligste, en lille rund Dame med de glasgraa Meyerske Øjne, men med et Stænk af Melankoli, der gav ligesom *Blik* bag Glasset. Hun havde en paafaldende Lighed med den gifte Tvillingsøster, Frederikke, men

manglede dennes sunde Frodighed. Malle var en stille, indesluttet Natur, ubemærket i en Grad, der nærmede sig Selvudslettelse, lyssky ogsaa i Bevægelser og i Stemmens hviskende Tone. Hun gjorde alt det daglige indendørs Arbejde, støvede af, stoppede, pudsede, ryddede op og udrettede alle mulige Smaatjenester, tilfreds med et venligt Nik fra Søstrene eller en diskret Sympatitilkendegivelse fra Moderen i Form af: »Godt, Malle!« eller »Det var Ret, Malle«. Og Malle nikkede da med sit forskræmte Nik og det vemodig-tomme Smil i Blikket — fyldt af datterlig Respekt for Husets myndige Overhoved og taknemmelig for den beskedne Anerkendelse af hendes Fortjenester.

Den yngste Datter, Poulina, med Kælenavnet *Pulle*, var en lillebitte Dame af et usædvanlig ungdommeligt, ja næsten fagleagtigt Udseende, hvis Spinkelhed understregedes af en medfødt Skævhed, der havde trukket Hovedet lidt paa Skakke og forskubbet Ryggen i en lille Bue over mod venstre Skulder. Men den stedmoderlige Behandling, den lille Pulle havde faaet fra Naturens Haand, havde ikke formaaet at kue det Fond af Livslyst og Munterhed, der skjulte sig i den forvoksede Barnekrop. Som det Naturens Stedbarn hun var fra Fødslen, blev hun af Livets Naade tidlig udset til Familiens Kælebarn; men den bedste Modvægt mod den uoprettelige Skæbne havde den samme Skæbnes Lune givet hende i et lyst Sinds evige Ungdom. Ikke blot at hun aldrig lod sig forlyde med den ringeste Beklagelse over sin Lod her i Livet — hun kunde selv med sin uglspilagtige Galgenhumor hentyde til sine

Skavanker med Vendinger som: »Jeg er kommet lidt skævt ind paa det« eller »Bedre en skøn Sjæl end en god Figur« — Bemærkninger, der efterfulgtes af hendes besynderlig knirkende Latter, som samtidig virkede befriende paa andre. Hun havde til Yndlingsbeskæftigelse Blomsterbroderi — de kunstfærdige Silkepuder i fint afstemte Farver, der var hendes Speciale, havde skaffet hende Ry langt udenfor Familiens snævre Kreds. Og to aldrig slukte og aldrig skuffede Lidenskaber rummede hun i sit lille skarpe Fuglebryst: den dybe Passion for Familiens Huslæge, Dr. Lunding og den altoverstrømmende Kærlighed til »Pipserne«. Disse smaa Skabninger, der i tre Bure havde til Huse i »Pulles Krog«, et lille Hjørne ved Vinduet i Spisestuen, var Livet i hendes Tilværelse — denne lille Verden af Maagefinker, Sommerfuglefincker, Risfugle og Undulater dækkede hun af om Morgen og puttede i Seng om Aftenen, hun omsatte sine smaa Spareskillinger i Fuglefrø, Myreæg, Sepia, Tradescantia, Bastbaand og Drikkekar, forede deres Reder med lun Vat, holdt dem i sine tynde varsomme Hænder, talte til dem, gjorde rent, strøede frisk Sand, sørgede, naar de gik hisset, og jublede naar Udrugningen forestod og de smaa nøgne Unger pippede frem af Rederne med graadige Gab. Og naar saa Burene overfyldtes af de nye Generationer, henfaldt hun i mange og lange Grublerier — om hvordan de bedst, med Udsigt til en lykkelig Fremtid, kunde anbringes hos Venner og Bekendte, om hvorvidt hun skulde ombytte dem hos Fuglehandleren for et særlig pro-

minent Eksempel af Finkeracen eller overlade dem til Smaapigerne i Huset paa den anden Side af Gaden, der om Morgenens fulgte hende med spændt Opmærksomhed, naar hun flyttede Burene hen i Vinduessolen og nu og da til Malles Skræk lod et Par af dem flagre ud og foretage halsbrækkende Trapezøvelser i Fru Meyers filerede Gardiner. —

Da det nu ringede paa Entrédøren, rejste alle tre Søstre sig fra Midterbordet og vandrede Trip-Trap-Træsko ud for at lukke op. Fru Meyer lukkede Bønnen, da hun hørte Frederikkes sindige Stemme derude og Sofies kvidrende Røst, der strøg som Fugletræk ind over den stille Stue. Lidt efter kom hun, der altid følte sig som et Barn i Badstuestræde, flyvende ind og omfavnede »Bedstemor Meyer« under Masser af Spørgsmaal, der ikke ventede Svar, og heller ikke ventede paa Svar. Og i hendes brusende Kølvand sejlede da alle fire Søstre ind i sindig Gaasegang — Frederikke først, moderlig værdig og dog barnlig forynget, og derefter Belse, Malle og Pulle i jevnt fallende Linje.

Man samledes nu i en hyggelig og munter Klynge om Dagligstuebordet. Dørene stod aabne til »Salen« og Spisestuen, men da der af økonomiske Grunde ikke fyredes op i Salen uden ved særlig højtidelige Anledninger, og da Bordet i Spisestuen stod dækket og der kun var »oplunket« derinde, som Fru Meyer udtrykte det, foretrak man Dagligstuens lune Varme og gammeldags Hygge. Samtalen bevægede sig over alle Familielivets og Dagligdagens Omraader med Smaa-

ekskursioner til Literaturen fra Jordans Lejebibliotek og til Teatret, hvor Familien Meyer havde Abonnement. Selvfølgelig i Balkonen — andre Steder kunde de jødiske Familier, der gjorde Krav paa en vis traditionsmæssig Anseelse og Dannelse ikke tænke sig at sidde, selvom 1ste Etage vilde kunne tillade dem en hel Plads, istedetfor den halve paa Balkonens tre forreste Rækker. »Balkonen« var et Led i Husets ydre Standard, en honnet Ambition i Linje med den herskabelige Lejlighed og anden Repræsentation udadtil. Dog — hyppigst bevægede Samtalen sig i en særlig jødisk Form, som var affødt af det lille Samfunds indkredsede Stilling og af dets intime Kendskab til hver enkelt Familie og dens Medlemmer — en i Formen maliciøs, men paa Bunden godlidende Omtale af Vaner og Særheder med tilhørende Gengivelse af Smaaskavanker og Smaalatterligheder, den specielt jødiske *Rudlen*, hvori Folkets lagttagelsesevne, dramatiske Spil og komiske Sans knitrede og gnistrede. Og her var Sofie med sin Ironi og sit Kopieringstalent den selvskevne Førstemand ved de ugentlige Sammenkomster.

»Er der Fedtebrød i Aften?« spurgte hun, idet hun respektløst efterlignede Faderens lidt tykke Stemme og hans forventningsfulde Øjne.

»Saa, Sofie —,« sagde Fru Frederikke advarende, »vær saa venlig at holde dine egne udenfor«.

»Lad os ikke være stupide, Frederikke!« udslyngede Sofie overstadig — det var et af Moderens Yndlingsomkvæd, som hun brugte i Tide og Utide, og som

Familien hemmelig parodierede, naar Frederikke ikke selv var tilstede.

Der blev en ildevarslende Pause, Familien Meyer sad med bøjede Hoveder og Ansigterne spændt af tilbagestrængt Lystighed. Frederikke strammede Læberne og tilkastede Sofie, der med Held efterlignede Moderens forargede Dobbeltthage, et straffende Blik. Saa sagde hun roligt:

»Pas paa, min Pige, at du ikke vover dig længere ud, end du kan bunde.«

Sofie sad et Øjeblik med et angerfuldt Udtryk i de store spillende Øjne. Saa kastede hun sig pludselig fremover Bordet og raabte med Moderens Stemme ud i den tordensvangre Luft:

»Sofie, Sofie, pas paa — Furesøen er farlig!«

Nu var alt Haab opgivet — Sluserne sprængtes, og Latteren steg som en Kaskade mod de høje Lofter. Alle i Familien ihukom den Dag, da de var paa Skovtur, og Sofie, der dengang var en lille Pige, løb ned ad Skrænten mod Søen, mens Frederikke som en syg Høne løb efter hende, skrigende: »Sofie, Sofie, pas paa — Furesøen er farlig!«

Frederikke havde rejst sig og saa sig forarget omkring i den leende Kreds. Men Sofie sprang op af Stolen, løb hen til Moderen og trykkede hende ned i Sædet, idet hun med Bedstemoderens Stemme udbrød:

»Tak, fordi du ser op — og sid ned, Rikke!«

De smaa Frøkner Meyer, »Tanterne«, som de med en Fællesbetegnelse benævnedes i Familien, udstødte et

trestemmigt: »Næh, Sofie!«, da de hørte Fru Meyers vante Velkomsthilsen saa respektstridig parodieret. Men Fru Meyer rettede sin ranke Figur, og sagde med et overbærende Smil:

»Lad Barnet more sig — hun er kun ung én Gang«.

Nu ringede det dæmpet ude i Entréen. »Det er Far,« sagde Fru Frederikke, og Sofie styrtede ud for at lukke op. Man hørte hendes stormende Velkomst derude og Semmy Philipsens lidt belagte Mæle.

Semmy Philipsen traadte ind. Der laa endnu over hans Ansigt et forklaret Skær af Stemningen fra Synagogen, det stift opstrøgne Haar og det hvide Skjortebryst mod Diplomatfrakken forlenede hans Skikkelse med et Udtryk af patriarkalsk Højtidelighed og Ro. Han kyssede først Frederikke ømt og saftigt, nikkede saa med et faderligt Smil rundt i Kredsen og sagde stille:

»*Gut Schabbes*«.

Fru Meyer, der med et Blik erkyndigede sig om, at »die Sege« havde tændt Gaskronen og Stearinlysene paa Bordet i Spisestuen, sagde saa, henvendt til Semmy Philipsen:

»Ja, Semmy — saa er Bordet dækket«.

Rank og fornem skred hun da i Spidsen gennem Salen, fast og fladt i de lydløse Bruneller. Efter hende fulgte Semmy Philipsen, gnidende sine Hænder i Lunheden og Lyset, derefter Frederikke og »Tanterne« efter Alder, og til sidst Sofie. Semmy Philipsen standse et Øjeblik ved Spisestuebordet, mildt bevæget af Lysene, den hvide Dug og de bugnende Fedtebrødsfade. Da saa alle havde sat sig, og Lysenes højtids-

fulde Genskær farvede Blikkene og Trækkene med Helligaftenens blide Stemning af Fred og Forventning, fremsagde Semmy Philipsen med den rundpuldede paa Hovedet den hebraiske Bordbøn. Og som om han pludselig fra det gammeltestamentlige Fjerne var stegget ned til Jordens Virkelighed, sagde han da med den stadig tilbagevendende Reminiscens fra Rejserne i Provinsen:

»Lad os saa ta' ved, bitte Børn — og skride til Værket!«

Og han skred til Værket. Først hældte han en kold Aalborgakvavit, som var den, om end ikke nødvendige, saa dog traditionelle Appetitvækker, i Glasset, skænkede sig et Glas Hvidtøl fra Ole Worm i Bro-læggerstræde — og gik saa efter et hastigt Overblik om Bord i Fadene. Med et anerkendende Nik konstaterede han at Fedtebrødsbordet var »exquisit« — et Ord, han altid smigrede Huset med og som indbragte ham et af Fru Meyers sparsommelige Smil. Men der var ogsaa alt, hvad en hungrende Sjæl kunde begære. Der var det kogte Oksebryst i tynde, møre Skiver, »skaaret paa langs«, som han med et sagkyndigt Øje observerede, med Fedt og Skært i øm Forening. Der var Saltkød, dannebrogfarvet i hvidt og rødt, glinsende af Fedme, rødmende af Salpeter. Der var Belses berømte Spegepølse og Malles endnu berømtre Gaasehals, en særlig Art fersk Hvidlødspølse, over hvis hemmelighedsfulde Smag og Aroma hun vaagede som en Opfinder over sit Patent. Og der var endelig, spredt paa Smaaassietter over den hvide Dug, Lemonasie

og Lageagurker — Lemonerne, en Art Citron af brunlig Lød og kraskrydret Smag, og Lageagurkerne, faste og kærnefulde, saa de knasede mellem Tænderne og ligeledes »skaaret paa langs« efter Semmy Philipsens Recept.

Og Semmy Philipsen gennemprøvede alt — som gjaldt det for ham at hævde Eneretten til det Pseudonym, der var hans Kendemærke indenfor Menigheden. Hans Bidrag til Konversationen ved Bordet indskrænkede sig derfor til den snævre Fagvidenskabs Omraade: Bedømmelse af Kvalitet — »Bonitet«, som han kaldte det — og »Laxicitet«, en mystisk Fællesbetegnelse for Smagens Finhed og dens Mørhed. Og ind deri Forespørgsler om Priser, Sammensætning af Lage, hvor længe Agurkerne havde staaet i Dild i Krukke eller i Tønde fra Bødkeren, hvormeget Hvidløg der var i Pølserne, og om det var Oksetælle fra Slagter Cohn eller fra Levin i Krystalgade. Men efterhaanden som Appetiten blev stillet, svækkedes Interessen, medens paa samme Tid den festlige Rødme paa hans Kinder gav Plads for en tungsindig Afslappelse. Og da saa langt om længe »Tanterne«, som det var deres Vane overfor Husets eneste mandlige Medlem og Svigersøn, begyndte at presse ham til at tage endnu en lille Bid paa Falderebet, gav han vel efter for de første Overtalelser. Men efterhaanden som han nærmede sig Grænsen for menneskelig Nyde- og Ydeevne, svingede Sindsstemningen helt over mod den negative Pol, og der maatte da hele Frederikkens Autoritet og Menneskekundskab til for at afværge det

Uvejr, der trak op over hans blege, perlende Pande, og tilendebringe Maaltidet uden altfor pinlige Eruptioner. Forefaldt saadanne, der altid indledtes med Semmy Philipsens: »Herregud, Malle — lad mig nu have Fred!«, rejste den verdenskloge Fru Meyer sig i al sin bydende Rankhed og sagde i en kuldslaaet Tone, der afsvalede den spændte Atmosfære:

»Velbekomme Maaltidet«.

Under Indtrykket af Fru Meyers skrappe Disciplin sank da Semmy Philipsen de Æresfornærmelser, der brændte ham paa Tungen. Lidt besværet og vemodig rejste han sig, gik under angergiven Taushed hen og kyssede Frederikke, og nikkede rundt til den øvrige Familie med et skummelt lurende Blik. Den mindste Livsytring af Spøg eller Alvor vilde paa dette skæbnesvangre Tidspunkt have kunnet virke som Gnist i en Krudttønde og fremkalde en Familieeksplosion af uanet Rækkevidde. Men ethvert af Familiens Medlemmer gled i Taushed udenom hinanden, indtil Semmy Philipsen var bragt til Sæde i Lænestolen ved Vinduet, med Udsigt til Tante Pulles neutrale Fuglebure og til et »lille Hvil« — som var Fru Meyers taktfulde Hentydning til den Dvaletilstand, hvori han blidelig hensank under de andres dæmpede Passiar inde i Dagligstuen.

Derinde havde Familien slaet sig ned omkring Midterbordet. Fru Meyers Hjem hørte til de gammeldags orthodoxe. Man iagttog Reglerne om Kød og Mælk, hvorfor ogsaa Gryder og Service var dobbelt og strengt adskilt i Husførelsen. Man overholdt Helligdagene og Forskrifterne, alt Arbejde var derfor banlyst

Fredag Aften — end ikke Regnskabsbogen maatte føres à jour, Lys og Lamper maatte hverken tændes eller slukkes af andre end Pigen. Derfor hvilede ogsaa Iaften Fru Meyers Filernaal og Døtrenes Synaale — og Semmy Philipsen, der maatte undvære sin Aftencigar, tog derfor ogsaa Fredagften det Parti at sove for ikke at synde.

Da saaledes alt Haandarbejde var lagt til Side Heligaften, havde der i Aarenes Løb dannet sig den Tradition i det Meyerske Hus, at Belse efter Bordet læste højt af en eller anden Bog fra det Jordanske Bibliotek. Med Jøders medfødte Sans for Kunst og Literatur søgte Belse altid paa Biblioteket i Silkegade de Bøger, som hørte til hvad hun kaldte »den egentlige Literatur« og først og fremmest dem, som den nylig hjemvendte Dr. Brandes havde omtalt paa Forelæsninger eller i Pressen. Skønt Familien var gammeldags og dens Indstilling til Tilværelsen traditionsbunden, var den dog paa en mærkelig levende Maade aandelig frisindet og fordomsfri, forbandt i sit dybeste Væsen Modsætninger af Overlevering og Fremskridt, af Fortid og Fremtid. Der var i disse gamle Damer et aandeligt Fristed, en Oase midt i den daglige Ørkenvandring, hvor de hvilede ud efter Ugens huslige og hjemlige Tummerum, og paa dette Fristed var der aabent Rum for alle Tidens Rørelser i Politik, Religion, Moral og Kunst.

Iaften var Turen kommet til *Niels Lyhne* af I. P. Jacobsen, som efter Bladenes Meddelelser kæmpede med Døden ovre i Thisted. Idet nu Belse forberedte

sig til Oplæsningen ved at tørre sin Pincenez med et lille Stykke Vaskeskind og væde Læberne med sin jomfruelige Tungespids, gav hun i et kort Rids en Oversigt over Digterens Liv og Værk, støttet af Citater og Udklip, som hun havde indført i et lille Hefte, der laa ved hendes Side, og af Digte, som havde talt til skjulte Længsler i hendes Jomfrusind. —

»Hun havde Blidernes sorte, straalende Øje —«, begyndte da Belse med sin kølig beherskede Stemme. Alle Søstrene sad ubevægelige som Smaafugle paa Pind — kun Sofie havde rullet sig kattesmidig sammen i sin Lænestol og fulgte Oplæsningen med de tuschmørke Øjenbryn trukket højt til Vejrs, hvad der yderligere understregede hendes jødiske Type og underfarvede Blikkets skalkagtige Ironi med en lidelsesfuld Baggrund af fjern Melankoli. Sofie var som de fleste Jøder musikalsk, havde ikke blot den musikalske Sans for Rythme og Melodi, der kildrer Øret, men det musikalske Sind, der suger Musikens dybe Understrøm af Sjæl i Lyst og Nød til sit Hjerte. Og medens hun nu sad der i Lænestolen og lyttede til Belses Oplæsning, spandt Digterens musikalske Rythme i Ordene og Sætningernes bølgende Melodi sig sammen med den tonende Sangbund i hans Væsen, hvorfra Længsel og Stemning sprang ud. Et Slør af Tungsind og et Spind af Drøm svøbte sig om hendes dagligdags Væsen, løftede og knugede hendes indespændte Sind under en sælsom Flugt i det ujordiske Blaa, højt hævet over Fredagftenen i Bedstemoderens Stuer — med en svimlende Fornemmelse af Frihed og Angst,

som om hun gængede i et farligt uvirkeligt Rum midt imellem Jord og Himmel. —

Pludselig hørtes Skridt nærme sig inde fra Spisestuen. De saa alle op, Belse lagde en Haarnaal i Bogen som Mærke og tog Pincenezen af til Tegn paa Ophold. Lidt efter tonede Semmy Philipsen frem i Døren, stod et Øjeblik og blinkede muntert rundt i Kredsen med blanke udhvilede Øjne. Saa sagde han:

»Hvad bestiller I herinde?«

»Vi læser en Bog af I. P. Jacobsen«, svarede Belse og lukkede Bogen over Haarnaalen.

»En han Jøde?« spurgte Semmy Philipsen interesseret. Det var hans staaende Spørgsmaal, hver Gang der frembød sig Lejlighed til at tage et kendt Navn til Indtægt for Jødedommen.

»Det tror jeg ikke,« sagde Belse med et Smil.

»Saa stammer han ihvertfald fra Jøder,« fortsatte Semmy Philipsen, idet han tog Plads ved Bordet. »Jacobsen er et gammelt Jødenavn. — Hvem er Faderen?«

»Faderen er Købmand i Thisted,« sagde Belse med et alvidende Nik, fulgt af de smaa Søstres stumme Beundring.

»Jacobsen i Thisted —?« Semmy Philipsen saa grundende mod Loftet. »Det maa saa være Jacobsen ved Havnen. Han hører ikke til vore Kunder.«

Og hermed var Semmy Philipsens Interesse for Literaturen forbi. Naar Jacobsen fra Thisted ikke var Jøde og heller ikke havde nogen Forbindelse med Mendel Philipsen & Sønns Kundekreds, var Navnet — som Semmy Philipsen i lignende Forhold udtrykte

det — »dubiøst«. Han nøjedes derfor med at lade Lommeuhret repetere, gabede diskret og sagde saa:

»Naa, bette Børn — nu er Klokken slagen«.

»Vi skal først have en lille *Nachtisch*,« sagde Fru Meyer og gav med et Blik Malle Ordre til at besørge Anretningen.

Sofie havde hentet *Niels Lyhne*, satte sig atter sammenkrøbet i Lænestolen og læste ivrigt. Saa udbrød hun pludselig:

»Her er det! — Kan du forstaa, Belse, hvorfor Jacobsen her i Begyndelsen siger: »Jeg fortæller om hende som hun var i Syttenaarsalderen«. Hvorfor *jeg*? Han bruger ikke senere jeg i det, du læste. Det er baade tankeløst, synes jeg, og stilløst.«

»Hvad det Barn dog alt kan finde paa,« sagde Fru Frederikke, idet hun lod sit Blik svæve rundt for at samle Beundring.

»Det ligner ellers ikke Jacobsen,« svarede den literære Belse og satte Pincenezen paa, for at besigtige Stedet.

Malle var gaaet ud efter Nachtsichen. Pulle spurgte Sofie, om hun vilde se Pipserne sove i deres Senge. De gik sammen ind i Spisestuen. Pulle løftede forsigtig de grønne Forhæng for ikke at vække Børnene.

»Bøj dig lidt, Sofie — saa kan du se dem.«

»Hvor er de dog smaa og søde,« hviskede Sofie. »De ligner en anden sød lille Finke,« smilede hun og kysede Tante Pulles Kind.

»Schön ist was anders,« sagde Tante Pulle og trykkede taknemmelig Sofies Haand.

»Nu er det snart Foraar!« udbrød Sofie og gik hen

til Vinduet. »Bliver du ogsaa saa underlig urolig om Foraaret, Pulle? Eller er det blot Bogen, der har gjort mig saa jeg ved ikke hvad! Det er ligesom man venter noget eller længes efter noget, som man føler maaske aldrig kommer.«

»Man skal ikke tænke,« sagde Pulle. »Det, der kommer, det kommer — og det, der ikke kommer, kan det dog ikke nytte at tænke paa.«

»Ja, du har dine Børn, Pulle,« smilede Sofie og gik bort fra Vinduet. »Men *jeg* —!« hun lagde sine Hænder paa det høje, unge Bryst og trak Vejret med et tungt Suk.

»Du —! Hvad du har —?« sagde Pulle bebrejdende og lagde atter Tæppet over Fuglene. »Du har din Ungdom. Skam dig.«

»Jamen, hvad skal jeg *bruge* den til, Tante Pulle? Aa — nu ved jeg, hvorfor det »jeg« i Begyndelsen af Bogen gjorde mig saa underlig. Det blev altsammen saa paatrængende *virkeligt* — Jacobsen, Bartholine, Livet, jeg selv. »Forældre og Bekjendte de sagde aldrig et Ord, der var værd at lytte til, for deres Tanker løftede sig ingensinde fra den Jord eller den Bedrift, de havde under Hænder«, — stod der. »Men hun elskede Vers« — forstaar du, Tante Pulle: *elskede Vers!* Netop alt det, som vi aldrig siger, og som slet ikke *kan* siges, men som — som —!« Hun løftede atter Hænderne mod Brystet og gik frem i Stuen.

Malle kom fra Køkkenet med Bakken. »Vær saa artig —«, sagde hun og gik foran. Sofie og Pulle fulgte.

»Endlich ist Mortche geboren!« udbrød Semmy Philipsen, da Malle traadte ind med Nachtschen. Det var

en kinesisk Bakke med Syltetøj i Glasassietter: Blommer, Græskar, Kirsebær og Paradisæbler. Midt paa Bakken stod et Glas Vand med smaa Sølvskeer.

Assietterne gik rundt, Syltetøjet blev smagt og eftersmagt under Disput om Sukkerindhold, Kogning og Pergamentpakning. Semmy Philipsen lod sig de søde Sager smage — han drejede omhyggelig Skeen rundt paa Tungen, mens han afsøgte en ny Assiet. Saa satte han den endelig i Glasset, pustede ud med et Udtryk af sjælelig og legemlig Mættelse, og sagde:

»Då får det vara slut!« — Lidt efter rejste han sig med et Sæt. »Tag saa Tøjet paa, Frederikke.« Og henvendt til de andre sluttede han saa med den gamle og evig unge Vending:

»Maa jeg takke paa egne og ejne Vejne.«

Ude i Entreen blev de sidste Afskedskys udvekslet. Pigen kom med den kæmpemæssige Portnøgle for at lukke ned. Endnu paa Trappen lød de sidste Spørgsmaal og Svar op og ned gennem Tragten.

»Se op, naar I falder forbi!« lød saa tilslut Semmy Philipsens Stemme fra det Fjerne.

Ovre paa det modsatte Fortov hilstes der op mod Vinduet, hvorfra de smaa Tanter vinkede — »Finkerne«, som Semmy Philipsen benævned dem, naar han var udenfor Hørevidde. Da saa Gardinet atter var rullet ned, tændte han sig den forbudne Fredagaftencigar, idet han omhyggeligt sikrede sig, at der ikke var Troesfæller i Farvandet. Og veltilpas og lykkelig, dampende paa sin Veneciana, trillede han saa, med Frederikke under den ene Arm og Sofie under den anden, den gamle Vej mod Hjemmet.

III.

Aarene gik deres vante Gang for Semmy Philipsen og Familie — Dag efter Dag, Aar efter Aar i rolig Gliden. Hjemmets Vaner var de samme, dets Begivenheder, dets Omgang den samme. Ud over Fru Frederikkens nærmeste Familie og et Par gamle Veninder kom ingen til Stadighed i Huset — Sofies Ungdomsbekendte stiftede Hjem og faldt fra, og de gamle Familier af Hjemmets Bekendtskabskreds var kun faa og blev med Tiden færre og færre. Semmy Philipsen var vel ifølge sin Opdragelse i det velhavende Barn-domshjem og ifølge sin egen meddelsomme Natur sel-skabelig anlagt, men de mindre Forhold i hans Leve-vej og Levevis medførte en nødvendig Indskrænkning, og da han tillige var en aristokratisk Natur, der ikke blandede sig nedefter og ikke indsmigrede sig opad, holdt han sig paa et selvvalgt Ligevægtpunkt midt imellem. Den aristokratiske Oprindelse og Indstilling til Tilværelsen gav sig Udslag i den rolige, man kunde sige beskedne Selvbevidsthed, han lagde for Dagen ud-adtill — men indadtill og paa Bunden af hans Sjæl, som havde bevaret den jødiske Smaaklassefølelse fra fjerne Tider, dør var og forblev han den samme »lille Phi-lipsen« som saa mange af Slægten før dens Storheds-tid, en Navnløs blandt det store navnløse Demokrati,

der omsluttede Folk af alle Lag uden Hensyn til Stand, Race eller Religion. Derfor bevarede han sin umiddelbare Følelse af folkeligt Sindelag ren og uanfægtet gennem Tiderne, han yndede at indlade sig i Snak med Folk i Huset, paa Gaden, i Sporvogne, han kunde endogsaa nu og da paa de aarlige Sommerudflugter til Frederikkens Skræk falde i Passiar med Opvarterne og indgaaende drøfte deres Privatliv med interesserede Forespørgsler om Fortjenesten paa en ekstragod Sommersøndag. Af samme Grund kunde han vanskelig sige Nej til en Bøn om Hjælp, og en af hans lyssky Yndlingsbeskæftigelser var — uden Frederikkens Vidende og Vilje — at overraske en fattig jødisk Familie eller en Forretningsforbindelse, for hvem det var gaaet tilbage, med Smaadotationer, som han i al Hemmelighed lod Simon overbringe i forseglede Konvolut.

Frederikke var af en anden Natur. Hendes Verden var i videste Forstand en Cirkel med »Badstuestræde« i Periferien, Hjemmet i Inderkredsen og Sofie i Centrum. Udenfor dette Omraade laa Verdenshavet med dets Brænding og Storm, som ikke vedkom hende, og som ikke formaaede at trænge indenfor hendes fire Vægge med den mindste Dønning eller den svageste Genlyd. Ikke saaledes at forstaa at hun af Naturen var snæverhjertet eller egenkærlig — hendes Hjerte var ømt og varmt, men Varme og Ømhed gik indefter, ikke udefter, hendes Kærlighed var selvopofrende og uudetømmelig, men kun overfor sine egne. Naar Semmy Philipsen diplomatisk indledede en af sine Debatter af filantropisk Art med en diskret Hentydning

til, at den og den »sad skidt i det« og sikkert trængte til Hjælp, løftede Frederikke det store, glaskolde Meyerske Blik og sagde afsvarende:

»Er der nogen, der hjælper *mig*, naar jeg trænger?«

»Jamen, du trænger jo gudværeløvet ikke,« kom det fra Semmy Philipsen med et flimrende Smil.

»Altsaa, Semmy — lad os ikke være stupide. At du stufer Penge til Side til Kreti og Pleti — det ved jeg. Naar *jeg* blot maa holdes udenfor.«

Udtrykket »stufte til Side« var Frederikkens aabenlyse Protest mod Semmy Philipsens udendørs Gavmildhed, som hun med sit sikre Instinkt forlængst havde gennemskuet. Men det var tillige et diplomatisk Træk til Forsvar for hendes private Økonomi, Husholdningspengene, der var et staaende Stridsæmne mellem Ægtefællerne, idet Semmy Philipsen paastod at hun »svindledede dem bort«, medens Frederikke paa sin Side hævdede, at hun »pinte sin Hjerne til Blods« for at komme ud af det. Sandheden var den, at Frederikke saa godt som intet brugte til sig selv — alt hvad hun kunde skraabe sammen af Provenuet gik til Sofies Fornødenheder. Dertil medgik ogsaa de Smaabeløb, som Semmy Philipsen højtidelig overrakte Frederikke paa hendes Fødselsdag — en lille rød Æske med blanke 25 Ører, én for hvert Aar hun fyldte. Og kunde hun nu og da med passende Mellemrum ved Morgenindkøbene liste sig til at glemme sin store Husholdningspung med det snoede Staallukke, saa Semmy Philipsen nødtvungen maatte lægge ud — kunde ogsaa dette lille Kunstkeb betyde en Tilvækst til Reserven,

idet hun trak Tilbagebetalingen ud, indtil det næste Udlæg blev gjort. Naar saa dette omgaaende blev refunderet, slettedes det forudgaaende som uerholdeligt.

Datteren Sofie havde i Arv faaet et Sind, der var ligelig blandet af Faderens og Moderens Natur. Hun havde Faderens modtagelige Gemyt, fuldt af Meddelsomhed og selskabeligt Lune — og Moderens Instinkt, der var mere i Slægt med Karakter end med Hjerte. Hun kunde som Faderen blive rørt ved at høre om Menneskers Nød og Sorg, ja blot ved at læse derom, og hun fornam med en pludselig smertelig-lykkelig Svulmen i sit Bryst Slægtskabets Fryd, naar Faderen under Læsningen af en Avisnekrolog maatte hen til Vinduet for at skjule sin Bevægelse. Men med den anden Side af sit Væsen trængte hun skyndsomt Følelsen tilbage som overdreven Sentimentalitet, og dækkede sig bag et dobbelt nøgternt Værn af Skepsis og praktisk Ræsonnement.

Sofie havde ingen Veninder mere og derfor ingen privat Omgang med Jevnaldrende. I »Frøknerne Bangs Pigeskole«, som Datidens bedre Jødepiger i sin Tid søgte, havde hun vel sluttet sig til enkelte i Klassen. Men da de unge Piger enten var Kristne — og en inderligere Tilnærmelse paa den Tid var vanskelig for en ung Jødepige af Sofies udprægede Milieu — eller jødiske Pige børn af det højere Bourgeoisi, der ostentativt sluttet sig til de andre og undgik eller ihvertfald omgik deres egne, stod Sofie noget isoleret og ensom i Kredsen. Med en hemmelig Længsel efter Frihed og Aabenhed følte hun sig dragen mod de unge

blonde Pigebørn med det muntre Sind og den lette Latter — med en egen stejl Stolthed og stum Foragt betragtede hun de mørke unge Piger af hendes Race, der hektisk søgte at indsmile sig hos de andre og efterligne dem i Udtryk, Lader og Væsen, men kun opnaaede at deres fremmedartede Udseende og Natur end yderligere understregedes og skærpedes. Sofie holdt sig derfor udenfor i en Art baade frivillig og tvungen Neutralitet. Kom en af de unge kristne Piger i Frikvarteret hen og tog hende under Armen for at faa hende med i Legen, følte hun en Bølge af Taknemmelighed fylde sit Hjerte — men et Øjeblik efter kunde en uovervindelig Hemning standse denne Glæde, blot hun mødte de unge Jødepigers skarpt mønstrende og let distancerende Blik. Og hun endte da med at trække sig ind bag en Maske af Overlegenhed, der afsatte et konstant Udtryk af smilende Ironi i Øjnenes trodsige Mørke og gav hendes rolige Pande et smerteligt Drag som af et Tryk eller en trættende Byrde.

Hjemmet blev da Sofies Fristed og Tilflugt. Efter Skoleaarenes Udløb gled hun dybere og dybere ind i dets skærmende og dulmende Ro. De unge Mænd, som hun nu og da traf sammen med i de Hjem, hun udenfor den snævrere Familie besøgte, nærmede hun sig kun med Fligene eller Føletraadene af sit Væsen. Hendes erotiske Sans, der tidlig var vaagnet, lokkede og fristede hende med en egen vild Uro, der kunde skylle sin røde Bølge over hendes Sind og drukne baade Tanke og Vilje som i et Øjebliks berusende Omfavelse. Men hun fandt hurtig sig selv igen og dukkede

underlig bedøvet og udmattet op af Bølgerne. Og dør stod hun saa med sit ironisk beherskede Smil — ironisk overfor Omgivelserne og ironisk overfor sig selv — og følte sin genvundne Ligevægt som et stolt Panser om sine Sanser og sit Sind, om sit uberørte Legeme og om sin uberørte Sjæl.

IV.

Hvert Aar henimod Marts modtog Semmy Philip-
sen en stor Konvolut af fint Bøttepapir med ind-
lagt Kort, hvorpaa læstes følgende:

*Grosserer Frederik E. Philipson og Hustru udbeder
sig herved Æren af*

*Hr. Grosserer Semmy Philipson
med Hustru og Datter*

til Middag i vort Hjem, Lørdagen d. 26. Februar Kl. 7.

S. u.

Det Philipsonske Hjem laa paa St. Annæ Plads, en herskabelig 1ste Sal med 10 Fag til Gaden, i en af de gamle fornemme Ejendomme paa Solsiden. Naar man trak i det skinnende Messinghaandtag i Portkarmen, blev Døren kort Tid efter aabnet af Portneren, der gennem sin Luge i Kælderen forvissede sig om den Besøgendes Identitet. Porten var til at aabne helt ved Indkørsel og Udkørsel, med en afskaaret Døraabning for Fodgængere. Fra det høje hvidlakerede Portrum med Indkig til Gaard og Staldbygning førte en rundløbende Trappe med røde Løbere og straalende Messingelænder op til Etagerne: I Stuen og paa 1ste Sal Ejeren, Grosserer Philipsons Kontorer og Beboelse,

Grev Høg-Høgsborg paa 2den Sal, og Sverig-Norges Minister i den øverste Etage. Standsede man udenfor 1ste Salen, hvor Navnet *Philipson* straaede messing-forgylt mod den svære Mahognidør og trak man i det tunge Klokkegreb, hengled der altid en rum Tid i andagtsfuld Stilhed. Saa aabnedes Døren, uden at man havde hørt noget menneskeligt Væsen nærme sig — og en liberiklædt Tjener tonede frem i Døraabningen i glatbarberet Utilnærmelighed. —

Nu iaften, da den store Middag skulde finde Sted, var den herskabelige Lejlighed fuldt oplyst i hele sin Udstrækning. I den mægtige ovale Spisestue, der var holdt i Lak og Guld, færdedes Pigerne og Husets Tjener i lydløst Arbejde med Anretningen, medens Fru Rose Philipson fra Fløjdøren til det gule Musikværelse tog Syn og Skøn over Situationen gennem en Skildpaddes Stanglorgnet og med korte Mellemrum i uanfægtet Ro gav Ordre til Gæsternes Placering efter et Oversigtskort, hvorpaa hun med en lille Guldblyant overstregede Navnene, efterhaanden som Pladskortene blev fordelt ved Kuverterne. Fru Philipson var, hvad man kaldte »fuldendt Dame«. Hun bar sin høje, endnu smækre Figur i fast tilsnøret Form, den matlila Silkekjole med Slæb, som hun med Gratie fejede bort, naar hun vendte sig, stod godt til hendes blege Teint og fulde, funklende Blik — og det blanksorte Haar, der var strammet op fra den hvide Nakke og lagt i tunge Bukler over det højt baarne Hoved, satte ligesom Kronen paa Værket. Naar hun om Formiddagen gik sin Tur over Langelinje med Døtrene Clara og Fanny

paa hver sin Side, vakte hun Beundring blandt den spadserende Beaumonde — ja, den unge Grev Høg havde fortalt, at Hans kongelige Højhed en Dag havde spurgt ham, hvem de »tre smukke Søstre« var, som han saa ofte mødte Arm i Arm paa Promenaden.

Fru Rose vendte sig nu mod Musikværelset, snoet som en Spiral i det fejende Slæb. Saa kastede hun Slæbet med dameagtig Grandezza til Side og sejlede gennem Musikværelset ind mod den store Sal, Lejlighedens Midtpunkt, med de 4 høje Palævinduer og den brede Balkondør mod St. Annæ Plads. Da hun kom derind, stod de to slanke unge Døtre, »de smukke Frøkner Philipson«, foran de lofthøje forgyldte Spejle i Færd med at underkaste Toilettet en sidste Revision. De to unge Damer lignede hinanden, de havde Moderens ranke Rejsning og slanke Form, og understregede yderligere Ligheden gennem en selskabelig Mine af affabelt smilende Etikette. Den ældste, Clara, havde Moderens matblege Teint og fulde sorte Blik, Ansigtet var af fint forkælet Form, en sart Oval, og den blændende hvide Hals fik et overnaturligt Skær af gylden Varme fra den dybt udskaarne brandgule Silkekjole. Den yngste, Fanny, var en lille Kende mindre end Søsteren, friskere i Farven og friere i Udtrykket. Ogsaa Figuren var af en frodigere Form end Søsterens, med højt Bryst, der svulmede bag det stramme Korset, og rundere Linjer om Skuldre og Hofte. Naar hun, som nu, drejede Kroppen i halv Profil mod Spejlet og samlede de ringbesatte Hænder om den runde Midje, saa den grønne Silke laa metallisk støbt om

Bysten, føltes Legemets frodige Sundhed og Varme ligesom korporligt, en Duft, et Strejf af ren Natur — tilsat et Par Draaber diskret Parfyme, der blandede sig med Legemets lune Kornduft og ombølgede det med en Aroma af hemmelighedsfuld Sensualitet. Begge Søstrene var klædt med den udsøgte og svagt raffinerede Smag i Farve og Snit, som udmærker jødisk kvindelig Ungdom af et vist Niveau — paafaldende uden at være paatrængende, udsøgt uden at være søgt.

Nu hørtes Stemmer inde fra Herreværelset, og Frederik Philipson med de tre Sønner, Arthur, Philip og Louis, kom gennem Malerisalen frem i Døraabningen til den store Salon. Frederik Philipson var, i Modsætning til Broderen Semmy, høj, af en egen overbærende Ladhed eller Sufficance. Hans Ansigtsudtryk var stereotyp Flegma, de sorte Bakkenbarter indrammede og fæstnede de lidt posede Træk og understregede Hudens livløse Bleghed. Han havde lagt sig den Vane til, altid at holde Munden en Kende fremskudt i et ubevægeligt Smil, og dette stadige Smil i Forbindelse med de let sænkede Laag over de udeltagende Øjne og de tynde, letløftede Bryn gav ham et samlet Udtryk af træt Utilnærmelighed. Han bar sit Ridderkors paa Kjoleopslaget — Etatsraaden, der var hans Drøm, og for hvis Skyld han havde ofret Summer, maatte foreløbig nøjes med Plads i den lidt slappe Mave.

Af Sønnerne var *Arthur* den ældste og højeste, en blond, noget udvisket Fremtoning, med tyndt opstrøget Langhaar og lyskruset Fuldsæk. Han var Medi-

ciner, bar sit Hoved let tilbagebøjet og holdt Øjenlaagene let sænket over de døde Øjne som Faderen. Han talte med en langsom, lidt affekteret Røst, der ligesom bar Ordene frem i højtidelig Procession, var Familiens aandelige Centrum, uforstyrrelig og uangribelig. Han var hverken støjende eller anmassende som den næstældste Søn Philip, men han havde en vis familiær Tone, der laa midt imellem Frihed og Frækhed, kaldte gerne Mennesker, navnlig Damer, som han kun havde truffet nogle faa Gange, ved Fornavn og tillod sig en nonchalant Form for Frisprog, der svingede mellem det sarkastiske og det sensuelle. Han var Ven med alle og Fjende med ingen — ingen var Ven med ham og mange var hans Fjender. Han var af den Slags gode Mennesker, der gerne gjorde andre en Tjeneste, naar det blot ikke gik ud over hans Behagelighed eller Magelighed, og helst naar det tillige kildrede hans Forfængelighed. Og hans Venskab var af den Art, at han for evig havde glemt en Ven, naar han fra Graven styrede bort til Livets mere muntre Valpladser — hvilket han, med en Blanding af Oprigtighed og Kynisme, hverken søgte at skjule for andre eller for sig selv.

Den næstældste Søn, *Philip*, var en lille ilter Herre med ivrige Bevægelser, en lidt forvirret Fremtoning med sort tilspidset Moustache og Fip efter Tidens Mode, med opspærrede Øjne bag Lorgnetten og et skævt forvredet Smil, der baade udtrykte Nyfigenhed og Forlegenhed og samlede sig i et Udtryk af ubevidst Kejtethed. Philip Philipson var statsvidenskabelig

Kandidat, fanatisk interesseret i Politik, Socialøkonomi og Folkeret. Han havde i sin Studietid opnaaet Universitetets Guldmedalje og skrev til Stadighed paa en Doktordisputats. Han vidste Besked om alt — vidste, at Corneille var født i Rouen d. 6. Juni 1606 og blev Advokat i 1624 — vidste at Massaierne beboede Nordafrika mellem 35—37° østlig Længde og 0—5° sydlig Bredde. Dertil talte og skrev han de tre Hovedsprog til Fuldkommenhed og en fire—fem andre til Forstaaelighed. Han var derfor selvskreven og selvvalgt Taler, naar der ved Husets Fester skulde udbringes Skaaler for tilstedeværende Gæster af fremmed Handel, Kunst eller Diplomati. Kom et eller andet storpolitisk Spørgsmaal paa Tale, satte han ivrig Lorgnetten paa den vejrende Næse og den brede Silkesnor bag Øret og begyndte: »Efter *min* Mening, mine Herre —!» Og han holdt da paa staaende Fod et oratorisk Foredrag, spækket med Aarstal, Navne og Citater, berusende sig saa stærkt i sin egen Veltalenhed, at han ikke mærkede, at den ene efter den anden stille listede bort. Indtil han selvanden stod tilbage med den sidste ulykkelige Tilhører fastnaglet ved Knaphullet.

Den yngste af Sønnerne, *Louis*, var Associé i Fade-rens Forretning, en lille rund og elskværdig Mand med en dæmonisk Kunstnerkrølle dinglende over Panden. Han var Forretningsmand mere af Pligt end af Lyst og havde til sin Sorg maattet opgive sine literære Aspirationer til Fordel for Huset Philipsons Fremdrift og Fremtid. Han vedligeholdte dog stadig Forbindelsen med sine literære Venner fra Ungdoms-

aarene og skrev endnu i sin Fritid Vers og Kritik i de Unges Tidsskrift »Pioneren«, smaa dekadente Vers efter Tidens Mønster med let sentimental Pointe à la Heine og ironiske Anmeldelser af Teater under Mærket »Brutus«. Han var som Familiens øvrige Medlemmer ivrig »Europæer«, holdt sig fjern fra ethvert Forhold til Jødedom uden derfor at være Fornægter, søgte fortrinsvis de ikke-jødiske Kredse og de jødisk indifferente, var som Broderen Philip franskvenlig uden dog derfor at være tyskfjendtlig, sværmede for Brødrene Brandes, »Politiken« og »Studentersamfundet«. Naar nogen hentydede til hans jødiske Afstamning saa' han op med sit paa en Gang forslagne og tro-skyldige Blik og sagde med et smilende Skuldertræk: »Hvad vil det sige »Jøde« i vore Dage? Man er et Menneske«. —

Nu hørtes den første Vogn rumle gennem Porten. Fru Rose med Clara og Fanny blev i den store Salon. Og Frederik Philipson skred i Spidsen for sine Sønner mod Herreværelset.

Hjemme hos Semmy Philipsen var imidlertid Forberedelserne afsluttet. Semmy Philipsen havde allerede tidlig iført sig Kjole og Hvidt — den gamle Kjole med den smalle Vestudskæring, Skjorten med Bedstefaderens Diamantknapper, den nedfaldne Kjoleflip og det hvide Slips med Strop og »Maane« til at bøje under Flippen. Han stod nu let ophidset ved Vinduet

og ventede paa Drosken, medens Frederikke og Sofie lagde den sidste Haand paa Værket inde i Soveværelset. En saadan Dag var for Semmy Philipsen »Jerusalems Forstyrrelse«. Sovekammeret maatte allerede tidlig rømmes, da Damefrisørinden kom ved 5 Tiden for at sætte Frederikkens Haar, og de øvrige Værelser bar, uden nogen paafaldende ydre Forandring, Præg af indre Opløsning i Tone og Stemning. Blot dét at Sofie nu og da passerede Spisestuen i Underliv og Skørt med en Duft i Kølvandet af dyr Parfume — blot dét at han sporede den svage Draabe *Atkinson*, hvormed han havde stænket sit Lommetørklæde og Kjoleopslag, var nok til at henhøre hans Tilværelse til en fremmed og fjern Verden, vidt forskellig og uforenelig med den daglig tilvante Atmosfære af Røgelse og Bøgebrænde. Og sidst, men ikke mindst var Drosken fra Vognmand Petersen i Klareboderne, der skulde bringe og hente paa Klokkeslet, en Kilde til Ophidselse — der steg, jo mere Uhret nærmede sig det aftalte Tidspunkt: tre Kvarter paa 7.

Men nu aabnedes endelig Døren fra Dagligstuen, og Frederikke skred ind, fulgt af Sofie. Frederikke blev staaende lidt indenfor Døren, i stram sort Silke med Guldbroche og Gulduhr i en lille Hægte paa Brystet, med et Skær af anspændt Rødme paa Kinderne og en dirrende »ésprit« øverst i Toppen af Frisørindens Pagode. Rundt om Moderen puslede Sofie, klædt i dybrød Silke af en mærkelig flammende Farve, der gød et varmt Skær af blussende Liv over Hals og under Hage. Endelig vendte Frederikke sig mod sin

Ægtefælle, og sagde med et Udtryk af barnlig uskyldigt Koketteri:

»Tror du nu, du kan være mig bekendt, Semmy?«

Semmy Philipsen følte en Bølge af taknemmelig Beundring skylle Uroen bort, og sagde med smaa muntre Hovedkast:

»Du er mig bekendt — og jeg er dig bekendt«.

Sofie drejede Moderen rundt som en Mannequin paa en Drejeskive og udbrød:

»Du er den sødeste Mor, jeg har haft!«

Og idet hun svingede sig selv rundt med Hænderne fast om Livet, medens hun rankede sin yppige Skikkelse, saa Hægterne sukkede, spurgte hun med smuttende Smil i de straalende Øjne:

»Hvad synes I saa om jeres Frøken Datter?«

»Ich hab' was schöneres gesehen«, sagde Semmy Philipsen.

»Du ligner Dronningen af Saba«, smilede Fru Frederikke.

»Ja, *hun* kunde heller ikke faa en Salomon,« sukkede Semmy Philipsen.

I det samme skramlede en Vogn nede paa Gaden og holdt stille foran Huset. Semmy Philipsen saa' paa Uhret og gik til Vinduet:

»Dèr er Petersen med Drosken. Det er paa høje Tid«. — —

Da de kom til St. Annæ Plads maatte de holde i Række blandt Herskabsvogne og Selvejerkøretøjer med

Kusk og Tjener. Endelig var det deres Tur. Og i tavs Beklemthed rullede de da gennem den gungrende Port. —

Idet de traadte ind i det store Egetræs Herreværelse, smaa og synlig trykkede af det blændende Lys og det høje Rum, kom Frederik Philipson dem langsomt imøde. Han rakte dem Haanden med et Nik og et Smil, der balancerede imellem behersket Familiaritet og fortrolig Nedladenhed, og bad dem med en lad Haandbevægelse træde videre til de indre Gemakker. I rolig Uimponerethed og dog med et Udtryk af nedkæmpet Nervøsitet gik Semmy Philipsen, med Frederikke ved sin Side og Sofie bagved, gennem Malerisalen ind i den store Modtagelsessalon, hvor Gæsterne samledes. Fru Rose Philipson vendte sig i en Gruppe ved Kaminen, førte Stanglorgnetten mod de nærsynet missende Øjne og gik saa hen imod dem med sit konventionelle Damesmil. Lidt efter kom Døtrene Clara og Fanny til, de stod foran Sofie og konverserede i Munden paa hinanden, medens de med en Krog af de optrukne Øjne eftersøgte og stumt kritiserede Kusinens Dragt . . . *stod* den røde Farve til hendes Type — *var* den ikke en Kende udfordrende — *klædte* Farven deres egen? Saa præsenterede Fru Rose Svogeren og Svigerinden for de nærmest staaende med en yndefuld Bøjning af Stanglorgnetten, medens Husets rutinerede Døtre tog sig af den mindre scenevante Sofie.

Selskabet var allerede delt i Smaagrupper, der fordelte sig i Værelserne efter deres Rang, Stand og Næ-

ringsvej. Henne i Døren til Musikværelset havde en lille Klump af Finansmænd slaaet Kreds om »den lille Gehejme«, der stod med det kloge Hoved lyttende sænket, mens de kølig-vagtsomme Øjne ligesom lyttede med, og han kun nu og da med et ironisk Hovedvrik eller med et fremmumlet Enstavelsesord mod-sagde eller bifaldt den Talende. Den, der førte Ordet, var en noget kroget ældre Herre, Bankier Goldmann, Medlem af Rigsdagen, ivrig Venstremand og Partiets Ordfører i alle finansielle Spørgsmaal. Der var en paa-faldende Modsætning mellem hans lidenskabelige Gestus, der understregede Talens stærkt stigende og dalende Rythme — og selve Sætningernes logisk afvejede og formede Passager, der syntes beregnet paa stenografisk Referat fra Tribunen under et større Auditoriums andægtige Kontrol. Et Par Skridt fra ham stod »Etatsraaden«, Semmy Philipsens Bankforbindelse, vuggende sit svære Hoved paa den firskaarne Skipperkrop — som om han slog Takt til Bankier Goldmanns finansielle Satser, snart i rolig Andante, snart i lunt smilende Scherzo og snart i hæftigt Furioso.

Inde i Malerisalen, hvor Frederik Philipsons berømte Samling af Mestre fra Eckersberg over Købke og C. A. Jensen til Marstrand havde deres Hædersplads, stod en Gruppe af Malere og Kunstnere fra Teatrets og Literaturens Verden. Portrætmaleren Professor Holm med det graa, lidt pjuskede Kunstnerhaar og den store bløde Næse, der hang som en Snabel over den brede Mund, forklarede en yngre Kollega

Forskellen mellem den Eckersbergske Skoles Naturalisme og den Marstrandske Romantik, medens Teatrets mandlige Førstekraft opmærksomt lyttede til med et fint rynket Smil om de nærsynet sammenknebne Øjne. Lidt bag ham kvidrede Teatrets jomfruelige Primadonna i en Kreds af den unge Literaturs Mænd — hendes lette og fine Skikkelse bevægede sig i smaa nervøse Kast mellem de sortklædte Herrer, den metalisk-klingre Stemme hang som en dirrende Lærke over den smilende Skare. Side om Side stod de to uadskillelige Dioskurer, Skribenterne Hugo Blom og Knud Jacobs — den første tyndbenet og krumbøjet med tussmørkt Pandehaar over det indsunkne, lidt vindøjede Blik — den anden slank og bleg, med et jødisk tvefydigt Smil om de lystne Læber. I en Krog ved Vinduet hævede Grev Høg-Høgsborgs ranke Husarskikkelse sig frem af en Skare mandlig og kvindelig Ungdom, hans blonde Moustache krusede sig over den buede Mund som perlet af Champagne, medens han fortalte Smaahistorier fra Hoffet, hvis maitre de plaisir han var i Kraft af sit Letsind, sin Stand og sin Stilling som Adjutant i den kronprinselige Stab. Midt ude paa Gulvet stod Husets Sønner i en Klump af jødisk Forretningsungdom og Akademi, med den lille runde Veksellerer Harry Hirsch i Midten, en rødtoppet Dynamo, kendt paa Børsen for sin *flair* og sit slagfærdige Humør, kendt ved alle Premièrer, Væddeløb og Fester, paa Hat med alle paa Strøget mellem »Hesten« og Gammeltorv, en glad Københavner med K, ivrig talende, ivrig hilsende, snobbet opefter og usnobbet

nedefter, et Kraftuddrag af Tidens moderne Jødedom, forrest i Løbet, hurtigst i Vendingen, dristigst i Kup'et — vejrende Chancen, Vindstyrken og Vindretningen, længe før nogen anden havde aabnet Øjnene og løftet Næsen. — Ene for sig selv stod den gamle Grosserer Moritz Mendel af det højtansete Firma M. G. Mendel & Sønner, tilhørende den lille Enklave af jødisk Aristokrati, beskeden og selvbevidst, en ensom Figur midt i det sammenløbne og sammenspiste Bourgeoisi.

Gæsterne strømmede nu ind gennem de aabne Fløjdøre — Bankmænd og Børsmænd, større og mindre Stjerner paa Kunstens, Videnskabens og Handelens Firmament, søgende hen til de Grupper, hvor de hørte hjemme. Ungdommen flokkedes om Digteren Hugo Blom. Med en høj pibende Stemme, ofte afbrudt af sin egen skærende Latter, der hver Gang overraskede ham selv, saa han maatte skjule sig bag Vennen Knud Jacobs — fortalte han om sine Indtryk fra Teatrene i »Seinestaden«, mens han bed sig i Neglene med et fanatisk Blik. Frederik Philipson standsede just foran Klyngen for at præsentere Husets sidste Akquisition, den franske Minister, M. Mallot. Saa faldt atter Hugo Blom ind, deklamerende den afbrudte Monolog af »Hamlet« à la Mounet-Sully — med tilbagekastet Hoved og sænkede Laag, hvorunder Blikket skimtedes som flydende i Olie. Indtil han pludselig slog Blikket op paa vid Gab, standsede midt i en Linje — og med en drengagtig-ydmyg Bøjning vendte sig mod Døren til Herreværelset

I Døren stod Dr. Georg Brandes. Han blev staaende et Øjeblik i sin mørke pantheragtige Slankhed, det høje brunblanke Haar skilt i to bløde Bølger, seende frem i Salen med et ømfindtlig søgende Blik. Saa gik han frem med en paa én Gang beskeden og beregnet Holdning, idet Fru Rose Philipson kom ham imøde. Han bøjede sig ridderlig over hendes Haand og kyssede den — og gik saa med hende frem mod de tause Klynger, med et blandet Udtryk af tilfreds Utilfredshed over den pludselige Taushed, hvortil hans Tilsynkomst gav Anledning. Saa tabte han sig i de inderste Klynger, spørgende, fortællende og eftersporende paa samme Tid. Indtil Fløjdørene til Spisestuen blev slaaet op, og Frederik Philipson bad Herrerne tage deres Damer til Bords.

Den store ovale Spisesal straaled i Lyset fra Krystalkronernes Prismes og fra Spejllampetterne langs de hvidlakerede Vægge. Under dæmpet Samtale fordelte Gæsterne sig efter officiel Rangforordning, Frederik Philipson ved den ene Bordende med den franske Ministerfrue paa sin højre Side og den lille hvidhaarede »Fru Gehejme« paa sin venstre — Fru Rose Philipson ved den modsatte Bordende med den franske Minister og Dr. Brandes. Tæt op mod Vært og Værtinde Gehejmeraader, Etatsraader, Professorer og enkelte af Kunstens og Højfinansens Udvalgte med Damer. Midt for Bordet Grev Høg-Høgsborg i sin funklende Husaruniform ved Siden af Husets ældste Datter Clara, som Rygterne forlængst havde udstyret med Grevindetitlen — paa den modsatte Side Datteren Fanny,

hvem de samme Rygter havde forlovet med Bordkavalleren, den spillevende, gladglinsende Veksellerer Harry Hirsch. Sofie havde faaet den unge, meget omtalte Maler Hans Højby til Bords, han sad lidt aandstraværende og indsugede med sine skarpe, blaa Malerøjne Billedet af den lysblinkende Sal, Glanslysene fra Sølv og Porcelæn, den maleriske Blanding af levende Farver og broget Liv. Mellem de høje Kandelabre skimtede Sofie Faderens lidt uligevægtige Ansigt, idet han drejede sig mod sin Borddame — saa lod hun Blikket glide langs Bordet og opdagede langt borte Moderens *esprit*, der dirrede nervøst i Lyset. Hun syntes aldrig før, at hun havde sét dem saa smaa og saa langt borte fra hinanden og fra hende selv.

Nu rejste Frederik Philipson sig ved Bordenden og bød Velkommen i faa, ikke synderlig velvalgte Ord — det var, som om hans ellers altid uforstyrrelige Flegma afficeredes under Trykket af Selskabets Almagt. Saa steg pludselig Samtalen, som om der var givet Signal til frit Afløb — højt over de andre Stemmer svang sig Primadonnaens metalliske Lærketrille og nu og da en skærende a-Lyd, naar Dr. Brandes raabte et Par Ord over Bordet til den unge Kunsts Repræsentanter.

Hans Højby havde med et Knips ladet Næseklemmerne falde fra de nærsynede Øjne, som nu blev dyblaa og drømmende i Udtrykket. Saa bøjede han sit rødblonde Hoved med det lyse Kunstnerskæg hen mod Sofie og sagde:

»Man skal jo ikke skumle, naar man er Gæst — men synes De ikke, Frøken, at her er saa underlig hjem-

løst, en fremmed kosmopolitisk Stemning som paa et udenlandsk Hotel. Man hører altid saa meget om »det jødiske Hjem«, den specielt jødiske Familie. Er det ikke en saga blot, en drøvtygget Frase, der hænger En ud af Halsen, længe efter at Indmaden er gaaet al Kødets Gang. Jeg for Eksempel omgaas mange Jøder, men jeg har aldrig set et jødisk Hjem. De er selv Jøde, ikke sandt, Frøken? Generer Ordet Jøde Dem? Ja, undskyld, det kan synes taktløst — men det forekom mig, at De bøjede Hovedet en Kende forpint eller forskræmt ved Lyden. For mig har Ordet Jøde en egen mystisk eller mythisk Tone — en fjern Patina som over Billeder af Rembrandt eller Giorgione. Naar jeg ser paa Dem, kunde jeg godt tænke mig, at De havde et saadant jødisk Hjem, som vi andre aldrig kommer indenfor.«

»Mit Hjem er saamænd meget jævnt og gammeldags,« sagde Sofie og saa' for første Gang ind i hans Øjne. »Men noget mystisk eller mythisk maa De ikke tro at finde dør — det er vist kun et Billede, Deres Kunstnerfantasi forestiller sig.«

»Saa er det Dem, Frøken, der sætter min Fantasi i Svingning. Ja, De behøver ikke at smile overbærende — dette med Fantasi er ikke nogen tom Frase, det har med Sind og Sans og Sjæl at gøre, vækker Stemning, fremkalder Atmosfære, ikke hjemløs som Stemningen og Atmosfæren her, men tvertimod af en baade dybt fremmedartet og dybt fortrolig Konsistens, fjernt maaske i Tid og Rum, men nær ved det eneste som er Livets og Kunstens Alfa og Omega.«

Sofie vidste ikke rigtig, hvad hun skulde svare, mange af Ordene var hende saa uvirkelige og fremmede. Hun sad lidt i Tanker uden egentlig at tænke — saa sagde hun prøvende for ikke at synes dum:

»Hvad mener De med det eneste, som Livet og Kunsten er nær ved?«

»Det Fjerne!« sagde Hans Højby med et Smil, og saa' atter aandsfraværende ud i Rummet.

Husets næstældste Søn, Philip, havde rejst sig og slog paa sit Glas. Han lod Lorgnetten falde med et Svip, løftede i en andagtsfuld Pause de missende Øjne mod Loftet —

»*Mesdames et messieurs*«, begyndte han saa, og lod Blikket med et ansvarsfuldt Udtryk glide langs Bordet, heftende det først ved den franske Ministerfrue for derefter at lade det dale officielt betyngt ned over Gesandten. Og idet han atter med to Fingre pressede Lorgnetten ind i Næseryggens røde Rande og heftede den brede Lorgnetsnor om bag Øret, kastede han sig ud i Talens brusende Strøm af politiske, sociale og literære Paralleler med Tilbageblik over Fortiden og Udsyn over Fremtiden, mens Aarstal, Navne og Citater dansede og sprang som Korkpropper paa Bølgerne. »*Selon moi* —«, sluttede han med et profetisk Blik mod Loftet, »er vi Danske nu som før forrest i den Riddervagt, der sænker Fanen og Kaarden for det stolte Frankrigs gloriøse Traditioner og for Trikolorens heroiske Aspirationer«. Og idet han med et særegent Næsevid lod Lorgnetten falde, slog han i en velberegnet Kunstpause sin højre Haand ud mod

den diplomatisk bevægede Minister og udbød, prustende af oratorisk Ekstase: »*Vive la France!*«

Da Hurraraabene var forstummet og alle havde sat sig under diskret Stoleramlen, bøjede Hans Højby sig hen mod Sofie og sagde dæmpet:

»Ak, ja — vi Danske! Altid i servil Underdanighed med Hjertet paa Læben og Tungen paa Kothurnen overfor de Stormægtige. Og, undskyld — altid med en eller anden af Deres Race i Spidsen som den lille Hornblæser. Jeg har saa ofte tænkt paa at male den nu desværre saa sjeldne Type af gammeljødisk Natur og Kultur — men de Opgaver af den Art, jeg hidtil har haft, laa altid indenfor det Bourgeoisi, som her er saa talrigt repræsenteret, og som kun har det Maal at dække sig bag et korsfarvet Dannebrog. — Er De alene her i Aften, Frøken? Naa — saa De har Deres Forældre med. Vis mig dem — naar jeg ser paa *Dem*, aner jeg noget beslægtet med den Verden, vi talte om før, og som jeg altid har ønsket at lære at kende.«

Sofie bøjede sig frem og kiggede ind imellem de store Kandelabre:

»Derhenne sidder Far — ja, han som nu ser herover og nikker. Og dernede sidder Mor, den lille Dame med *esprit'en*, som lægger Haanden over Glasset, nu da Tjeneren vil fylde det.«

»Jeg har saa ofte —«, sagde Højby efter at have løftet sit Glas mod Semmy Philipsen, der hilste igen med en lidt ubehjælpssom Værdighed, »jeg har saa ofte tænkt paa at male et Billede af et ældre jødisk

Ægtepar i en rød Chr. d. 8's Sofa mod en graa Væg med Guldlister — *han* med Pibe eller Cigar, seende polisk-fortrolig hen mod *hende*, der har løftet sine Øjne fra Hækletojet og møder hans Blik i baade verdensfjern og nøgtern Betragten. Jeg véd, at jeg kunde male et Lærred, som var Liv og Tid i ét, Individ og Type — De forstaa: med Perspektiv i Fortiden, med Bund i Tiden nu og med Udsigt til en Fremtid — f. Eks. igennem Dem.»

»Det er vist for svært for mig at forstaa,« sagde Sofie og bøjede sit Hoved over Tallerkenen med en svag Rødmen.

»Hvis De engang kunde formaa Deres Forældre til at sidde for mig, lover jeg Dem, at De skal komme til at forstaa det!«

De løftede samtidig Hovedet, idet der pludselig blev stille omkring dem. Nede ved Bordenden havde Dr. Brandes rejst sig. Han stod underlig aandeagtig bleg i Lyset fra Prismekronerne, saa' sig nogle Øjeblikke ransagende omkring i Kredsen, traf i et lynsnart Strejf Sofies sorte, straalende Øjne og lod Blikket dvæle, indtil hun hjertebeklemt havde sænket sit. Saa satte han ligesom Næsen i Sky, strakte Hals, som om han beredte sig til Flyveflugt — og begyndte

Sofie hørte ikke saa meget, *hvad* han sagde, lyttede kun eller lod sig viljeløst henføre af hans Stemmes og hans Fremtonings urovækkende og foruroligende Magt. Hans Stemme havde i al sin skarpe og skærende Halsklang en sælsom smygende eller snigende Tone, der ligesom omspandt hendes Hjerte, nej hendes Le-

geme med et Spind af Slør, dækkende og dog blottende, skræmmende og dog fristende. Naar han sænkede sin Røst, følte hun det som om han listede en Hemmelighed ind i hendes Øre, en Hemmelighed, der gjaldt hende selv — og hun maatte bøje sit Hoved under et uforklarligt Pres, en Stemning af baade farlig og blufærdig Nydelse. Naar da hans Stemme atter løftede sig, fornam hun det, som om han slap sit Greb om hendes Sanser og Sind, hun hævede langsomt dvælende sit Blik og saa' ham staa derhenne, mørk, bleg og slank i urørlig Fjernhed langt langt borte, højt højt over hendes Liv og hendes Verden, tænkte hun med et Suk, der baade rummede Befrielse og Betagelse. Nu og da brød en disharmonisk Tone af snerrende eller vrissende Vrede ind i hans Tale, saa han med ét dalede ned og stod underlig plat plantet paa Jorden. Men atter rev han sig med et Ryk fri og bort fra det sammenspiste Selskab — svang sig, syntes hun, med en egen vild Dristighed løs, og sejlede over Hovedet paa de andre, svævende i Flugten som et mørkt truende Punkt mod Lyset. — Hun hørte sit eget hastige Aandedræt og holdt Vejret tilbage som i Angst. Hvor var alt dog saa underlig uvirkelig fjernt, hvor førte han dem alle hen med denne fine og stærke Haand, som han nu løftede med udspilede Fingre, hvor sejlede hun selv hen — —? Og pludselig hørte hun en Tanke hviske i sit Øre: Han er en Jøde .. Søn af en Jødinde .. som *min* Søn .. hvis ...

Hun vaagnede op, da Bifaldet brusede gennem Salen — og hørte Hans Højbys Stemme tæt ved sit Øre:

»Har De nogensinde set det Billede, jeg har malet af Dr. Brandes — naa, ikke? Det er ikke godt, jeg kunde ikke finde det indre Samlingspunkt, den Tap, hvorom Kalejdoskopet drejer. Forstaar De mig? Alt beror jo paa Udspringet, ikke just i Slægten, men i Sjælen. Der er jo i ethvert Menneske, altsaa ogsaa i ham, et Brændpunkt, hvori alle de mangefarvede og brydende Straaler mødes i et *Ansigt*. Tror De, det er, fordi jeg ikke er Jøde, at jeg ikke kan finde det? Eller har der igennem Tiderne og maaske navnlig i Tiden nu dannet sig en jødisk Type af en saa mangesidig Konstellation, at den mere er blevet et Fænomen end en Individualitet? Ja, det lyder maaske lidt indviklet — men ser De: Se Dem engang omkring her i Salen, se paa de tre Sønner her af Huset, se paa de smukke Frøkner Philipson, se paa den lille »Gehejme« derhenne og paa den runde, staa-blanke og ildsprudende Veksellerer Hirsch — har de ikke alle noget af det samme, i forskellig Sinds- og Aandsform selvfølgelig, men falder de ikke alle med deres Sjæl ind under den samme Type? En underlig ustdfæstet, ja ulovfæstet Type kunde jeg næsten sige — fuglefri, tror jeg Heine har kaldt den, som selv var af Typen. Den har ligesom ingen Fortid — og jeg tror heller ikke nogen Fremtid. Den er kun Nutid, nyder Livet i Glansen af Nuets Magt og Ære — seende alt som i Fugleperspektiv: Lande, Folk, Begivenheder, Forhold, uden noget Baand i Himlen eller paa Jorden, der holder dem fast i et Midtpunkt, hvor de har deres Udspring, deres Sjæl, deres *Rod*.«

Frederik Philipson havde nu rejst sig ved den øverste Bordende og bad med lavt, lidt grødet Mæle sine Gæster tage til Takke. Alle rejste sig, mens Stolene skrabede og Samtalen brød sammen. Saa vandrede man ind Arm i Arm, og spredte sig i Værelserne mod Gaden, hvor Tjenerskabet ventede med Kaffe, Likører og Cigarer

Inde i Musikværelset var Flygelet rykket frem, Frøken Clara stod med den unge Grev Høg ved Siden af Nodeskabet, hvor hendes Lærer, den gamle Professor Winge med det langt tilbagestrøgne Musikerhaar og det aandig gennemlyste Ansigt søgte efter firehændige Noder. Rundt omkring i Værelset slog Gæsterne sig ned, Damerne i de dybe Lænestole, Herrerne med Kaffe og Cigar ved Armlænet. I den store Salon samlede lyttende Grupper sig om den lille gestikulerende og agerende Hugo Blom, der kommenterede den sidst udkomne »Ibsen«, og om Dr. Brandes, der fortalte politisk Nyt fra Berlin og Paris — begge skjult konkurrerende om Tilhørernes Pris. Dybest inde i Herreværelset ordnede Frederik Philipson det berømte Lhombrebord, »Gehejmeraadet«, som det kaldtes paa Børsen efter dets Æresmedlem, den lille Gehejme.

Sofie havde været henne for at hilse paa Faderen og Moderen, de var begge lidt oprømte af Vinen og Maden — om end ikke beærede, saa dog synlig betagne af det straalende Selskab. Fru Rose Philipson havde just med sit køligt reserverede Similismil fortalt dem, at Dr. Brandes inde ved Bordet havde spurgt hende, hvem den unge smukke Dame var, som sad ved Siden

af Hans Højby. Sofie følte pludselig sit Hjerte banke, ængstet og fristet som inde ved Bordet, og undgik Forældrenes smaa lune Spørgsmaal ved at fortælle dem om Maleren Hans Højbys »Idé«. Semmy Philipsen rokkede muntert med Hovedet og sagde:

»Saa kan du komme op at hænge paa Udstillingen, Frederikke — og om Gud vil blive afhændet til en anden Liebhaber«.

»Um Gottes Willen!« sagde Frederikke. »Lad os ikke lave *Risches* paa vore gamle Dage«.

Professor Winge og Frøken Clara havde taget Plads ved Flygelet. Han slog et Par Akkorder an og lænede sig tilbage, medens Selskabet beredte sig til Kunstnydelsen. Semmy Philipsen satte sig med Frederikke i en Hjørnesofa, tændte »mit Bedacht« Havannacigaren med Frederik Philipsons Billede paa Mavebæltet. Sofie gik lidt omkring og satte sig saa i en Lænestol ved Døren til Salonen

Hun havde lænet Hovedet tilbage, sad dør med lukkede Øjne. Saa' intet, hørte i Grunden intet, lod kun Tankerne glide, stige og dale paa Musikens Bølger. Alle Aftenens Indtryk af Ordenes og Farvernes Fest, Bordets Spil af Lys, der blinkede i Glas, Sølv og Porcelæn, Ansigternes skiftende og flygtende Træk, Stemmerne, der steg og sank, nærmere og fjernere — alt svømmede ud i en gylden Lystaage, der skimrede over Bølgerne, som bar hende bort, opad. Som en fjern Tone, der dog hviskede nær ved hendes Øre, hørte hun Klangen af Hans Højbys Stemme, skimtede den lille sprudende Sol i Dybet af hans blaa Øjne — hvad

han havde sagt, huskede hun ikke mere, det var kun Genklangen af hans Røst, der nu tonede bag Musikken, beroligende, varmende. Hvad var det dog, han havde sagt, hvad havde de talt om? Hun anstrængte sig, som naar man er midt mellem Drøm og Vaagen — var det Vinen, der tumlede med hendes Tanker og lagde sig over hendes Øjenlaag? Saa brød pludselig en anden Tone ind, af en sælsom klar, fast og dog indsmigrende Klang . . . bøjede sig ligesom over hende. Med et Ryk slog hun Øjnene op —

»Lad Dem ikke forstyrre i Deres Nydelse af Musikken . . .« Det var Dr. Brandes, der stod ved Siden af Stolen — hun vilde rejse sig, men han lagde sin Haand blødt og dog fast paa hendes Skulder, saa hun følte dens nervøse Hede gennem det tynde Silkeliv. »Nej, bliv dog siddende! Da jeg saa' Dem inde ved Bordet, kom jeg til at tænke paa et Digt, som jeg just havde skrevet ned i min Forelæsning, inden jeg gik herhen. De kender Heines *Der Asra*?«

Sofie sænkede sine Øjne, fortumlet og forvirret. Musikken brusede i det samme ind over hende. Da hørte hørte hun nær ved sit Øre:

Täglich ging die wunderschöne
Sultanstochter auf und nieder
Um die Abendzeit am Springbrunn,
Wo die weissen Wasser plätschern.«

Den blide vuggende Rythme sang sin listende Tone ind i Musikken, sikker og dog dirrende som en Streng, der røres af en følsom Bue . . .

»Det skulde glæde mig engang at se Dem blandt mine Tilhørere,« fortsatte han saa med en køligere Stemme, der ligesom tog Afstand. »Maaske et eller andet i mine Forelæsninger kunde have Deres Interesse.«

Musiken hørte pludselig op. Bifaldet slog ned fra alle Hjørner af Salen. Dr. Brandes forlod sin Plads ved Sofies Side og gled ind i en Kreds af unge Kvinder henne ved Flygelet. Sofie sad lidt, hun følte, at hendes Knæ ikke vilde kunne bære hende. Saa vendte Kraften lidt efter lidt tilbage. Langsomt rejste hun sig og gik hen til Forældrene, der sad som før i Hjørnesofaen i rolig Ubemærkethed.

»Naa, min Pige —?« sagde Fru Frederikke og rakte sin Haand ud imod hende, med Blikket varmt af moderlig Stolthed. Sofie lagde taknemmelig sin Kind ind mod Moderens Haand. »Hvor er du dog varm, min Skat!« udbrød Fru Frederikke, idet hendes Blik skiftede fra Stolthed til Forskrækkelse.

»Jeg har det dejligt, Mor —«, sagde Sofie og saa' sig straalende omkring i Stuen.

Hendes Øjne traf Hans Højby, der snoede sig frem mellem Klyngerne og stilede hen imod hende:

»Undskyld —«, sagde han, »jeg vilde gerne hilse paa Deres Forældre.«

Sofie præsenterede. Fru Frederikke hilste med mistænksom Tilbageholdenhed, Semmy Philipsen littede sig i Sofaen og sagde med smaa muntre Nik:

»En dejlig Aften den Aften i Aften«.

Højby smilede i det blonde Skæg og lagde sin Haand let paa Semmy Philipsens Skulder:

»Jeg véd ikke, om Deres Frøken Datter har nævnet min lumske Plan om at faa Dem og Deres Frue til at sidde for mig?«

»Værsaagod og benyt Lejligheden,« svarede Semmy Philipsen med en Haandbevægelse mod Frederikke.
»Vi sidder.«

Højby lo og sendte Sofie et fortroligt Blik. Hun følte sig friere her ved Forældrenes Side end inde ved Bordet, og sagde med sit Blik aabent mod hans:

»Jeg kan se det for mig nu — dét, De før sagde om Billedet. Hvor kunde det være morsomt!« Og vendt mod Forældrene vedblev hun: »Tænk, at have jer siddende i en rød Chr. d. 8's Sofa mod en graa Væg med Guldlistel!«

»Ja — og De, Hr. Philipsen,« sagde Højby, »De med en fed *Partagas* i Haanden, og De, Fru Philipsen, med Strikketøjet i Skødet.«

»For det første har vi ingen Chr. d. 8's Sofa og heller ingen graa Væg med Guldlistel,« indvendte Semmy Philipsen. »Og for det andet er det kun i min store Brors Sofa, at jeg ryger *Partagas*.«

»Og for det tredie hækler jeg altid, naar jeg sidder i Sofaen hjemme,« indskød Fru Frederikke.

»Altsaa ser De, Hr. Højby,« fortsatte Semmy Philipsen, »dét lader sig ikke male, og vi lader os ikke male.«

»Ja, men naar nu jeg lader Dem male!« sagde Højby og satte sig oprømt i en Stol ved Semmy Philipsens Side. —

Et Par klimprende Greb i en Luth fik dem alle til at vende Ansigtet mod Stuens Midte, hvor Husets yngste Datter, Frøken Fanny, sad i en Armstol, yndefuldt bøjet over Instrumentet, med det ene Ben kastet over det andet, saa den drengagtig slanke Læg var synlig. Saa intonerede hun med en lille spinkel og sprød Stemme, der harmonerede med Luthens Klang:

»Quand Monsieur d'Malbrough partait
D'Angleterre
Pour la guerre
Ah!

Quand Monsieur d'Malbrough partait,
Sa femme se lamentait.« —

Den franske Minister og hans Frue paahørte smilende de kendte Strofer. Den franskkyndige Philip Philipson lo højt, naar de smaa fikse Pointer diskret illustreredes af Fannys barnlig-preciose Minespil og knipske Kunstpauser — de mindre kyndige lo med for ikke at synes desorienterede. Da Sangen var forbi, og Bifaldet havde lagt sig, greb Philip Philipson Nodeheftet og oplæste paa et alt for godt Fransk Dedikationen:

»A Mademoiselle Fanny Philipson souvenir du vieux chansonnier qui a chanté à Copenhague dans la maison de son Papa et de sa Maman où il fut si bien reçu

Marcel Legay.«

»Bravo, bravissimo!« lød det gennem Salen, anført af Digteren Hugo Blom, der begejstret var sprunget op i en Lænestol. »Le sol français!« raabte han saa med en bønlig anraabende Gestus mod Frøken Fanny,

der lo og blottede den hvide Tandrække i et langt Smil. Saa lagde hun Ansigtet i heroiske Folder og sang:

»Nous garderons tous l'amour fidèle
De ce sol, qu'ils nous ont laissé!
Que sa splendeur toujours nous rappelle
Le sang vermeil, qu'ils ont versé!«

Og alle faldt i med Refrainet, som Hugo Blom, der med et Sæt var sprunget ned af Lænestolen, ekstatisk dirigerede:

»Chantons notre vieux sol français
Ses vallons, ses guérets, ses forêts,
Amis, c'est le sol glorieux
Ou dorment nos aïeux!«

Hele Selskabet havde rejst sig under de sidste Linjer og raabte af fuld Hals, mere eller mindre forstaaeligt, deres franske Sympatier i Ansigtet paa Gesandten, der med tilbagekastet Hoved, fnysende som en Krigshingst, modtog Hyldesten paa Fædrelandets Vegne. »Den lille Gehejme« var kommet frem i Døren til Salonen — bag ham skimtedes det øvrige Gehejmeraad. Frederik Philipson posede sig diskret frem til Spisesalen og gav med et Vink Ordre til at servere Champagnen. Under Sangens sidste Vers tonede Tjenerskabet frem med Bakkerne. Og midt i Slutningsrefrainet knaldede saa pludselig Champagneproppernes Festfyrværkeri — eller som Gesandten udtrykte det i sin lille Takketale paa egne og Frankrigs Vegne: »Som en Æressalve over vore Dødes Heltegrave«.

Digteren Hugo Blom var segnet om i sin Lænestol, og sad der med den hvide Haand for Øjnene, ind-

sunket bag Pandehaarets Tusmørke. Husets yngste Søn, den literære Louis Philipson, nærmede sig nølende, bøjede sig over ham og hviskede ham en Opfordring i Øret. Hugo Blom blev siddende ubevægelig, krøllede sig kun yderligere sammen i Stolen som i smertefuld Krampe. Saa kom ogsaa den ældste Søn Arthur hen, lænende sig dybt over ham, saa det blonde Fuldkæg kildrede den synlig irriterede Digters Øre. Og endelig løb da de to smukke Søstre Philipson leende hen og trak hensynsløst Digteren frem af Tusmørket. Hugo Blom lo op i skærende Smerte, sprælende med de sløjfebesatte Laksko, og udbrød, idet han sprang op som en snurrende Spiralfjeder:

»Man pisker mig dertil! Eh bien — dansons!«

Han gik let vaklende frem mod Flygelet, støttede sig med den ene Haand mod Pladen, og strøg med den anden Haaret bort fra den lave Pande. Saa sagde han med mat Røst og et sælsomt Hestemil:

»Hvad kræver Selskabet?«

»Retræten af *Den sidste Kamp!*« raabte Louis. Og alle faldt ind: »Retræten — Retræten!«

Hugo Blom var traadt et Par Skridt tilbage — stod der nogle Øjeblikke med det forvredne Blik rettet mod Loftet. Saa lukkede han de brune Laag over det brustne Blik, der skimtedes dybt inde som et Lig i Kiste. Endelig løftede han Læben med det tæstudsede Overskæg, der blottede Overlæbens nøgne Rand

Sofie havde nærmet sig. En underlig splittet eller spaltet Følelse betog hende, medens hun lyttede til Hugo Bloms Stemme, saa' hans paa én Gang slappe

og spænstige Skikkelse krympe sig i sære Bugter og atter rette sig til Spring. Snart gik han et Par Skridt frem, krumrygget og krumknæet som under tung Op-pakning, snart svejede han Ryggen og strakte Benene. — »En, to — én, to —« kommanderede han med skarp Officersfalset, mens Fødderne stampe i Gulvet i Takt med Kommandoen. Han var nu bag Flygelet, lagde sig med Armene korslagt paa Pladen og Hovedet sænket af Træthed og Selvopgivelse. »Bum-bum — Bum-bum!« Han sprang op, lyttende til Kanonerne, der buldrede hult i det Fjerne. »Sjap-sjap, Sjap-sjap!« Han traskede i de plørede Veje. »Hold til højre — hold til højre, for Satan!« Han sprang til Side og galoperede langs Vej-kanten. »Dæk!« Og han krøb sammen bag en Lænestol i en lang lydløs Pause. Saa dukkede han atter frem, marcherende paa Stedet: to yngre Officerer af Infanteriet, der slutter Bagtroppen. — »Sønner af Nederlaget«, siger den ene, en Dreng paa nitten, kruset om Hagen og smal om Hoftene. »Nederlaget har ogsaa sine Helte«, svarer den anden, en mørkskægget Mandighed af Broncestatur. — Men ensom, Helt og Nar i samme Person, Cunctator og Imperator, æstetisk Gourmand og haardfør Spartaner, Dilettant og Geni, rider *Generalen* i Spidsen for Retræten ad de sølede Veje, hvor Hovene plasker: »plask-plask!« og Skridtene bag ham sjasker: »sjask-sjask!« Ensom som kun dén — og Hugo Blom sætter sig overskrævs paa Flygelstolen med Tøjlerne i de krampagtig knyttede Hænder — ensom som kun dén, der bærer Landets Skæbne paa sine Skuldre, og Nederlagets Dolk i sit Hjerte

Hugo Blom blev siddende et Øjeblik i samme Stilling, stirrende ind i Mørket, med skarpe Øjne og Munden sammenbidt af Vilje, Foragt og Selvforagt. Saa brød han ligesom sammen, dækkende sine Øjne med begge Hænder. Og Bifaldet brusede som gennem en pludselig aabnet Sluse, medens Selskabet med Brødrene Philipson i Spidsen i vild Ekstase slog Kreds om Kunstneren og Poseuren, Tragikeren og Komedianten — Nederlagets Helt og dets Nar

Sofie gik hen til Forældrene. En Tjener nærmede sig i det samme og hviskede til Semmy Philipsen:

»Hr. Grossererens Vogn holder for Døren.«

Imedens Forældrene stiltfærdig tog Afsked, saa' Sofie sig om i Salen. Saa vendte hun sig mod Forældrene med et Suk

Dr. Brandes var ubemærket forsvundet. — —

V.

Efter Aarets store Begivenhed gik Livet hjemme hos Semmy Philipsen sin vante Gang. Man drøftede en Tid lang Selskabet hos Frederik Philipson i Hjemmet og i Badstuestræde — saa dryppede ogsaa det bort og forsvandt som Draaber i Dagliglivets Flod. Kun i én Sjæl blev Billedet staaende — det svageste Pust af Erindringens Aande var nok til atter at fremkalde det i al sin brogede Farvepragt og skiftende Belysning. Saa svandt det atter som Aande paa en Rude — kom og svandt, kom og svandt — sjældnere og fjernere

Men saa ringede en Formiddag den gamle Klokke med nogle korte, heftige Rusk ude i Entréen. Sofie, der sad ved Vinduet med sit Sytøj, løftede Hovedet, syntes ikke det var Moderens rolige Træk i Strengen, naar hun kom hjem fra sine Smaabesøg i Badstuestræde. Med en ganske fjern Hjertebanken lagde hun Sytøjet, og gik ud for at lukke op.

Hun traadte uvilkaarlig et Skridt tilbage mod Væggen og følte at hun blev bleg. Udenfor stod Maleren Hans Højby.

»Undskyld —«, sagde han og blev staaende paa Maatten med den store bløde Hat i Haanden. »Jeg vilde

blot spørge, om det var tilladt at bringe min Ringhed i Erindring?»

Sofie bød ham træde indenfor. Højby hængte sit Tøj paa Knagerækken ved Døren, blev staaende med Haanden paa Knagen og spurgte med Blikket rettet mod en lille Kapsel oppe paa Dørstolpen:

»Hvad er dét for en mærkelig lille Indretning?»

»Den hedder *Mesusse* — det er et lille Hylster med Steder af den hellige Skrift,« sagde Sofie, idei hun aabnede Døren til Spisestuen.

»Jeg kom tilfældig gaaende her igennem Gaden,« indledede Højby, efter at have kastet et hurtigt Blik rundt i Stuen, »og saa falder mit Øje paa en Chr. d. 8's Sofa med rødt Fløjl i en Møbelkælder paa et Hjørne. Ja, det var Anledningen — saa kom Associationerne af sig selv. Jeg skraaede over mod en Urtekræmmerbutik, for at slaa efter i Vejviseren og se hvor Deres Forældre boede. Og saa var det netop i det samme Hus, hvor jeg stod. Saa heldig er jeg sjelden med at finde, hvad jeg søger,« føjede han til med et Smil.

Sofie bad ham tage Plads. Han nikkede til Tak, stod lidt endnu og saa' sig omkring, sagde saa:

»Kender De dét, at et Billede, man har dannet sig i sin Fantasi, bliver staaende, selv efterat man har set det virkelige? Jeg havde i mine Drengaar dannet mig et Billede af Forum Romanum. Da jeg som Voksen kom derned og saa' Stedet med mine egne Øjne, var Billedet naturligvis et helt andet end Drengens Drømmefantasi. Men tænker jeg *nu* paa Forum, er Fantasi-billedet blevet staaende, og Virkeligheden forduftet.»

»Jeg ved ikke —«, sagde Sofie usikkert, »jeg oplever vist ikke saameget i min Fantasi.«

»Naar De f. Eks. har hørt mit Navn nævne —«, Højby stoppede pludselig op med et lidt genert Smil, »ja undskyld, det var ikke saa dumt ment, som det blev sagt. Jeg mener: Hvis De overhovedet nogensinde har dannet Dem et Billede af mig i Deres Fantasi, tror De saa ikke, at det vil blive staaende, efter at det virkelige Billede er glemt?«

»Det kan jeg ikke svare paa endnu —.« Sofie ærgrede sig over det lille »endnu«, i samme Øjeblik hun havde sagt det, og vendte sig lidt bort, da hun følte Blodet stige

»Jeg kom til at tænke derpaa,« sagde Højby, idet han tog Plads i en af de gamle Armstole med Messing-indlæg. »De husker, at jeg talte med Dem om et Billede af Deres Forældre i en rød Sofa mod en graa Væg. Her er Sofaen grøn og Vægfarven gullig — men jeg sér Deres Forældre netop i dén Sofa, jeg fik Kig paa herhenne paa Hjørnet. Og det er dét Billede jeg er gaaet herop for at tale om. — Blandt andet —,« føjede han polisk til efter et lille Ophold.

De hørte Skridt ude i Entréen. Det var Semmy Philipsen, der tog sig et lille Frikvarter i Kontortiden. Idet han aabnede Døren, rejste Højby sig — Semmy Philipsen blev lidt betuttet staaende.

»Det er Hr. Højby, Far, som er kommet herop for at tale om Maleriet, du véd.«

Semmy Philipsens Ansigtsudtryk skiftede — han gik hen mod Højby med et mildt ironisk Smil og sagde:

»De skal være velkommen — mere end Maleriet.«

»Hvorfor dog, Hr. Philipsen?« smilede Højby. »De skal jo sletikke bebyrdes med at have mit Billede hængende her i Deres Lejlighed. De skal blot, om jeg saa maa sige, give mig Lejlighed til at skabe et Værk, som forhaabentlig vil gøre baade Dem og mig Ære.«

»Altsaa *dog* Lejlighed —«, sagde Semmy Philipsen med smaa Hovedvrik og løftede Hænder. »Jeg skal sige Dem, min gode Hr. Højby,« og Semmy Philipsen lagde fortrolig Haanden paa hans Skulder, »vi Jøder af den gammeldags Slags holder ikke af at udstilles for Of-fentligheden. Det lader vi andre om. Og dem er der mer end nok af.«

Nu hørtes Fru Frederikkens vante Træk i Klokke-strengen. Sofie rejste sig og gik hurtig ud. Semmy Philipsen vendte sig med en talende Haandbevægelse ind mod Stuen og sagde:

»Vi lever her unter uns — det passer os nu éngang bedst.«

Fru Frederikke traadte ind, fulgt af Sofie. Hun blev ogsaa staaende, lidt mistænksomt forskende, ved Døren og bøjede Hovedet med et afmaalt Nik, da Højby rejste sig. Saa sagde Semmy Philipsen:

»Træd kun nærmere, og lad som om du var hjemme. Det er den unge Hr. . . ja, undskyld,« — Højby sagde sit Navn — »den unge Hr. Højby ja, der vil se dig hængt paa Charlottenborg.«

De lo alle, lidt trykket — satte sig saa ved Bordet. Højby vendte sig mod Fru Frederikke og sagde:

»Jeg talte med Deres Frøken Datter ved Selskabet

hos Grosserer Philipson. Jeg fortalte hende lidt om mit Syn paa Jøder — baade som Maler og som Menne-ske. Jeg har kendt og malet mange Jøder af Bour-geoisiet, som vi kalder det — De husker maaske det store Billede i Deres Svogers Herreværelse af Fru Rose og de to smukke Frøkner Philipson? Men det har ærligt talt ikke interesseret mig videre — uden som Bestilling selvfølgelig,« føjede han til med et Smil. »Nej, det der vilde interessere mig i min saa-kaldte kunstneriske Bevidsthed, det vil altsaa sige i min .. i mit .. *herinde* —«, han lagde Haanden paa Brystet, »det var et Billede af en Tid, der baade er og har været, af en Type, der fra Slægt til Slægt har holdt sig ren, baade enkel og oprindelig, *klassisk* om De vil, i Træk, i Tone, i Stemning — ja, De forstaar selvføl-gelig bedre end jeg, hvad jeg sigter til: *Den jødiske Sjæl*, som jeg har set den i min Fantasi, og som aldrig er blevet fortrængt af det Virkelighedsbillede, jeg saa.«

Der blev en kort Pause. Semmy Philipsen og Fru Frederikke vekslede et roligt, men uigennemtrænge-ligt Blik. Saa nikkede Semmy Philipsen et Par Gange — og sagde:

»Tja —!« Og lidt efter: »Tjo —!« Endnu lidt efter: »Det var meget smukt, det De sagde. Men — De tager mig det ikke fortrydelig op: At vi to Gamle, min Hu-stru og jeg, skulde have noget med *Sjæl* at gøre! De kender maaske Ordet: Sehen muss ich!«

»Jamen, det er jo netop dét, De *skal* faa at se, Hr. Philipsen!«

»Maa jeg sige Dem en Ting i al Fortrolighed, Højst-ærede,« sagde Semmy Philipsen, idet han med et blidt Blik bøjede sig mod Højby, »vi Jøder af den gamle Skole, som jeg kaldte det, ønsker ikke at lave *Risches* — det betyder saadan noget som at give Anledning til unødigt Forargelse. Vi holder os for os selv og passer os selv — enhver af os har set og oplevet et og andet, og har af Forældre og Bedsteforældre hørt og lært Resten. De ser stort paa det, vi ser maaske smaat paa det — Sandheden ligger maaske som altid midt imellem. Men den er der ikke destomindre, tro De mig. Hvis jeg og Frederikke, min Hustru, hænger deroppe paa Udstillingen, saa vil ikke blot *Deres*, men maaske mest vore egne standse foran Billedet: »Hr. Grosserer S. P. og Hustru. Hvem er Hr. Grosserer S. P.?« Og véd de, hvem det er, saa hviskes der og tiskes der: »Det maa jeg sige! Hr. Philipsen er ikke billig! Og Fru Frederikke gør sig nok ogsaa kostbar.«

»Um Gottes Willen!« udbrød Frederikke forfærdet.

»Altsaa —!« sluttede Semmy Philipsen med en afslaaende Haandbevægelse.

»Saa maa De komme mig til Hjælp, Frøken,« sagde Højby, idet han vendte sig om mod Sofie. »De tilhører en anden Tid og ser anderledes paa de Ting end *Deres* Forældre. Sig, at De forstaar mig, at De rolig tør sætte Dem udover gammel Fordom og Mistro, som kun eksisterer i Fantasien.«

»Jamen, dér mener De jo netop, at den egentlige Sandhed findes,« sagde Sofie sagte.

Forældrene saa' samtidig hen paa Sofie med smaa

forstaaende Nik. Højby rodede fortvivlet rundt i sin røde Kunstnerparyk:

»De *skal* hjælpe mig, Frøken. Jeg gaar ikke herfra, forinden De har givet mig Deres Ja!«

Der blev en kort spændt Stilhed efter Højbys kraftige Forsikring. Saa brast han pludselig i Latter, da han opfattede Komiken, og opdagede at de andre havde opfattet den før ham. De faldt alle ind i Latteren — Sofie havde lagt Hænderne over Ansigtet og lo paa én Gang hektisk og befriet. Da saa Højby rejste sig for at tage Afsked, sagde Semmy Philipsen:

»Saa gaar De altsaa dog forinden?«

De stod i en tæt Klynge, medens Latteren klukkede bort. Saa trykkede Semmy Philipsen Højbys Haand og lagde sin anden Haand paa hans Skulder:

»Andre tænker, før de taler. Vi foretrækker nu at lade andre tale, og saa tænker *vi*. Altsaa — *vi tænker*, Hr. Højby.«

»Farvel — og Tak for Besøget,« sagde Fru Frederikke med sit tunge Smil.

En Morgenstund nogle Uger senere, efterat Semmy Philipsen og Fru Frederikke havde tænkt færdig — med Sofies Hjælp — og Aftalen var truffet om at give Møde »som de gik og stod« paa Hans Højbys Atelier, vandrede da Ægteparret afsted Arm i Arm, medens Sofie bag Gardinet tilviftede dem den sædvanlige Hil-

sen. Samtalen gik ikke saa jevnt og roligt som ellers — Tanken om den usædvanlige Mission foruroligede dem begge, uden at de dog havde Lyst til at tilstaa det for hinanden. Semmy Philipsen lod sig vel distrahere af de mere prominente Butiksvinduer, de passerede. Men da den indre Bevægelse ikke tillod en intimere Fordybelse i Varer og Priser, blev Samtalen nervøs, indskrænkede sig til Enstavelsesord eller korte Sætninger uden husholderisk Perspektiv.

Da de standsede udenfor det Nummer paa Nørrevold, som Højby havde opgivet dem, blev de begge staaende med et overrasket Smil. Frederikke slog Hænderne sammen og udbrød med komisk Pathos:

»Nu danser Bornholm!«

»Ja, det kan man kalde en Overraskelse«, sagde Semmy Philipsen. »Hvem kunde ane, at det var dine Forældres gamle Hus. Kan du huske den Aften, vi kom fra Tivoli, og jeg friede til dig i Gadedøren?«

»Dengang var det Nr. 18,« sagde Frederikke nøgternt.

Langsomt steg de op ad den snævre Trappe. Udenfor 2den Sal stoppede Frederikke op og pustede ud. Saa sagde hun med et tungt Blik mod Døren:

»Ok ja — det var dengang«

Højt oppe fra hørte de en munter Stemme. Det var Hans Højby, der raabte »Velkommen«, bøjet over Gelænderet. Nu kom han ilende ned imod dem. Og med ham i Spidsen steg de saa op til Atelieret. —

Idet Frederikke traadte ind i det høje luftige Rum med vid Udsigt over Ørstedsparken og Jernbaneter-

rænet med Søerne og Frederiksberg i det Fjerne, lod hun Hænderne synke i maalløs Forundring:

»Nu be'r jeg dig, Semmy —,« sagde hun saa.

»Ja,« Semmy Philipsen gik hen mod det store Ate-liervindue, »dengang havde dine Forældre Tørreløft her. — Her har jeg, Hr. Højby, leget mange Gange sammen med Væver Meyers smukke Pigeborn.«

»Tror du, det kan interessere Hr. Højby?« sagde Frederikke og gik bort fra Vinduet.

De fik Tøjet af. Højby gik hen mod Staffeliet, ved hvis Fod et stort udspændt Lærred stod opstillet. Han stillede det paa Plads, puslede lidt rundt, søgte Pensler, ordnede Kul og Farver. Semmy Philipsen og Frederikke gik rundt som paa Udstilling og betragtede Billederne, der hang og stod langs Vægge og Møbler.

»Dér har vi jo Familien!« udbrød Semmy Philipsen — han var standset foran en Studie til Billedet af Fru Rose og Døtrene. »Saa kommer du endnu engang i Selskab med den fine Ende, Frederikke. Altsaa dén med o i Enden.«

»Saa, Semmy —,« sagde Frederikke advarende. »Lad os nu ikke være stupide.«

Højby var gaaet hen mod Vinduet. Han rykkede en rød Chr. d. 8de Sofa ud paa Gulvet og sagde:

»Ja, her har De altsaa den røde Sofa, Hr. Philipsen — som De altsaa ikke har,« tilføjede han leende. »Jeg købte den forleden, specielt til Dem, i Gaden hvor De bor. Saa den stammer altsaa fra det gamle Kvarter ligesom De selv. Hvis De nu begge vil være saa venlige at tage Plads, og lade ganske som De var hjemme. Tak.

De, Hr. Philipsen her i Hjørnet til højre med en god Cigar — værsaaartig — som jeg ogsaa har anskaffet til Anledningen.«

Semmy Philipsen tog en Cigar af Kassen, som Højby rakte ham. Han lod dens glatte, brune Flade glide under Næsen, nikkede anerkendende, og tog saa sit gamle Læderfederal frem af Brystlommen:

»Saa vil jeg til Gengæld byde Dem en virkelig fin Cigar. Maa jeg anbefale Dem den yderste dér tilvenstre,« tilføjede han med et sagkyndigt Nik. — De var alle af den samme Kasse Veneciana.

»Og hvis saa De, Fru Philipsen, vil sætte Dem her i det andet Hjørne med Deres Strikketøj?« Højby stillede sig med en indbydende Bevægelse ved Sofaarmen.

»Skal det absolut være Strikketøj?« spurgte Frederikke.

»Hvad De har,« beroligede Højby.

»Og skal det partout være i Hjørnet?«

»Ganske som det passer Dem.«

»Jeg skal nemlig sige Dem —,« sagde Frederikke og satte sig umagelig lidt fra Hjørnet med Syposen i Skødet. »Naar jeg strikker, saa sidder jeg aldrig i Sofaen, og naar jeg sidder i Sofaen, saa sidder jeg aldrig i Hjørnet.«

»Fortræffeligt!« lo Højby, idet han strøg en Tændstik og holdt den frem for Semmy Philipsen. »Altsaa — nu læner De Dem tilbage i Hjørnet, Hr. Philipsen, og ryger med Velbehag Deres Havaneser, medens De vender Hovedet om mod Deres Hustru, som om De lige har sagt en af Deres smaa lune Bemærkninger.

Og De, Fru Philipsen, løfter Øjnene fra Hækletøjet og ser lidt paa skraa op mod Deres Mand med et Udtryk af uforstyrrelig Sindsligevægt og — skal vi sige — sjælelig Økonomi.«

»Undskyld, at jeg afbryder Dem, Hr. Højby,« sagde Semmy Philipsen og pustede Røgen andagtsfuldt mod Loftet som en Herren velbehagelig Offerrøg. »Men Sindsligevægt er ikke min Hustrus stærke Side — og nogen Okonom er hun heller ikke.« Semmy Philipsen brugte altid denne Stavemaade.

Saa ilede Højby veloplagt mod Staffeliets — traadte et Par Skridt tilbage, idet han tog skarpt Sigte med Kulstiften hævet som Maal i sin udstrakte Haand:

»Og saa skrider vi til Mesterværket!« udbrød han ivrigt og kastede sig ind i Arbejdet. —

Da Arbejdet var saa langt fremme, at det efter Højbys Ord »hængte sammen«, bad han en Dag Forældrene om at tage Sofie med, naar de kom næste Gang. Sofie havde hver Gang spurgt Forældrene, hvordan det gik — og Semmy Philipsen havde hver Gang svarret: »Det gaar, som det staar, og som vi sidder.« —

Nu stod hun endelig idag ved det saa længe attraaede Maal. Faderen havde nede i Gadedøren vist hende Stedet, hvor han havde friet til Moderen — Moderen havde standset ud for 2den Salen og pustet sit: »Ok, ja — det var dengang!« Nu stod de alle tre udenfor Dø-

ren paa 4de Sal og hørte Klokken klemte rustent derinde

Højby lukkede op i sin dybblaa Malerkittel — Sofie saa' med sit sikre Blik for Farver, at den stod smukt til det rødblonde Haar og det blaa Blik. Han holdt hendes Haand lidt længe i sin, da han ønskede hende Velkommen, og trak hende indenfor i den mørke Entré. Idet han hjalp hende af med Overtøjet, følte hun, at han lod sine Hænder glide langs hendes Skulder og Arme — umærkelig ømt.

Forældrene var gaaet i Forvejen og sad forventningsfulde i den røde Sofa, da hun traadte ind i Atelieret. Højby var ilet hen til Staffeliets og mønstrede Billedet og Modellerne med et hurtigt og indtrængende Blik. Saa sagde han, henvendt til Sofie, der endnu stod ved Døren, betragtede Rummet:

»Saa har den allerhøjeste Domstol Ordet!«

Sofie nærmede sig langsomt, ligesom ængstelig og andægtig tøvende. Først da hun stod der, slog hun Blikket op

Hun vidste ikke selv hvorfor — men en Bølge af Sorgmodighed og Taknemmelighed, barnlig Længsel og truende Savn skød sig op med Blodet fra hendes Hjerte. Saa' hun paa Forældrene, som sad derhenne i Sofaen, forventningsfuldt smilende, syntes hun, de var saa langt borte, et Minde allerede fra hendes Barn-dom. Saa' hun paa Billedet, fornam hun, uhyggelig nær, Skyggen af det Savn, hun vilde føle, naar de engang for evig var borte. Og Lykken over at have dem endnu i Live, som de sad derhenne i den røde Sofa,

og Sørgmodigheden over at føle, at det en Dag som denne vilde være forbi, smeltede sammen med en sælsomt sugende Følelse af Taknemmelighed mod den, der havde opfattet dem, som de sad dér paa Billedet — de samme, og dog sét med en andens Øjne, levende som i Livet og dog med et Skær af Fjernhed, lykkelig sammensmeltede og dog ophøjede over den vante Dagligdag, med Rod i en dybere Verden, en fjernere Fortid — et Samliv udover Livet

Da følte hun med ét, at Indtrykket overvældede hende — hun bøjede Hovedet og mærkede Graaden stige fra Brystet. Og da saa Højby i det samme, ømt og varsomt, lagde sin Arm om hendes Skulder, sænkede hun opgivende sit Hoved ind mod hans Bryst og græd ud, græd ud — skamfuld og dog befriet, mens hans Haand ganske dæmpet søgte at dulme hendes Bevægelse. —

Der var ganske stille i det store Rum. Semmy Philipsen havde ubemærket listet sig hen til Vinduet, hvorfra han, lidt for levende interesseret, overskuede Ørstedsparken. Fru Frederikke havde taget Hækletøjet frem og sad rolig og behersket med et Skær af moderlig Melankoli over de sænkede Laag. Sofie trak sig med en blufærdig Bøjning ud af Højbys Arm, og pillede Lommetørklædet frem af sin Taske. Saa gik hun hen til en Lænestol og satte sig dér med bøjet Hoved.

Højby fulgte hende med et forsigtigt Sideblik. Tog saa skyndsomt et lille udspændt Lærred ved Foden af Staffeliets, satte det op, greb sin Palet. Og i en sælsom nervøs Rus af impulsiv Lyst henkastede han i hurtige

Strøg, i lynsnar Farveblanding og øm Fortoning en Studie af den unge Kvinde, som sad derhenne, hjertegrebet og tilkæmpet behersket. —

Sofie var imidlertid blevet saavidt Herre over sin Bevægelse, at hun kunde løfte sit Hoved og læne det tilbage mod Stoleryggen. Saa sagde hun endelig, med Øjnene vendt mod Loftet, og med et undskyldende Smil om Læberne:

»Det var dumt, men det kom saadan over mig ..«

»Det var ikke dumt«, sagde Højby stilfærdigt henne fra Staffeliets, »det var kun smukt.«

Han gav endnu Studien i al Hemmelighed et Par hastige Strøg, satte en Klat her og en Prik der og trak en lysende Linje mellem Laagene. Traadte et Skridt tilbage, anspændt sammenlignende. Og satte saa Billedet ned ved Foden af Staffeliets. —

Sofie rejste sig endelig og kom derhen. Semmy Philipsen vendte sig ved Lyden og gik langsomt fra Vinduet hen mod Staffeliets, medens Fru Frederikke uanfægtet blev siddende i Sofaen, eftertænksomt hælende. De stod nu alle tre foran Billedet med den røde Sofa. Sofie havde listet sin Arm ind under Faderens og lænede let sit Hoved mod hans Skulder:

»I var saa søde — derfor kom det. Det var, som om jeg for første Gang rigtig saa', hvordan I egentlig ser ud.«

»Tak —«, sagde Højby og nikkede hen mod hende.

»Ser ud og ser ud —«, indskød Semmy Philipsen.

»Vi ser forhaabentlig ud, som vi ser ud.«

»Ikke altid,« indskød Sofie hovedrystende. »Maaske

aldrig,« føjede hun lidt efter til. »Nej — jeg kan ikke forklare det. Det er noget *indefra*,« sluttede hun saa og lagde Haanden over sine Øjne.

»Naa, meinetwegen,« sagde Semmy Philipsen, »om det ligner mig her eller der. Men at lade mig ryge en ægte Cigar, som jeg ryger den der paa Billedet — *dét* ligner mig! Og *dét* kalder jeg Kunst, Hr. Højby, hvis jeg maa sige *min* Mening.«

Højby nikkede bifaldende, og Semmy Philipsen gik med en egen stolt Rejsning hen og satte sig ved Siden af Fru Frederikke. Højby var traadt et Par Skridt baglæns, og saa' med sammenknebnede Øjne fra Billedet hen paa de to i Sofaen og tilbage til Billedet igen:

»Kunst, Hr. Philipsen,« sagde han saa, »er jo ikke Mystik, men Liv . . . lutret — skal vi sige — af Sjæl og Aand, Kunstnerens altsaa. Den har intet andet Formaal end at udløse eller udforme Livet, som det lever i Kunstnerens Fantasi. Forskellen mellem Deres Datter f. Eks. og mig er jo kun den, at hun kan føle, og jeg kan udtrykke, hvad jeg føler. Billedet der er jo ikke blot et ydre Billede af Virkeligheden, ingen direkte Gengivelse altsaa — det er omsat til et Dobbeltbillede af Deres og min Individualitet. *Dét*, De før sagde, Frøken, ramte jo i Virkeligheden det rigtige. De véd ikke, hvor det frydede mig, da De sagde: »Det er, som om jeg første Gang rigtig ser, hvordan I egentlig ser ud«. Var det ikke omtrent saadan? Jeg forsikrer Dem — jeg følte det som den største Ros, der nogensinde er sagt mig om mine Billeder. Vi Kunstnere skulde jo netop kunne se *dét*, som alle kan se — naar først vi

har set det. Vi er de sande Opdagere, opdager stadig en ny Verden bag den gamle. Det er saadan en Slags evig Genfødelse fra Nyt, en Skabelseshistorie i det smaa: Der blive Lys — og der blev Lys!»

Højby var gaaet hen til et Chatol og stillede Glas og Karaffe paa en Bakke. Semmy Philipsen gik derhen og underholdt sig med ham om Biblens Ord, medens Højby skænkede op. Sofie var gaaet hen til Sofaen og satte sig ved Moderens Side.

»Kan du hjælpe mig lidt, min Pige,« sagde Fru Frederikke. »Jeg tabte nogle Masker, da I stod og talte om Kunst, som jeg ikke forstod, og dog gerne vilde høre lidt af.«

Sofie tog Hækletøjet, følte den lune Varme af Moderens Hænder, netop de lune og trygge Hænder, som hun straks havde opdaget paa Billedet derhenne, og som hun først da forstod, at hun rigtig saa'. Hun følte en pludselig Trang til at holde de to smaa, buttede Hænder i sine, trykkede dem varsomt ind mod sit Bryst, som om hun selv var Moder, og som om det var to runde Barnehænder, hun holdt mod sit Hjerte. Saa mærkede hun, at Moderen i sin Sky for Sentimentalitet trak Hænderne til sig, og med et Smil tog Sofie da fat paa Hækletøjet, idet hun hviskede:

»Nej, lad os ikke være stupide, lille Frederikke.«

Højby kom hen med Bakken, fulgt af Semmy Philipsen, og sagde med oprømt Glans i de blaa Øjne:

»Skal vi saa drikke paa et lykkeligt Udfald!«

»Velgaaende —«, sagde Semmy Philipsen og løftede Glasset.

Udstillingen paa Charlottenborg aabnede en Dag i Foraaret. I det gamle Hjem lod man som ingenting. Paa Kontoret hørte Semmy Philipsen om Billedet gennem Agenterne, han nikkede blot, idet han lidt mut skød Munden frem og sagde: »Det er et Dobbeltbillede«. Agenterne var vant til hans Udtryksform og kendte hans Sky for Opsigt. Nu og da følte Semmy Philipsen, at Jøder, han ikke personlig kendte, vendte sig om paa Gaden, naar han og Frederikke paa Morgenturen passerede dem. Han gik da rolig videre med Frederikke i den sædvanlige Pasgang, en lille Kende smigret og dog mere ubehagelig berørt. En Dag i Banken hilste Etatsraaden usædvanlig venlig paa ham, kom hen og lagde sin Haand paa hans Skulder. »Har De set, Hr. Philipsen, hvad *Politiken* skriver i Dag?« — »Nej?« — »Den skriver, at Billedet af Grosserer S. P. og Hustru er en Oplevelse.« — »Ja, hvad man alt skal opleve!« sagde Semmy Philipsen med runde Øjne og en lun Krusning om Næsespidsen.

Paa Hjemvejen købte han Bladet og gik hurtigere end sædvanlig hjem med sit Bytte. Inde i Stuen sad Frederikke og Sofie. Semmy Philipsen lagde Avisen foran dem paa Bordet og sagde:

»Du er en Oplevelse, Frederikke!« Og da Sofie og Fru Frederikke maalløse stirrede paa ham, nikkede han: »Ja, sé selv.«

Sofie tog skyndsomt Bladet og søgte langs de lange Spalter:

»Her staar det! *Charlottenborgudstillingen*.« Hun læste mumlende ned langs Siden, udbrød saa plud-

selig: »Nu skal I høre! — »Hans Højbys store Billede af Grosserer S. P. og Hustru er en Oplevelse!«

»Naa, altsaa — hvad sagde *jeg!*« indskød Semmy Philipsen.

»Med et Mesterskab i Form og Indhold af kunstnerisk Herredømme og personlig Karakteristik, med en ny og dog dybt oprindelig Sans for Farvens Valører og Rummets Atmosfære har Kunstneren sammensmeltet Kolorit og Karakteristik i en Klimaks af sin og Modellernes ydre Form og indre Liv. Disse to jødiske Ægtefæller udtrykker ikke blot Individernes Sjæleliv, men samler i sig et typisk Udtryk for gammeljødisk Alvor og Lune, Isolation og Sammenhold.« — Naa, hvad siger I saa!« udbrød Sofie, imens hun læste videre for sig selv.

»Hvad vi siger? *Schmues*, siger jeg! Jeg er snart mies und moos af at høre om det Billede —«, Semmy Philipsen gik halvforværmet og dog synlig oprømt mod Vinduet.

»Hvad er Isolation, min Pige?« spurgte Frederikke dæmpet. »Det er vel ikke noget, der kan lave *Risches?*«

»Nej, Mor — Isolation det er .. det er netop dét, vi holder for os selv for *ikke* at vække *Risches.*«

»Saa er det godt, min Pige — læs saa kun videre ...«

Og da saa »Berlingeren« en Aften meddelte, at det meget omtalte Billede af Grosserer S. P. og Hustru var købt af Grosserer Frederik E. Philipson til Indlemmelse i hans bekendte Malerisamling, var det Slut

med Semmy Philipsens Taalmodighed. Sofie havde allerede for længe siden været oppe paa Udstillingen og aflagt Beretning om, hvad hun havde set og lyttet sig til mellem Publikum. Saa besluttede da endelig Semmy Philipsen sig til at gaa derop med Frederikke — »for ogsaa engang at opleve en Oplevelse«, som han sagde. —

Det var en Solskinsdag i Maj. Semmy Philipsen var i drapfarvet Sommerfrakke med den rundpudede Søndagshat, Frederikke i det sorte Sommerslag med Perlebesætning og Violhatten fra Salomon Davidsen, som Semmy Philipsen højtidelig havde overrakt hende paa Fødselsdagen foruden den røde Æske med 53 blanke 25 Ører. Da de saa' Flagene blafre udenfor Charlottenborg, trykkede de sig ligesom tættere sammen. Inde i Forhallen forsøgte Semmy Philipsen en svag Protest, da hans Stok og Frederikkes Silkeparasol blev afkrævet mod Gebyr. Men da derefter Kontroløren tilbød ham Katalog, rakte han ham Pengene med en grandios Haandbevægelse og sagde:

»Skal der være Gilde, saa lad der være Gilde!«

Tælleapparatet knirkede — og de gik Side om Side op ad den brede Trappe.

I de forreste Sale var der tomt. De betragtede andagtsfuldt enkelte af Billederne — naar Frederikke dæmpet spurgte, »hvad det forestillede«, slog Semmy Philipsen langsomt efter i Kataloget. Da de standede foran et Billede af en Herre i rød Jagtfrakke, der steg til Hest foran en Slotstrappe, sagde Semmy Philipsen:

»Skal vi vædde — det er en østprøjsisk Fuldblods?« Han slog ivrig Nummeret efter. »Kammerjunker F. de N.«, udbød Semmy Philipsen og gik fornærmet videre. »Jeg spørger om en Hest og faar en Kammerjæger. Hvortil har man en Katalog? *Schmok!*«

Da de kom ind i den store Midtersal, blev de et Øjeblik staaende og saa' sig sky omkring. Rundt i Rummet trængtes Publikum om Billederne. Lidt trætte tog de Plads i Sofaen, foran dem stimlede Sværmen sammen om et Billede, der var skjult bag Lag paa Lag af urolige Rygge. Semmy Philipsen havde lindet sin ene Fjederstøvle, og bevægede diskret Foden i de lyse Sokker. Da greb Frederikke ham med ét i Armen, idet et Par Damer trængte sig igennem Sværmen, saa Billedet i et kort Blink dukkede frem og skjultes igen —

»Gud, Semmy — dér sidder vi,« hviskede Frederikke.

Semmy Philipsen listede Foden i Leje. Saa' sig et Øjeblik mistænksom omkring, som om han følte sig opdaget. Enkelte dæmpede Udbrud naaede hans Øre:

»Hvem er Grosserer S. P. og Hustru? — Hvor er det glimrendel!«

Halvt sky, halvt oprømt bøjede han sig ind mod Frederikke:

»Saa gaar vi —«, sagde han sagte.

Forsigtig gik de tilbage. I Døren vendte de sig begge halvt, for ubemærket at nyde Skuet af Publikum, der fra Sidesalene søgte hen mod Væggen, hvor Billedet hang. Bag sig hørte Semmy Philipsen pludselig til sin

Overraskelse to Damer tale om Fedtebrød. »Fedtebrød i Maj Maaned — *Naches!*« hviskede han til Frederikke, og gik mod Trappen. —

Da de kom hjem, stormede Sofie ud i Entréen for at spørge Nyt:

»Naa — hvad syntes I saa?«

»Det *var* en Oplevelse!« sagde Semmy Philipsen og hængte den drapfarvede op paa en Bøjle. »Din Mor sagde: Dér sidder vi! — Og dér stod vi!«

»Jamen, hvad saa videre?« spurgte Sofie utaalmodig.

»Og saa gik vi —«, sagde Semmy Philipsen, idet han aabnede Døren til Spisestuen. —

VI

I Begyndelsen af Januar stod Semmy Philipsens aarlige Vinterrejse for Døren. Prokurist Simon havde udsendt Forretningskortene: »Vor Rejsende Hr. Semmy Philipsen vil i den nærmeste Fremtid tillade sig at aflægge Dem et Besøg ...« De to svære, jernbeslaaede Kofferter med Prøvekollektionen var pakket ude paa Lageret af Larsens betroede Hænder. Fru Frederikke havde ordnet den gamle Læderkoffert: Skjorter og Uldtøj, det falmede Voksdugsetui med det sammenslyngede S. P. Og endelig en lille Pose Sennesbælg og en Flaske Hyldebærsaft — Semmy Philipsens eneste Medicin gennem Aarene.

En tidlig Morgen i bidende Frost fandt da Afrejsen Sted. Larsen gik i Forvejen med Kofferterne paa Trækvognen — et Stykke bagefter kom Semmy Philipsen med Fru Frederikke og Sofie. Semmy Philipsen var i Rejsepels, Skindhue og lammeskindsforede Skaftestøvler, han var utilnærmelig taus, nervøs og tordensvanger ved Opbrudet. Da de kom til Banegaarden, viste Uhret 20 Minutter i 9 — de var som sædvanlig en god halv Time forud. Semmy Philipsen overvågede Larsens Ekspedition af Bagagen, og gav ham 1 Krone i Drikkepenge. »God Rejse, Hr. Grosserer«, sagde Larsen — det var hans største Ordfor-

brug de to Gange om Aaret. Endelig slog saa Afskedens Time. Semmy Philipsen omfavnede bevæget Frederikke og trykkede et varmt og saftigt Kys paa hendes Trutmund og et tilsvarende paa Sofies. Saa steg han op i sin 2den Klasses Kupé, trak Vinduet ned. »Farvel, farvel — og god Rejse!« — »Hils Fætter Jonas!« raabte Sofie overgivent, idet hun fulgte et Stykke med Vognen, viftende med sit Lommetørklæde.

Og Rejsen gik sin Gang. Semmy Philipsen medbragte altid en eller anden Gaade til Brug ved Introduktionen hos Firmaets Kunder. Paa Sommerrejsen havde det været denne: »Indenfor er ikke udenfor — men indeni er uden for«. Denne Gang lød Gaaden som følger: »Kan De skrive mig 3 Linjer op, hvor Slutningsordene staves ens, men betyder noget forskelligt?« Og naar saa Kunden havde tænkt sig om, kløet sig i Nakken for tilslut at opgive Ævred, bad Semmy Philipsen om et Stykke Papir og skrev derpaa:

Naar Købmanden svarer
til Købmandens Varer —
saa køb Mandens Varer. — —

En Dag i Marts modtog Frederikke en af Semmy Philipsens sædvanlige korte Skrivelser, skrevet fra Fætter Jonas' By paa »Hotel Prinsen's Papir — af følgende Indhold:

»Min kære Frederikke! Ankommen hertil i god Behold. Hilst paa Fætter Jonas — til Fedtebrød hos ham iaften. Forretningen hundeskidt. Haaber alt vel. Ellers intet.

Semmy.«

Fætter Jonas boede i en af Østjyllands gamle Kystbyer. Han var yngste Søn af Semmy Philipsens Farbroder, og boede sammen med sin Moder i det lille lave Hus paa Hjørnet af Nørretorv, hvor han efter Faderens Død fortsatte Manufakturforretningen. Huset var en smuk gammel Bindingsværksbygning, med Butiksindgang paa Hjørnet ad en Stentrappe med smalle Bænke paa Siderne af det øverste Trin. Et Par store Spejlglasruder var bygget ind til højre og venstre for Butiksdøren — Beboelseslejligheden i den lange Stuelængde havde bibeholdt de kvadratiske, smaarudede Vinduer. Paa det høje teglhængte Tag, der hist og her var hulet af Ælde og kalket mellem Stenene, tronedet et Par stærkt tilbagetrukne Kviste. Selve Grunden var ret stor, med ujevn Rullestensgaardsplads og i Baggrunden en tilgroet Have med kummerligt Græs og nogle forsømte Blomsterbede. Oppe i et Hjørne et Lysthus med fasttømret Bord og omløbende Træbænke. —

Semmy Philipsens Ankomst til Byen betragtedes af Familien og den lille jødiske Menighed som noget af en Begivenhed. Hans Fremtoning var omgivet af den samme Ærefrygt, som paa disse fjerne Kanter endnu omstraalede Firmaet Mendel Philipsen & Søn fra dets Storhedstid, og Semmy Philipsen glemte aldrig at tilstille Fætter Jonas Forretningskortet, hvorved hans Ankomst adviseredes — han vidste, at Efterskriften, *Kontorer: London og Kjøbenhavn*, virkede med magisk Tryllekraft ogsaa udenfor Kundekredsen. Naar han saa ankom til Byen, lod han »Hotel Prinsen«s Karl

bringe Bud til Fætter Jonas om, at Grosserer Philip-
sen var indtruffet og ventede ham paa sit Værelse ved
2 Tiden efter *table d'hôte*. Præcis paa Slaget mødte
da Fætter Jonas op, og Semmy Philipsen modtog
Fætteren med et Strejf af den samme nedladende Ven-
lighed, hvormed han selv blev modtaget af sin »store
Bror«. De to Gange om Aaret følte ogsaa han Trang
til at være Situationens Herre.

Fætter Jonas var en Mand omkring de Fyrre, en
noget tungt ludende Skikkelse med et blegt Ansigt i
et sortkruset Fuldskæg, et Par melankolsk udhvævede
Øjne og en rød Mund med hvide kraftige Tænder.
Han drev sin Forretning med Samvittighedsfuldhed
og Akkuratesse, men uden større Energi eller Foretag-
somhed — som en Pligt, der var paalagt ham, og som
han pietetsfuldt fulgte. Naar Semmy Philipsen om-
talte ham, sluttede han altid sin Omtale med Ordene:
»Manden er respektabel«. — Broderen Gottlieb, der
var et Par Aar ældre, havde en Stilling som Under-
bogholder i Banken og boede i et af de smaa Huse
i Kvarteret omkring Nørretorv, hvor de fleste af Me-
nigheden havde deres Bopæl — med Synagogen som
Midtpunkt, en smuk lille Rødstensbygning med en
paafaldende høj og bred Trappe, der førte op til Hel-
ligdommen. Begge Brødrene var musikalske — Jonas
spillede smukt Klaver og havde i sine yngre Aar kom-
poneret »Foraarsvalsen«, der havde opnaaet den Ære
at blive spillet i *Harmonien* af Byens Orkester. Gottlieb
spillede paa Fløjte, havde en smuk Sangstemme og

var Forsanger i Synagogen — et lille Bierhvery, der var mere anset end anseligt. — —

Henne paa »Hotel Prinsen« havde nu Semmy Philipsen drukket sin Eftermiddagskaffe, der altid blev serveret paa Værelset. Han havde gjort et skyndsomt Toilette i Anledning af Fredagften — og iførte sig tilsidst Pels og Skindhue for Udgaende. Idet han passerede Portier'en henkastede han: »Hvis nogen skulde spørge efter mig, er jeg ude til Aften«, idet han med et hastigt Blik paa Tavlen over de Rejsende erkyn-digede sig om, hvorvidt der var Konkurrenter i Farvandet — og gik saa videre med en hilsende Haand til Pelshuen. Da han passerede Isenkræmmer Arnebergs store Forretning paa Hjørnet, stak han Hovedet indenfor Døren og sagde med et Nik til Kommisen bag Disken: »Hils Konsulen og sig, at jeg kigger ind imorgen.« —

Inde i Fætter Jonas' dybe og lavloftede Dagligstue ved Siden af Butiken var Hængelampen tændt. Den hang tæt ned over Midterbordet og spredte sit dunkle Lys over de gamle Møbler, den røde Plyssofa og Klunkestolene, Klaveret paa Sidevæggen og Nøddetræsskabet i Hjørnet. I det andet Hjørne brummede Bornholmeren sit dumpe og langsomme Tik-Tak. Fætter Jonas og Broderen Gottlieb, der lige var kommet fra Synagogen, sad og talte dæmpet med lange Pauser. Gottlieb var festlig klædt, i højtidelig Diplomattrakke med hvidt Kravebryst og sort Flagreslips. Han var slankere og finere end Broderen af Statur, havde samme blege Træk, men var mere sammensat, af en

egen nervøs Spaltning i Udtrykket. Naar han smilte — og det saa' ud, som om han altid smilte — trak han Mundvigen en Kende skævt opad mod de melankolske Øjne, der i Smilet fik et blandet Udtryk af Irritabilitet, Sarkasme, Servilitet og Overlegenhed. Medens Broderen Jonas var en udpræget godlidende og flegmatisk Natur, var Gottlieb et uligevægtigt og saarbart Gemyt med et Stænk af Kværlans og Malice — let *broughes* og ofte *kritlich*, de jødiske Betegnelser for sjælelig Uligevægt. Han sad nu skævt smilende og stirrede gennem den aabentstaaende Dør ind i Spisestuen, hvor Lysene stod paa Bordet, og den gamle Fru Philipsen, en lillebitte geskæftig Dame, ordnede Fedtebrødsbordet, assisteret af den runddrejede og meget talende Fru Josephine, Gottliebs Hustru.

Saa gik Dørklokken ude i Butiken. »Det er nok vores store Fætter«, sagde Gottlieb. Gamle Fru Philipsen tyssede inde fra Spisestuen, idet Jonas rejste sig og gik ud.

Det var Semmy Philipsen. Den, der kun kendte ham fra Hjemmet, vilde blive overrasket over Ligheden med den store Bror med o i Enden. Som han stod der i Stuen i Pels og med Pelshue, omringet af Familien, der med venlig Ærbødighed hjalp ham af med Tøjet og omhyggelig bragte det i Sikkerhed, var han ligesom vokset i sin egen og andres Agtelse. Han nikkede rundt med et paa én Gang værdigt og venligsindet Smil, gned velbehagelig Hænderne ved Ovnens og saa' sig omkring i den lave Stue med et Udtryk af afmaalt Tilfredshed med Omgivelserne. Alle de andre smilede

lidt trykket igen — selv det »Du«, hvormed de tiltalte ham, havde en svag Biklang af Beærethed. Semmy Philipsen nød den stiltiende Afstand mellem ham og Familien — i samme Grad som en mere højrostedet Tilmærmelse vilde have forstemt ham. Han spurgte venlig forekommende Fru Josephine om den lille Søns Befindende, lod hende omstændelig berette om »lille Jaaliaas« i sin tyskfarvede Dialekt, fortalte paa Forespørgsel om Billedet paa Charlottenborg, hvorom hele Menigheden havde læst, hørt og talt i Aarets Løb. Indtil den lille Fru Philipsen kom frem i Spisestuedøren og sagde med sin mærkelig unge og friske Stemme:

»Ja, værsaaartig Semmy — hvis du saa vil tage til Takke«.

Da saa Semmy Philipsen var blevet placeret paa Hæderspladsen for Bordenden, Bordbønnen var læst og Fedtebrødet straaledede ham festlig imøde, brød han lidt efter lidt ud af Forpupningen og blev sig selv med røde Barnekinder, runde Øjne og muntre Krusninger om Næse og Mund. Han var i »Familien« — og den lune Fortrolighed og hjemlige Stemning, som han nu genoplevede for første Gang under den lange Rejse, løste umærkelig alle strammende Baand. Gamle Familiebegivenheder og Familieanligger blev opfrisket, genealogiske Diskussioner indledet og afsluttet vedrørende Levy'erne i Horsens og Philipsen'erne i Randers og Stamtræernes indfildrede Forgreninger i Hovedstad og Provins. Og inden han vidste af det, var han blevet den samme som indenfor Hjemmets

fire Vægge, uden Pretentioner eller Ambitioner — glad bevæget over den gæstfri Velkomst og livlig interesseret i Fru Philipsens røgede Gaasehals, der taalte Sammenligning med »Badstuestræde«s.

Da saa langt om længe Fedtebrødet var sat til Livs, og Fru Philipsen havde spurgt »om ingen ikke ønskede mere«, rejste Semmy Philipsen sig oprømt og sagde:

»Herr — dein Knecht hat gut gespeist«! —

Semmy Philipsen og Fætter Jonas gik ind i Dagligstuen — Gottlieb og Fru Josephine undskyldte sig kort efter, de maatte hjem til den lille »Jaaliaas«. Gottlieb rakte Semmy Philipsen Haanden og sagde med sit maliciøse og servile Smil:

»Det var morsomt at se dig, Semmy. Vi er jo ellers ikke forvænt med Besøg af vores fine Familie.«

»Vil Familien komme, er den altid velkommen,« sagde gamle Fru Philipsen. Og muntert tilføjede hun: »Og vil den ikke komme, maa den lade være.« —

Da Gottlieb og Fru Josephine var gaaet, og den lille Fru Philipsen var forsvundet i Køkkenet, satte Semmy Philipsen og Fætter Jonas sig ind i Dagligstuen i Plysofaen ved Ovn. De smaasnakkede først lidt løst og fast om Forretning og Fremtidsudsigter. Saa sagde pludselig Jonas med et genert Smil i de tunge Øjne:

»Man skulde jo snart tænke paa at gifte sig, inden det bliver for sent.«

»Saa gift dig, Jonas,« svarede Semmy Philipsen, »det er altid tidsnok.«

»Jamen, man skulde dog gerne have én at gifte sig med, Semmy.«

»Der er altid én, der vil gifte sig med en ung Mand i en gammel Forretning.«

»Man kan jo ikke tage den første den bedste.«

»Saa tag den sidste og den bedste,« sagde Semmy Philipsen og lagde familiært sin Haand paa Fætter Jonas' Knæ.

Der blev en Pause. Semmy Philipsen sad intetanende og trommede gemytlig paa det lille Rygebord ved Siden. Jonas stirrede melankolsk ud i Rummet, vendte nu og da det Hvide af Øjnene lidt hundeagtig paa skraa i Retning af Fætteren. Saa sagde han med en dyb, lidt grødet Stemme:

»Vil du hjælpe mig at faa hende, Semmy?«

Semmy Philipsens Fingre holdt pludselig inde med deres Trommen. Han kastede et hurtigt Blik til Siden mod Fætter Jonas, der havde bøjet Hovedet og stirrede blegt mod Gulvtæppet. Saa sagde han, forsigtig prøvende:

»Hvordan hjælpe dig?«

»Du *kan* —,« kom det lavmælt fra Fætter Jonas. »Hvis du da *vil*, Semmy,« tilføjede han lidt efter — bønligt tøvende.

Der blev atter en Pause, lang og fyldt af ængstelig Uro paa begge Sider. Saa sagde endelig Semmy Philipsen:

»Det er ikke mig, der bestemmer — hvis du da tænker paa dén, *jeg* tænker.«

»Dét gør jeg, Semmy,« mumlede Fætter Jonas, dybt bevæget, i Skægget.

Saa hørte de den gamle Fru Philipsens ivrige Skridt inde i Spisestuen. Hun kom frem i Døraabningen med Te paa en Bakke:

»Vil I have den her eller dér ..?«

Imidlertid gik Livet sin vante Gang derhjemme. Sofie traadte i Faderens Sted paa Fru Frederikkes Morgenvandringer, og de to nød Tilværelsen med den særlig intime Forstaaelse, som Kvinder føler i hinandens Selskab. Smaaandkøb vedrørende Hus og Hjem, Pynt og Paaklædning, som vilde have vakt Semmy Philipsens Mistanke eller Protest, drøftedes indgaaende, Besøgene til og fra Badstuestræde, der altid fremkaldte Semmy Philipsens Jalousi, hvis de blev for hyppige, foregik nu uden Gnidninger mindst én Gang om Dagen. Af en ganske særlig Hygge og Hjemlighed var Fredagafternerne hos Enkefru Meyer, nu da ingen Stemningssvingninger truede. »Familien« var for Fru Frederikke og Sofie »Badstuestræde«. Semmy Philipsens Slægt var enten fremmed for dem — som Familien paa St. Annæ Plads — eller for ukendt og spredt i Provinzen til at nogen Samhørighed eller Samfølelse kunde opelskes. Kun i Badstuestræde gled fælles Udspring og fælles Oplevelse sammen i organisk Harmoni — en instinktiv Solidaritet, en intim Isolation, hvorunder alle følte sig trygge og fri, og som fyldte hver enkelt Sjæl *til Bunds*, helt ned i de Lag, hvor ellers Ensomheden ligger og lurar med tomme Øjne.

I Sofies Sjæl var der dog stadig et lille aflukket Rum, hvor hun var ene, og ønskede at være ene. Derinde gemte hun en Hemmelighed, som aldrig naaede op i Lyset gennem Betroelse — ja hun betroede den næppe nok aabent for sig selv. Den laa derinde som en fjern Tone, der nu og da sang sig frem gennem Blodet og berørte hendes Bevidsthed med en blødt vuggende Bølge, hvoraf hun halvt ængstelig, halvt befriet lod sig bære. Det var Dønninger fra Selskabet hos Onklen paa St. Annæ Plads og fra Besøget i Hans Højbys Atelier — Erindringen om Dr. Brandes Skikkelse, der bøjede sig over hende og hviskede Heines Vers i hendes Øre — Hans Højbys ømt beskyttende Bevægelse, da hun grædende lænede sig ind til ham, skamfuld og taknemmelig paa samme Tid. Og hver Gang Billederne steg frem i hendes Erindring, lod hun sig, afværgende og dog modstandsløs, beruse som dengang af den fjerne og fremmede Verdens Fortryllelse, den fjerne og fremmede Verdens Poesi, som aldrig før havde berørt Luften om hende med sin Vinge. —

Da hun saa en Dag i det gryende Foraar læste i Avisen, at Dr. Brandes vilde paabegynde en ny Forelæsningsrække paa Universitetet, kom hun i Tanker om, at han selv havde bedt hende se derhen. Hun smilede urolig ved Tanken — hvad andet betød det for ham end et ligegyldigt Indfald, hurtigt henkastet, hurtigt glemt. Men hun følte Tanken følge sig som en Skygge, hvor hun gik og stod. Og da saa Aftenen kom, og Moderen havde Besøg af »Badstuestræde«, lod hun, som om hun pludselig fik den Indskydelse at gaa derhen.

Fru Frederikke, der var optaget af Søstrene, lod kun det ene Ord falde, hvormed hun plejede at karakterisere ethvert umotiveret Indfald: »*Rosch!*« Saa kyssede Sofie smilende Moderen paa Kinden, sagde Farvel til Tanterne — og fløj afsted.

Da hun skraaede over mod Universitetet, saa' hun en Sværm af Mennesker trænge sig sammen i en mørk Klump paa den brede Trappe. Hun blev staaende paa et af de nederste Trin, lidt efter var ogsaa hun klemmt inde af dem, der troppede op bagved. Hun genkendte nogle af de Damer og Herrer, hun flygtig havde set hos Onkelen paa St. Annæ Plads — bøjede sit Hoved for ikke at blive set, da hun fangede et Glimt af Kusinerne og Fætteren Philip. Saa mærkede hun en bølgende Uro øverst oppe, hørte Lyden af en Nøgle, der blev drejet om i Laasen, følte Presset af Mængden bagved — og lod sig modstandsløs føre, glide, bære mod Døraabningen, for i et Stød at fejes ind og hvirvles frem mod Trappen i den høje Vestibule. —

Hun fulgte den farende, hoppende, stormende Strøm, lo for sig selv af Uro og Spænding, følte sig pludselig grebet af en ophidsende Sammenblanding af Særfølelse og Samfølelse, som hun aldrig før havde kendt. Det gjaldt kun om at vinde frem, naa ind sammen med Sværmen, storme i Flok og Følge mod det samme Maal: *ham!* Hun sad fast i Døren, drejede rundt som i en Kværn, sugedes ind i det allerede fyldte Rum og blev løftet frem til en af de bageste Rækker, hvor hun pressedes ind og bænkedes sig eller blev bænket af dem, der bagfra skubbede sig frem.

Fortumlet saa' hun sig omkring i det bølgende Rum. Paa en Bænk tæt ved Kathedret sad Kusine Fanny, nylig hjemvendt fra Bryllupsrejse, og betragtede Forsamlingen gennem en Skildpaddes Stanglorgnet, nu og da vekslende nogle Ord med sin Ægtemand, den lille rødtoppede Veksellerer Hirsch. Nu vinkede hun med Lorgnetten til den blonde Broder Arthur, der stod ved Philips Side og raabte over til Forfatteren Hugo Blom, som var kravlet op i en Vindueskarm og lo med sin hektiske Latter, saa det hørtes over den dæmpet mumlende Sal. I en Klynge af Skuespillere og Literater, der havde samlet sig omkring Kathedret, fangede Sofie et Glimt af den yngste Broder Louis, bleg af Sindsbevægelse, med den mørke Pandelok dinglende over Panden.

Saa blev der pludselig levende i Skaren, der sad fast i den aabne Dør. En Skikkelse i Kjole og Hvidt skimtedes, skjultes igen. Hele Rummet var anspændt og hemmelighedsfuldt tyst. Dr. Brandes Skikkelse snoede sig i sin slanke Smidighed frem mod Trappen til Kathedret og steg op. —

Nu stod han deroppe og gik frem mod Pulten. Bifaldet slog ned over ham som en Fuglesværme. Sofie følte sig pludselig sælsomt bevæget, mærkede Taarerne trænge frem i sine Øjne. Hun gjorde sig ikke selv rede hvorfor eller hvordan — men i Dybet af sit Hjerte hørte hun det hviske: En Jøde — en Jødindes Søn! En Drøm, fjern fjern, hemmelighedsfuldt formummet og forpuppet, en moderlig Drøm, unærmelig, undselig fyldte hendes Sjæl: En Jøde — en Jødindes Søn!

Saa blev alt stille, som om Bifaldet sank sammen i sig selv. Dr. Brandes havde løftet Ansigtet mod Loftet, blegt mod den sorte Tavle bagved, gulligblegt i Skæret af Lampen over hans Hoved — anstrengt, anspændt, følsomt for det hvide Lys. Han sænkede sit Hoved og lod de søgende Øjne under de krympede Bryn glide ud over Auditoriet i korte, rappe Ryk, skarpt forskende, ligegyldigt strejfende, mens de vibrerende Bryn krusede sig paa den rynkede Pande. Et stejlt Knejs med Nakken — en hæ, brudt Rømmen. Saa kom det, besnærende blidt:

»Mine Tilhørere«

Sofie sad aandeløst lyttende. Hun fulgte hans Stemmes smygende Rislen, hørte dens skrappe Hvæsen bryde ind deri, flængende, flænsende. Hun saa' hans Ansigt bøje sig indsmigrende, løfte sig truende, saa' hans Hænder gribe i Luften, som tryllede han Ord og Billede ud deraf, saa' hans Hænder spille, jonglere med de udspilede Fingre — knytte Knuder, løse dem igen. Hun følte en farlig og dybt beslægtet Lidenskab — Stolthed, Trods, Heflighed og Saarbarhed ulme bag hans Ord, fornam ogsaa en Tone af snerrende og snerrende Overmod og Foragt, som hun dunkelt følte var hendes Races Mærke, og som hun dunkelt følte sig tiltrukket og frastødt af. Og over det Hele slyngede sig, snoede sig et gennemsigtigt Væv af Lokketoner, koglende, kaldende — hviskende til Sind og Sanser Sjælens formummede Ord og forpuppede Tanker

Men pludselig saa' hun ikke længer, hørte ikke, tænkte ej heller. Hun lyttede kun med sit Hjerte, og

følte hans Ord sænke sig i hendes Sjæl, hvor de gled sammen med Erindring og Drøm —

»Täglich ging die wunderschöne
Sultanstochter auf und nieder
Um die Abendzeit am Springbrunn,
Wo die weissen Wasser plätschern.«

Han havde bøjet sit Hoved ned mod de forreste Rækker. Idet Sofie fulgte hans Blik, saa' hun sin Kusine Fannys Ansigt, bøjet i bleg Profil mod Bordpladen. Da Fanny atter løftede Hovedet, fangede han hendes Blik i en kort sitrende Pause

Men med ét rev han Blikket bort med et hidsigt Hovedkast. Det var, som om en Traad sprængtes. Og mens hans Stemme svang sig op og fløj bort, kredsende i Luften med brede Vingeslag højt over Tilhørernes Skare, der fulgte den, henrevet af dens dristige og yndefulde Flugt, samlede han de sidste Passager i en sejrrig brusende Fanfare. —

Sofie sad en Stund, betaget, bedøvet under det bragende Bifald, der fulgte ham, idet han steg ned ad Kathedertrappen, og skummede efter ham som et Køl-vand, mens han snoede sig gennem Mængden. Saa rejste hun sig og gik mod Døren.

Idet hun traadte ud paa Gangen, saa' hun Dr. Brandes staa i Samtale med Fætrene Arthur og Philip. Philips brede Lorgnetsnor viftede bagud som en Flagline i Storm. Pludselig saa' hun i et Glimt Fanny, hvis Haand Dr. Brandes ridderlig førte til sine Læber. Idet han atter saa' op, følte Sofie hans Blik strejfe hendes i et kort Sekund — krympende sig et Øjeblik ligesom

anstrengt erindrende. Saa var hun ude af Syne — og Erindring

Da hun kom ud paa Frue Plads, traadte en Herre ud af Mørket og nærmede sig hende. Hun studsede — han hilste. Det var Maleren Hans Højby.

»Undskyld, at jeg standser Dem,« sagde Højby, idet han rakte hende Haanden, »jeg saa' Dem deroppe og saa tillod jeg mig at vente paa Dem. Det var saa længe siden jeg havde set Dem, at jeg syntes jeg maatte have Lov til at bringe mig i Erindring.«

De gik henover Pladsen. Paa Hjørnet standsede Højby og sagde:

»Har De noget imod at gaa en lille Tur med mig, nu da Tilfældet lykkelig har ført os sammen. Jeg ser, der er Lys oppe hos Dem paa 1ste Sal. Jeg har somme-tider passeret her forbi i Mørkningen og tænkt paa, at De sad godt gemt deroppe i de gamle Stuer. Nu er De endelig engang sluppet ud. Saa bliv —«, sagde han med en bønlig Klang i Stemmen og tog varsomt hendes Haand. —

De gik langsomt op mod Nørrevold, tause med Ansigtet mod Jorden. Hist og her lyste en Gaslygte i den dunkelbrune Gade, fremhævende en af de gamle Facader mod Mulmet udenom. Der var saa stille, at de hørte deres egne Skridt som den eneste Lyd. Da de naaede Nørrevold, lyste Aftenhimlen mod Nord, bleg og kølig over Boulevarden. Fra Jernbaneterrænet hørtes Togfløjt omkring Klampenborgstationen.

»Jeg har gaaet og funderet over Foredraget iaften,« begyndte saa Højby, og vendte sit Ansigt mod hende.

»Det fængslede og foruroligede mig paa samme Tid. Det var ikke blot Foredragsholderens Personlighed og fascinerende Fremtoning, heller ikke Æmnet i sig selv, langt mere dét, der laa bag. Jeg selv er jo hverken dum eller bornert — det indbilder jeg mig ihvertfald — regner mig til de saakaldte fordomsfri og frisindede. Men jeg er jo dansk, født midt i Hjertet af Danmark, paa en af de runde Boghvedeøer. Og ser De . . Aanden kan omskaves, men Blodets Røst lader sig ikke kvæle. Bag hele Foredraget, skjult som i et Baghold — ja, undskyld Billedet — følte jeg et fjendtligt Blik som paa Lur, et fjendtligt Syn paa Danmark og Danskheden: selve Agitationsstoffet, Sprængstoffet bag det tilsyneladende ufarlige Æmne. Et unationalt, anationalt Syn paa Vedtægter, Traditioner, nationale Former og Forhold, som trods alt er mig hellige, fordi de er mig medfødt og beslægtede. Husker De et af de Vers, Brandes citerede af Heine — erindrer De hans djævelske, eller for at være literær, diaboliske eller dæmoniske Smil, der kunstnerisk set frydede mit Malerøje, men menneskelig set smertede mit Sind, da han med sin smidige Klinge stak disse Linjer ind i Hjertet paa os:

»Wer ist wohl der grösste Lump
Unter allen deutschen Lumpen,
Die in allen sechsunddreissig
Deutschen Bundesstaaten leben?

»Hundert Namen hat seitdem
Schon die Kön'gin eingesendet;
Immer schrieb zurück der König:
Kind, Das ist noch nicht der grösste!« —

Sofie havde et Svar paa Læben — men holdt det tilbage. Hun følte en eller anden skjult Bagtanke bag Højbys Ord, men vilde ikke lade sig mærke med, hvad hun følte. Efter nogle Øjeblikkes Taushed hørte hun ham saa sige:

»Jeg kan godt se Fejlene hos mine egne, men som en god Broder ønsker jeg dem ikke paatalt af fremmede.«

»Fremmede —?« spurgte Sofie, idet hun vendte sit Ansigt om mod Højby med et ironisk Smil. »Mener De os?«

»Jøder tror altid, at det er *dem* specielt, der sigtes til — hvis man overhovedet sigter,« henkastede Højby. »Men oprigtig talt, kære Frøken — føler ikke altid Jøder sig som fremmede?«

»Naar vi behandles som fremmede, føler vi os fremmede,« sagde Sofie med rolig Fasthed.

De var nu naaet hen til den høje Bro, der fra Gyldenløvesgade førte over Jernbaneterrænet til Svineryggen. Højby sprang foran op ad Trappen — Sofie fulgte langsomt, ligesom modstræbende, efter.

»Jeg elsker Byen, som den ligger dernede,« sagde Højby, da de stod ved hinandens Side, bøjet over Rækværket. »Det gamle Kongens København med sine krumme og dunkle Gader indenfor de Volde, som nu desværre er en saga blott — Hus ved Hus, som de oprindeligt blev lagt fra Midtpunktet nede ved »Havnen«, hvor Sildebaadene lagde til, og Købmænd fra alle Kanter købslog og falbød igen. Hvor moderne vi

Mennesker end bliver, ligger der dog altid en Fortid og drømmer i vore Hjerter.«

»Det følte ogsaa jeg, da De før talte om Jøder,« sagde Sofie stille.

Højby lagde sin Arm nænsomt ind under hendes, trykkede den ganske svagt og sagde:

»Hvor er De sød — jeg forstaar Dem.«

De gik sammen nedover Svineryggen. Der var ganske mørkt, nu og da stødte de mod hinanden, og fjernede sig atter med et Smil. Fra Søerne steg en kølig Brise, Højby tog lempelig hendes Arm, følte hvordan den gjorde sig stiv, ligesom modværgende under Kaaben. Han lo underfundigt for sig selv, mødte hendes Blik, der vendte sig mod ham, stort og straalende i det blege Skær fra Aftenhimlen, og den store smilende Mund med de hvide Tænder, der lyste gennem Mørket.

»Hvor er De sød —«, sagde han saa igen, idet han standsede og lod sit Blik hvile i hendes.

Sofie bøjede Hovedet og gik videre med Ansigtet halvt skjult i Kraven, der ligesom lunede hendes Smil — ømt og spotsk i fristende Forening. Under den skævt opkrammede Hat med den hvide Fjer bølgede det mørke Haar ned langs Kindens blegt skimrende Flade, der krusedes af fordækt Liv. Saa løftede hun Ansigtet og saa' op mod Højby, da hun følte hans Blik hvile paa sig — mødte det med en egen frimodig og stolt Rejsning af Nakken, rolig, tillidsfuld i sit aabne Udtryk, uden det svageste Skær af den søde Forvirring, der rørte sig om hendes Hjerte.

»Nu ligner De slet ikke mere den lille Pige, der en-

gang grædende lænede sig ind til mig deroppe i Atelieret,« sagde Højby. »Kan De huske? Jeg kan endnu mærke den underlig beskyttende Følelse, der greb mig. Hvor var De sød!« udbrød han saa igen, men da hun i det samme vendte Hovedet bort, tilføjede han: »Ja, det er dumt og latterligt, alt hvad man siger en Aften som denne med en Arm som Deres i sin — nej, lad mig beholde den,« hviskede han varmt, da hun atter gjorde sig stiv og vilde sno sig løs, »jeg føler det allsammen saa ungt og barnligt, som jeg siger det«.

De gik en Stund i Taushed, saa fortsatte Højby:

»Jeg malede en lille Studie af Dem den Dag, da De sad i Lænestolen for Dem selv, og baade De og Deres Forældre søgte at lade som ingenting. Hvor var de søde — ogsaa *de*, ja nu siger jeg de dumme Ord for sidste Gang, ihvertfald iaften. De selv sad dér, ligesom langt borte i Deres egne Tanker eller Erindringer. Det var Dem, der havde rakt mig en hjælpende Haand til det Billede, som jeg paa Forhaand vidste vilde betyde et Gennembrud — det tossede Ord. Det var Dem, der sagde de eneste Ord, som atter og atter har trøstet mig midt i al den officielle Virak, der er bleven mig til Del. Og saa malede jeg den lille Studie af Dem uden at De vidste deraf.«

»Jeg vidste det godt,« sagde Sofie med et skælmsk Smil.

»Hør nu engang,« udbrød Højby pludselig, idet han standsede og leende tog hendes Hænder, »nu gør De mig den Glæde at gaa med op, naar vi paa Hjemvejen kommer forbi. Saa giver jeg Dem det lille Billede som

en Tak og en Erindring om en af de lykkeligste Timer i mit Liv. Nej — om mange,« tilføjede han lunt, da hun ligesom ubehagelig berørt drejede Ansigtet bort, »Deres Forældre sad jo for mig i hele 3 Uger«.

Sofie svarede intet, gik blot videre ved hans Side. Tankerne tumlede omkring i hendes Hjerne — solbeskinnede og skyggede, syntes hun, som Duerne om Petri Taarn. Og pludselig skød Universitetssalen sig ind deri med dens blandede Stemning af Fare og Fryd, Uro og Befrielse — og de dæmpet oplyste Vinduer derhjemme, der stirrede ned mod hende, moderlig formanende, da de stod sammen paa Hjørnet. —

»Jeg har lovet Mor at komme tidlig hjem,« sagde hun saa dæmpet og roligt.

»Saa lov om igen. Kun et Øjeblik. Det lover jeg Dem.«

Sofie rystede paa sit Hoved, ganske svagt, ganske langsomt. Duerne steg og faldt med Blodet fra hendes Hjerte

De gik op ad Jernbanetrappen paa Søens modsatte Side. Højby standsede ved Rækværket og sagde:

»Naar jeg staar heroppe, føler jeg mig altid som Dreng igen, de første Aar efterat vi var flyttet her til Byen. Vi Dreng og Piger mødtes altid her efter Skolen, og rutschede ned ad de glatte Jernstænger i salig Forening og Forvirring. Jeg kan endnu mærke Bumpset af de kølige Kugler paa Gelænderet i min stramme Buksebag. Og Dampen fra Togene, der gik og kom. — Se dér kommer netop et Tog,« raabte han og fløj drengeskaad hen til Rækværket. »Lad nu, som om De er

en af de smaa Piger fra dengang, der stod her ved min Side og greb mig forskrækket med sin lille fugtige Haand, naar Dampen indhyllede os og ligesom løftede os op i en hvid Sky af uvirkelig Fjernhed.«

Sofie gik hurtig derhen. Toget nærmede sig med Dampen oppe. Nu bølgede en hvid Taage op mod Broen, hun mærkede den lunkne Drivhusem mod sit Ansigt, lukkede sine Øjne og følte sig et Øjeblik lukket inde med ham i en drivende Sky, der bar dem i svævende Stigen. Hun greb beklemt hans Haand, uden at vide det, uden at ville det — følte, at hun modstandsløs lænede sig ind mod hans Bryst. Duerne steg og faldt

Saa stod de pludselig igen i aaben Luft — lidt forlegent smilende, som om de var dumpet ned paa Jorden igen.

»En Mand bliver en Dreng, saalænge han lever,« sagde saa Højby, endnu med hendes Haand i sin. »Saa-dan stod jeg ogsaa engang med den lille Pige, som var min første Kærlighed. — Pigebørn har det sikkert anderledes,« føjede han til med et Smil, da hun slap hans Haand.

De gik i Taushed gennem Gyldenløvesgade. Fra Ørstedsparken og Aborreparken strøg en svag Duft af Muld og Græs dem imøde. Højby sugede Luften ind med udspilede Næsebor:

»Foraar —,« sagde han saa og lukkede sine Øjne.

Udenfor Huset paa Nørrevold standsede han. Ingen af dem talte. Han gik hen og aabnede Gadedøren. Hun fulgte — førtes derhen. Pludselig mindedes hun Fade-

rens Fortælling om, at han her, i den samme Gadedør havde friet til Moderen en Sommeraften, da de kom fra Tivoli. Uvilkaarlig traadte hun et Skridt tilbage. Højby greb hendes Haand og trak hende indenfor.

»Husk, hvad De lovede mig,« sagde han skælvende.

»Jeg lovede Dem ikke noget,« Sofie blev staaende, hørte hans Aandedrag i Mørket.

»De lovede mig det — ikke med Deres Mund, men med noget andet.«

Sofie gik langsomt op ad den mørke Trappe. Han var sprunget i Forvejen — da hun kom helt op, stod Døren aaben, og hun saa ham tænde Lampen inde i Atelieret. Hun gik ind, standsede tæt indenfor Døren, som om hun vilde holde sig en Udvej aaben. Billedet af den første Dag, da hun traadte derind og pludselig stod Ansigt til Ansigt med Forældrene foran Lærredet, tonedede frem i hendes Erindring. Og overvældet af den samme Følelse, der havde tvunget hende i Knæ, da hun — som for første Gang i sit Liv — havde mødt deres Ansigt, gik hun frem mod Lyset og lod sig glide ned i Lænestolen, træt i sin Tanke, angerfuld og hjemløs i sit Hjerte.

»Vil De ikke lægge Tøjet et Øjeblik, Frøken Sofie?« sagde Højby — det var første Gang hun hørte ham nævne hendes Fornavn.

»Nej, Tak,« hun fulgte ham med Øjnene, idet han gik hen og lukkede Døren. »Jeg hviler mig kun et Øjeblik.«

»Her skal De se —«, Højby kom hen imod hende, »det er den lille Lap, jeg kradsede ned af Dem.«

Han satte sig paa Armlænet, bøjede sig frem og bredte det sammenrullede Lærred ud for hende. »Det er jo kun en flygtig henkastet Skitse, men Lyset er godt, hvis De da overhovedet kan se noget, her hvor De sidder — Farven er god dér over Kinden — jeg husker, da jeg lod Penslen glide hen under Deres Øjenlaag — Glanslyset her mellem de frynsede Øjenvipper, og Blikket som føles, anes, mere end det sés...«

Han sad lænet tæt ind mod hende, hun følte hans varme Aande mod sin Kind, mærkede ligesom Varmen fra hans Legeme skælve over sit. Hun saa' paa Billedet og saa' dog ikke, hørte hans Ord og hørte dem ikke, ønskede at han vilde fjerne sig, og ønskede det ikke — tænkte selv paa at rejse sig, og kunde det ikke ...

Saa rullede han Billedet sammen igen, sad en Stund ligesom ubeslutsom med Rullen i Haanden. Løsnede varsomt hendes Kaabe — hun fulgte hans Haand, kunde ikke fjerne den. Saa stak han Billedet ned i Inderlommen — og lod Haanden blive ...

Da greb hun pludselig om hans Haand for at tvinge den bort. Han holdt igen, pressede de sammenknyttede Hænder ind mod hendes Bryst og tvang hende tilbage i Stolen, idet han bøjede sig over hende —

I et Sæt havde hun revet sig løs og løb mod Døren. Han sprang efter, greb hende bagfra og holdt hende fast. Saa drejede hun sig rundt i hans Favn, greb for sig mod hans Ansigt, saa Lorgnetten fløj af.

»Skam Dem —«, sagde hun tonløst, klagende.

Han slap sit Tag, tog Næseklemmerne op, og stod

med nedslagent Blik foran hende som en Dreng, der angrr sin Brøde.

»Tilgiv mig —«, sagde han saa.

Hun vendte sig hurtig, gik gennem Entréen — og skyndte sig ned ad den mørke Trappe. Aabnede skamfuld Gadedøren, og fløj langs den øde Boulevard

Da hun drejede om Hjørnet ved Frue Plads, saa' hun, at Lyset var slukket i Spisestuen. Gudskelov — saa var Moderen ved at gaa til Ro. Henne paa Trappen foran Butiken stod Skomager Lauridsen som sædvanlig, spejdende op og ned ad Gaden.

Idet hun aabnede Døren til Entréen, hørte hun Moderen kalde inde fra Soveværelset. Hun gik hen og lindede Døren:

»Godaften, lille Mor —«.

»Godaften, min Pige — hvor bliver du dog af!«

»Vejret var saa dejligt — jeg maatte trække lidt frisk Luft efter den lange Forelæsning i det beklumrede Rum.«

»Naa, saa Godnat, og sov vel —«, Moderen kom hen og rakte hende Munden til Kys med et mistænksomt forskende Blik. »Hvor er du dog hed, Barn!« sagde hun saa, urolig.

»Det er Foraarsluften, Mor —.«

»Foraarsluften er farlig, min Pige.«

»Furesøen er ogsaa farlig,« svarede Sofie med en oprømt Latter. Hun følte godt, at den klang falsk, men saa' Moderen smile beroliget.

Saa gik hun ind paa sit Værelse.

Idet hun tændte Lampen, hørte hun Glasset klirre.

Hun kastede sig i en Stol, sad længe og stirrede ud i Rummet. Rejste sig saa og tog Overtøjet af. Da hun saa' den lille Rulle stikke op af Inderlommen, tog hun Billedet frem og holdt det hen under Lampen. Et Tryk havde klemt et Knæk over Panden, saa hun havde faaet en dyb Fure mellem Brynene. Det saa' ud, som om de trak sig sammen i Smerte.

Saa laasede hun Billedet ned, dybt ned under det hvide Linned i den dybeste Skuffe. —

VII.

Semmy Philipsen havde efter sin Hjemkomst fra Rejsen i forsigtige Vendinger omtalt sit Besøg hos Fætter Jonas og svagt antydte hans Giftermaalsplaner, uden med et Ord at berøre deres Genstand. Fru Frederikke havde sét op fra Hækletøjjet med sit uudgrundelige Blik, i hvis Dyb der altid lurede en stille Mistanke, og Semmy Philipsen havde da i første Omgang skyndsomt forladt Æmnet. Hans eget Sind var delt, der kunde siges meget baade for pro og for contra, Sofie var en smuk Pige af god Familie og burde kunne gøre et Parti af ganske andre Pretentioner. Paa den anden Side giftede de »store« Jøder sig saa godt som altid ind i jødiske Familier af samme Rang og Stand, eller søgte Tilknytning til kristne Familier med ansete Navne af Bureaukrati og Aristokrati — som nu f. Eks. Broderen Frederik Philipson, der for nylig havde deklareret sin ældste Datter Claras Forlovelse med den unge Grev Høg til Høgsborg. Sofie var nu godt oppe i Tyverne, kom meget lidt ud, da Familiens Omgang var i høj Grad indskrænket — og Tanken om et Ægteskab med en Ikke-Jøde skød Semmy Philipsen fra sig som en umulig Mulighed.

Semmy Philipsen befandt sig derfor i en stadig Pendultilstand, hver Gang Erindringsbilledet af ham

og Fætter Jonas i Dagligstuen paa Nørretorv skød sig ind i hans Bevidsthed. Det var »facta« — et andet af hans Yndlingsudtryk — at Sofie nu var i den Alder, hvor hun skulde og burde giftes. Det var endvidere facta, at Frederikke havde besvaret hans gentagne Hentydninger til Fætter Jonas' Giftermaal med en mere og mere mistænksom Taushed, der omsat i Ord vilde kunne gengives omtrent saaledes: »Lad os ikke være stupide, Semmy«. Men det var zu guter letzt ogsaa facta, at Sofie i Fætter Jonas vilde faa en virkelig respektabel Mand i en god gammel Forretning — med Udsigt til en Søn, der kunde fortsætte Navnet og Firmaet, selvom man maatte indrømme at Familien derovre ikke stod paa Højde med Sofies Opdragelse og Dannelse, og selvom Fætter Jonas ikke just kunde kaldes nogen Yngling, endsige nogen Apollodonis . . .

Hvad Semmy Philipsen imidlertid intet anede om, var de dunkle Rørelser, som hans Hentydninger til Fætter Jonas' Giftermaalsplaner havde vakt i Fru Frederikkens Sind. Da han første Gang en Aften kort efter Hjemkomsten laavde hentydet dertil, og hun med sit usvigelig sikre Instinkt havde anet Baggrunden derfor, havde hun vel i første Øjeblik fornemmet Tanken om et Ægteskab mellem Fætter Jonas og Sofie som en Stupiditet. Men efterhaanden som Tanken oftere og oftere strejfede hendes Bevidsthed, hvad enten hun sad ensomt grublende over sit Hækletøj, eller Semmy Philipsen forsøgsvis prøvede paa atter at optage den bristede Traad ved en let henkastet Ytring om det hyggelige Fedtebrødsbord hos den *bekovede* Familie

— gled hendes Tanke fra Usandsynlighedens Verden over i Mulighedens. Ikke saa meget paa Grund af et ændret Syn paa Fætter Jonas og Familien derovre, som paa Grund af hendes moderlige Bekymring for Sofie. Uden at noget Menneske anede det, havde hun nemlig med sit skarpe Blik for den menneskelige Naturs Tilkendegivelser i flygtige Miner, usikre Bevægelser og skjulte Ord forstaaet, at der var kommet et underlig lufttomt Rum mellem hende og Sofie, et Rum fyldt af Taushed, Fortielse og Ufortrolighed, som skød sig ind imellem dem og udhulede deres før saa sammensmeltede Samliv. Og da hun, som den Grubler-natur hun var, ikke kunde slippe en Tanke og lade den fortrænge af andre, kredsede hun fra Dag til Dag, tættere og tættere, om det forborgne Gerningssted. Atter og atter vendte da hendes Tanke tilbage til den Formiddag, da Sofie oppe i Atelieret foran Maleriet var bristet i Graad og havde lænet sit Hoved ind mod Malerens Bryst. Naturligvis — det var tilfældigt, at det netop var ham, som stod der. Men lignede det Sofie saa ubehersket at give sig hen i sine Følelser? Eller hvis hun nu endelig maatte give sig hen — hvorfor saa til en vildt fremmed Mandsperson og ikke til sin Moder eller Fader, der dog ogsaa var i Nærheden? Og tænkte hun saa videre frem og erindrede sig den Aften nu i Foraaret, da Sofie var kommet sent hjem fra Forelæsningen, hed i Kinderne og som ellers aldrig saa underlig forceret i sit Væsen — eller andre Aftener, hvor hun havde staaet henne ved Vinduet i Mørkningen og set hen imod Pladsen bag Frue Kirke

— og hele det aandsfraværende Udtryk i hendes Øjne, og Maaden hun gik over Gulvet paa, naar Lampen blev tændt, og Svarene, der kom saa langsomt og ligesom langt borte fra — *ak ja!* Fru Frederikke sukkede tungt, saa', at hun havde tabt to Masker og trævlede Hæklingen op. Ak ja — hun sukkede igen, og lod Hækletøjet opgivende hvile i Skødet — *Kinder muss man haben . . .*

Da anmeldte en Dag i Begyndelsen af September Fætter Jonas sit aarlige Besøg til Hovedstaden i Anledning af Forretningsindkøb til Vintersæsonen. —

De var alle tre gaaet ud paa Banegaarden for at modtage Jonas, der kom med Aftentoget fra Jylland. Idet Ankomsten blev meldt, stillede de sig i nogen Afstand fra hinanden for hurtigt at fange et Glimt af ham ved Kupévinduet, naar Toget rullede ind. Sofie stod længst borte, da Toget, brusende og bremsende, buldrede ind under den høje Rundbue. I et hastigt Glimt opfangede hun et blegt Ansigt i et sortkruset Skæg — med en høj Hat, der sad ligesom lidt for højt paa det høje Hoved. Synet paavirkede hende med en tragikomisk Blanding af Højtidelighed og Latterlighed, tilsat et Stænk af rørende Trofasthed i de mekanolske Hundeøjne, der kaldte paa hendes Medlidenhed. Hun løb med Toget hen mod Forældrene, og raabte overgivent, idet hun pegede fremefter:

»Dér er Fætter Jonas!«

Jonas steg ud med sin Haandkoffert og en Hatteæske. Han satte Tingene fra sig for at kunne hilse rundt med den høje Hat og trykke i Haanden. Semmy Philipsen spurgte interesseret til Familien, Fru Frederikke indkapslede sig i Taushed. Sofie tog Hatteæsken og sagde:

»Saa, Fætter Jonas — nu fordeler vi Arbejdet. Du tager Kofferten — og jeg tager Foderalet!«

Fætter Jonas og Semmy Philipsen vekslede instinktmæssig et næppe bevidst Blik. Frederikkes Øjne opfattede det — og grublede videre under de tunge Laag.

Da de havde afleveret Bagagen i »Hotel Valdemar« ved Vestervold, gik de alle hjemad, Semmy Philipsen og Frederikke foran, Fætter Jonas og Sofie nogle Skridt bagefter. Sofie følte sig paa en uforklarlig Maade opmuntret og befriet ved Fætter Jonas' Besøg — han var et Samlingspunkt midt i de sidste Tiders nervøse Uro — hun følte en ubestemt Længsel efter igen engang at være glad og god .. de store, trofaste Hundeøjne ...

»Var det en lang Tur —?« spurgte hun med en moderlig beskyttende Klang i Stemmen.

»Ikke for lang —,« sagde Fætter Jonas med et stort Smil i det sorte Skæg. Sofie saa' pludselig, at han havde smukke, lidt store Hestetænder.

»Har du rejst hele Vejen med den høje Hat!« udbrød hun med en kaad Latter, saa Moderen drejede Hovedet forude og tyssede med en dæmpende Hovedrysten.

»Nej,« sagde Fætter Jonas, »jeg tog den op af Fode-

ralet lige før vi kom ind, for at du ikke skulde have den at trækkes med foruden mig.« —

Hjemme var Lyset tændt og Aftensbordet dækket. Fætter Jonas saa' sig lidt genert omkring:

»Du har et hyggeligt Hjem, Semmy. Hver Gang jeg kommer her, føler man sig hjemme.«

»Det glæder os,« sagde Fru Frederikke med pludselig Varme. Og idet hun med en Haandbevægelse bød til Bords, tilføjede hun: »Ja, tag saa Plads, Jonas — og lad som du var hjemme.« — —

Efter Bordet bød Semmy Philipsen Veneciana af det fyldte Etui:

»Tag den yderste til højre, Jonas — det er en virkelig fin Cigar«. Han tændte en Tændstik og holdt den op for ham: »Tænd langsomt, Jonas — det gør man med en frisk Havanna.«

Idet Jonas gik hen mod Klaveret, spurgte han vendt mod Sofie:

»Spiller du stadig?«

»Det er snart længe siden, vi har hørt en Tone paa Klaveret,« sagde Frederikke.

»Jeg kan ikke lade være med at røre et Klaver, naar jeg ser det.« Jonas slog et Par Akkorder an. »Musiken er nu min *Meschuggás*.«

»Naar det saa blot var din eneste,« sagde Semmy Philipsen med et uigennemtrængeligt Udtryk.

»Spil lidt for os, Fætter Jonas!« Sofie satte et Nodehefte tilrette. »Saa vender jeg Bladene.«

Jonas satte sig til Klaveret, bøjede sig nærsynet tæt ind mod Noderne:

»Det er vist lidt svært for mit Talent — men probieren ist keine Kunst.«

Sofie stod ved Siden. Semmy Philipsen og Frederikke satte sig hen i Sofaen — hver i sine Tanker. Sofies Blik strejfede Fætter Jonas. Der kom et mærkeligt Udtryk over hans Ansigt, mens han spillede .. opladt .. forklaret, ja. Hans Øjenlaag var tungt sænkede over de tunge Øjne. Hun lod sit Blik glide ned mod hans Hænder. De var hvide og smukke i Formen, faste og dog smidige i Anslaget — og Neglene af en fin Oval, der fulgte Fingrenes Linje. Nu vendte han Ansigtet om mod hende med et Nik — hun følte, at hun blev rød og skyndte sig at vende Bladet ...

Da han var færdig, blev der et Øjeblik Stilhed. Saa spurgte Semmy Philipsen hende fra Sofaen:

»Hvem var den af, Jonas?«

»Den var af Kragelund, Far,« lo Sofie.

»Det lød maaske, som om det var af Kragelund,« sagde Jonas med et undskyldende Smil. »Men det skulde nu være en Vals af Chopin.«

»Saa lad os hellere faa din egen Vals, Jonas,« foreslog Semmy Philipsen, idet han velbehagelig lænede sig tilbage i Sofaen og stødte Røgen fra sin Veneciana op mod Loftet i fede Ringe.

»Har du skrevet en Vals, Jonas?« spurgte Sofie overrasket.

»Skrevet og skrevet —«, sagde Jonas, idet han genert bøjede Hovedet under hendes Blik. »Prøvet paa at skrive,« tilføjede han saa med et Skuldertræk.

»Hvad hedder den, Jonas?« spurgte Sofie skælmisk, som om hun spurgte et Barn.

»Foraarsvalsen —«.

»Foraarsvalsen!« gentog Sofie — Stemmerne gled ligesom sammen i Rummet ...

Og »Foraarsvalsen« tonede melankolsk gennem de gamle Stuer. —

Fætter Jonas Ophold i Hovedstaden skulde kun vare Ugen ud — senest Søndag maatte han herfra for at kunne stille i Forretningen Mandag Morgen. Han havde om Dagen haft nok at gøre med Besøg paa engros Lagrene i den finere og grovere Damekonfektion — Aftenerne tilbragte han sammen med Familien. En Aften var helliget Tivoli, en anden Frederiksberg — begge med medbragt Aftensmad, som Fru Frederikke transporterede i en ved slige Lejligheder anvendt Camouflage, en stor Botaniserkasse sindrig indsyet i graastribet Klæde med Læderremme og Haandtag, saa den skuffende lignede en Rejseplaid. Giftermaalsplanerne var kun flygtig blevet berørt, oftest gennem smaa underfundige Antydninger fra Semmy Philip-sens Side — Søgere, der var beregnet paa at fremkalde et eller andet Livstegn i Ord eller Miner fra Frederikke. Men hun holdt sig stadig vel garderet bag et Panser af taus Utilnærmelighed. Dog syntes Semmy Philipsen at spore en Antydning af Interesse i Frede-

rikkes Holdning over for Fætter Jonas, efterhaanden som Dagene gik. Ikke gennem Ordene, de var som før nøje afvejet som paa Apothekervægt — men nu og da gennem en Afglans af et Smil eller Skyggen af et Nik, der blødgjorde den stive Maske over hendes Træk. — —

Den sidste Dag før Fætter Jonas' Afrejse var de alle indbudt til Middag i Badstuestræde. Efter Middagen skulde Jonas med Sofie i det kongelige Teater paa Familien Meyers Abonnementsbilletter. Da det var en Lørdag havde Fru Meyer inviteret paa *Scholent*, som stod over Ilden i »Gruen« i 24 Timer — i Overensstemmelse med den strengt orthodoxe Helligdagsritus.

Lidt før 5½ ankom da Semmy Philipsen med Familie og Fætter Jonas. Semmy Philipsen var synlig echaufferet, dels af Beklemmelse i Anledning af Fættens nærførestaaende Afrejse, dels af Forventning i Anledning af Enkefru Meyers berømte *Scholent*. Fru Frederikke var formummet behersket med et svagt Skær af Nervøsitet over de blege Kinder. Sofie var i rød Silke, paafaldende stille, med et lidt træt Udtryk over de højt løftede Bryn under det skyggende Pandehaar. Kun Fætter Jonas var som altid — en fremmed Hund i et Spil Kegler, bæret genert i sort Diplomatarakke, og med det stadige Smil, der ligesom gjorde Undskyldning for hans Eksistens. Familien Meyer var travlt optaget i de ydre Gemakker — alene den lille Tante Pulle repræsenterede i Dagligstuen, lidt forlegen i sin uvante Værdighed som Værtinde, men sød og rød i sin Iver for at holde Konversationen i Gang,

indtil Bordet var parat, og de andre stillede til Afløsning.

Endelig tonede da Enkefru Meyer frem i Fløjdøren i stiv Puds paa de flade Bruneller og sagde med sin fornemme Hovedbøjning:

»Ja, værsgaaartig — hvis I saa vil tage til Takke . . .«

Fru Meyer indtog sin Plads for Bordenden, medens de andre satte sig — i rank Positur foran den dampende Terrin. Alle Blikke var andagtsfuldt rettet mod det saligt duftende Under. Da Semmy Philipsen modtog sin Tallerken, hæftede han omhyggelig Servietten under Hagen, med en Mine som var det Forberedelse til en hellig Handling. Lidt utaalmelig afventede han med Skeen demonstrativt i Haanden Tidspunktet, da alle havde faaet, og han kunde »tage ved«. Saa dukkede han med et eget Svømmetag til Bunds i Nydelsen.

Sagen var den, at den ægte *Scholent* — som alt andet — havde sin særegne Karakter i det Dybe. Der kunde vel være Forskel paa »det tynde« af Suppen, i Farve, Duft, Jevning og Smag af Kraft og Saft — men alt sligt var dog kun Overflade. Det var i »det tykke«, at Fru Meyers *Scholent* havde sin Karakterstyrke — de store hvide Bønners paa én Gang faste og blide Blødhed, de smaa Partikler af »Kuggelen«, der løsnede sig under Kogningen og gav Suppen en balsamisk Sødme, som Semmy Philipsen yderligere forstærkede med en halv Teskefuld Melis. Dog — mest af alt var det »Indlaget«, de geléagtige Bestanddele af Marv og Kalvefødder, der svømmede rundt som Gopler under den brune Overflade. Da Semmy Phi-

lipsen naaede ned i Dybderne, og lod den første Bid smelte paa sin Tunge, brød han endelig den spændte Taushed og sagde, med Hovedet skraat hævet fra Tallerkenen, fuldt anerkendende, men med et svagt bebrejdende Blik mod Frederikke:

»*Dét kan man kalle Kalvefødder!*«

Nu var Tausheden brudt, og Fru Frederikke, der følte sig truffet i sin husmoderlige Samvittighed, replicerede:

»Semmy med sine Kalvefødder —! Jeg bruger akkurat det samme derhjemme.«

»Det gælder som bekendt ikke, *hvad* man bruger,« svarede Semmy Philipsen, »men *hvordan* man bruger det. Mine Kalvefødder og dine Kalvefødder er to Ting.«

»*Rosch!*« afskar Frederikke ham kort og myndigt.

Da Semmy Philipsen havde sat sin anden Tallerken til Livs, og Suppekødet tonede frem med revet Peberrod og Fru Meyers nye Lageagurker, skaaret paa langs og fyldte og faste af Kerner, lænede han sig tilbage, idet han trak Vejret dybt, og fulgte sagkyndig Fru Meyers skarpe Anrettekniv i dens blide Gliden gennem det saftende Oksekød. Saa sagde han:

»Det ligger godt i Striberne, Svigermor. Maa jeg faa af det fede?« Og idet han hævede sit Rødvinsglas, fortsatte han, henvendt til Fætter Jonas: »Maa jeg paa egne og ejne Vejne byde dig velkommen her i Huset. *Chaim!*«

Fætter Jonas nikkede taknemmelig rundt med løftet Glas og sagde, idet hans melankolske Hundeblik ærbødigt blev hængende ved Enkefru Meyer:

»Tak, fordi De vilde se mig i Deres Midte. Æren er paa min Side.« —

Den første Sult var nu stillet, og Samtalen blev almindelig. Semmy Philipsen førte som sædvanlig Ordet, fortalte Vittigheder og Anekdoter af den særlig jødiske Art, som var gængs indenfor Menighedens jevne Borgerskab — for det jødiske Bourgeoisi, der ængstelig søgte at afvaske ethvert Anstrøg af jødisk Farve, var denne særprægede Form for Vid og Lystighed en Gru, en Mindelse om Ghetto og foragteligt Udspring. Fortællingerne gengaves altid paa Tysk, med en let Tilsætning af Jiddisch og Hebraisk, underfundige i deres Skyggespil mellem Spøg og Alvor, lunt overlegne i Fortællingens Kunst, hver Gestus talende, hver Pause fyldt og velberegnet. Alle lo med, selv Frederikke, der havde hørt ham fortælle dem utallige Gange — højest den lille Tante Pulle, hun elskede selv at fortælle dem, men brast altid i Latter lige før Pointen, saa det lille skarpe Duebryst hoppede under Kjolelivet.

»Du skulde have været Skuespiller, Semmy!« fik hun endelig sagt, da Semmy Philipsen havde givet sin sjette Historie til Bedste.

»Saa kunde vi to have optraadt som Romeo og Pulle,« sagde Semmy Philipsen med muntre Hovedvrik. — —

»Kuggelen« kom nu ind, brun og rund som en Negermave med en stor, sortbrændt Rosin som en Navle paa Midten. Den blev skaaret ud i brede Skiver, saftige af Suppen, hvori den var kogt, porøse og spækkede af hakkede Mandler og opsvulmede Rosiner. Man var

nu begyndt at tale om Teatret, som Sofie og Fætter Jonas skulde besøge, og Pulle, som havde set Forestillingen forrige Sæson, fortalte om det dejlige Stykke og om Emil Poulsens og Fru Eckardts yndige Spil. Indtil hun pludselig midt i sin Omtale rejste sig, varm af Vinen og Erindringen, og deklamerede, idet hun rankede sin lille deforme Figur og pressede sin ængstelig tynde Haand mod sit Fuglebryst:

»Den Lidenskab, du tror dig hævet over,
den ligger i dit Bryst endnu og sover!«

Et Latterkor, halvt overstadigt, halvt rørende brød løs over Pullemor. Hun saa' sig et Øjeblik omkring i Kredsen midt mellem le og græde — saa brast ogsaa hun med ét ud i sin krampagtig knirkende Latter. Sofie bragte hende et Glas Vand, for at hun ikke som saa ofte før skulde blive stikkende i det, hivende efter Vejret. Sofie lo selv med, saa Vandet skvulpede over Glasset langs hele Vejen hun gik. Saa rakte hun Pulle Glasset, idet hun lagde sin Kind mod Pulles og sagde:

»Blot vi nu ikke bliver skuffet iaften efter dette her.«

»Som jeg altid har sagt —«, indskød Semmy Philipsen, »der er gaaet en anden Fru Heiberg tabt i dig, Pulle.« —

Middagen var nu forbi. Semmy Philipsen rejste sig langsomt, synlig besværet, og sagde med et mæt Pust:

»Efter Arbejdet kommer Hvilen.«

Han lod sig falde tungt ned i Lænestolen ved Vinduet med »Pipserne«. Tændte sig saa, da *Schabbes* var ude, med Omhu en Veneciana, mens Pigen tog af

Bordet, og Selskabet fortrak til Dagligstuen. Fætter Jonas kom hen, rakte ham Haanden og sagde:

»Jeg vil sige dig Farvel med det samme, Semmy — hvis du skulde være faldet lidt til Ro, inden jeg gaar. — Og Tak for dén Gang —,« tilføjede han med et taknemmeligt, taust talende Tryk.

»Een Gang er ingen Gang,« sagde Semmy Philipsen filosofisk. »Du er velkommen en anden Gang,« tilføjede han med et medvidende Smil. —

Fætter Jonas og Sofie var gaaet i Teatret. Semmy Philipsen havde langt om længe udhvilet sig, og kom nu langsomt gennem »Salen« frem i Døren til Dagligstuen, hvor Familien var samlet. Han standsede et Øjeblik, missende mod Lyset. Saa gik han hen og satte sig i Kredsen.

»Naa —?« sagde han saa efter en Stunds Taushed.

»Tja —«, kom det fra Fru Meyer oppe paa Forhøjningen ved Filérbordet.

Atter Taushed. Semmy Philipsen, der efter Midt dagen befandt sig i det farlige Depressionsstadium, skød ildevarslende Brynene tilvejs og sagde:

»Noget maa der jo være at sige baade for pro og for contra.«

»Tja —«, lød det atter uudgrundeligt fra Fru Meyers ophøjede Stade.

»Det er jo ikke, hvad vi havde ventet os,« sagde saa endelig Fru Frederikke, idet hun plantede Naalen fast i Hækletøjet.

»En Philipsen er maaske ikke fin nok til en Meyer?«

»Saa, Semmy —,« afbrød Frederikke advarende. Hun kendte Spørgsmaalet fra talrige Scener derhjemme, hvor hun havde maattet bremse hans Hidsighed med den stereotype Sidebemærkning til Sofie: Tak du din Gud for, at du er en Meyer.

»En Frugt skal plukkes, naar den er moden!« bukede det saa pludselig ud af Semmy Philipsen — han følte sig klemt inde af det Meyerske Sammenhold og trængte til at faa Luft.

»Mænd —!« udbrød Tante Belse med højt knejsende Lorgnet.

»Ja, de er sure, som Ræven sagde —,« Semmy Philipsen havde rejst sig med fremskudt Underlæbe. »Det er vel derfor, I har ladet dem hænge,« sluttede han og drev et Slag rundt i Stuen under pinlig Taushed.

Saa sagde endelig Tante Malle, idet hun vendte sig mod Semmy Philipsen med Haanden for det stærgraa Øje:

»Vi glemmer, at det er Sofie, det gælder, og ikke os.«

»Rigtigt, Malle,« nikkede Pulle.

»Men du troede maaske, Semmy,« fortsatte Malle, opmuntret af Tilslutningen, »at det just maatte være en Manufakturhandler fra en Provins, Sofie drømte om.«

»Han er Jøde og har et godt Navn og en god Forretning,« sagde Semmy Philipsen. Og idet han pludselig

drejede sig, vendt mod den samlede Familie, tilføjede han: »I vilde maaske hellere have en *Goj* til Svigersøn, hvis det tilfældig var en saadan, hun havde drømt om?«

Semmy Philipsens Spørgsmaal var uden nogensomhelst skjult Adresse — han var ikke Menneskekender som Fru Frederikke, havde ingen Sporsans for Menneskers Tanker og Drømme — tænkte kun i al Almindelighed paa de blandede Ægteskabers rivende Vækst i Tiden. Men Fru Frederikke følte hans Spørgsmaal som en skjult Bebrejdelse, rettet mod hendes Samvittighed, hun saa' pludselig Skæbnens truende Øjne for sit Ansigt og sagde, idet hun med en træt Bevægelse lod Hækletøjet synke i sit Skød:

»Hvis dét — hvad Gud forbyde — skulde være Tilfældet, vilde jeg for min Part foretrække Jonas.«

»Man har jo dog sin Forstand for at bruge den«, nikkede Semmy Philipsen bifaldende.

»Og naar nu det stakkels Pigebarn hverken véd, hvad hun vil, eller ikke vil?« sagde Tante Belse og bøjede sig med et Suk over Broderiet.

»Saa maa hun lade andre bruge *deres* Forstand i Stedet,« henkastede Semmy Philipsen.

»Det er nu engang ikke altid Forstanden, det gælder,« sagde Malle og vendte det graa Øje melankolsk mod Svogeren.

»Hvad da for Eksempel?« spurgte Semmy Philipsen.

»Følelsen!« faldt Tante Pulle hektisk ind.

»Følelsen —?« Semmy Philipsen standsede i sin Rundmarsch. »Hvis I her havde brugt den Smule For-

stand, I har faaet, havde I maaske ikke siddet her som Smaafinker paa en Tjærepind.«

»Saa, Semmy — lad det nu være nok!« kom det myndigt fra Fru Frederikke.

»Jeg sagde: *maaske!*« sluttede Semmy Philipsen kategorisk.

»Jeg maatte *maaske,*« lød det oppe fra Forhøjningen med demonstrativt Eftertryk, »jeg maatte maaske, min kære Svigersøn, ogsaa have Lov til at indføre et Ord.« Der blev pludselig respektfuld Taushed. »Tak.« — Atter Pause. — »Sofie er nu i giftefærdig Alder, og har — saavidt mig bekendt — ingen Tilbud paa Haanden. Hun er en smuk og dannet Pige, men Skønhed og Dannelsen er ikke den Medgift, vore unge Jøder ønsker nu om Dage. Altsaa maa hun vælge imellem at blive en gammel Pige ligesom saa mange andre — eller at tage den Mand, hun kan faa. Og er det en god Jøde med et godt Navn i en god Forretning, som Semmy siger, saa véd jeg ikke bedre end at én Fugl paa Haanden allenfals er bedre end ti paa Taget. Og en Kemer vilde vi vist alle med Sorg se indført i vor Familie.«

Der blev en kort Stund højtidelig stille i Stuen. Semmy Philipsen havde sat sig og tændte saa lydløst som muligt en frisk Veneciana. Naalene gik . . .

Da hørtes pludselig i Stilheden en undertrykt Hulken. Alle rettede Blikket mod Pulle, der havde bøjet sig sammen over Sytøjet, saa Graadens Trækninger løftede den skarpe Ryg. Med ét rejste hun sig og

gik med sænket Hoved mod Spisestuen. Malle vilde følge, men standsede, da Fru Meyer sagde:

»Lad hende, Malle! Hun græder nok ud inde hos Fuglene.«

Naalene gik . . .

Medens dette fandt Sted, sad Sofie og Jonas paa Familiens Balkonplads i det Kongelige. Jonas fulgte med anspændt Opmærksomhed i det blege Ansigt Scenernes Gang, skottede nu og da til Sofie, naar han følte sig uiagttaget og trak Vejret dybt og bespændt — delt mellem Illusionen paa Scenen og Virkeligheden ved sin Side. Sofie var lidt efter lidt faldet hen i en taaget Drømmetilstand, Scenens Verden af Drøm og Poesi gled sammen med hendes egen skjulte Verden af Længsel og Drøm — hun var paa en underlig svævende Maade tilstede og ikke tilstede. Billederne gled forbi hendes indre Øje, ustdfæstede og urodfæstede som i Drømme. Dybt bag Billeder og Taager anede hun vel en Baggrund af levende Liv, af Erindringer, Tanker og Stemninger, men de tog ikke fast Form, laa kun og dæmrede et Sted i hendes Hjerte, som Skyer ved Solnedgang, fjernt og tungsindigt. Hun sænkede nu og da sine Øjenlaag, og hørte kun som en fjern Brusen Talen dernede fra Scenen, der ikke sagde hende noget — kun virkede som en dulmende Musik, et rythmisk Akkompagnement til Drømmenes og Længslernes slørede Spil. Naar hun da atter aabnede

sine Øjne, fulgte hun som paa lang Afstand Spillets Gang over Scenen, og følte pludselig Fætter Jonas' Skikkelse ved sin Side, fremmed og generende nær. Indtil hun atter lukkede sine Øjne og lod det glide .. glide .. hvorhen ..?

Da løftedes hun pludselig som paa en Bølge fra sit Hjerte. Hun slog Øjnene op, med ét lysvaagen, stillet Ansigt til Ansigt med Liv og Virkelighed — ja, med sig selv. Nede fra Scenen lød det:

»Den Lidenskab, du tror dig hævet over,
den ligger i dit Bryst endnu og sover.«

Hun maatte smile et kort Sekund, da Billedet af Tante Pulle skød sig ind i hendes Bevidsthed, og med en Følelse af melankolsk Munterhed mærkede hun et Par Latterbobler stige op fra Dybet af hendes betyngede Sind. »Den Lidenskab, du troer dig hævet over —,« gentog hun for sig selv — og en Bølge af blodrød Varme skyllede over hendes Legeme. Hun lænede sig tilbage, følte Blodets Hede prikle langs sin Ryg, listede Haanden ind under det udskaarne Liv for at linde for Heden. »Den ligger i dit Bryst endnu og sover —.« Og i et Syn af drømmeagtig Fjernhed og lidenskabelig Nærhed følte hun sig bøjet tilbage i Lænestolen oppe paa Hans Højbys Atelier, følte Matheden i sine Lemmer sødt og daanende — og Angsten i sin Sjæl, vild og formørket. Og den jagede Flugt ned ad den mørke Trappe — Skamfuldheden, da hun aabnede Gadedøren, hvor hendes Fader i fjerne Tider havde friet til Moderen — og Befrielsen, Flugten mod Hjemmet

og den dybe Følelse af Frelse og Tryghed, da hun atter stod i Stuen derhjemme og hørte Moderens Stemme inde fra Soveværelset. —

... Forestillingen var forbi. Sofie og Fætter Jonas gik hjemad gennem de dunkle Gader, samtalende med lange Pauser. Da de nærmede sig Huset, saa' hun Skomager Lauridsen staa som sædvanlig paa Butikstrappen, spejdende hen imod dem. Idet han opdagede, hvem det var, hilste han tungt »Godaften« og gik ligesom skuffet ind.

Sofie aabnede Porten og rakte Fætter Jonas Haanden:

»Saa, Godnat, Fætter Jonas,« sagde hun mildt, »og Tak for dén Gang.«

Fætter Jonas trykkede hendes Haand og holdt den ligesom bønlig tilbage, da hun trak den til sig:

»Sofie —«, hviskede han stille, »kunde du tænke dig at blive min Hustru?«

Sofie bøjede sit Hoved, rystede langsomt paa det uden at vide det ...

»Vil du love mig at tænke derover, Sofie?«

Sofie stod lidt, nikkede tungt, ligesom fjernt fraværende. Saa løftede hun sit Ansigt, saa' et Øjeblik paa ham, og sagde saa med et moderligt Smil:

»Farvel, Fætter Jonas.«

»Farvel, Sofie ——. Og — paa Gensyn?« tilføjede han, mens et svagt spørgende Smil vovede sig frem dybt inde bag Blikkets tunge Melankoli ...

Da Sofie kom op, var Forældrene gaaet til Ro. Hun hørte Faderens Stemme spørge inde fra Soveværelset:

»Er det dig —?»

»Ja, Far — Godnat.«

»Morede I jer?« lød det fra Fru Frederikke nede under Dynen.

»Var det sørgeligt?« kom det samtidig fra Semmy Philipsen.

»Det var smukt.«

»Naa, ja — altsaa,« det var Faderens Stemme, »Klokken er mange, og Mor og jeg vil have *Menuche*. Vi tales ved imorgen.«

»Godnat, min søde Pige — og sov vel . . .«

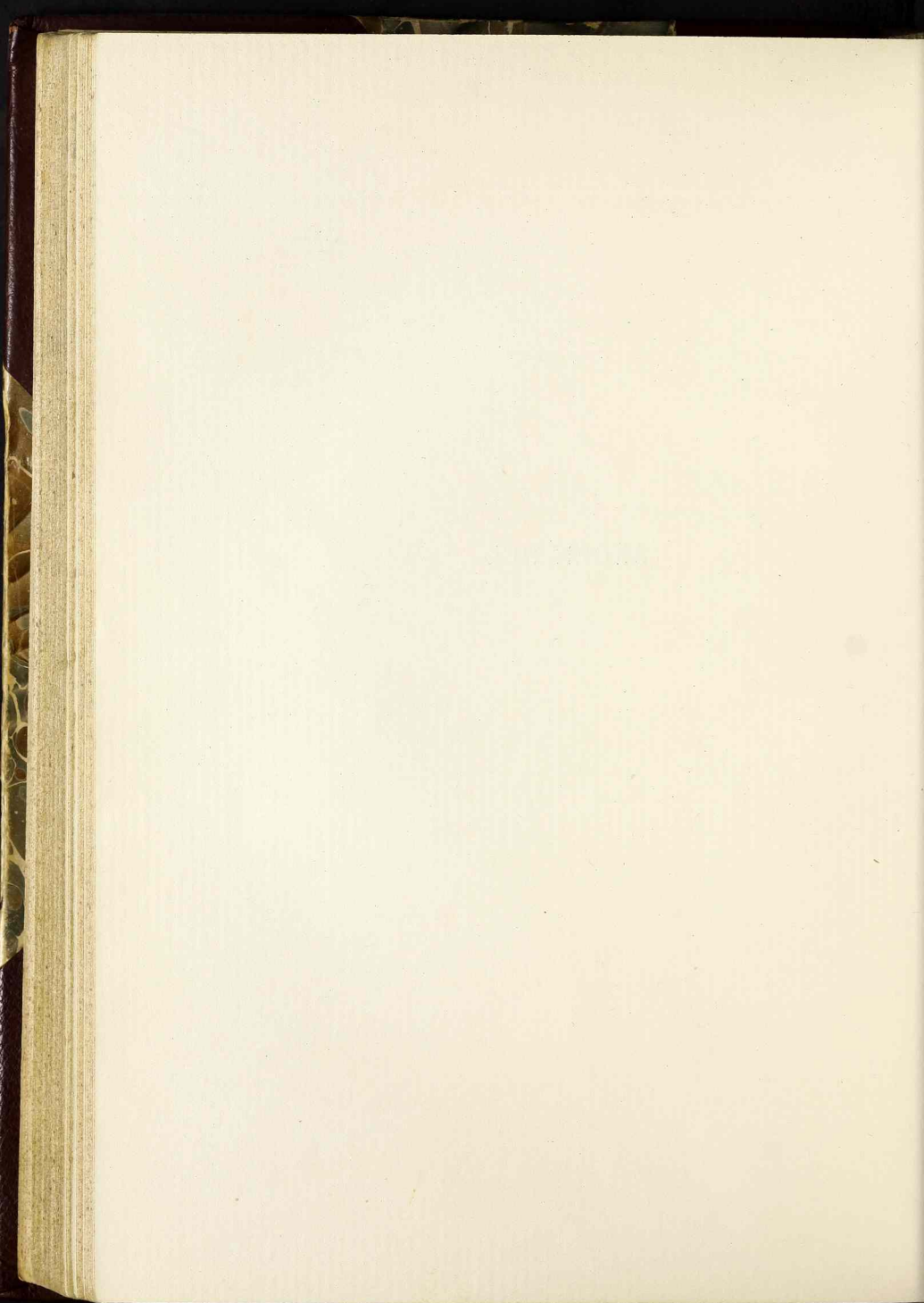
Da Sofie kom ind paa sit Værelse, blev hun staaende et Øjeblik i det skjulende Mørke. Gik saa hen til Vinduet og lænede Panden mod den kølige Rude. Nede i Gaarden var Mulmet dybt og uigennemtrængeligt. Hvad vidste hun . . ? Hvor førte det altsammen hen . . ?

Hun mærkede en Taare dryppe paa Haanden, der støttede mod Vinduesrammen. Tog saa et kraftigt Tag i sig selv, rullede ned, og gik hen og tændte Lampen.

Langsomt klædte hun sig af og ordnede tankeløst og dog omhyggeligt Tøjet. Idet hun gik hen for at slukke Lampen, standsede hun foran Toilettespejlet. Saa' sig ligesom forskrækket omkring — og pressede saa pludselig begge sine Hænder om det fulde, faste Bryst —

En Drøm rørte sig i hendes Hjerte . . .

ANDEN DEL

I.

KLOKKEN slaar — Tiden gaar. Aar følger sig til Aar i ubrudt Kæde. Menneskeskæbner dukker op, sejler en Stund med eller mod Strømmen — og Strømmen lukker sig atter over deres Liv. Nogle stræber efter Guld, Magt og Ære, opnaar hvad de stræbte efter — og sér de næste stræbe efter det samme gyldne Glimmer, efterat de selv forlængst har erfaret, hvad det var værd. Andre opnaar ikke, hvad de stræbte efter, men smykker sig med Miskendelsens Tornekroner og døer Martyrdøden med et foragteligt Smil om Læben. De fleste lever ubemærket for Dagen og Vejen, sætter Bo, stifter Familie, flyder paa Strømmen, snart oppe, snart nede — og døer som de har levet, ubemærket, slettet ud af den næste Bølge. Men enkelte stærke og stolte Naturer sætter deres Liv ind for Slægten, bereder Vejen for den nye Slægt i Haab om at den skal hæve sit Hoved over de daglige Vande, kæmpe sig frem mod Strømmen og løfte *Navnet* op over Bølgerne som et Vartegn i Brændingen.

Klokken slaar — Tiden gaar . . .

Tiden er gaaet sin Gang — ogsaa for Semmy Philipsen og hans Familie. Nu som for et Par Aar siden kan en Skoledreng paa sin Vej til Skolen standse foran det gamle Hus og se Urtekræmmer Christensen staa i Butiksdøren med det runde Ansigt glinsende af Sol og Velvære — eller fæste sit Blik paa den forgyldte Støvle i Skomager Lauridsens Vindu til højre for Porten. Og er han saa heldig at komme præcis, paa Slaget 8½, sér han nu som før de to smaa Skikkelser tone frem gennem den mørke Porthvælving, skraa over Gaden, og, efter et næppe mærkbart Blik op til 1ste Salen, fortsætte deres tæt sammentravede og smaa-rokkende Gang i Retning af Købmagergade.

Men den unge Dame med de sorte, straalende Øjne staar ikke mere bag Ruden for at vinke farvel til de to Gamle dernede paa Fortovet. Da Fætter Jonas næste Gang kom til Hovedstaden paa sit aarlige Besøg i Anledning af Indkøb til Vintersæsonen, gav Sofie ham sit Ja. Og en Aftenstund i det tidlige Foraar efter Vielsen i Hjemmet kørte de saa alle — Forældrene paa Bagsædet og Sofie med Fætter Jonas i høj Hat paa Forsædet — i Droske fra Petersen i Klareboderne til Banegaarden, mens Larsen adstadig var trillet i Forvejen med Bagagen paa Trækvognen. —

Tidlig næste Morgen naaede da Sofie med sin Ægte- mand til Byen, som skulde blive hendes Fremtidshjem. Da de steg ud, stod Familien paa Perronen. Den gamle Fru Philipsen ilede geskæftig hen mod dem i Kapothat og sort Fløjsslag og omfavnede Sofie varmt og hjerteligt. Bag efter kom Broderen Gottlieb med den rød-

blonde og trivelige Fru Josephine, der holdt sin lille Søn »Jaaliaas« ved Haanden.

Da de første Velkomsthilsener var overstaaet, vandrede de alle i sluttet Trop mod Hjemmet. Gottlieb og Fru Philipsen gik foran med Sofie — han talte meget, paafaldende nervøst, med den lidt skæve Mund vendt mod Sofie i et let ironiserende Smil. Hun vidste ikke, hvad det var, der paa én Gang frastødte og tiltrak hende — det familiære *Du* og Slægtsligheden med Jonas, der understregede det jødiske i Typen og fremhævede det udprægede Slægtsmærke i Familiens Træk — og saa paa den anden Side Ansigtets intelligente Spil og den smukke slørede Stemme, der udslettede Familieligheden og gav hans Væsen en særegen personlig baade fængslende og foruroligende Charme.

Foran det lave Bindingsværkshus med den høje Butikstrappe og Spejlglasruderne gjorde de Holdt. Jonas kom hen til Sofie, tog hende varsomt under Armen og sagde:

»Ja, her er saa vort Hjem, Sofie.«

Gottlieb og Fru Josephine tog Afsked. Da Sofie vilde gøre Indvendinger, sagde den gamle Fru Philipsen:

»Nej, nu skal du have lidt Ro efter Rejsen. Først sørger jeg for Kaffen — og saa kan du hvile dig ud.«

Let og geskæftig trods Aarene ilede hun opad Trappen. Da hun stod deroppe, pegede hun paa de to smaa Bænke paa hver sin Side af Butiksdøren og sagde:

»Det var min salig Mands og min Yndlingsplads om Aftenen, naar vi havde lukket Butiken. Jeg haaber, det maa blive din.«

Butiksdrengen tog imod dem i Døren. Sofie stod lidt og saa' sig om — det var, som om det lave Loft og den støvede Duft af Manufaktur stemmede hende for Brystet. Saa aabnede Fru Philipsen Døren til Dagligstuen:

»Hvis saa Herskabet vil træde indenfor —?«

Sofie gik ind. En hyggelig Duft af Brænde og Kaffe slog hende imøde — men bag den lunt fortrolige Duft sansede hun fjernt en anden . . . af Fugt eller Mug og mørnet Træ. Fru Philipsen var ilet i Forvejen, ind i Spisestuen, hvor Bordet stod dækket.

»Derinde kan du lægge Tøjet, mit Barn,« sagde hun og aabnede en Dør i Baggrunden.

Sofie traadte ind i Soveværelset, der vendte mod Gaarden. I det lave, hvide Rum stod to brede Senge, Side om Side. Over Sengene hang i mægtig Forstørrelse Fotografier af Jonas' Forældre i Fyrretyveaarsalderen. Sofie omfattede i et hastigt Sekund sit Liv, sin Fortid, sin Nutid, sin Fremtid — og gik søvn-gængeragtig hen mod Vinduet —

Foraarssolen skinnede derude over en hyggelig stentoppet Gaard og en Have i Baggrunden med Græsplæne og Lysthus oppe i Hjørnet. I de smaa nyrensede Bede skød Løgene deres Kræmmerhuse op af den smuldede Muld. Spurvene laa paa Maven i Gangene og rensede sig i Gruset.

Hun følte pludselig en Stribe af Foraarsolen lyse op i sit Sind. Aabnede et Vindu og inddrak den kildeklare Luft, langsomt, dybt. Den lille Plet Jord derude var ligesom en Foraarshilsen, der bragte hende det

første Bud. Om hvad ..? spurgte det baade tungt og drømmende inde i hendes Hjerte.

Saa lagde hun sit Tøj, og gik ind. —

Og Tiden gik, den første vanskelige Tid. Men Dagene gaar, hver Dag har sit, og inden man ser sig for, er ogsaa den Dag gaaet til Ende. Sofie havde faaet nogle af sine egne Ting hjemmefra, Resten blev staaende urørt derhjemme i hendes gamle Værelse. Hun ordnede nu først sine Stuer efter sin egen Smag, bistaaet af gamle Fru Philipsen, der med Lidenskab tog Del i alt — i Stuerne, i Køkken og i Udhusene, der gemte Brænde, Tørv, Rum til Fødevarer, Vaskehus, Rulle- og Strygestue. Sofie flyttede om paa Møblerne og paa Billederne, kasserede de værste og hængte sine egne op. Det varede længe, inden hun bestemte sig for det lille Billede, som havde ligget sammenrullet paa Bunden af hendes Kommode. Saa bragte hun det en Dag til Glarmesteren og lod det indramme.

Da Jonas en Dag sad ved Frokostbordet i Spisestuen, lagde han pludselig Kniv og Gaffel og stirrede hen paa Væggen over Buffeten:

»Jamen, det er jo dig, Sofie.«

»Ja, min Ven, det er mig.«

»Det har jeg aldrig før set.«

»Synes du, det ligner?«

»Ikke som jeg ser dig. Der er noget, synes jeg, som jeg ikke kender. Hvori det ligger, véd jeg ikke. Men det er jo ogsaa set med en andens Øjne. Hvem har malet det?«

»Den samme, der malede Billedet af Far og Mor,« sagde Sofie bevæget.

Hun vidste ikke, hvorfor hun pludselig bøjede Hovedet og kæmpede med Graaden. Var det Tanken om Forældrene — eller Tanken om — —? Nu kunde hun ikke længer holde Graaden tilbage, men græd tungt og længselsfuldt.

I det samme kom den gamle Fru Philipsen ind fra Køkkenet med Kaffen. Hun blev staaende i Døren, varm og graapjusket, og saa' ængstelig fra den ene til den anden.

»Det er blot Sofies Billede dér over Buffeten,« sagde Jonas beroligende. »Hun blev skuffet over, at jeg ikke rigtig syntes, det lignede hende. — Men *nu* ligner det dig!« udbrød han pludselig. »Paa Billedet ser det ogsaa ud, som om du lige har grædt, Men den dybe Rynke dér mellem Øjenbrynene har du sletikke, ikke engang naar du græder. Det ser ud, som om du havde faaet et Knæk.«

»Det har jeg ogsaa faaet — i Kofferten,« smilede Sofie. Fru Philipsen gik lettet frem med Kaffen. —

Og atter gik Dagene deres Gang. Sofie lærte Byen at kende, dens Gader og Torve, Anlægget og Havnen. Hun følte sig som paa Rejse — nej, ikke just paa Rejse, hun havde jo sit Hjem, men det var, som om hun ikke havde blivende Sted, ikke var plantet i fast

Jord, hvor hun kunde slaa Rod. Kun enkelte stille Sommermorgener, naar hun sad i Solen henne ved Lysthuset og morede sig over Spurvener, der fødrede deres Unger, eller naar hun laa i Græsplænen og ren-sede Blomsterbedene for Ukrudt, kunde hun pludselig føle et Sekunds rolige Lykke, et Strejf af lunt Solskin i sin Sjæl, noget forjættende varmt og ømt, som hun ikke før havde kendt. Hun smilede for sig selv og bøjede undselig sit Ansigt over Blomsterne . . .

Men henad Aften blev hun atter tung og trist om Hjertet. Hun havde hele sit Liv igennem, saa langt hun huskede tilbage, følt Sommeraftenernes blege Melankoli som et sugende Tryk, en knugende Sørgmodighed om sit Hjerte. Naar hun derhjemme gik Aftentur med Forældrene i Ørstedsparken eller om Søerne, og saa' unge Mænd og Kvinder sidde Haand i Haand paa Bænkene eller vandre tæt omslyngede langs Stierne, fornam hun Luften og Lyset og Stemningen i den farveløse Aftens Bleghed som en længselsfuld Lidelse i sit Sind. Og naar hun her om Aftenen, naar Butiken var lukket, satte sig ud paa Trappen, med Jonas paa Bænken ligeoverfor, og saa' ud over det øde Nørretorv og den livløse Himmel mod Nord, sank hun ligesom ind i en Tomhed, ned i et Dyb af Savn og Ensomhed, som hun ikke kunde udløse. —

Nu sad hun derude en Aften i Juli. Solen var gaaet ned bag Husene paa den modsatte Side, hist og her krøb Mennesker ud af de lave Huse og satte sig paa Bænkene udenfor ligesom hun og Jonas. Jonas sad og røg sin Cigar i rolig Aandsfraværelse, Luften stod

stille, lummer og luftløs, nu og da pustede Jonas Røgen fra sig i lange eftertænksomme Pust, der endte med et langt *Phyh* . . .!

»Hvad tænker du paa, lille Sofie,« sagde han saa endelig.

Hun rev sig ud af sine taagede Tanker, strøg Haaret bort fra Tindingen og smilte træt:

»Aa, ikke paa noget bestemt.«

»Jeg sidder og tænker paa,« sagde Jonas, »hvordan alting saadan former sig. Ja, jeg kan ikke forklare dig — jeg har jo ikke altid Ordene lige ved Haanden. Men det er ligesom med Musiken, som heller ikke behøver Ord. Erst das Geschäft, dann das Vergnügen — siger man jo. Jeg siger: Naar lukket er Butiken, begynder først Musiken. Ja, altsaa saadan indeni, forstaar du.«

Sofie følte en underlig Taknemmelighed ved at se ham sidde dør ligeoverfor og smile til hende med sit gode melankolske Smil. Hun rejste sig og gik hen og lagde sin Kind mod hans Haar.

»Blot du var lidt mindre god, Jonas.«

»Hvordan —?« spurgte han usikkert og løftede sine Øjne mod hendes.

»Saa følte jeg mindre, hvor lidt god jeg selv er.«

»Snik Snak — du er saa god, som jeg ønsker det.«

»Jamen, ikke som jeg selv ønsker det.«

»Naa — dør har vi nok Familien!« sagde saa Jonas, og flyttede hende lempeligt.

»Familien« var Gottlieb og Fru Josephine. Gottlieb gik som sædvanlig noget kamelagtig ludende med lange Skridt — Fru Josephine »stampede« afsted med

korte faste Trit paa de høje Hæle. Nu og da saa' Gottlieb op og smilede med sit skæve Smil til Josephine, der pludrede, lo og knækkede i Anklerne paa de toppe Brosten.

Da de kom derhen, standsede Josephine nedenfor Trappen, prustende af Varme:

»Gott im Himmel — hvilken en Pflaster i den By!« Hun gik leende op ad Trappen. »Ach, her sitter I og kukkelurer som to Turteltauben. Na — det skal gøre godt at hvile sine smaa Füsscher ovenpaa Anstrengingen. Ich bin wahnsinnig abgespannt!«

De gik alle ind. Sofie følte sig trøstesløst udenfor. Hvor meget hun end anstrengte sig for at smelte sammen med Familien, følte hun dog altid Afstanden — og fornam, at ogsaa de andre følte den. Det var, som om hun baade med og mod sin Vilje blev draget ind i en Kreds, der var hende fremmed, og som hun med en medfødt Sans betragtede paa en vis Afstand med nedladende Reservation. Ak, ja

De havde slaaet sig ned i Dagligstuen. Gamle Fru Philipsen kom ind med Kaffe. Fru Josephine underholdt Sofie med snurrige Beretninger om den lille »Jaaliaas«, fortalte paa sit blandede tysk-dansk Historier om hans *Chutspe* og Narrestreger. Hver Gang hun havde fortalt en Historie, lo hun, med de smaa runde og ringbesatte Hænder foldede over sin toppe Mave, og udbød forpustet:

»Ach! das Kind!«

»Det kan sikkert ikke mere andre end dig, Josephine,« indskød Gottlieb utaalmodigt.

»Aber warum nicht?« Josephine saa' sig forbauset om i Kredsen med runde Øjne.

»Fordi det heller ikke morer *mig* at høre tale om andres Børn,« sagde Gottlieb.

»Aber Gott — det er jo ogsaa *dit* Barn!« svarede Josephine, der ikke var streng i Logiken.

Gottlieb rystede med et opgivende Smil paa Hovedet og tav. Gamle Fru Philipsen, der altid søgte at mægle, saa saare et eller andet Stridsæmne ulmede i Baggrunden, lagde sin lille arbejdskrogede Haand over Josephines ædelstensprydede, og sagde:

»Vær du glad, min Pige, saa længe din Mand driller dig. Wer sich neckt, liebt sich — ved du.«

Fru Josephine tog taknemmelig Fru Philipsens Haand, puttede den mellem sine som et Barn i en lun Dyne, og sagde med et koket-fornærmet Blik mod Gottlieb:

»Det morer heller ikke mig at høre tale om andres Børn.«

Gottlieb rejste sig og gik hen og kyssede Fru Josephine ovenpaa den højt optaarnede Frisure. Saa nærmede han sig Klaveret.

»Ja, syng lidt for os, min Dreng,« sagde Fru Philipsen.

Jonas rejste sig ogsaa, og gik hen til Broderen. De stod og bladede i nogle Nodebind — Sofie syntes for første Gang de lignede hinanden paa en smuk, broderlig rørende Maade. Saa satte Jonas sig til Klaveret og slog et Par Akkorder an. Gottlieb stillede sig bag

Stolen. Jonas vendte sig med et fortroligt Blik om mod Broderen, som nikkede tilbage.

»Ungeduld —,« sagde han saa.

Sofie havde lænet sig tilbage i Stolen, og lukkede sine Øjne. Akkompagnementet var let og blødt, laa som en vuggende Sangbund under Melodien, som steg fuldtonende fra Gottliebs Bryst. Det var, som om de to Brødre smeltede sammen i hendes Sind til én, som Musiken hævede op i en anden Verden, end den hun til daglig kendte. Jonas Spil var nænsomt, næsten ømt — Gottliebs Stemme en varm, blød Baryton med en lidenskabelig Undertone, der ligesom vældede op fra et underjordisk Dyb og skød sin røde Blodstrøm ind i Tekst og Melodi, bringende Bud om Følelser, som hun slet ikke havde tiltænkt ham — eller var det kun hendes egne Følelser og Længsler, der udløstes i Musiken og lod Genklangen tone tilbage i hendes Hjerte? Følte de sig maaske alle tre, hun og Jonas og Gottlieb, i dette Øjeblik hver i sin skjulte Verden, udløste de hver for sig, hvad de i Enrum havde drømt, men aldrig naaet — hvad vidste hun om Jonas, og hvad vidste han om hende — hvad vidste Mennesker om hinanden — hvad gav de hinanden? Aa — hun kunde græde her i Mørket, herinde i Mørket, der svøbte sit uldne Klæde om hendes Ensomhed, her mellem disse Mennesker, som hun ikke kendte, maaske i sit inderste Væsen slet ikke brød sig om at kende — — græde, græde, som om Graaden var den eneste Befrielse, hun længtes efter, dybt, dybt som af et uud-

slukkeligt Savn, hun hverken kunde hengive sig til
eller blot give Navn

Nu lød det derhenne fra, tungt og befriende paa
samme Tid, udløst som en dunkel, sælsomt fortrolig
Hemmelighed af Gottliebs Røst:

Ich meint' es müsst' in meinen Augen steh'n,
auf meinen Wangen müsst' man's brennen seh'n,
zu lesen wär's auf meinem stummen Mund,
ein jeder Athemzug gäb's laut ihr kund —
und sie merkt nichts von all' dem bangen Treiben:
Dein ist mein Herz, dein ist mein Herz
und soll es ewig, ewig bleiben!«

Der var ganske stille i Stuen efter Jonas' sidste
henglidende Akkorder. Saa vaagnede Sofie pludselig
op til Virkeligheden, da hun hørte Fru Josephines
Stemme:

»Saa, søte Gottlieb — nu maa vi hjem til lille
Jaaliaas.« —

II

I det følgende Foraar nedkom Sofie med en Søn. Drengen blev i Kirkebøgerne indført under Navnene Aron Semmy — efter Oldefader og Bedstefader — født d. 28. April 1891. Der blev straks afsendt Telegram til Semmy Philipsen, og nogle Timer senere modtog Jonas følgende telegrafiske Hilsen:

»Gudværeløvet. Mor og jeg kommer til *Brismile*.«

Jonas var paa Banegaarden sammen med gamle Fru Philipsen og Gottlieb for at modtage sine Svigerforældre. Fru Frederikke steg først ud, hjulpet af sin Mand bagfra og af Jonas forfra. Hun hilste med behersket Venlighed paa Svigersønnen og hans Moder, saa' derefter paa Gottlieb med sit forskende Blik og gav ham Spidsen af sin Haand. Saa rakte Semmy Philipsen Haandtasken til Jonas, steg ned og sagde, idet han bevæget lagde Armene om hans Skulder:

»*Masol-tof*.« —

Da de kom til Nørretorv, pegede Semmy Philipsen mod Bindingsværksbygningen og sagde:

»Der har du Stamhuset, Frederikke.«

Fru Frederikke stod lidt, ligesom forstenet i Udrykket. Saa vendte hun sig om mod Semmy Philipsen:

»Jeg havde i Grunden forestillet mig, efter hvad du fortalte, at Huset var et stort Hus.«

»Det er det ogsaa — i Grunden. Den er paa godt 3000 Kvadratalen.«

De gik straks ind til Sofie. Da de aabnede Døren til Soveværelset, laa Sofie med den Lille ved Brystet. Hun strakte Armene ud mod Forældrene, mens den lille Stump blev liggende fastsuget, med Ansigtet trykket ned i det fulde Bryst.

»Aa —!« udbød hun saa, og standsede dybt bevæget

Fru Frederikke satte sig ved Sengen med Sofies Haand i sin. Semmy Philipsen gik hen mod Vinduet. Da han i Smug havde tørret sine Øjne, sagde han:

»Pas paa, hvad *jeg* siger, Jonas — der ligger Penge i den Grund.«

»Saa ligger de ihvertfald godt forvaret,« smilede Jonas.

Semmy Philipsen, der i Jonas Svar anede en svag Antydning af Pengesager, og hverken yndede Diskussioner om sine egne eller andres, sagde, idet han gik fra Vinduet og i Forbigaaende klappede Jonas paa Skulderen:

»Tak du din Gud for, at de ligger dér. En Haand paa Grunden er bedre end ti Prioriteter paa Taget.«

Den lille Aron blev nu synet, Ligheder diskuteret. Da Semmy Philipsen skulde holde ham, og de smaa Rejefingre rørte ved hans Skæg og forskrækket trak sig tilbage, mens Graaden vred sig over det lille Ansigt, sagde han:

»Du kunde heller ikke lide Skæg, Sofie.«

Der blev en lille Pause. Fætter Jonas kløede sig med et melankolsk Smil i det krusede Fuldkæg. Saa gik han med Svigerfaderen ud for at se paa Butiken og Varelageret, medens den gamle Fru Philipsen dækkede Bordet i Spisestuen.

Moder og Datter var nu ene. Sofie laa stadig med sin Haand i Fru Frederikkens, hun rørte lidt paa sin egen inde i Moderens lune lille Haand — som et skjult Kærtegn efter den lange Adskillelse.

»Hvor er jeg glad, Mor.«

»Det kan du ogsaa sagtens være, min Pige.«

»Tænk, nu har jeg jer alle tre her,« sagde hun og førte Moderens Haand med sin ind over den lille Aron.

»Nu skal I to hvile lidt —,« sagde Fru Frederikke. Hun mærkede et svagt afværgende Tryk af den Haand, hun holdt i sin. »Jeg skal nok blive siddende, til du er faldet til Ro.«

Sofie laa en Stund med et saligt Smil om Læben. Saa hviskede hun, allerede halvt borte:

»Kaffen venter, Mor —«

Døren blev aabnet ganske stille. Semmy Philipsen stak Hovedet indenfor. Fru Frederikke tyssede svagt hen imod ham.

»Jeg drikker nu,« sagde han saa. »Du kan jo altid komme«

Da Semmy Philipsen havde været i Byen i nogle Dage, var Spændingen udløst — og Reaktionen indtraadt. Han havde straks med sin sædvanlige Iver kastet sig ind i Familien, og daglig aflagt sine Smaabesøg hos Gottlieb og Fru Josephine. Men da Nyhedens første Forventning var stillet, og de genealogiske Undersøgelser var ført til Bunds, var Tiltrækningen umærkelig vejet for en vis Træthedsfølelse overfor *Mischpochen* og dens private Anliggender. Han forsøgte da at adsprede sig med Smaabesøg hos Kunderne, men da Prokurist Simon paa Grund af den strenge Frost med isbelagte Bælter havde taget Vinterrejsen iaar, var der — som han udtrykte sig — ingen Brug for »øjeblikkeligt Consum«. Da saa ogsaa den lille Aron var blevet højtidelig omskaaret, og han selv havde faaet sin *Mizwo* i Synagogen, var Hovedspørgsmaalet løst, og han længtes nu — som han betroede Frederikke — efter at komme tilbage til Hjemmet og Forretningen for at se, hvorledes det Hele artede sig.

Alt dette var dog kun den ydre Anledning — den dybere Aarsag til hans Utaalmodighed beholdt han for sig selv. Fætter Jonas havde en Eftermiddag, da Semmy Philipsen tog sig sit sædvanlige Hvil paa Chaiselonguen i det lille Kontor bag Butiken, under mange og lange Omsvøb ladet ham forstaa, at Forretningen trængte til Udvidelse og større Omsætning, nu da Familien var blevet forøget, og Sofie maatte have en Pige til Hjælp, da den gamle Fru Philipsen med sine 75 Aar var for gammel og udslidt til at kunne tage sig af Husførelsen. Da saa yderligere Fæt-

ter Jonas havde slaaet paa en Kassekredit, som Gottlieb sikkert vilde kunne skaffe ham i Banken mod sin egen og en velsitueret Mands Kaution, fik Semmy Philipsens Næse et Anstrøg af bleg Distraktion, og han indskrænkede sig til et Par fraværende Sug af sin Veneciana og nogle Smaanik, der diplomatisk angav, at han var baade indforstaaet og udenforstaaende.

Efter den Dag ophørte Semmy Philipsens Siesta i det lille Kontor bag Butiken. Klog af Erfaring røbede han intet for Fru Frederikke. Thi det første hun vilde gøre, var at bebrejde ham, at Sofie havde faaet »en Philipsen« og ikke »en Meyer«, og dét oven i Købet efter hans egen *invite* — og det andet: at hun for Sofies Skyld omgaaende vilde kræve hans Samtykke til Kautionen, hvilket sikkert i dette Tilfælde var ensbetydende med dens fulde Indfrielse, da Gottlieb efter alt at dømme havde en *Dalles*. Nej — han havde givet Sofie en anstændig Medgift ved Brylluppet, punktum! Og Semmy Philipsen lukkede Munden med et kategorisk Smæk, som om han drejede en Nøgle om i Laasen. —

Fru Frederikke havde nu ogsaa set, hvad hun vilde se. Hun var en usentimental Natur, havde i Stilhed gjort sine Iagttagelser og fundet, at ikke alt var lige godt — selv om hun ved sin ydre Adfærd syntes tilfreds. Hun var glad over ved Selvsyn at have erkendt sig om, at Sofie og Barnet var sunde og friske — dette var for hende Hovedsagen, alt andet interesserede hende kun periferisk. Ægteskabet med Fætter Jonas havde hun fra første Færd taget Stilling til — det var

et rent praktisk Anliggende, deres indre Forhold maatte de selv ordne, det vilde kun gøre ondt værre, hvis andre blandede sig deri. Om Fætter Jonas' Forretning havde hun selv — paa tvers af sin Mands overdrevne Beretninger — dannet sig sin egen Mening paa Grundlag af sin instinktmæssige Vurdering af Jonas' ydre Fremtoning og indre Væsen. Den øvrige Familie interesserede hende kun som et nødvendigt Onde, dens Medlemmer var for hende, hvad de havde været før — en fjern og lidt lavtstaaende Klasse af Familien Philipsen, uden nogensomhelst Forbindelse med hendes Natur eller Smag. Hun behandlede den gamle Fru Philipsen med neutral Svigermodertakt — hun var unter uns lidt af en *Schlumper* — hun smilede lukket og taus til Fru Josephines begejstrede Lovtaler over den lille »Jaaliaas« Begavelse, holdt sig i tilpas Ligevægt, naar Drengen kom paa Besøg og satte Huset paa den anden Ende med sine Unoder. Kun overfor Gottlieb var hendes Væsen om ikke just uvenligt, saa dog tilpas behersket, paa Post. Der var over hans Holdning, over hans Smil, ja selv over hans ellers velklingende Stemme et usikkert Drag af indsmigrende Servilitet og tilbageholdt Brutalitet, der paakaldte hendes letvakte Mistillid eller Mistanke. Ikke saaledes, at Mistilliden og Mistanken tog Sigte paa nogen eller noget bestemt, den *var* der kun, lurede et Sted i hendes Bevidsthed som et Par kolde Øjne paa Vagt. Af mindre Betydning var det, at hun straks med sit sikre Blik havde faaet Øje paa Sofies Billede, hvis Eksistens hun aldrig før havde anet. Hun spurgte heller ikke,

nu da hun opdagede det, tog det kun i Taushed til Efterretning som et Bidrag til hendes Menneskeerfaring, et taust Vidnesbyrd om hendes Anelsers Mulighed og hendes Slutningers Sandsynlighed. Resten var jo ligegyldigt nu, da Sofies Tilværelse tilhørte Virkeligheden og ikke Fantasien. —

Den sidste Aften før Forældrenes Afrejse var Familien inviteret til Afsked. Sofie var oppe, lidt mat efter Sengelejet, men af en ømt dvælende Moderlighed i Udtrykket. Hun sad i en Lænestol, med et hvidt Silkesjal over Skuldrene, broderet af Tante Malle i Anledning af Brylluppet, og lyttede til Samtalen omkring Kaffebordet — for træt til selv at kunne tage Del i Konversationen. Semmy Philipsen sad, synlig oplivet ved Tanken om den nær forestaaende Afrejse, og diskuterede med sagkyndigt Velbehag gamle Fru Philipsens Bagværk af Butterkuchen og Bolischer — Fru Frederikke nikkede med sine smaa eftertænk-somme Hovedbøjninger, naar Semmy Philipsen bad hende indprente sig Opskriften: saa meget Mel, saa meget Smør og saa meget Sukker pr. Pund. Fru Josephine snakkede som sædvanlig i sin fortunlede Dialekt løst og fast ind imellem de andre, pludrede om Madlavningen i Neu-Strelitz og om Brolægningen paa Nørretorv — ustandselig gnaskende de søde Kager med sin lille fremstaaende Kaninmund. Jonas og Gottlieb sad tause og hørte til med fraværende Smil — Jonas med Blikket rettet stirrende og ubestemt ud i Rummet, melankolsk paa Trods af Smilet eller maa-ske netop paa Grund deraf. Og Gottlieb røg sin Cigar,

krumbøjet, ligesom rullet ind i sig selv. Kun nu og da, naar de andre vendte Ansigtet mod Semmy Philipsen, der sad rødmosset og veloplagt for Bordenden, lod han sit Blik langsomt glide mod Øjenkrogen ad Sofies Kant — og atter langsomt glide tilbage i sit skjulte Leje, naar Semmy Philipsen havde sluttet en af sine Historier, og Opmærksomheden atter var spredt.

Der blev en lille Pause efter Semmy Philipsens sidste Historie. Saa rejste han sig pludselig med et energisk Sæt og sagde:

»Saa, bitte Børn — Mor og jeg skal tidlig afsted imorgen, og Sofie skal til Ro.«

»Aa, blot en lille Sang,« bad Sofie henne fra Lænestolen. »I har ikke en eneste Gang hørt Jonas og Gottlieb sammen.«

»Saa har vi noget tilgode til næste Gang, min Pige«, sagde Fru Frederikke og pillede et Par indbildte Kagekrummer af Kjolebrystet.

»Nej, Mor — jeg trænger saadan til lidt Musik iaften — det er saa længe siden.«

De gik alle ind i Dagligstuen — Fru Frederikke sidst. Da hun kom forbi Lænestolen, hvor Sofie sad lunt tilbagelænet, indhyllet i det hvide Sjal, tog hun hendes Haand og sagde:

»Jeg bliver her hos dig, min Pige.«

»Nej, lille Mor,« Sofie førte Moderens buttede Haand mod sine Læber, »jeg sidder saa godt her alene for mig selv.«

Fru Frederikke gik ind. Sofie lyttede til den fjerne Summen af Stemmerne derindefra. Hvor var hun dog

træt ... følte, at hun trængte til Ro .. og samtidig, hvor hun vilde længes, naar Forældrene var rejst, og der atter blev Ro. Saa hørte hun pludselig Josephines Røst skære ind i den summende Stilhed:

»Syng den Sang om »Du süsse Maid,« søte Gottlieb!»

Et Øjeblik efter hørte Sofie saa Gottlieb sige:

»Du bist die Ruh' —«.

»Ach, den er saa traurig —,« kom det modfaldent fra Fru Josephine.

Sofie lukkede sine Øjne, hun hørte Jonas slaa an. Saa vuggede Gottliebs Røst Tonerne som paa bløde Bølger ind til hendes Hjerter ...

»Du bist die Ruh',
der Friede mild,
die Sehnsucht du
und was sie stillt ...«

Sofie løftede sine Hænder op mod sit Bryst og presede dem ind der imod, saa hun fornåm dets Stigen og Fald. Ja — ja — du er min Ro, du min søde lille Dreng, som ligger derinde og sover, du min Elskling .. hviskede hun og foldede sine Arme over Brystet, som om hun holdt ham dér. Og hun nynnede for sig selv Sangens Ord, mens hun vuggede Tankerne om den lille Aron ind i Melodiens vuggende Rythme:

»Ich weihe dir
voll Lust und Schmerz
zur Wohnung hier
mein Aug' und Herz ...«

Da fornåm hun pludselig en Mathed i sine Lemmer, og lod Hænderne glide ned i sit Skød. Inde fra Stuen

naaede Ordet »du« hende med en urolig dragende Magt, der fik hende til at rejse sig i Sædet og lytte:

»Kehr' ein bei mir,
und schliesse *du*
still hinter dir
die Pforten zu ...«

Sofie lod sig atter glide tilbage i Stolen, mens Matheden kildrede gennem hendes Nerver. Hun tænkte ikke, vilde ikke tænke — kun hvile ud i et Aandedrag, et Suk ...

Saa holdt Sangen op. Og pludselig brød Fade-rens Stemme ind i Stilheden med en lidt forceret Lystighed i Klang:

»Og saa tilslut lidt muntert ovenpaa den megen Traurighed! Spil din Vals, Jonas, inden Mor og jeg danser af.«

Jonas smilede modstræbende henne ved Klaveret. Men Josephine skreg gennem Stuen:

»Aber doch, min søte Jonas!«

Sofie trak Vejret dybt og tungt, mens Jonas spillede Introduktionen. Hvad gik der af hende iaften? Eller var det kun Musiken, der stemte hendes Sind ind i Melodiens Toner? Der var en længselsfuld Rythme i Jonas' Spil, en egen dump Melankoli, tungere end hun kendte den fra hans dagligdags Væsen. Har *du* ogsaa Tanker, som *jeg* ikke kender — hviskede det ømt i hendes Hjerte. Men nu begynder vi et nyt Liv, hører du, Jonas, min kære Ven. Nu har vi Drengen — jeg skal hjælpe dig, og vi skal sammen hjælpe vores lille

Elskling — min lille Aron — hører I — Mor skal vaage . . .

Da de sidste Toner var døet bort, gik Semmy Philipsen hen til Jonas, klappede ham paa Skulderen og sagde:

»Jeg synes, den var mere munter, Fætter Jonas, da jeg hørte den hjemme hos mig.«

»Det var maaske mig selv, der var mere munter.«

Semmy Philipsen saa' i en pludselig Idéassociation Kautionen skyde op for sine Øjne. Han vendte sig hurtigt mod de andre og sagde:

»Saa er det Bal forbi — nu kan Musiken godt gaa hjem.« —

Da Familien var gaaet, og Semmy Philipsen var paa Vej op ad Trappen til Gæsteværelset, gik Fru Frederikke med Sofie ind i Soveværelset. De stod bøjet over den lille Arons Seng — Drengen laa som han plejede med Tommelfingeren som en Sut i Munden, saligt sovende. —

»Naa, Mor — hvad synes du saa om Gottliebs Sang?« spurgte Sofie.

»Jo —,« kom det kort fra Fru Frederikke.

»Synes du ikke, han har en smuk Stemme?«

»Jeg synes, hans Stemme ligner ham selv.«

»Hvordan mener du —?« spurgte Sofie forsigtig.

»Hvordan jeg mener, spørger du. — Spørg dig selv, min Pige.«

Der lød tre korte Stød af en Stok i Gulvet ovenpaa.

»Kommer du saa, Frederikke?« lød det fjernt deroppe fra. Semmy Philipsens Stemme buldrede hult gennem det mørnede Hus. —

III.

I den første Tid efter Forældrenes Afrejse, følte Sofie sig for træt til at kunne føle noget Savn. Uden at hun havde gjort sig det klart eller uden at have villet tilstaa det for sig selv, var Opholdet ikke gaaet sporløst hen over hendes Nerver. Efterat den første Gensynsglæde havde sat sig, sporede hun daglig, ja fra Time til Time paa Dagen en vis nervøs Uro i det ellers saa stille Hus. Det var ikke de Ord, der blev sagt, eller de Smaagnidninger, der forefaldt — det var mere en ubestemmelig talende Taushed, der laa urosvanger i Luften, en svingende Stemning, der ikke udløste sig i Konflikt, men paa den anden Side heller ikke sluttede Kontakt. Og de lydløse Gnidninger, den gensidige Afstandsfornemmelse mellem Slægtens Medlemmer, og hendes forgæves Forsøg paa at udligne den Kløft af Klasseforskel og den Ulighed i Væsen og Væremaade, som skilte dem fra hinanden, sled paa hendes i Forvejen udmattede Kræfter.

Det var derfor med en vis Følelse af Befrielse, at hun efter som Dagene gik aandede ud — ikke blot i lykkelig Fornemmelse af at hendes Kræfter langsomt vendte tilbage, men ogsaa i Bevidstheden om, at Forældrenes Liv var ét, og hendes eget et andet. Under hele det første Aar af hendes Ægteskab havde

hun følt sit Sind splittet og delt mellem det gamle Hjem i Hovedstaden og det nye her i Provinsen — ja, skulde hun være fuldtud ærlig overfor sig selv, havde hun i sine Tanker ikke været en eneste Dag borte fra Barndomshjemmet. Men naar hun *nu* i disse første lune Sommerdage sad oppe i Lysthuset i den lille Have, og Aron sov trygt i Barnevognen ved hendes Side, kunde hun ofte lade Sytøjet synke ned i Skødet, og med et drømmende Smil betragte den lille lidt fugtige Pandelok paa Drengens buede Pande eller de sorte Øjenvipper, der laa som en Silkefrynse mod Kindens sarte Runding. Efter at hun havde faaet Pige i Huset, og gamle Fru Philipsen, endelig træet af de mange Aars Slid, var flyttet hen i en lille Kvistlejlighed ovenover Gottliebs, følte hun ogsaa Hjemmet her mere som sit eget. Hun ordnede nu selv sine Stuer, gjorde sine Indkøb til Huset, følte sig for første Gang som Herre i sit eget Hus. Den Tomhed, der før kunde liste sig ind mellem hende og Jonas, ja som før havde kunnet faa hende til at skrigende indvendig af Savn, af Sorg, af hun vidste ikke hvad — den var nu udfyldt af Barnet, føltes kun som en dulmende Lise, der dæmpede hendes Sind og Sanser, og gød en rolig Ligevægt og en sund Hvile over hendes Væren og Væsen.

Om det var den gamle Fru Philipsens Opbrud fra det gamle Hjem, eller de nye Forpligtelser, som Barnet og Husholdningen førte med sig, der havde lagt et eftertænksomt Tryk paa Jonas' Pande, vidste hun ikke. Naar han nu i Aftenskumringen, efterat Butiken var lukket og Barnet bragt til Ro, sad overfor hende paa

den lille Bænk ude paa Trappen og stirrede ud over det øde Torv — med et endnu stivere Blik end før og under en endnu dybere Taushed — kunde hun vel nu og da foruroliges af hans duvende Udtryk af tanke-tomt Tungsind. Det var, som om alt i ham og om ham stod stille. Men naar hun da, fyldt af Godheds-trang eller Medlidenhed gik over til ham og satte sig paa den knebne Plads ved han Side med sin Haand paa hans — saa kunde han løfte sit Ansigt op mod hende og se paa hende med sit troskyldige Hundeblik, saa ømt, ja saa bønligt, saa hun forstod, at han i Dybet af sin Sjæl var hende nær — og ligesom gjorde Undskyldning for sin Nærværelse. Hun lagde da sit Hoved ned mod hans Skulder og blev siddende længe med hans Haand i sin, uden at tale, uden at tænke — hensunken i moderlig Trang til at beskytte, i kvindelig Trang til at søge Beskyttelse under hans Varetagt. Indtil Mørket faldt paa, og Brisen fra Fjorden forkyndte, at det var Tid at søge Ly og gaa til Ro.

En Dag i det begyndende Efteraar, da Sofie med Barnevognen gik sin sædvanlige Indkøbstur, standsede hun paa Fortovet udenfor »Hotel Prinsen«, hvor en Herskabsvogn var stoppet op, med Kusk og Tjener i Liberi paa Bukken og stejlede Heste med Blinkere i Toppen. Tjeneren sprang ned og aabnede Vogndøren med Hatten i Haanden for en høj mørk Dame i Graa-værk og en stram, blond Officerstype, der gav Tjeneren en kort Ordre. Henne ved Indgangsdøren vendte den ranke Dame sig — i det samme genkendte Sofie

Kusine Clara. Uden at tænke derover havde Sofie nikket — og Clara kom nu hen imod hende, idet hun svøbte Pelsværket lunende om sin slanke Skikkelse:

»Det var da morsomt, at vi skulde træffe hinanden paa disse Kanter,« sagde Clara og rakte Sofie sin glatte Hanskehaand. »Er det din Lille? — Det er min Mand — min Kusine Sofie, du husker —?« præsenterede hun saa, da den stramme, noget rødblissede Grev Høg lidt nølende nærmede sig. »Vi er taget herind fra Høgsborg for at hilse paa min Broder, som boer her paa »Prinsen« — han holder sit første Vælgermøde i »Harmonien« iaften. Ja, du har naturligvis set, at Philip er stillet op som de Liberales Kandidat — forøvrigt meget mod Familiens Ønske — men *enfin*, hver Mand sin Lyst, som man siger,« sluttede hun med et smilende Skuldertræk mod Manden.

»Tja —«, sagde Grev Høg, idet han saa' ned mod Pakkerne i Barnevognen med et fornemt Blink i de staaiblaa Officersøjne.

»Ja, saa farvel da, du Lille,« sagde Clara og vinkede til den lille Aron med Hanskehaanden. »Farvel, Sofie — og hav det godt. Du undskylder ...«

Clara rakte Sofie Haanden med en forklarende Hovedbøjning mod Hotelindgangen. Grev Høg hilste officersmæssig korrekt med samlede Hæle. Og Sofie trak videre med sin Barnevogn.

Da Sofie kom hjem, fortalte hun Jonas om Mødet med Clara. Hun fortav det dybe Indtryk, det havde efterladt i hendes Sind af Afstand og nedladende Kulde, spurgte ham kun, om de skulde gaa sammen

hen og overvære Fætter Philips Vælgermøde i »Harmonien«. Jonas undskyldte sig med Travlhed i Forretningen, da Landboerne i Anledning af Mødet var strømmet til Staden, men foreslog hende at følge med Gottlieb. —

Sofie og Gottlieb fulgtes da derhen i god Tid. Byen var, som i alle Provisorieaarene, oversvømmet af Bønder fra Oplandet, der fyldte de snævre Gader med tunge, skramlende Vogne. Fra Købmandsgaardene og Gæstgiverierne strømmede Landboerne i en mørk Flod midt ad Hovedstrøget mod »Harmonien«. Byens Borgere gled enkeltvis afsted langs Fortovene — ligesom hjemløse paa deres Hjemsted.

Da Sofie og Gottlieb traadte ind i den store Sal, var den allerede fyldt — fyldt af Mennesker, tung Luft og tæt Tobaksrøg. De borede sig frem gennem Mængden, der sad bænket og stod klumpet sammen i dump Stilhed. Oppe ved Tribunen, klemte inde bag Sværmen, fandt de sig en Plads paa en Bænk langs Væggen.

Tribunen begyndte nu at fyldes af Stillere og Referenter ved smaa spartanske Træborde. Hist og her i Salen lød der spredte Raab, efterfulgt af Latter. En Stemme begyndte at synge, andre faldt ind, atter andre intonerede en anden Sang af anden Partifarve. Saa druknede alt i Raab og utaalmodig Stampen af tunge Fødder.

Pludselig brød Larmen ligesom sammen. Gottlieb rejste sig for bedre at kunne se, vinkede til Sofie. Og saa hun rejste sig. Frem langs den modsatte Langvæg skred Grev Høg til Høgsborg gennem den ærbødigt

maabende Mængde, stramtspændt og blodskudt i brutal Enevælde, banende Vej for Grevinden, der snoede sig frem med et paa én Gang nedladende og indladende Smil. En Herre i Diplomattrakke ilede frem imod dem og anviste dem underdanig Plads paa den forreste reserverede Række.

Saa aabnede Dirigenten Mødet, og gav Ordet til Hr. cand. polit. Philip Philipson. —

Sofie havde slet ikke set Fætteren deroppe. Nu rejste han sig fra sin Stol i Baggrunden af Tribunen og gik frem mod Talerstolen, bleg i det sortspidsede Skæg, med et napoleonsk Feltherreblik bag Lorgnetten. Da han betraadte Talerstolen, mødtes han af en infernalsk Larm — Hurraraab, Piben, Trampen og Hysen. Han vippede Lorgnetten af, og lod den dingle i den brede Silkesnor, idet han saa' sig om i Salen med et dæmonisk Udtryk, der pludselig, underlig gengangeragtig, mindede Sofie om Dr. Brandes' hin fjern Aften paa Universitetet. Saa fordrejedes med ét hans Ansigt af et forvredet Smil, der blottede de hvide Tænder i det sorte Skæg, han satte med et energisk Tryk Lorgnetten med den viftende Flagline paa Næsen, og skreg ud i den larmende Sal:

»Ærede Vælgere —!»

Lidt efter lidt lagde Larmen sig, et Par spredte Tilraab mødtes af andre og druknede i Latter. Philip Philipson rettede sin Ryg, genvandt Fatningen. Han talte første pathetisk op mod Loftet, med vide Udsyn over Udlandets Storpolitik, spækket med Citater af Gambetta, Gladstone, Disraëli og Bismarck. Blev nogle

Øjeblikke staaende med Hænderne paa Ryggen, hvilende ud i en Disraëlisk Kunstpause. Saa bøjede han sig fremover, med Armene paa Pulten, og sagde med beskedent og dog ansvarsfuldt Eftertryk: »Efter *min* Mening —.« Og i et rivende Foredrag, krydret med bonmots af hjemlige og fremmede Skribenter og isprængt Vendinger som: »Hvad der sikkert vil være Dem bekendt,« eller »De erindrer Goethes Ord i 2den Del af *Faust*« — udviklede han saa Liberalismens Program politisk, socialt og frireligiøst, indtil han i en liberalt afbalanceret Slutningspassus anbefalede sin Kandidatur til det højtærede Vælgerfolks Velvilje. —

Da lød det pludselig nede fra Salen med høj gennemtrængende Røst:

»Ned med ham, den Jødetamp!«

En øredøvende Larm af Skældsord, Latter og Fyraab brød løs. Dirigenten rejste sig og kimede i Ophidselse med Klokken. Paa Bænkene i Baggrunden af Salen havde Publikum rejst sig og skreg fanatisk ind i det oprørte Hav. Grev Høg havde sænket sit adelige Hoved under Stormen, og Grevinden puttete sit blege Ansigt ned i Graaværket. Oppe paa Tribunen var Philip Philipson traadt et Skridt tilbage og saa' gennemboerende ud over Salen. Saa brød et desperat Smil gennem Alvoren, han løftede Hænderne opgivende mod Loftet og drejede Hovedet i forvirrede Ryk mod Forsamlingen oppe paa Tribunen. Endelig gik han, stadig smilende, frem til Pulten og begyndte i en dæmpet Tone, der lidt efter lidt bragte Salen til Ro:

»Jeg er glad ved, at der gives mig Lejlighed til at

præcisere mit Standpunkt i dette i og for sig uvedkommende Spørgsmaal: Jøde eller Ikke-Jøde. — Javist er jeg Jøde, forsaavidt som min Afstamning er jødisk, og ingen løber som bekendt fra sin Skygge. Men jeg selv føler mig som dansk og med mit Haab, min Tro, ja jeg pointerer det saa kraftigt jeg kan det — med min Tro og min Kærlighed, det vil sige med Liv og Sjæl tilhører jeg vort fælles Fødeland, Danmark. Som det vil være Dem bekendt, sagde den danske Digter Goldschmidt paa Skamlingsbanken: »Jeg er en Jøde — hvad vil jeg imellem jer?« Jeg gør dette hans Spørgsmaal til mit: »Hvad vil jeg imellem jer?« Og jeg svarer: »Jeg vil sammen med jer, mine Landsmænd, støtte mit Land i dets Kamp for Frihed og Ret, jeg vil ofre det mit Arbejde, mit Liv og mit Blod indenfor de Rammer, som forfatningsmæssigt er foreskrevet, jeg vil værge mit Land, som Digteren synger — ikke i Strid med Folkets Vilje, men i Overensstemmelse med Grundlovens Bud, vedtaget af Folkets kaarne Mænd, og ikke forfatningsstridigt gennemtvinget ad provisorisk Vej af ansvarsløse Grundlovsbrydere. Danmark leve!« — —

Gennem den hurraraabende og fædrelandssyngende Mængde pressede Sofie og Gottlieb sig mod Udgangen. Da de var kommet ud i det Fri og bøjede ind gennem de stille Gyder, sagde Gottlieb:

»Jeg saa' Phillips Ben, da han stod skjult bag Talerstolen og fortalte os, at ingen kan løbe fra sin Skygge. Han gned dem mod hinanden, filtrede dem ligesom ind i hinanden, som om han søgte at gøre sin Skygge saa lille som mulig, for ikke at falde over den. Og dog

vil han falde. For hans Skygge vil indhente ham før eller siden, hvor meget han saa end anstrenger sig for at løbe fra den.« —

Da de kom til Nørretorv, var der Lys i Dagligstuen. Gottlieb gik med ind for at fortælle Jonas om Mødet. Da de aabnede Døren til Dagligstuen, sad Jonas ved Klaveret, men han rørte ikke Tangenterne, sad kun lidt foroverbøjet og stirrede paa dem. Han drejede sig langsomt og nikkede Godaften. Sofie gik ind i Soveværelset for at se til Aron.

»Naa —?« sagde saa Jonas med træt Stemme. »Hvordan gik det?«

»Jo-o,« Gottliebs Smil trak sig skævt, mens han strøg sig over den høje blege Pande. »*Schmues*. — Men hvordan gaar det dig?«

»Jo-o,« sagde Jonas og rokkede med det tunge Hoved. »Jeg er snart træt af alle de Spekulationer.«

»Har du faaet Svar fra Semmy om Kautionen?«

»Ja. Han vil ikke. Det vil sige — han undskylder sig med, at han har lovet sin Hustru aldrig at kautionere. Og den Medgift, han gav mig til Ombygningen og Udvildelsen af Butiken, er kommet hans egen Forretning dyrt til at staa — skriver han.«

»Forretning —!« sagde Gottlieb med et Skuldertræk.

»Han har jo sletikke nogen Forretning. Men den Oplysning, jeg har taget paa ham gennem Banken, siger, at han er god for de første 150.000.«

I det samme blev der banket paa Ruden ud mod Torvet. Jonas trak Brynene nervøst sammen og gik hen og rullede Gardinet op.

»Undskyld — det er mig, Philip Philipson!« lød en Stemme tæt ind mod Vinduet.

Jonas gik hurtig ud gennem Butiken. Lidt efter bu-sede Philip Philipson ind i Stuen.

»Godaften, Godaften —!« Han gik hen mod Gottlieb. »Det er af Familien, kan jeg se. Naa, Gottlieb — jo jeg tror, jeg har hørt Navnet, Søn af min Bedstefars Bror, Moses, ikke sandt? Maa jeg lægge Tøjet et Øjeblik?« En Bog i gult Omslag faldt ud af Inderlommen, han svippede Lorgnetten af Næsen og samlede Bogen op. »Det er den sidste *France*, »Thaïs«, med Dedikation til Brandes, jeg laante den af ham, jeg har altid lidt Lektüre med paa Rejser — højst interessant Værk. — Nej, min Søster Clara, som er her med min Svoger, Grev Høg, sagde mig, at Sofie boede her i Byen, og saa vilde jeg ikke lade den gode Lejlighed gaa forbi. — Naa, men dér *har* vi jo Kusine Sofie!« udbrød han, da Sofie i det samme kom ind fra Spisestuen. »Kan hilse fra Familien i Hovedstaden. Goddag, Sofie — du har det godt? — Naa, og her boer I altsaa, en smuk gammel Bindingsværksbygning med udskydende Tag og udsvejfede Spær og ornerede Baand — jeg saa' det derude fra, lavt men hyggeligt. Og dérinde er altsaa Spisestuen,« han krydsede sig frem mellem Møblerne og gik derind, »ogsaa net, *bekoved* som man siger paa jødisk, ikke sandt? A propos, jødisk — jeg kom ind paa Spørgsmaalet derhenne ved Mødet — provokeret altsaa, højst interessant. I kan læse derom i Aviserne imorgen. Nogen *Risches* er der jo alle Vegne, men jeg tog Tyren ved Hornene. —

— Er det en Højby?« spurgte han saa, idet han standede foran Sofies Billede over Buffeten, »ja, jeg kan se det. Det stammer fra Tiden, da han malede Billedet af Onkel Semmy og Tante Frederikke, kan jeg se — lidt bredt i Strøget og lidt tykt i Farven, dansk Impressionisme à la Frans Hals. Siden har han, som bekendt, nærmet sig *Manet*, *plein-air*, Valøerne i hidtil usete Fortøninger. — Nej, Tak, kære Kusine, jeg skal ikke nyde noget. Jeg tager iaften med Clara og Greven ud til Høgsborg og overnatter dér. Men det har glædet mig at hilse paa dig og se, hvor i god Forstand kleinbürgerlich du har det. Altsaa fredeligt og roligt og ikke som en anden ustandselig paa Farten — hvad jeg in parenthesi forøvrigt slet ikke kan undvære. Chacun son ragoût — som man siger!« lo han saa og ilede tilbage til Dagligstuen, hvor han blev hjulpet i Frakken af Jonas. »Saa farvel, allesammen — og husk at stemme paa mig den 14de i næste Maaned, de Liberales Liste!« udbrød han allerede paa Vej mod Butiksdøren. —

»Og hils alle derhjemme!« raabte Sofie efter ham.

»Jeg skal telefonere, naar jeg kommer til Staden,« raabte han tilbage, uden at vende sig i Farten. Lorgnetsnoren viftede efter ham.

IV

Arene gik. Fjernere og fjernere svandt Barndomshjemmet, nærmere og nærmere rykkede Provinssen og dens Liv ind paa Sofie. Ude i Periferien: Byens og Borgerskabets Liv, Brylluper og Dødsfald, Begivenheder i det offentlige og private Liv, gamle Handelsehuse, der sygnede hen, nye Forretninger, der skød op, Grundspekulationer i gamle Kvarterer, der faldt for Øksen, mugne Rønner, der gav Plads for nye Færdselsveje ud til det aabne Villakvarter paa Skrænterne langs Fjorden. I nærmere Kredse: de faa Familier af Middelstanden, med hvilke der stiftedes Bekendtskab, gensidig Kaffeslabberas og Chokoladetraktement paa Fødselsdage og ved Barnedaab, Smaature om Søndagen ved Sommertid med medbragt Smørrebrød og Vand paa Maskine i Anlægets Restaurant, eller paa »Skovlyst« ved Fjorden.

I endnu snævrere Kredse: Forretningen, dens Skuffelser og Glæder, Markedernes og Lørdagssalgenes stigende Konjunkturer, og de regnfulde Hverdages faldende Barometer — og »Familien«, dens Smaagnidninger, Tilsidesættelser og derpaa følgende Fordragelighed og Forsoning. Og allerinderst i Centrum: Hjemmet paa Nørretorv, Husets indre Anligger, Forholdet mel-

lem Ægtefællerne, og Baandet mellem Forældrene og den lille Aron. —

Bindeleddet mellem Sofie og Barndomshjemmet var de ugentlige Breve og Faderens halvaarlige Besøg paa Firmaet Mendel Philipsen & Sønns Sommer- og Vinterrejse. Sofies Breve drejede sig saa godt som udelukkende om Barnet, dets Vægt, dets Vækst legemlig og aandelig, dets Smaabesværligheder med Mave og Tænder, saalænge det var paa Pattebarnsstadiet — dets Smaaindfald og stammende Tungetale, da det begyndte at røre paa sig og tage Talen i Brug. Fru Frederikkes Breve drejede sig om Hjemmet, om »Badstuestræde«, om Tante Pulles Bronkitis og om Bedstemor Meyers pludselige Død. Semmy Philipsen nøjedes som oftest med den nogenlunde stereotype Efterskrift: »Da din Moder har fortalt, hvad der er at berette om Hjemmet, og vi Gud være lovet er ved god Helsen og Forretningen so wie so ved det gamle, tilføjer jeg kun en kærlig Hilsen fra Hjem til Hjem. Din Fader«.

Om Jonas fortalte Sofie intet udover den vante Vending: »Jonas beder hilse«. Han var i de Aar, der var gaaet, blevet mere og mere indesluttet og taus, sad ofte til sent ud paa Aftenen bøjet over Forretningens Bøger, og rørte kun sjældent Klaveret. Drengen gav han sig kun lidt af med, det var, som om hans Pludren og stadige Spørgsmaal: »Hvorfor, Far —?« trættede ham, han satte ham hurtig ned fra Knæet og strøg sig med et Suk over den blege Pande. Hver Dag efter Lukketid gik han paa Besøg hos den gamle Fru Philipsen — Sofie følte, at han savnede hende derhjem-

me, sammen med hende havde han kunnet tie uden at mærke Taushedens Tryk. I den sidste Tid var den gamle Frue begyndt at skranke, hendes før saa ivrige Geskæftighed var sakket bagud, hun sad nu som oftest ved Gadespejlet paa Kvisten over Gottliebs Lejlighed og lappede Familiens Tøj. Naar saa Jonas ved Aftentid drejede om Hjørnet, rejste hun sig besværlig og hentede Kaffekanden, der altid stod parat paa Komfuret. Og de to sad saa inde i hendes lille Stue og følte sig sammen som dengang i *hans* Stue, Moder og Søn i lykkelig, ubrydelig Harmoni — ak ja, det var dengang! Og naar saa Klokken slog 9, kyssede han Moderen til Afsked og gik ludende hjem til Arbejdet med Bøger og Forretningsspekulationer, mens Fru Philipsen gennem Gadespejlet fulgte hans Gang med et bekymret Suk, indtil han var forsvundet om Hjørnet. Ak, ja! — —

Aron var nu blevet saa stor, at han kunde følges med Sofie, og lidt efter lidt blev han hendes hele Verden. Hun følte godt, at hendes Interesser dryppede bort, Spil, Sang, Læsning — det var, som om Toner og Ord nu kun bragte hende Bud om et Liv, hvori hun ikke mere levede, Bud om en Verden udenfor hendes, der ikke mere kunde fange hendes Tanke og fængsle hendes Sind. Hun følte, at hun selv var begyndt at lære Livets alvorsfulde Kunst, Resignationens og Ensomhedens Kunst. Og bragte Gottlieb hende nu og da en og anden Bog, der i sin sørgmodig-resignerede Tone klang sammen med hendes, saa følte hun ikke længer, som i sine yngre Aar, en sød og dulmen-

de Trøst gennem det fælles Skibbrud. Nej, det var, som om et endnu dybere Tryk blev lagt paa hendes Sind, en Haabløshed, der sank tilbunds som en Sten i hendes Hjerte, og blev liggende dér, uflyttelig, uoverstigelig — og hun lagde Bogen fra sig uden at læse den til Ende. —

Nej — saa var det en Befrielse at tage sin lille Dreng ved Haanden og gaa en Tur rundt om Havnen med de muntert lossende og ladende Skibe, eller ind gennem Anlæget, hvor i det gryende Foraar Buskene stod i Knop, og Fuglene sang. Idag var det den første lune Solskinsdag, hun stod foran Spejlet inde i Soveværelset og kom pludselig til at smile til sit eget Billede derinde. For første Gang i lange Tider *saa'* hun sig selv, smilende ligesom bag sig selv, og følte en svag Rødme af Blufærdighed og Dristighed farve sine Kinder, fordi hun *saa'*, at hun var ung endnu, ung og fristende som paa Billedet i Spisestuen, med det samme matblege Skær over Kind og Hals. Inde i Spejlet dukkede et Hjørne af den lille Have bag Huset frem — Aron sad i Græsplænen og rykkede de første nye Spirer op, sad længe og betragtede dem eftertænksom og førte dem *saa* op til sin lille Næse, som hun havde vist ham, da han lærte at sige: Atisj! — Hvor var det i Grunden sødt, det Billede derinde i Spejlet — hun, som stod dér, uiagttaget, og iagttog sin lille Dreng, selvom hun ogsaa samtidig iagttog sig selv. Ja, maaske netop derfor! Det smeltede altsammen ind i et Billede af Foraar, et Billede, som ingen anden *saa'*, ingen anden kunde se — Billedet af hendes lille skjulte Verden,

dybt inde i Spejlbilledet af hendes eget skjulte Sind. —

Hun gik ud og hentede Aron. Da de gik igennem Butiken, stod Jonas som sædvanlig og stirrede ud over det øde Nørretorv. Solen stod ind gennem Spejlglassruderne, Luften var tung af Solstøv og lummer Manufaktur.

»Ja, saa gaar vi, Jonas,« sagde Sofie. »Gid du kunde gaa med.«

»For den Sags Skyld kunde jeg saamænd godt lukke Butiken. Det er Kongens Fødselsdag, og saa kommer der alligevel ikke et Menneske,« sukkede han med sit trætte Smil. »Farvel, min Dreng,« sagde han saa og bøjede sig ned og kyssede Aron paa Panden. »Farvel, Sofie,« han klappede hende paa Kinden, »hvor du ser glad ud! Og godt ud —,« føjede han beundrende til, idet der gik et Strejf af Lys over det tunge Ansigt. —

Sofie og Aron gik ud i Foraarsolen, hvor Flagene blussede mod den blegblaa Himmel. Hun følte Drengets varme, lidt fugtige Haand trygt i sin, og fornam en lun Strøm af Glæden fra før risle gennem sine Aarer. Foraar —! Hvor var det længe siden hun som idag havde følt Foraaret som en blussende Kildren i sit Blod! Luften var mild og stille, selv i den blaa Skygge inde mellem Husene var den lind og blød. De tog Vejen ud mod Anlæget, hvor »Borgerforeningen« store Fest forberedtes i den kongelige Anledning. Paa Afstand saa' de de festlige Flag vaje fra høje Stænger ved Indgangen. I den lange Allé, der førte ind til An-

læget, var Haandværkerne i Færd med at hænge Draperier med Vaabenskjolde paa Flagstængerne.

»Idag er det Kongens Fødselsdag, lille Aron.«

»Hvor er Kongen?« spurgte Drengen.

»Han er hjemme og drikker Chokolade.«

»Faar jeg ogsaa Chokolade?«

»Ja, naar det er *din* Fødselsdag.«

»Hvornaar er det min Fødselsdag?«

»Det véd du jo godt. Hvornaar er det din Fødselsdag?«

»Den 28. April. Saa bliver jeg fire Aar.«

»Ja, dér ser du.«

»Hvornaar er det min Fødselsdag d. 28. April?«

»Om 20 Dage.«

»Er der langt til 20 Dage?«

»Nej —.«

»Saa langt!« spurgte Aron og holdt Hænderne vidt fra hinanden. —

Da de kom til Pladsen med Musiktribunen, saa' de Gottlieb og Fru Josephine sidde paa en af Bænkene langs Rundingen — i Barnevognen laa den lille rød-blonde Dina trygt slumrende, Drengen Julius stod hene ved Indgangen til Festteltet, hvor Dagens Fælles-spisning skulde finde Sted. Haandværkere hamrede Træbænkene sammen derinde langs Bordene.

Gottlieb rejste sig og hilste, da Sofie kom hen:

»Ja, vi holder jo fri i Banken idag, som de loyale Borgere vi er. Derfor holder jeg paa Kongedømmet.«

»Ach, Quatsch! Du siger jo selv, søte Gottlieb, at du er den eneste røde Sozialist her i Byen.«

»Den eneste sorte —,« indskød Gottlieb.

»Unsinn!« Josephine daskede ham let paa Kinden.
»Jaaliaas!« skreg hun saa pludselig og stolprede hurtig hen mod Teltet paa de smaa højhælede Fødder.

»Du ser saa forandret ud idag,« sagde Gottlieb med et skraat Blik mod Sofie. »Forandret — eller forynget. For man tør jo ikke sige forskønnet.«

»Hvorfor tør man ikke dét?« spurgte Sofie muntert.

»Hvorfor —?« Gottlieb trak paa Skuldrene. »Fordi, den Slags Ting kan man nu én Gang ikke sige. — Ihvertfald ikke til *dig*,« kom det lidt efter.

Josephine kom stampende tilbage med den modstræbende Julius ved Haanden. Drengen var ildrød i Ansigtet af sammenbidt Protest. Da de kom i Nærheden af Bænken, satte han pludselig i med et vildt Skraal, idet han søgte at sparke sig fri.

»Vil du tie still!« skreg Josephine og ruskede ham i Armen. »Vil du tie still, Unsucht!« skreg hun endnu højere. Den lille Dina vaagnede og skreg med. Ogsaa Aron faldt ind i den vilde Koncert.

»Ach, Gottlieb — komm doch!« raabte Fru Josephine opgivende.

Gottlieb havde rejst sig, bleg, med lidenskabelig sammenbidt Mund. Han gik hen og rev Drengen fra Josephine, løftede ham til Vejrs og holdt ham fra Livet som en gal Kat. Saa bar han den sprællende og skraallende Dreng hen til Bænken, og satte ham pludselig fra sig med et brutalt Bump, der fik Drengen til at lukke sine Øjne som i Afmagt og glemme at skribe.

»Saa!« sagde Gottlieb koldt og kort, med en ulmende Grumhed i Blikket.

Josephine kom til. Julius sad stadig med lukkede Øjne, bleg med stramme Læber. Josephine listede sin Haand ind under hans, vendte sig saa om mod Gottlieb og sagde:

»Du er brutall!«

Gottlieb svarede ikke, sad foroverbøjet og tegnede med Stokken i Gruset, mens det skæve Smil snoede sig om hans Læber. Josephine tog Julius ind til sin høje Barm, mens hun med den frie Haand rokkede Barmet i Vognen til Ro. —

Ogsaa Sindene faldt lidt efter lidt til Ro. Aron havde sat sig ud i Gruset og samlede omhyggelig Sten for Sten i sin lille Blikspand. Julius laa i Fru Josephines Favn og saa' derhen — man kunde se Utaalmodigheden krible over det nervøse Barneansigt. Pludselig vred han sig løs og gik hen til Aron, stod et Øjeblik og saa' spændt paa den lille, roligt optagne Fætter. Satte sig saa ned ved hans Side og fylte hans Spand med et Par heftig sankede Haandfulde. Aron betragtede den to Aar ældre Julius i et Øjebliks maalløse Forundring. Saa vendte han rolig Bøtten

I et Nu havde Julius med sin lille nervøse Haand grebet i Gruset og slynget det i Ansigtet paa Aron. Alt var foregaaet i dybeste Taushed. Saa satte Aron i med et Skrig — Sofie kom styrtende hen, fulgt af Josephine. Julius sad rolig paa sin Plads og betragtede Aron. Saa sagde han uden at flytte Blikket:

»Det var Aron, der slog først.«

Sofie tørrede Grus og Taarer af Arons Ansigt. Josephine stod bøjet over Julius og sagde:

»En stor Dreng slaar ikke en smaa.«

»Det var Aron, der slog først,« svarede Julius uforstyrret som før.

»Nu, ja — also!« sagde Josephine med en opgivende Gestus mod Sofie.

Gottlieb havde rejst sig henne fra Bænken og kom til:

»Jeg gaar mig en lille Tur,« sagde han. »Vil I med?« kom det lidt efter — hans Blik strejfede Sofies.

»Gaa du med ham, Sofie,« sagde Fru Josephine, glad over Udsigten til uforstyrret moderlig Omsorg. »Jeg bliver her med de Børn. Saa har man da Fred saa længe,« tilføjede hun med et godmodigt Smil mod Gottlieb.

Sofie forsøgte nogle svage Indvendinger — hun trængte til at røre sit friske Legeme i den kriblende Foraarsluft. Saa vinkede hun farvel, og fulgtes med Gottlieb. —

»Aa, hvor det lettede!« udbrød pludselig Gottlieb, da de var kommet udenfor Hørevidde. »Man sidder og samler Ondskab mod dem, man egentlig skulde være god imod — hvis man blot kunde. Men jeg bliver altid irriteret og irritabel om Foraaret af en Uro i Blodet, som jeg ikke kan beherske, fordi den bryder paa, som alt det andet uden om mig — blot med den Forskel, at hos mig kan den ikke faa Luft. Man er jo ogsaa paa saa mange Maader indespærret — i en Virksomhed, som ikke interesserer En, i en Kreds, som man

kender ud og ind, ja undskyld, de Tilstedeværende er jo altid undtaget. Men du forstaar mig — jeg tror nu en Gang, at jeg egentlig er født til noget andet, noget højere som man siger — og saa sidder jeg her midt i Andegaarden.«

»Jamen, hvorfor bliver du saa siddende?«

»Fordi jeg maaske inderst inde sletikke tror — dét, jeg tror, jeg tror,« sagde Gottlieb med sit ironiske Smil.

De drejede ind ad en Gang, der førte bag om Festteltet. Paa lange uhøvlede Borde var man begyndt at ordne Service til Fællesspisningen.

»Ja, hvis man saa endda kunde være *med*!« fortsatte Gottlieb, idet han med Stokken pegede hen mod Teltet. »Være med i Legen og til Stegen. Tænke sig at kunne smelte sammen med andre Mennesker af samme Lag, samme Parti, samme Race — ja, bare af det samme, det samme, ligemeget hvilket!« udbrød han med lidenskabelig Udløsning i Udbrudet. »Men det er nu saadan, og det bliver ikke anderledes, ihvertfald for *mig* — jeg *kan* ikke smelte sammen. Ja, det lyder sikkert grundkomisk for en lille Underbogholder i »Landbo-banken« — men jeg staar altid afsides, staar altid *udenfor* som den Mand derhenne, der tørrer Servicet af udenfor Teltet, hvor de andre spiser og drikker sig sammen. Ogsaa henne i Banken staar jeg udenfor og tørrer Servicet før og efter Maaltidet. Jeg kommer aldrig længer. Maaske er det, fordi jeg er Jøde og hellere vil spise *koscher* sammen med mine egne end *treifo* sammen med de andre — ja, du forstaar, billedligt alt-saa. Eller maaske, fordi de andre ønsker at fordele

Bidderne og gnavne Benene selv, uden fremmed Konkurrence. Eller fordi jeg selv *vil* staa udenfor, eller *maa* det, eller ikke *kan* andet. Faktum er jo dog, at jeg aldrig kommer videre end til min Pult nærmest Indgangen — eller Udgangen, om du vil.«

»Det kunde jo ogsaa ligge hos dig selv — ja, ikke fordi du er Jøde, men —,« hun holdt ubeslutsom inde.

»Men fordi hvadfornoget —?« spurgte Gottlieb nervøst.

»Fordi du er Broder til Jonas,« sagde hun pludselig, fast.

»Broder til Jonas —? *Hvordan* Broder til Jonas!« Hans Stemme brød ud af sit vante dybe Leje og blev skarp, ligesom pinagtig klemmt. Og da hun ikke straks svarede, fortsatte han, roligere i Tonen og dog med lidenskabelig Undertone: »Hvis *jeg* var Jonas —!« Han havde løftet sit Ansigt mod Himlen og holdt pludselig inde.

Sofie følte en sælsom Uro i sit Blod og hørte sit Hjerte banke. Hun forstod ikke Meningen med hans pludselige Udbrud, men fornåm dets lidenskabelige Tone som en Svingning i Luften mellem dem — der strejfede hende selv. Og hun anede med hemmelige Føletraade i sit Instinkt, at hun ikke skulde spørge — kun tie og lade Samtalen glide ind i andre Baner.

De var kommet til en Vinde, hvorigennem Vejen førte over Jernbanelinjen til det aabne Land og Fjorden i Øst. Gottlieb var i sine egne Tanker drejet igennem Leddet — Sofie standsede ubeslutsom indenfor.

»Kommer du ikke med?« spurgte Gottlieb, idet han vendte sig om imod hende.

»Nej, jeg tror, jeg vil gaa tilbage til Aron og Josephine.«

Gottlieb gik hen til Leddet og sagde med et Smil:

»Det er kun Kongens Fødselsdag én Gang om Aaret.« Han rakte Haanden ind over Leddet — for første Gang bemærkede hun, at hans Haand var usædvanlig smuk, af samme Form som Jonas', men finere i Form og Farve intelligentere, tænkte hun. Hun lod ham staa dér med den fremstrakte Haand — saa gik hun roligt igennem Leddet.

De gik over Skinnerne og tog Vejen ned mod Fjorden. Alt var søndagsstille — de første Lærker dirrede i Luften. Ude fra Fjorden, der blinkede i det Fjerne, strøg en frisk Brise af Hav og Græs, salt og sød i sund Forening.

»Du misforstaar mig ikke, Sofie,« sagde saa Gottlieb, »naar jeg siger dig, at jeg er meget ensom, føler mig meget ensom, ja paa en i og for sig saa fuldkommen ligegyldig Dag som denne dobbelt ensom — og jeg trænger saa forfærdelig til en sjelden Gang at tale ud. Denne ligegyldige Dag er dog paa en vis Maade for andre Mennesker et Samlings- eller Sammenholds-symbol — ja, saadan føler jeg det, føler det ogsaa paa Aarets andre Samlingsdage, Paaske, Pinse, Jul — ja, selv paa de ulidelige Søndage, hvor endogsaa Spurve-ene synes at holde Søndag. Saa er jeg for Alvor udenfor. Javist, jeg er dansk som de andre, eller nærmere som I andre — saadan i Formen kan man sige, men

ikke indenfor, ikke i mit Sind. Forstaar du mig — det er dér, jeg er ene — svinger mellem noget, jeg tilsyneladende tilhører, og noget, jeg egentlig tilhører, og jeg kan ikke skaffe Balance paa Regnskabet. Det er sletikke noget sentimentalt Martyrium eller den Slags — det er blot et Faktum, som ingen kan gøre for, eller rettere, som ingen kan gøres ansvarlig for. Det ligger *udenfor*, forstaar du — dér, hvor jeg ogsaa selv staar.«

De var naaet ned i Nærheden af Fjorden. Fra Skrænten, hvor de stod, saa' de ind over Byens røde Tage med den underlig stillestaaende Søndagstone over Luften og Lyset — og ud over Fjorden, hvor Vandet laa dovent og olieglat inde ved Land, kruset og kreppet ude i Strømmen. Gottlieb satte sig ned — Sofie stod lidt, satte sig saa ogsaa, et Par Skridt fra ham. Lærkerne spandt deres tonende Traad

»Alt dét, jeg har sagt dig idag, Sofie,« kom det saa, dæmpet fra Gottlieb, »alt dét har jeg aldrig sagt til noget Menneske før. Men med dig er det noget andet — jeg véd, eller jeg føler, at du ikke misforstaar mig. Jeg kan ikke tale med Josephine — nej, lad mig nu tale ud — hun kan kun selv tale, ikke høre andre tale.« Han smilede en Stund for sig selv, tilføjede saa: »Og mindst af alt tænke. Hun var en sød og sund ung Pige, da hun i sin Tid kom paa Besøg hos sin Slægt her i Byen, en sød og god tysk Pige, med Sans for Huslighed og Hjemmevarme, men«

Han holdt inde, løftede Ansigtet og saa frem for sig

med et blandet Smil, der længe blev hængende ved hans Læber. Saa sagde han:

»Men *du* kan høre andre tale, Sofie.« Og lidt efter: »Gid du ogsaa kunde tale selv.«

»Du holder jo dog mest af at høre dig selv tale, Gottlieb,« svarede hun leende.

»Meget — men ikke mest,« indskød Gottlieb.

»Du er som »Vandreren« i den Sang, du synger af Schubert: *Dort, wo du nicht bist, dort ist das Glück!*«

»Jeg har aldrig været dér, hvor jeg ikke er,« sagde han med det samme blandede Smil som før. »Forøvrigt heller ikke dér, hvor jeg er.« Han drejede sig pludselig om og lagde sig i Græsset over mod hende. Hun kunde mærke Duften af ham, en fjern, luftig Duft af Kølnervand eller fin Sæbe. Hans Haand laa nær ved hendes, rykkede Græsstraa for Græsstraa op af Skrænten. Hun kom til at tænke paa Aron — og smilede moderlig, idet han saa' op.

»Jeg forstaar godt dit Smil,« sagde han, »fordi jeg til syvende og sidst forstaar mig selv allerbedst. Men man skal netop ikke forstaa sig selv, naar man som »Vandreren« vil søge Lykken. Man skal ikke spørge: *wo bist du* —? Man skal *gribe* Lykken, gribe den — *her!*« Og han greb i et pludseligt Tag om hendes Haand og holdt den fast.

Sofie vilde rive Haanden til sig og rejse sig, men snublede og faldt ind imod ham. Hun mærkede et Pust af hans Aande mod sit Ansigt, en hed, ren Duft, der fik hende i et Øjeblik Forvirring til at lukke sine

Øjne og slappe sin Haand. Saa rev hun sig fri, og stod op.

»Skam dig!« — Hun hørte sine egne Ord som Genklangen af en Tid og en Verden, hun troede forglemt, saa' i et Blink Højbys Atelier, og følte den samme Mathed slappe sine Lemmer og sløve sin Vilje

»Skam dig —!« gentog hun saa, roligere, og begyndte at gaa, men standsede atter, da hun følte Benene svigte —

Saa hørte hun Gottlieb rejse sig bagved, lidt efter kom han hen:

»Vær ikke vred,« hørte hun tæt ved sin Nakke. »Jeg lover dig: aldrig, aldrig mere! Forstaa mig blot — aldrig mer!«

»Skam dig —!« sagde hun igen, tonløst skælvende — og blev staaende et Øjeblik, mod og med sin Vilje, lammet i sit Væsen. Saa gik hun langsomt op over Skrænten. — —

Da de kom tilbage til Anlægget, hørte de Hornmusik i det Fjerne. Henne ved Indgangen stod Josephine med Barnevognen og Drengene midt i en Sværm af Mennesker, der spejdede op mod Gaden, hvorfra Festtoget skulde komme. Nu drejede Skorstensfejrmester Malm om Hjørnet, med »Borgerforeningen«s Fane i Spidsen for Optoget — bagved kom Musikus Herman sen med sit Harmoniorkester, truttende for fuld Damp Riberhusmarchen — og til sidst Borgerskabets Hær af høje Hatte, der skød Blink i Solen, og sorte Frakker med dannebrogfarvet Emblem paa Brystet. Idet Festtoget svingede ind i Anlægget, og Borgerforenin-

gens Formand, Konsul Brodersen, trippede frem i ensom Majestæt foran de høje Hattes alvorsfulde Regiment, udbød den lille Julius begejstret:

»Dér er Tisibuksemanden!«

En forarget Mumlen og spredte Grin rejste sig omkring den Philipsenske Kreds. Saa raabte en Borger i Sværmen bagved:

»Hans Majestæt Kong Christian d. 9de længe leve!«

Og Hurraraabene steg sammen med Dampen af Musikus Hermansens gule Messingsuppe i national Samdrægtighed op over Byens røde Tage mod en skyfri Foraars Himmel af Guds Naade. —

En sludfuld Dag i det sene Efteraar døde da den gamle Fru Philipsen, træt og udslidt, og blev bragt til Hvile paa den lille jødiske Kirkegaard bag Jernbaneskrænten under de gamle susende Linde. Størstedelen af den jødiske Menighed fulgte hende — den ældste af de gamle Slægter. Den lille sorte Flok paa den lille mørke Plet Jord med de prunkløse Stene stod samlet nogle Øjeblikke om Graven i Erindringen om fælles Liv og fælles Død — en lukket Enklave i det omgivende Folk og Land. Saa sang Gottlieb nogle ens-tonige, melankolske Strofer. Og det lille Følge spredtes i Efteraarstaagen. —

Efter gamle Fru Philipsens Død var det, som om Jonas for Alvor følte sig fredløs og hjemløs. Han

kunde nu ikke som før, naar Butiken lukkede, dreje om Hjørnet og se Moderens graablege Ansigt bag Ruden ved Gadespejlet. Han gik overhovedet ikke mere om Hjørnet, taalte ikke Synet af Kvisten derhenne, hvor Gardinerne var taget ned, og Ruderne stirrede imod ham med døde Øjne. Han vandrede nu hver Aften ensom en Omvej bag om Nørretorv for at aflægge sit daglige Besøg paa Kirkegaarden, og stod derude en Stund ved Forældrenes Grave, hensunken i Bøn eller stum Andagt. Sammen med Mørket sænkede Skyggerne sig over hans indre og ydre Liv — flød sammen med Erindringer, Bekymringer og Selvbebrejdelser og en uafrystelig Følelse af haabløs Ensomhed. Indtil det altopslugende Mørke udefra og indefra lukkede ham inde i et kvælende Tungsind, og han sukkende gik hjemad — angst for at færdes ude i de mørke og øde Gyder — og angst for at vende hjem til de Stuer, hvor Tausheden rugede og laa paa Lur som lodne Dyr i de skumle Kroge. —

Jonas havde faaet Gæsteværelset paa Kvisten indrettet til sit eget private Brug, da han paa Grund af Søvnløshed ikke længere kunde taale at ligge i Soveværelset, hvor Drengen forstyrrede, og hvor Pigens Morgenarbejde i Køkken og Stuer gjorde ham pirrelig og urolig. Ofte maatte han om Dagen liste derop for at søge Hvile i sin Moders gamle Lænestol, som nu var flyttet derover og stod ved det aabne Vindue. Faldt han hen en Timestid, var det kun for at vaagne til en endnu dybere Tristhed og Træthed. Sad han vaagen med lukkede Øjne, drejede Dagens Bekymringer

og Livets Skuffelser deres evige Runddans i hans Hjerne: Forretningen sygnede hen, Vekslerne trængte paa, de mindre og større Tilskud, som han med Mellemrum og med den stereotype Tilføjelse »absolut sidste Forstrækning« fik tilsendt fra Semmy Philipsen, dækkede kun det ene Hul for samtidig at blotte de andre. Samlivet med Sofie og Drengen druknede i Taushed — det var, som om der blev draget Kredse om deres indbyrdes Liv, Sofie og Drengen i den ene, han selv forstemt og forglempt i den anden. Naar han nu og da søgte at bryde ud af sin Ring og ind i de andres, følte han det, som om han var en besværlig Gæst, der kom paa Besøg i sit eget Hjem — og atter trak sig tilbage, naar han mærkede, at Visiten havde varet sin Tid. Han sagde da stille Godnat og gik sukkende op ad den knirkende Trappe til Kvistværrelset, hvor Gardinerne flagrede spøgelsesagtig i Trækken fra Vinduet, idet han traadte ind. —

Sofie var saa smaat begyndt at tage Haand i Hanke med Forretningen. Huset overlod hun til Pigen, Aron var begyndt at gaa i Skole — med en Butiksdrengs Hjælp og Faderen som Kommissionær i Hovedstaden søgte hun at bringe Forretningen ud af dens Dødvande og holde den nogenlunde frelst af Skærene. Hun følte til sin Overraskelse og Tilfredsstillelse, at hun havde faaet nogle Draaber i Arv af den fædrene Slægts Forretningsblod og af den mødrene Families Menneskekundskab, hun var en dygtig Sælger i Butiken, snarraadig og taalmodig, en dygtig Disponent ved Indkøbene, forudseende og tilbageholdende, og afvejede

med sikkert Instinkt Kundernes Købelyst mod deres Betalingsevne eller Vilje — »kulant pr. kontant«, som Faderen sagde — varsom uden Anstødelighed, naar Talen var om Kredit. Og eftersom Dagene blev til Maaneder og Maanederne til Aar, følte hun, at hendes Sanser og Sind faldt til Ro, tørredes ud eller visnede hen, mens andre Spirer, som hun aldrig før havde ofret Tanke eller Røgt, skød op, udviklede sig og satte Frugt, nærende Frugt — ikke for hendes Aand eller Sjæl, men for hendes praktiske Sans, hendes Virkelyst, hendes Vilje og Evne for Arbejde, Omsætning, Liv, Bedrift.

Hun modnedes i disse vanskelige Aar, modnedes fra Kvinde til Menneske, hun følte det selv med en solid Tryghed midt i Sammenbrudet, følte sine Kræfter, sin Modstandskraft og Bæreevne. Hun saa' det selv, saa' det med en Blanding af Resignation og Selvfølelse paa sine Hænder — de saa' ikke mere ledige ud med bløde Former og blanke Negle, de var blevet faste, stærke, holdt af at være i Virksomhed, tage fat paa Tingene. Hun saa' det paa sit Ansigt, paa Øjnenes klare og nærværende Glans, paa de forræderiske Smaafurer om Øjne, Mund og Hage. Naar hun en sjelden Gang standsede foran sit Billede over Buffeten i Spisestuen og betragtede det lille Knæk, det engang havde faaet mellem Brynene, maatte hun smile. Nu var Knækket gravet ind i hendes eget Ansigt, en dyb Fure, som altid var der. Furet af Livet, og ikke blot af Tilfældet. Dén Gang — og nu! Ak ja — Tilfældet var blevet Liv — saadan som Tilfælde og Liv havde vokset sig sammen i *hendes Liv*

Og samtidig var Forholdet mellem hende og Gottlieb og den øvrige Familie undergaaet en rolig og beroligende Forandring. Det, der engang i et ubetænksomt Øjeblik var forefaldet mellem hende og Gottlieb, var slettet ud, glemt, som om det aldrig havde været. Hun selv var paa en egen Maade fjern, fraværende — naar de var sammen, havde hun Hovedet fuldt af Ting, der var hændet i Huset og Forretningen i Dagens Løb, og af Ting, der skulde huskes, ordnes og effektueres den næste Dag: Veksler, der skulde indfries, Ordre, der skulde ekspederes, Vareposter, der skulde reklameres, returneres eller faktureres. Naar Gottlieb nu med lange Mellemrum ved Familiens sjældne Aftenbesøg satte sig til Klaveret og mere nynnede end sang for ikke at forstyrre Jonas, der gik tidlig til Ro ovenpaa, følte hun Sangen mere som et dulmende Akkompagnement til sine Planer og Spekulationer end til sine Tanker og Følelser. Kun en enkelt Gang kunde hun overraske sig selv i en egen blundende Tilstand mellem Drøm og Vaagen, en vuggende Sejlads mellem grønne Banker under en foraarsblaa Himmel. Men med et Tag i sin Vilje ruskede hun sig lysvaagen af Drøm og Stemning, strøg resolut Haanden over Øjnene og slettede Erindringsbillederne ud — som en Barnetegning, der slettes ud paa en Tavle.

Ogsaa Gottlieb var gaaet i sig selv, kunde hun se. Han var igen den Gottlieb, hun huskede fra den første Tid — sarkastisk, let irritabel og lidt kværulant. Han var faldet til Ro under Fru Josephines moderlige og husmoderlige Vinger, de havde faaet det tredie Barn,

og han var optaget af Ekstraarbejde om Aftenen for at underholde den voksende Familie. Ak, ja — smilede hun — Tiden gaar! Julius var nu en Dreng paa henad 10 Aar, musikalsk, læselysten, nervøs, i ustandselig Aktivitet. Gottlieb vilde have ham til Studeringerne, han anede en Videnskabsmand i Drengen, men bebrejdede ham atter og atter hans Flygtighed og Mangel paa Koncentration. »Drengen har for mange Talenter — som jeg selv,« plejede han at sige med sit selvironiske Skuldertræk, »Ensidighed er det rette Talent.« Den lille rødblonde Dina var blevet en yndig lille Pige med et sælsomt smeltende Smil og gode, drømmende Øjne. »Hun er født til et eller andet, enten Lykke eller Ulykke,« sagde Gottlieb en Dag. »Ikke til *hverken* det ene eller det andet — som jeg selv,« sluttede han, og smilede Sentimentaliteten bort. — —

Efterhaanden som Jonas' Sygelighed tog til, overtog Sofie hele Ledelsen af Forretningens Drift. Det var da blevet en stiltiende Aftale, at Gottlieb hver Lørdag-aften efter Lukketid kom over for at bistaa Sofie med Ordningen af Forretningens Mellemværende og for at hjælpe hende med at føre Bøgerne à jour. Den tidligere utrygge Stemning og Spænding dem imellem var afløst af en kølig Fortrolighed, der bevægede sig paa det praktiske Livs neutrale Omraade: Husførelsen, Forretningsgangen, Livets nøgterne og koldsindige Tal paa Debet- og Kreditsiden. De sad da ved hinandens Side i Dagligstuen under Hængelampen med Kassebog og Hovedbog — Sofie dikterende af Kassebogen, Gottlieb indførende de forskellige Poster med sin ulaste-

lige Skønskrift efter hendes langsomme Diktat. Nu og da afbrød de Arbejdet og hvilede ud i smaa Diskussioner af privat-personligt Indhold; men de berørte aldrig hverken med Ord eller Miner, hvad der var tænkt, følt eller forefaldet dem imellem. Dog, i sjældne Øjeblikke kunde de pludselig begge paa samme Tid løfte Ansigtet mod Loftet med det samme Udtryk af fraværende Stemning eller ensom Erindring — og den kølige Fortrolighed imellem dem kunde da svinge i et Sekunds usikre og spændte Stilhed. Saa bøjede de sig atter ligesom paa Kommando over Bøgerne og fortsatte det afbrudte Arbejde — en Kende mere korrekt og besindigt end før, mens Uhret derhenne udmaalte de rolig glidende Sekunder med sit taktfaste Akkompagnement. —

En Lørdagaften ved Foraarstid, da Gottlieb som sædvanlig præcis paa Slaget traadte ind i Stuen, sad Sofie synlig oprømt med et lykkeligt Smil om Læberne og Hænderne foldet over et Brev, der laa i hendes Skød. Da Gottlieb spurgte, om det var en glædelig Efterretning — maaske et Bud paa Grunden i Anledning af den Gennemskæring, som der længe havde gaaet Rygte om — rystede Sofie med et Smil paa Hovedet, løftede Brevet op og læste:

»Min egen søde og elskede lille Pige!

Nu er det snart, Gud véd hvor længe siden, jeg har set dit kære Ansigt, og Aarene gaar, uden at man véd, hvor mange der endnu er En tilmaalt. Jeg har i Vinter haft min aarlige Bronkitis, men er nu atter saa rask, som *jeg* nu engang kan blive det. Men hør nu, min Skat og mit eneste Hjertebarn! Dr. Lunding — ja, nu véd jeg, at du

smiler — min Læge og bedste Ven her paa Jorden, har tilraadet, at jeg kommer lidt bort for at samle Kræfter i en friskere Luft end her i Badstuestræde, og tænk dig, han har foreslaaet mig at skrive til dig og spørge, om du vil huse mig, og — notabene — mine Fugle. Han vil selv sørge for, at jeg kommer godt afsted og køre mig og Pipserne i sin Doktorvogn til Banegaarden, og saa, siger han, kan jeg blive siddende ganske rolig paa den samme Plads, indtil jeg kommer til din By. Jeg har aldrig før været ude at rejse — jeg er jo nok lidt nervøs ved Tanken, men én Gang skal jo være den første og velsagtens i dette Tilfælde den sidste. Jeg tager selv Fuglefrø med, og holder selv rent hos dem — saa du skal ikke have Ulejlighed med andre end mig. Jeg tager jo ikke megen Plads op, véd du, og spiser jo, som Moder sagde, ikke mere end en Fugleunge.

Vil du nu være sød og svare mig, min lille søde Fiemor. Du behøver ikke at genere dig for at sige nej. Men siger du jo, saa kommer jeg flyvende med Pipserne, saasnart du sender Bud.

Med kærlig Hilsen fra alle dine Kære, saavel i Hjemmet som i Badstuestræde.

Din dig elskende
Pulle.«

Da Sofie havde læst Brevet, blev hun siddende et Par Sekunder med Brevet trykket ind mod sit Bryst. Saa vendte hun sig om mod Gottlieb, der sad foroverbøjet med en Skygge over den blege Pande, og udbrød:

»Aa, hvor det har gjort mig glad — som ikke i lange Tider!«

»Ja, jeg kan se det.«

»Du skal ogsaa være glad, Gottlieb, paa mine Vegne.«

»Det er jeg ogsaa. Paa *dine* —.«

»Saa, Gottlieb —,« sagde Sofie og rejste sig lidt forceret lystig. »Lad os nu ikke være stupide — som Mor siger.«

Og saa rullede da Toget en Dag i Juni ind paa Perronen. —

Sofie stod med Aron ved Haanden og spejdede, mens Vognene langsomt gled frem. Pludselig fik hun Øje paa Tante Pulle, der lige kunde naa op over Kupévinduet — hun bar sin lille gamle Kapothat og Knipplingsslaget og stod dér med blanke Fugleøjne og nervøs Rødme paa Huden over de skarpe Kindben. Hun viftede og vinkede, mens Toget kørte frem og skar hendes Gensynsglæde brutalt over. Sofie og Aron løb derhen.

Under tusinde Taksigelser »for godt Selskab og venlig Hjælpsomhed« til sine Medrejsende steg Pulle ud, lodset ned ad de høje Trin af Sofie og af hjælpsomme Hænder i Kupéen. Efter et langt Kys til Sofie og et flygtigt til »den store Dreng«, der omtrent var paa Højde med Pulle selv, blev Kufferten og de to Fuglebure langet ned. Atter Taksigelser og Hilsener — og Pulle stod echaufferet, men synlig stolt over Fuldførelsen af sit Livs største Bedrift, paa Perronen mellem Sofie og Aron. Sofie bar Kufferten ud til Arons Trillevogn, Pulle vilde selv bære Burene — »som de nu en Gang er vant til«. Og leende og snakkende vandrede de da, med Aron i Spidsen, mod Hjemmet. —

Pulle var henrykt. Over det lille lave Hus, der passede til hendes Størrelse, over Soveværelset, hvor hun skulde sove sammen med Sofie, mens Aron havde faaet indrettet det andet lille Kvistværelse til sin egen private Person, over Haven, hvor Guldregn og Syren stod i Blomst og Bierne sværmede om Havens eneste Frugttræ. Hun fik straks Burene flyttet ud i Haven, for at Fuglene kunde faa lidt frisk Luft og Solskin efter Rejsen, og bad Aron passe paa, at der ingen Kat kom i Nærheden, og at Bierne ikke stak hendes Pipser. Aron var endnu ikke kommet sig efter sin Forbauselse — Moderen havde jo nok forberedt ham, men han havde aldrig tænkt sig en *saa* lille Dame med en *saa* mærkelig Krop. Pulle paa sin Side havde aldrig før kysset en *saa* lille Herre, paa Højde med hende selv. Hun følte sig jevnbyrdig paa en hidtil ukendt Maade. —

Sofie var lykkelig. Hun følte sig paa en besynderlig Vis som Barn igen — som Barn og som Moder overfor Tante Pulle. Fra Lille havde hun elsket hende højest af Familien i Badstuestræde, hun syntes, hun følte det samme nu, som hun altid havde følt overfor den lille forvoksede Skikkelse — fra de fjerne Dage, da hun i Arons Alder aflagde sit daglige Besøg i Badstuestræde, naar hun kom fra Skole — og til den skæbnsvangre Dag, da Pulle deklamerede Linjerne af »Fulvia« under Familiens Munterhed, og hun selv ved Jonas' Side hørte dem tone tilbage fra Scenen med manende Alvorsklang. Hvor var det længe siden — og hvor var Livet dog kort, naar først Ungdommen var forbi!

Aron og Pulle fandt hurtig hinanden — Fuglene var deres Legetøj. De kunde staa i Timevis ved hinandens Side foran Burene, hvis Plads var i den solrige Vindueskarm i Spisestuen ligesom hjemme i Badstuestræde. De gjorde rent, de »redte Senge«, skiftede Vand og kappedes om at holde de smaa bløde Kroppe i deres hule Hænder. Aron fik opspurgt *Trandescantia*, der hang i smaa Urtepotter ved Siden af Burene, saa Fuglene kunde nippe af Bladene, og *Sepia* til Æglægningen. Naar han om Morgenens kom ned fra Kvisten, var hans første Gang til Fuglene, hvor Pulle da allerede stod i hvidbroderet Frisétrøje og holdt Mandtal og Disciplin — og naar han om Middagen kom hjem fra Skole, fløj han med Tornystret paa Ryggen gennem Butikken ind i Spisestuen og stod længe hensunket ved Vinduet, hvor Fuglene kvidrede deres spinkle Melodi i Solskinnet. Og naar saa Pulle kom ind fra Haven, hvor hun om Formiddagen sad i Lysthuset med sit Broderi og fyldte det svage Bryst med den friske Luft, mens Biernes Summen spandt hende ind i den ukendte Naturglædes Lyksalighed — saa kunde de to smaa Mennesker, uden paafaldende Forskel i Størrelse, Alder eller Udvikling, drøfte i barnlig Samfølelse Fuglenes Vaner, Væsen, Liv og Slægtsforhold, indtil Pigen kom ind for at dække Bordet til Middag — og Aron meget mod sin Vilje blev sendt op paa Kvisten for at skifte Fodtøj og vaske Hænder. —

Ogsaa paa Jonas havde Pulles Besøg øvet en gavnlig Virkning. Mellem Stunder hørte man ham stolpre tungt ned fra sit Værelse — han gik da ogsaa hen til

Vinduet og satte sig i Lænestolen for at betragte de brogede Fugle og lytte til deres beroligende Melodier. Pulles barnlig-muntre Væsen og lydløse Færd faldt for ham sammen med Fuglenes Kvidren og Hoppen fra Pind til Pind — de to kunde i lange Pauser tie sammen og dog ikke tie, altid var der et eller andet, der fangede Opmærksomheden og skulde afhjælpes, og naar saa Stilheden atter faldt paa, var den svalende, aldrig trykkende. Han sad nu ogsaa med ved Bordet, uden at hans Nærværelse føltes som et Pres paa Samværet. Dét, der blev talt om, var Ting, som han kendte og ikke ængstedes for at mindes — Familieerindringer og Begivenheder som oftest af uskyldig-munter, aldrig af oprivende Karakter. Naar saa Middagen var forbi, bad han undertiden om at faa Liggestolen flyttet ud under Frugttræet ved Siden af Lysthuset, hvor saa Pulle slog sig ned med sit Broderi og udmaalte Tiden i afmaalte Sting. Og han kunde da derude i Solskinnet, dysset til Ro af Biernes sommerlige Musik, drømme sig tilbage til den lyksalige Tid, da hans Moder, den lille Fru Philipsen, sad derinde i Lysthuset med sit Sytøj, og Tiden gled umærkeligt og lydløst som de lette Sommerskyer paa den blaa Himmel over hans Hoved

Indtil Skyggerne blev lange, og han med et taknemmeligt Smil sagde Godnat til Tante Pulle og gik til Ro. —

Men dét, som gav Pulles Besøg sin særlige Betydning, var dog hverken det korte Samvær med Sofie, før hun om Morgenen gik til sin daglige Dont i Butiken,

eller de hyggelige Timer efter Lukketid, naar de sad sammen paa Trappebænken og drøftede Livets Glæder, Skuffelser og Forhaabninger. Ej heller var det den Indvirkning, hun øvede paa Jonas' Sindstilstand. Skønt hun virkede velgørende i Øjeblikket og aflastede ham for en Del af det Tryk, der tyngede hans syge Sind, slog Skyggerne dog atter sammen om ham, naar Hvi-letiden i Haven var til Ende, og han igen listede op paa sit Kvistkammer, der var kvælende hedt efter Solens daglange Brand paa det sugende Tegltag. Nej — dér, hvor hun virkede med sin hele Naturs baade barnlige og moderlige Instinkt, var i Børnenes Verden. Hun tiltrak dem først ved sin eventyrlig lille og løjerlige Skikkelse, dernæst ved sin Umiddelbarhed, der havde holdt sig uskyldig, ja troskyldig gennem Livet — det Liv, der ved Skæbnens Vilje var blevet hendes. Dog sidst, men ikke mindst tiltrak hun det barnlige Gemyt ved sit Hjertes Uegennytte, ved sin trods alt fugleagtige Sorgløshed og sin englelige Taalmodighed, der virkede paa samme Tid moderlig og barnlig — som Pigebørns Leg med Dukker.

De Dage, da Julius og Dina kom over for at hente Tante Pulle og Aron til en Tur i Anlæget, genlød Luftten i det stille Hus af kvidrende Barnestemmer, hvori Pulles egen faldt ind som en harmonisk Tone i Sammenspillet. Og naar saa Forevisningen omkring Fugleburene var forbi og Pulle havde iført sig den sorte Kapothat og Kniplingsslaget med den store Silkesløjfe i Halsen — saa vandrede den lille Karavane afsted i sluttet Trop. Pulle med Aron og Dina under Armen,

mens den utaalmodige Julius dansede foran som en kaad Hundehvalp, sprængfyldt af Aktivitet, Snakkelyst og Narrestreger. Og Tante Pulle kunde le højest af dem alle, paa én Gang opbragt og opgivende, over alle Julius' Indfald og Spilopper. Hun kunde le, saa hun maatte staa stille for ikke at kvæles i Latteren, der boblede op fra det forvoksede Bryst og hev og sled i dets Indre. Og Børnene lo med, af alt og intet, mest af alt af Tante Pulles egen Latter — henrykte for den nye Legekammerat, der var voksen og dog ikke større end de selv, moderlig formanende og dog i Stand til at glemme Formaninger og Irettesættelser for den første den bedste Grimace, der sprang frem paa de smaa Grinebideres Gavyvefysiognomier. —

Men Tante Pulle kunde ogsaa nu og da være alvorlig — alvorlig, som Børn selv kan være det og ønsker at de Voksne skal være. Ikke Alvor med docerende Mine og moralsk Pegefinger — men Alvor i de dybe frugtbare Lag af Barnets Instinkt for godt og ondt, stort og smaat, sandt og usandt. Børnene elskede disse Timer i Anlæget, naar de trætte af Legen søgte hen til Tante Pulle, der sad ved et Bord foran Restauranten med sit Broderi og ventede dem til det ugentlige Traktement, Restauratør Jørgensens vidtberømte Iskager, bugnende af fed gulglinsende Flødecrème med Top paa. —

De sad nu alle idag bænket om Bordet og nød den kølige Skygge under Lindene, mens Fuglene pippede over deres Hoved og omkring deres Fødder, og Iska-

gerne smeltede forfriskende paa Tungen. Tante Pulle prikledede og stikledede paa det fine Broderi med Næseklemmerne ridende ude paa den tynde Næsespids. Julius havde lænet sig tilbage i Stolen og stirrede op over Trætoppene, endnu hektisk i Farven af Leg og Snak. Dina sad tæt ind mod Tante Pulle og fulgte hendes kunstfærdige Prikleri med den lille vibrerende Tungespids stukket frem som en følsom Tunge paa Vægtskaalen, og Aron søgte at lokke en vagtsomt pippende Bogfinke med de smaa Krummer, der var faldet fra de Riges Bord. —

Saa sagde pludselig Julius uden at skifte Stilling og uden at vende Øjnene fra Himlen:

»Hvad tror du, jeg vil være, Tante Pulle?«

»Og hvad tror du, jeg vil være?« spurgte Aron eftertænksomt lidt efter.

»To Daarer kan spørge om mere end én Vis kan svare paa, ved I,« sagde Tante Pulle og pillede et Sting op med Naalespidsen.

»Hvad er en Daare for en én?« spurgte den lille Dina med sit langsomme Mæle.

»En Daare, det er saadan én, der spørger som dig,« svarede Julius og drejede Ansigtet hen mod sin lille Søster med et overlegent Smil. »Men jeg kan selv svare paa det, jeg spørger om — og derfor er jeg mere vis end dig, Tante Pulle.«

Aron og Dina lo, Julius faldt ind med, stolt over sin Slagfærdighed. Tante Pulle søgte at holde sig stiv — saa spruttede Latteren fra hende, og Næseklemmerne tabte Balancen:

»Hvad vil du da være, din Chutspe-Ponim?« hikkede hun endelig frem.

»Jeg vil være stor!« udbrød Julius med vild Energi, idet han rakte sin Haand højt i Vejret. »Meget, meget større end dig, Tante Pulle!« kom det saa med ubehersket Eftertryk.

De andre blev tause. Pulle satte rolig Næseklemmerne paa igen og tog fat paa Broderiet, Aron og Dina saa' hen paa Julius med et blandet Udtryk af talende Beundring og stum Bebrejdelse.

»Det er ikke de største, der er de bedste Mennesker,« sagde saa langt om længe Tante Pulle. »Heller ikke de lykkeligste,« føjede hun lidt efter til.

»Er du da lykkelig, Tante Pulle?« spurgte Aron eftertænksomt.

»Ja, min Dreng — dét er jeg.«

»Hvorfor er du det?« fortsatte Aron.

»Fordi jeg er tilfreds med dét, jeg har.«

»Hvad har du da?« vedblev Aron.

Pulle klippede en Traad over og tog Lorgnetten af Næsen:

»Jeg har mine Søstre og din Mor, Aron, og mine Fugle og jer tre smaa Børn — eller rettere *to* smaa Børn. For den tredie er jo allerede *stor* — det vil sige i sine egne Tanker.«

Aron lo og klappede i Hænderne, den lille Dina klappede med, mens et uforstaaende Smil aabnede de maa-bende Barne læber.

»Jeg sagde ikke, at jeg *var* stor, men at jeg *vilde* være stor,« sagde Julius med de fine Bryn følsomt løf-

tede. »Jeg vil enten være en stor General, eller en stor Bankdirektør, eller en stor Digter — eller allerhelst dem allesammen, og allesammen lige store!« sluttede han og slog Hænderne ud i en stor vidtspændende Bue.

»Man skal ikke gabe over mere, end man kan sluge,« sagde Pulle med rolig Værdighed.

»Jamen, jeg kan sluge dem allesammen — paa én Gang,« faldt Julius ind, og slugte med opspærret Gab Luften i et stort Bid.

»Og hvad vil du saa være, Aron?« spurgte Pulle leende.

»Jeg vil ogsaa være noget, Tante Pulle!« udbrød den lille Dina, og rakte Fingeren i Vejret.

»Det er mig, der skal gætte først,« sagde Aron og trak Dinas Pegefinger ned. »Jeg vil være dét, som Mor siger, jeg skal være.«

»Som Mor siger Mors Dreng —!« indskød Julius drillende.

»Lad nu Aron!« afbrød Tante Pulle. »Hvad er det, din Mor siger, du skal være, min Dreng?«

»En god Jøde,« sagde Aron alvorligt.

»Sikke noget Quatsch, som min Mor siger!« skreg Julius med Fru Josephines Stemme og slog Hænderne sammen over Hovedet. »Jøde — det er jo kun noget, som Gadedrengene skælder os ud for. Jeg har selv læst, at Jøder sletikke mere skal være Jøder. Det er en stor Jøde, der har sagt det — saa det maa vel nok være sandt, naar han siger det.«

»Det kan godt være, at det er en stor Mand, der har

sagt det,« sagde Tante Pulle. »Men det kan ikke være en stor *Jøde*, og ihvertfald ikke en *god Jøde*.«

»Og saa *mig*, Tante Pulle!« udbød den lille Dina, og rakte atter den krogede Barnefinger i Vejret.

»Naa, ja — hvad vil saa du være, min Skat?« spurgte Pulle og bøjede sig hen imod hende.

Den lille Dina betænkte sig lidt — det søde, smeltende Smil gled undseligt ind i de bløde Mundvige:

»Jeg vil være Mor —,« sagde hun saa. —

Sommeren var gaaet, og Tiden nærmede sig for Tante Pulles Afrejse. De sidste Dage var som altid, naar en kær Gæst, der har fyldt et lidt hjemløst Hjem med Livets Aande, staar paa Trinbrættet: dobbelt hjemløse. Jonas blev paa sit Værelse for ikke yderligere at deprimeres af Opbrudets nervøse Stemning. Sofie standsede ofte midt i sit Arbejde, overvældet af de snigende Tanker om Tomhedens tause Rum, naar Tante Pulle og hendes Fugles Kvidren ikke mere gjorde Luften levende i de døde Stuer — ja, selv Aron gik stundesløs omkring fra Fugleburene til Soveværelset, hvor Tante Pulle ordnede sine Sager og pakkede sammen, med et underlig fattigt Udtryk i de store Barneøjne. Naar saa Tante Pulle søgte at trøste ham med, at hun nok snart kom igen, spurgte han ængstelig: »Jamen, *hvornaar*, Tante Pulle?« Og Tante Pulle tog ham da moderlig ind til sit Bryst, kyssede ham paa det krøllede Haar og sang med sin sprøde Stemme:

»Naar den lille Frø i Kæret,
 strækker Halsen op i Vejret
 og med Tungen slaar paa Trommen:
 »Nu er Tante Pulle kommen!«
 Da kommer Pulle —
 da kommer Pulle!« — —

Det var den sidste Aften. Jonas og Aron var gaaet til Ro oppe paa Kvisten — Sofie og Tante Pulle sad paa Bænken ude paa Butikstrappen i den lune Eftersommeraften. De sad klempt sammen paa den ene Bænk, hvor der ellers kun var Plads for en enlig Person — Sofie holdt Pulles tynde Haand i sin. Nu og da mærkede hun et lille taust Tryk mellem sine Fingre.

»Det er underligt at tænke sig, Tante Pulle, at imorgen ved denne Tid sidder jeg her, og du er derhjemme i Badstuestræde.«

»Jeg tænker vist det samme, min søde Pige.«

»Aa — du vil hurtigt glemme os for de andre, Pulle.«

»Aldrig, Sofie —«, sagde Tante Pulle og bøjede barnlig bevæget sit Hoved ind mod hendes Bryst. »Det har været den lykkeligste Tid i mit Liv.«

Sofie trykkede den lille Barneskikkelse ind til sig med et Suk. Hun kunde ikke svare — følte kun en Taare dryppe ned i Pulles lille, fastsnoede Haartop...

V.

Tante Pulle var draget bort med sine Fugle — den muntre Solskinskvidder slog ikke længer Sofie imøde, naar hun om Morgenen traadte ind i Spisestuen. Aron skyndte sig ikke længer hjem fra Skole, og Jonas blev siddende i stirrende Uvirksomhed oppe paa sin Kvist, medens Efteraaret gik. Han havde nu og da i lysere Øjeblikke under Tante Pulles Ophold slaaet paa, at han, naar hun var rejst, vilde flytte ned i Soveværelset igen, da Aron jo nu havde indrettet sig sit eget Kammer paa Kvisten. Men Sofie havde sat sig imod det med den Motivering, at hans Tilstand efter Lægens Udsagn krævede absolut Isolation. Sandheden var den, at det var Sofie, der havde fremkaldt denne Udtalelse, efterat hun overfor Lægen havde krævet Isolationen af Hensyn til sig selv — som et nødvendigt Værn mod et intimere Samlivs oprivende Lidelser for Legeme og Sjæl. —

Aarene var ikke gaaet sporløst hen over hendes før saa sunde og stærke Natur. Jonas Sygdom, Anstrengelserne for at holde Forretningen i Drift og Hjemmet oven Vande, Skuffelserne i hendes eget Liv og Forældrenes bristede Forhaabninger — alle disse daglige Bekymringer og Sorger gennem Aarene uden Mulighed for Lysning eller Udvej havde slidt paa

hendes Kræfter og Nerver og bundfældet et ligesom dødt og uigennemtrængeligt Væv af opgivende Sløvhed i hendes Sind. Ofte søgte hun i et Øjeblikks lettende Stemning at løfte sig selv op af Vandene, der lukkede sig om hendes Liv og Fremtid, hun hviskede da opmuntrende de Ord, som engang var faldet hende paa Læben: *En Jødindes Søn* . . og lovede for Arons Skyld at holde sig oppe og kæmpe imod, koste hvad det vilde. Men efter nogle Dages fortvivlet anspændt Kamp for at hærde sin Vilje og ildne sit Mod, sank hun opløst sammen som et Vrag i Brændingen og lod Stumperne drive, kun drive — hvorhen vidste hun ikke, brød sig heller ikke om at vide det. —

Tante Pulles Ophold i Hjemmet havde givet hendes Energi det Skub fremad, som hun følte var nødvendigt, hvis ikke hendes og Arons Liv skulde synke dybere og dybere til Bunds. Nu var det Halmstraa sejlet bort, og Dybet aabnede sig paany. Stolt som hun var af hele sin medfødte Natur, havde hun aldrig villet eller kunnet betro sig til Forældrene og røbe sit eget Livs skæbnesvangre Sammenhæng med Sammenbrudet, og *de* ønskede heller ikke at fordybe sig i andres, selv ikke i hendes, intimere Anliggender — gamle som de var og indstillet paa Fred og Ro i deres daglige Tilværelse. Heller ikke kunde hun tænke sig at opgive det Hele og vende hjem til Hovedstaden som en Desertør fra Kampen. Hverken for Forældrenes Skyld eller for Jonas', der i saa Fald maatte efterlades til andres Omsorg og Pleje — mindst af alt for hendes egen Skyld, for sin Stoltheds og Menneskeværldigheds

Skyld, der kaldte paa det dybeste i hendes jødiske Instinkt: Pligten og Viljen. For Arons Skyld vilde det maaske være det bedste — men hvem vidste, om ikke netop *dét* til syvende og sidst var Vejen for ham: ved egne Kræfter og uden fremmed Hjælp at bane sig Vej, hærde sin Vilje og sine Evner gennem Modstanden, for tilsidst at naa op til den Plads, som Skæbnen og ikke Tilfældet maatte anvise ham. En Jødindes Søn ...! Hvormange unge Jøder havde ikke kæmpet sig frem, fordi de *maatte* kæmpe — ikke blot fordi Kamp var deres Natur, men fordi selve Kampen for Livet var Naturens hemmelighedsfulde Krav til deres *egen* Natur, for at dén kunde naa sin fulde Afklaring og Forædling. —

Med saadanne Tanker kunde hun ligge og kæmpe, naar Huset var gaaet til Ro, og hun laa søvnløs og hørte Vinden sukke og suse om Hjørnet af det gamle Hus. Hun kunde gennem det tynde Bræddeloft høre Jonas vende sig i Sengen deroppe, nu og da hørte hun ham staa op og vandre paa nøgne Fodder omkring i Værelset, inden han atter søgte Hvile. Med Angst i Hjertet erindrede hun de Gange, da hun havde hørt ham liste nedad den knagende Trappe og pludselig saa' ham staa derhenne i Døren i den bare Skjorte og hviskende bede hende, om han maatte lægge sig blot en lille Timestid ind til hende, for maaske da at falde lidt til Ro. Hun huskede de faa Gange, hun havde maattet give efter for hans indtrængende Bønner, mindedes Uhyggen, naar hun følte ham ved sin Side, Rædslen, naar hun mærkede hans Legeme mod

sit, og hans hede Aande, naar hans Mund søgte hendes — nej, nej! Afsky var det, hun følte, Fornedrelse, Væmmelse, kvalmende, kvælende. — —

Var dét et Liv? Var dét Livet? Her laa hun vaagen, endnu ung, endnu sund og stærk. Hun kunde mærke Blodet kildre igennem sin Krop, naar hun strakte sine Lemmer og løftede sit Bryst — havde hun nogensinde levet? Levet fuldtud og tilbunds, hedt og hengivende, som hun vidste, hun *kunde* leve og give sig hen! — Nu hørte hun Skridt i den lille Gyde bag Huset — nærmere — fjernere — forbi. Og Toner fra et Klaver, ganske sprøde og spinkle Toner, der dryppede ned i Stilheden og sank tilbunds i hendes Hjerte. — Hvad var det, Gottlieb en Aften havde sunget ..?

»So tobt' es auch jüngst noch in mir!
Es brauste das Leben, wie jetzo der Sturm,
es bebten die Glieder, wie jetzo das Haus
es flammte die Liebe, wie jetzo der Blitz —
und finster die Brust, und finster die Brust
wie das Grab.«

I Løbet af Vinteren var Gottlieb atter begyndt at komme over, regelmæssig hver Lørdag Aften, for at hjælpe Sofie med at faa Bøgerne ført à jour. Hun var ham taknemmelig for hans Omhu og for de Smaalaan, han i Ny og Næ forstrakte hende med, naar en paa-trængende Vekselse truede. Hun lyttede gerne til hans beroligende Stemme, mens de drøftede Forretningens Drift og dens daglige Gang. Der var lidt efter lidt kom-

met en ydre Søskendefortrolighed ind i deres indbyrdes Forhold, og de kunde nu, naar Arbejdet var endt, sidde en Timestid sammen henne ved Ovnene og drøfte Hændelser og Begivenheder i deres Liv, uden nogensinde at berøre det indre Liv, der gik som en tonende Understrøm i Tanke og Følelse under det ydre. Men selv om de ikke berørte noget som helst, der kunde strejfe Stemninger, som laa gemt i en fjern, næsten uvirkelig Taage, vidste de dog begge, at intet var glemt, og de fornåm begge bag de rolig afvejede Ord et indre Sug af følsom Erindring, der skælvede gennem Ordene og gav dem Tone. Og i Sansernes ukontrolable Udtryk, i Blikkets Flimren, i Smilets Skælven og i Bevægelsernes hemmelighedsfulde og forræderiske Spil, gennemkrydsedes Luften imellem dem af Dufte og Farver — de fælles Minders Farver og Dufte fra en fjern Tid, der for hver Gang de saa's, bølgede nærmere og nærmere. — —

En Lørdagaften hen mod Foraaret traadte Gottlieb ind i Stuen. Sofie havde endnu ikke tændt Lys, hun stod ved Vinduet og stirrede ud over det øde Nørretorv, der svøbte sig ind i Aftenmørket. Gottlieb gik hen til hende, hun vilde tænde Lampen, men han bad hende vente et Øjeblik. Der var over hans Stemme en egen stakaandet Klang, som om han havde løbet og nu aandede den til Ro. De stod tæt ved hinandens Side, saa tæt, at hun syntes, hun kunde føle hans Varme og mærke den rene krydrede Duft af hans Aande. Hun vilde flytte sig — men vidste at hun hverken vilde eller kunde. Ingen af dem talte, de stod kun

og aandede sig ligesom ind til hinanden, begge blege i Aftenskæret fra Vinduet, begge stivnede eller lammede af Nærheden, af Tausheden og af Mørket

Saa vendte Sofie sig pludselig, ligesom vaagnende, og sagde:

»Nu tænder jeg —.«

Gottlieb greb i det samme hendes Haand, hun gjorde en Bevægelse for at trække den til sig, opgav det —

»Vent lidt —,« sagde han saa.

Han slap hendes Haand. Sofie satte sig udmattet i en Stol ved Vinduet og bøjede Hovedet tilbage mod Ryglænet. Gottlieb stod lidt og saa' ud over Torvet, hun kunde mellem Øjenlaagene skimte de skarpe Furer om hans Næse og Mund og af Øjnenes Udtryk følge de skjulte Veje — lukkede sine Øjne for ikke at se. Da drejede han sig med et Ryk og kastede sig ned foran hendes Stol med Ansigtet dybt i hendes Skød. Hun vilde springe op, men han holdt hendes Hænder fast og hviskede, idet han løftede sit Ansigt højt op mod hendes:

»Bliv siddende — blot et Øjeblik! Jeg *kan* ikke mere. Byen her, mit Hjem her, hvor jeg ikke kan føle mig hjemme, hvor gerne jeg end vilde, Foraaret og alt det dér — jeg *kan* ikke! Vil heller ikke mere. Hvor skal jeg gaa hen, naar jeg dog ingensteder *kan* gaa hen — en Jøde *bliver* nu én Gang, hvor han er. Her — det eneste Sted, hvor jeg føler mig hjemme, og hvor jeg heller ikke er hjemme — nej, bliv siddende —! Josephine vilde have, at jeg skulde blive hjemme, men jeg sagde, at jeg havde Arbejde i Banken og maatte

løbe over for at sige dig, at jeg ikke kunde komme i aften. Saa blev hun rolig. Nu gaar hun maaske forbi, og ser at her ikke er Lys — saa er den Sorg slukt.« Han lo nervøst, greb sig i det, da Sofie trak Hænderne til sig, og fortsatte med det lidenskabelige Ansigt vendt mod hende: »Forstaa mig dog en Gang, Sofie — jeg er jo ogsaa et Menneske. Jeg har holdt det nede, presset det ned, pint det ned — men jeg vidste, at jeg maatte sige dig det engang. Og nu er det sagt.«

Der blev et Øjeblik ganske stille — han stirrede ufravendt op mod hendes Ansigt. Saa rejste Sofie sig og sagde rolig:

»Staa saa op, Gottlieb. Nu tænder jeg Lampen.«

Hun gik hen og tændte Hængelampen over Bordet. Gottlieb rejste sig ogsaa og rullede Gardinerne ned. Gik saa hen til Klaveret og lod Hænderne i et Par lette Akkorder glide over Tangenterne. Saa sagde han med et Skuldertræk, med Ryggen til hende:

»Livet er latterligt og dumt — som jeg selv.«

Sofie lagde Bøgerne frem, Gottlieb hørte Lyden og gik derhen. Hun satte sig og sagde:

»Saa begynder vi dér, hvor vi slap sidst.«

»Dét gør vi altsaa,« svarede Gottlieb og tog Plads.

»Som altid —,« føjede han til med et skævt Smil.

Sofie var begyndt at diktere af Kassebogen — de kolde, nøgterne Tal og de jevne, borgerlige Navne klang besynderligt, med en egen komisk afsvalende Klang i Luften. Gottlieb bladede frem, slog op, førte ind, trykkede af, bladede tilbage, gentagende Navne og Tal med lidenskabsløs Stemme. Men hans Ansigt

var anstrengt blegt, fugtigt over Panden, og Haanden der førte Pennen var ligesom tyndere og hvidere end ellers. »Fru Kæmner Hansen, 5te Marts, an Varer, 27 Kr. 75 Øre«. — »Fru Kæmner Hansen, 5te Marts, an Varer, 27 Kr. 75 Øre«. — »Mendel Philipsen & Søn, 5te Marts, pr. Kommission 385 Kr. 50 Øre. — »Mendel Philipsen & Søn, 5te Marts, pr. Kommission 385 Kr. 50 Øre«. — Saa lagde Gottlieb pludselig Penneskaffet, aandede tungt ud, idet han med en træt Bevægelse lod Fingrene glide over Panden, og sagde:

»Jeg kan ikke mere iaften. Min Haand ryster. Jeg tror, jeg faar ondt.«

»Skal jeg hente dig et Glas Vand?«

»Tak — hvis du vil . . .«

Sofie skyndte sig ud, underlig angst og bevæget. Da hun kom gennem Soveværelset, satte hun sig et Øjeblik paa Sengen. Hun følte sig saa mat, at hun kunde have slængt sig hen — og dog saa urolig, at Nerverne rystede. Saa sprang hun op med et Sæt. —

Da hun atter kom ind i Stuen, sad Gottlieb tilbage-lænet i Stolen med lukkede Øjne. Idet hun nærmede sig, aabnede han de tunge Laag, og rakte Haanden ud efter Glasset med en barnlig-hjælpeløs Bevægelse, der fik hende til selv at føre Glasset til hans Læber. Han lod sin Haand synke ned og drak, mens hun stod bøjet over ham.

»Hjalp det lidt —?« spurgte Sofie, da han atter løftede Haanden for at fjerne Glasset.

»Ja, Tak.«

Sofie satte sig. De saa' paa hinanden ligesom langt

borte fra, tause, urørlige. Saa gled et skamfuldt-forlegent Smil over Gottliebs Ansigt, og han sagde, idet han trak Vejret med et dybt Suk:

»Nu har jeg det godt. Jeg var blot kommet lidt for højt op og blev svimmel. Tak, fordi du fik mig hentet ned paa Jorden igen.«

Han sad lidt og saa' sig omkring uden at se. Saa bøjede han Hovedet og sagde med Øjnene mod Gulvet:

»Maa jeg betro dig noget, Sofie, som du sikkert véd?«

»Saa behøver du jo ikke at betro mig det. Bliv nu kun rolig siddende.«

»Jo, for det vil lette mig — som alt, hvad man betror.«

Sofie lagde sin Haand paa hans — hun trængte selv dertil:

»Aa, Gottlieb —, sagde hun saa, hun vilde sige noget, vidste blot ikke hvad eller hvordan.

»Jeg véd ogsaa alt, hvad *du* vil sige, Sofie,« kom det langsomt fra Gottlieb, »baade om dig selv og dit Liv her — og om mig. Man kan jo til syvende og sidst kun skjule for sig selv, hvad enhver anden — eller skal vi sige — hvad den anden kan se. Du har jo altid vidst, hvordan det var fat med mig, og jeg har altid sét, hvordan det var fat med dig. Du behøver slet ikke at være bange — det var jo gudskelov, eller desværre, ikke saadan fat med dig som med mig. Naa, men altsaa, Sofie — et Menneske *er* jo ikke mere end et Menneske — selvom du er gift med min Broder og jeg med min Kone — hvad nytter saa alle Be-

brejdelser og Selvanklager, naar det er *Ens Liv*, det gælder. Ja, *Liv* og *Liv*, det er jo *Fraser* som alt andet — men altsaa *Ens*, hvad skal jeg kalde det — min — *mit Liv*, altsaa!« Han bankede sig paa Brystet og lod saa Hænderne falde ned med et opgivende Smil.

»Nu skal du ikke tale mere, *Gottlieb*.«

»Hvorfor ikke?«

»Fordi —,« hun rystede nervøst paa sit Hoved.

»Dig kan det jo ikke skade — og mig kan det kun gavne.«

»Hvad véd du om *mig*!« brast det ud af *Sofie*.

»Hvordan?«

»Ikke noget«

Sofie havde rejst sig og gik urolig frem i Stuen. Tanker svirrede forvirret gennem hendes Hjerne, hun jog dem bort, de kom igen. Bryde ud, give løs, blot give, give en eneste Gang og fylde sig selv tilbunds, mens man gav! Hun standsede pludselig ved en Stol og holdt sig fast som af Angst for at slippe sit Fodfæste og glide ud .. *ud* — hun mumlede Ordet halvhøjt, lukkede Øjnene og bøjede Hovedet tilbage, som om hun gled ind i en Favn, udløsende, udfyldende

Hun hørte *Gottlieb* rejse sig — vilde gaa, men blev. Nu følte hun ham bag sin Ryg, fornam ham i sin Krop. Modstandsløs — modstandsløs som en Mur, der hældes og synker i Grus, sank hun ind til ham, og følte hans krydrede Aande hviske over sit Ansigt:

»Skynd dig ...!«

Hun mærkede hans Mund glide hen mod hendes og hendes mod hans, mens hans Hænder holdt om hen-

des Bryst. Leda med Svanen fløj det i et flyvende Sekund igennem hendes Sanser. Saa lindede han hende ømt fri af sin Favn — hun vaklede et Øjeblik, mens det sortnede for hendes Øjne. Gik saa gennem den mørke Spisestue og ind i Soveværelset — og kastede i en søvngængeragtig Tilstand af drømmende Vaagen sine Klæder — —

Da vaagnede hun pludselig med et Ryk til fuld og klar Bevidsthed

Hun stod nøgen, greb efter Natkjolen og slog den om sine Lænder. Fra Kvisttrappen hørte hun Trin af nøgne Fødder. Lidt efter blev Døren forsigtig aabnet — og Jonas stod i sin hvide Natskjorte i Døraabningen.

Hun hørte hans hviskende Mumlen derhenne fra og saa' ham langsomt nærme sig. Saa sprang han pludselig frem, rev Natkjolen fra hende og pressede hende knurrende hen mod Sengen. Hun stemmede sit Legeme imod ham uden anden Lyd end en sammenbidt Knurren, der blandede sig med hans. De stod en Stund dér i Mørket, kæmpende Krop mod Krop, uden Ord, fraadende som Dyr. Saa slog hun med ét sine Hænder i hans Ansigt, saa han tumlede tilbage. I et Sæt sprang hun hen og rev Sovekammerdøren op, styrtede forvildet gennem Spisestuen mod Lysningen fra Dagligstuen — og fløj i sin fulde blændende Nøgenhed som et jaget Dyr ind mod Gottlieb, der aabnede sine Arme som en Tilflugt —

I det samme tonede Jonas' hvide Skikkelse frem i Døraabningen. Han standsede med et Chok, stir-

rende som gennem Taage mod de to sammenslyngede Skikkelser derhenne. Greb sig, foroverludende, til Hovedet. Og sank saa ligesom sammen i sig selv, med tomme Øjne og hult udkrænget Mund — som selve den tragiske Maske. —

VI.

Jonas var blevet bragt til Sygehuset lammet af en Hjerneblødning, der i flere Maaneder holdt ham svævende mellem Liv og Død. Hen paa Efteraaret blev han overført til det jydsk Sindssygehospital som uhelbredelig. —

For Sofie havde Begivenheden været et Vendepunkt i hendes Tilværelse. Ikke blot som Menneske, men som Kvinde og Moder. Slaget havde ramt hende, ikke saameget i det Ydre som i det Indre: i hendes Samvittighed, i hendes Sanse- og Sjæleliv. Men ogsaa i det Ydre sporedes nu Mærkerne af Aarene og Tiden — de første Mindelser om Livets Ubønhørighed: de første graa Haar, de første uudslettelige Træk om Mund og Hage, det første uigennemtrængelige Slør af Tung-sind over det før saa store og straalende Blik. Det var, som om Ligheden med Moderen langsomt gravede sig frem af sit Skjul og lagde en Maske af haard Vilje og forskende Mistænksomhed over hendes Ansigt — som Trækkenes samlede Udtryk.

Hun samlede sig nu med ubønhørlig Energi om Forretningen og om Aron. Hjemmefra havde hun faaet den fornødne Hjælp, Semmy Philipsen havde været hos hende i nogle Uger og ordnet alt i Banken til Forretningens fortsatte Drift. Han havde først søgt

at bevæge Sofie til at sælge alt, Forretningen og Huset, og bryde op for at vende hjem til Hovedstaden med Aron. Men Sofie vilde ikke høre Tale om noget Opbrud, saalænge Jonas var i Live. Inderst inde foretrak hun ogsaa at leve sit Liv videre ved egen Hjælp og Vilje her i Ubemærketheden, fremfor at vende tilbage til Slægtninge og Bekendte som en Invalid, der er slaaet ud af Kampen. Aron var nu den Fremtid hun havde, det Liv, der maatte reddes ud af Skibbrudet.

Hun kastede sig da ud i denne sin Opgave med al den Energi hun besad, medfødt og affødt af Forholdene. Hun læste hans Lektier med ham, tog sig personlig af hver enkelt Ting, hans fysiske og sjælelige Opdragelse og Udvikling, delte hans Interesser, ansporede hans Vilje og Evne. Det var, som om hendes Pligtfølelse overfor Livet og Tilværelsen først for Alvor vaagnede under det lidelsesfulde Aag, som Skæbningen havde lagt paa hendes Skuldre, og hun følte, midt i Arbejdet og Ansaret, Offerviljens og Forsagelsens dulmende Balsam i de Saar, Livet havde slaaet. Det var Modningens og Resignationens Efteraar, der langsomt nærmede sig og omsluttede Kernen af hendes Væsen — svalende hendes Sanser og hærdende hendes Sind i den rene og styrkende Luft.

Og ud af hendes Tanke og ud af hendes Liv gled da Forholdet til Gottlieb. Den fælles Hemmelighed, som de gemte paa, dybt i Sindets dybeste Mørkekammer, holdt dem begge i Afstand, afskrækkende og afslappende, saa at al Forbindelse udenfor den rent slægtmæssige eller selskabelige var afbrudt — ja efterhaan-

den utænkelig og tilsidst uforstaaelig. Som det oftest gaar med et Forhold af ren sanselig Art — den Dag, da Sansernes Spil er forbi, er alting forbi, ja mere end forbi. Sindet vender sig som en Hund til sit Spy — og kaster det bagud fra sig. Der var nu imellem dem opstaaet en, om ikke just fjendtlig, saa dog frastødende Stemning, en Sansernes og Sindenes Frastødning, der vel aldrig gav sig direkte Udslag, men laa i Ordenes, i Tonens forstemmende Kulde, og mest af alt i Taushedens lurende Anklage.

Dybere og dybere murede Sofie sig da ind i sig selv, inde med sig selv og Aron. Familien trak sig mere og mere tilbage. Først Gottlieb, saa Drengen Julius, hvis paagaende Vitalitet skurrede mod Sofies Nerver og ikke stemte ind i Arons stilfærdige og eftertænksomme Væsen. Sidst Josephine, der efter Gottliebs undvigende Adfærd overfor Sofie følte Trang til at gøre Bod for sin uberettigede Mistanke, og atter og atter søgte at genoprette tidligere Tidens hjælpsomme Fortrolighed — indtil ogsaa hun, afsvalet af Sofies kolde Utilnærmelighed, gav op. Kun den lille Dina med det søde og smeltende Smil kom nu og da over for at lege med Aron og se paa hans Akvarium. I lange Tider kunde de da staa foran Vinduet i Spisestuen, hvor Tante Pulles Fugle engang havde kvidret sig ind i deres barnlige Bevidsthed — i stum Beskuelse af de uvirkelige Teleskopfisk og Slørhaler, der gled i fimrende Buer og Bugtninger gennem de duvende Planter og det grønlig perlende Vand.

Tiden var gaaet, som den altid gaar, naar Livet udenom staar stille — langsomt i det korte Løb, hurtigt i det lange. Jonas' Tilværelse gled ud og svandt bort — som et mørkt Punkt, længere og længere mod Horisonten. Indtil ogsaa dette Punkt viskedes ud i Glemsel — som alt det andet, der én Gang havde været, og nu var forbi. —

Da modtog Sofie en Vinterdag Brev fra sin Fætter Arthur Philipson, der var blevet Reservelæge paa Sindssygehospitalet — med en kort Meddelelse om, at Jonas næppe havde mange Dage tilbage, og en lægemæssig korrekt Forespørgsel, isprængt nogle hurtig nedkradsede Linjer af familiær-trøsterig Karakter: »... om hun maatte ønske at tage Afsked med det sørgelige Vrag af et Menneske, hvis Skæbne engang havde været knyttet til hendes.« Arthur skulde selv personlig være til hendes Tjeneste en af de følgende Dage mellem 3 og 4 og sørge for at gøre hende Pinen kort.

Den næste Dag tog da Sofie afsted. I Vintereftermiddagens Skumring kom hun til Hospitalet. Da hun gik gennem Porten, saa' hun ude paa det aabne træbeplantede Terræn mellem Bygningerne nogle spredte Skikkelser bevæge sig med sænket Hoved ud og ind gennem de øde Gange — som Dyr i Bur, der vandrer formaalsløst rundt og afskridter Indespærringen. Oppe paa Hovedtrappen kom en Herre ud i hvid Kittel med bart Hoved og lyskrøllet Fuldeskæg, spejdende mod Udgangen. Det var Arthur.

»Goddag, min Pige,» sagde han let henkastet, som om

han sidst havde sét hende igaar — og rykkede hende med Haandtrykket utaalmødig indenfor Indgangsdøren. »Naa — og du lever ..? Jaja — jaja — hver har sit Kors at slæbe paa, om jeg saa maa sige. Jeg gik ud for at se, om du skulde komme med 3 Toget — for Sagen er den, om ikke just sørgelige, saa dog sande, at Jonas ligger i de sidste naaja altsaa, Herregud, det er bedst baade for ham og dig. Heute rot — Morgen tot, det er nu *mit* Valgsprog. Du ved fra gamle Dage, at jeg tager Livet som den Kyniker jeg er — ingen Mystik, Kadavere er vi alle i Guds Haand, den ene ligger for Døden, den anden holder Fødselsdagsfest, som nu jeg iaften .. Tak — Tak — 39 Aar, snart færdig med fyrre, tja man bliver ældre, kun ikke du, absolut som for 10 Aar siden, absolut, i Skumringen ihvertfald. Første Dør tilvenstre — undskyld jeg gaar først — stille«

De kom ind i en stor skumrende Sal. Fra Sengene løftede enkelte Ansigter sig, sank saa atter tilbage paa Puderne. En ung, blond Sygeplejerske nærmede sig stiltfærdig og gik efter Arthur hen til en af Sengene mod Væggen ved det høje jerntremmede Vindu. Sygeplejersken bøjede sig over Sengen og forsøgte at dreje et Legeme, der laa skjult under Tæppet, frem i Lyset. Saa bøjede ogsaa Arthur sig over Sengen og sagde med høj Stemme:

»Saa, Jonas — nu skal vi op af Hvalfisken!«

Han trak Tæppet bort fra Ansigtet derhenne, lagde et graat Hoved tilrette paa Pudren og sagde med et undskyldende Skuldertræk:

»Ja, det er min Morgenhilsen paa Stuegangen. Lidt Munterhed maa der til i disse Sorgens Boliger.«

Arthur vinkede ad Sofie og præsenterede: Min Kusine, Fru Philipsen — Frøken Hjortekjær . . .

Sofie stod ved Sengens Fodende med tilbagetrængt Aandedræt — en skarp og stram Lugt steg op derfra. Paa den hvide Pude laa i Skumringens kolde Blaalys et gammelt graahaaret Hoved, med et langt hvidt Skæg bredt udover det mørke Tæppe og de døde Øjne rettet mod Loftet.

»Han kender ingen mere — hellerikke mig,« sagde saa Arthur, »men jeg skal forsøge, om jeg kan vække ham til et Sekunds Bevidsthed, inden det er forbi.« Og med højt tonende Røst, der lød som en Dommegsbasun i den døde Sal, raabte han: »Jonas — det er Sofie — So . . fi . . e!«

En svag Flimren gik over de brunlige Øjenlaag og gled ned over de graa Kinder mellem Øjne og Skæg. Saa flyttede Blikket sig drømmeagtig fra Loftet og mødte Sofies i en graa Taage af udslukt Liv. —

»Nej —,« sagde saa Arthur, »han kender dig ikke — det er det eneste forsonende. Døden er barmhjertig, som man siger. Han har jo allerede længe været død, nu har han kun den sidste Kamp tilbage — som han heller ikke mærker. — Guds Fred, Jonas,« sagde han saa pludselig med et Skær af Følelse over sin velklingende Stemme. »Og saa farvel, Sofie — og tænk kun paa, at vi Levende skylder Livet at leve det, mens vi har det.«

Han fulgte Sofie til Døren. Saa gik han rask og rank tilbage igennem Salen. Idet hun lukkede Døren, hørte hun ham raabe med munter oplagt Stemme:

»Saa vender vi Fætter Jonas om mod Væggen, lille Hjærtækjær!«

VII.

En kold Januardag i klingrende Frost blev Fætter Jonnas begravet. Han blev stedet til Hvile paa den lille jødiske Kirkegaard i den raakolde Jord ved Siden af Forældrene. Gottlieb bad som Kantor ved Synagogen en Bøn ved Graven — Sofie, der stod ved hans Side med Aron i Haanden, sænkede sit Hoved og trykkede krampagtig Drengens Haand i sin. Aron saa' op mod Moderens Ansigt, der lyste hvidt mod den sorte Dragt, flyttede saa det store Barneblik om mod den mørke Sørgeskare og brast pludselig ud i en nervøs Hulken. Sofie vendte sit forgræmmede og forstenede Ansigt mod Drengen, og gav ham med et kort Ryk i Haanden Tegn til at tie. Aron vred Graaden i sig og slikkede i Skjul Taarerne af Mundvigene. Da saa Gottliebs enstonige Rythmemelodi var døet hen, blev de alle staaende nogle Øjeblikke ved Graven med sænket Hoved. Saa trykkede de hinandens Hænder — og gled stille hver til sit. — —

Men saa hændte der en af de følgende Dage en Begivenhed, som med ét Slag drev en Kile ind mellem Fortid og Fremtid i Sofies Tilværelse. —

Sofie havde i de senere Aar med Mellemrum haft Besøg af en Kommissionær, der søgte at faa hendes Hus paa Haanden til en bestemt aftalt Pris. Gottlieb

havde da altid fraraadet hende at afgive nogen skriftlig Erklæring, Rygterne om en kommunal Regulering af Nørretorvkvarteret og Færdselslinjerne mod Nord og Øst opfordrede til Forsigtighed, Grundenes Værdi var ifølge Bankens private Oplysningsbureau i stadig Stigen. Selv var hun i Tidens Løb blevet fortrolig med Forretning og Konjunkturer, udviklet i praktisk Kendskab og i Menneskekundskab. Tit og ofte følte hun med hemmelig Undren og med rolig Glæde, at nogle Draaber af Moderens tunge og sunde Blod var blandet i hendes — Tanken meldte sig altid, før Hjertet talte.

Da fik hun en Aften uventet Besøg af Byraadets Sagfører, den gamle Justitsraad Blunck. Han bad hende straks om at betragte Samtalen som ganske fortrolig. Den mindste Indiskretion vilde kunne vælte den hele Sag.

Sagen var i Korthed følgende:

Byraadet havde allerede længe overvejet at virkeliggøre en Plan, der gik ud paa at føre Stengade, som nu mundedede ud i Nørretorv. videre igennem mod Øst paa den anden Side af Torvet. Sofies Ejendom og de andre Huse i samme Linje skulde derfor indtages i Torvereguleringen. Hvad det i første Instans gjaldt om, var at faa de paagældende Ejendomme paa Haanden, før Rygterne sivede ud, og der gik Spekulation i Sagen — blev Planen røbet, før den var moden til Afgørelse, lod man det Hele falde. Selve Prisen for de enkelte Grunde vilde først kunne fastsættes,

naar Reguleringsplanen var fuldt udarbejdet af Stadsarkitekten og approberet af Byraadet.

Sofie udbad sig først Betænkningstid for at kunne konferere med Gottlieb eller med sin Sagfører, men opgav det, da Justitsraaden fraraadede fremmed Indblanding, dels af Hensyn til Gottliebs Stilling i Banken, dels af Hensyn til Sagens konfidentielle Karakter. Hun underskrev da det Dokument, Justitsraaden forelagde hende, saalydende:

»Jeg underskrevne Enkefru Sofie Philipsen giver herved, som Ejer af Ejendommen Matr. Nr. 45 a. f. heraf Staden, Nørretorv 7, Hr. Prokurator, Justitsraad E. S. Blunck bemeldte Ejendom paa Haanden med Forkøbsret i 14 Dage fra Dato, altsaa til den 12. Februar d. A. inclusive.« —

Sofie gik de første 8 Dage omkring i en Tilstand af aandsfraværende og stundesløs Spænding og Forventning. Saa faldt Begivenhederne Slag i Slag: Byraadets Tilbud vedrørende Prisen — Sofies Konferencer med sin Sagfører — Godtgørelse for Opgivelse af Forretningen — Udbetaling — Forfaldstid. Indtil Købekontrakten blev underskrevet i de sidste Dage af Februar: Ejendommens Værdi ansattes til 20 Kr. pr. Kv.-Alen eller 64.500 Kr., Forretningens Afstaaelsesværdi i Handel og Vandel 5.500 Kr., ialt 70.000 Kr., at udbetale med $\frac{1}{4}$ i enhver af de følgende Juni og December Terminer med paaløbende Rente à 5 %, første Gang d. 11. Juni d. A.

Sofie følte det, som om en tung Sten var faldet fra hendes Hjerte og havde forvandlet sig til en Guldklump i hendes Skød. Hun samlede sig fra nu af om

den eneste Opgave, der stod tilbage: hurtigst mulig at afvikle Forretningen og bryde op. Med store Avertissementer i Bladene og Plakater i Spejlglasruderne annoncerede hun Udsalg paa Grund af Ejendommens Nedrivning og Forretningens Ophævelse. Hun havde betinget sig en Maanedes Frist — efter Fristens Udløb skulde Nedrivningen begynde. —

Semmy Philipsen kom til Byen for at bistaa Sofie under de sidste Ugers Travlhed. Fader og Datter mødtes i en lang og stum Omfavnelse. Saa stod de nogle Sekunder overfor hinanden — smilende gennem Taarer. Endelig sagde Semmy Philipsen:

»Og nu har du altsaa det Hele kvit og frit! — Som jeg sagde til Mor, da du skrev os til om det enestaaende Held: »Det var altsaa dog i Grunden Grunden, der var Grunden.« —

Udsalget var forbi. Resten blev stillet til Auktion, og Møbler og Husgeraad fordelt mellem Familie og Bekendte. Da Sofie forlod det tomme Hus for sammen med Aron at tage ind paa »Hotel Prinsen«, hvor Faderen boede, medførte hun kun en Koffert med Klæder, det lille Maleri af sig selv og en Flaske *Atkinson*, som hun havde fundet indsvøbt i Silkepapir paa Bunden af sin Kommode.

Semmy Philipsen modtog Sofie og Drengen paa sit Værelse. Da hun traadte ind med det lille Maleri og Flasken i Haanden, sagde Faderen:

»Er det dit hele Habengut?«

»Ja —,« sagde Sofie og rakte Faderen Parfymeflasken. »Kan du huske denne Flaske *Atkinson*? Den

havde du engang for umindelige Tider siden foræret dig selv. Saa stod den i din Kommodeskuffe, indtil du en Gang forærede Moder den til hendes Fødselsdag — med et lille Svind, som du havde brugt de Gange du var til fint Selskab hos Onkel Frederik. Da jeg tog hjemmefra, gav Mor mig den — atter med et lille Svind. I alle de mange Aar har den nu staaet urørt i min Kommode — som dengang i jeres. Og nu gaar den tilbage til sit Udspring.«

Semmy Philipsen tog Flasken, løsnede Silkepapiret, og sagde synlig skuffet:

»Du sagde »urørt«. Der er jo ingen Ting tilbage.«

»Ikke andet end Erindringen. Resten er forduftet — som alt det andet. Saadan er Livet — Gudværeløvet!«

»Naa ja — altsaa,« sagde Semmy Philipsen, idet han fjernede sig med Flasken for at skjule sin Bevægelse. — —

Den sidste Dag, efter at de havde taget Afsked med Familien, gik Sofie ud paa Kirkegaarden og lagde nogle Blomster paa Jonas' Grav. Under Forældrenes Navne havde hun paa Gravstenen ladet indhugge:

JONAS PHILIPSEN

født d. 17. December 1847, død d. 23. Januar 1901.

Sofie stod en Stund, hensunken i Fred og Forsøning. Fuglene pippede over hendes Hoved i de nøgne Linde. Dér laa de alle tre, forenede i Døden, som de havde hørt sammen i Livet. *Schema jisroel* — hviskede hun over Graven, og gik stille bort. —

Idet hun fra den snævre Nørregyde vilde skraa over Torvet, blev hun staaende — trykkende sig ind mod Husvæggen. Henne paa det modsatte Fortov laa Huset — Teglstenstaget var revet ned, kun et Par nøgne Mure stod tilbage i Stueetagen. Et tykt Reb var slaaet om Spisestuevæggen, hun kunde paa Tapeetet se den lille kvadratiske Plet, hvor hendes Billede havde hængt over Buffeten — bag Muren hørte hun Arbejdernes Opsang, idet de trak til: Hiv ohøj — hiv ohøj! Pludselig vaklede Væggen — og sank saa sammen i en rygende Hob af Støv og Kalk.

Idet Røgskyen trak bort, kom Husrækken i Sidegaden tilsyne bag den omstyrtede Mur. Paa Trappen til Gottliebs Hus stod han selv — nede paa Gaden, midt i en Klump raabende Dreng, dansede Julius omkring. Saa kastede han med ét sin Kasket højt op i Luften og intonerede et skingrende Hurra, der istemtes af Flokken. Et Vindue blev aabnet i Gottliebs Hus — og Fru Josephines høje Røst skar igennem Hurra-raabene:

»Jaaliaas —!»

Hun saa' Gottlieb vende sig og gaa underlig dukket ind i sit Hus. Saa vendte ogsaa hun sig og gik bort, paa én Gang befriet og betyngt af Synet. Hun vidste med sig selv, at dette Billede af Hjemmet, der sank i Grus, og hun og Gottlieb, der stod hver paa sin Side af det synkende Hus — for evig adskilte og dog forenede i Erindringens hemmelighedsfulde Fjernhed — vilde staa uudslettelig præget i hendes Hjerte gennem Livet.

TREDIE DEL

I

SAA lykkelig en Hjemkomst havde Sofie aldrig drømt sig! —

Huset stod der endnu. Hjemmet stod der endnu. Hver Ting stod paa den Plads, hvor den havde staaet, da hun for en halv Snes Aar siden saa den sidst. Hun sansede atter den kære og kendte Duft af Røgelse i Stuerne og den krydrede Duft af Lavendel, der hang ved Moderens Klæder. Hun gensaa' med en sælsom barnlig Bevægelse sit gamle Værelse til Gaarden — ogsaa dér stod hver Ting, hvor den før havde staaet: Sengen, Kommoden med Mahognispejlet, den lille Reol, Lænestolen ved Vinduet og det graa- og grøn-stribede Tæppe under Midterbordet. Og Udsigten fra Vinduet med »Lageret« til venstre bag de flaskegrønne Ruder og Vognporten i Baghuset, hvor Larsen sindigt gik fra og til med Grebe, Spader, Kokosreb og Binddegarn 3 Traad 6 og 6 Traad 6. Nu aabnede Prokurist Simon et Vindue oppe fra Lageret og raabte med sin tykke Stemme en Ordre om Ekspedition ned til Larsen. Simon var den samme som før, godmodig og let forfjamsket, blot med en endnu blankere Skalle end sidste Gang hun saa' ham. Og Larsen modtog Ordren, som hun hundrede Gange før havde set ham modtage den geskæftige Simons Dagsbefaling — med

Ryggen vendt mod Udstederen, brummende sit Svar til Trækvognen, hvor han var i Færd med at anbringe Presenning over de kunstfærdig opstabilede Varer. —

Ogsaa Forældrene var gudskelov som før — raske og virksomme, lidt mere graa og bøjede maaske — Faderen ligesom mere ligevægtig uden altfor mange og altfor stærke Udsving fra Balancen, Moderen endnu en Kende roligere og tausere, ikke saa lidt svækket paa Syn og Hørelse — ak ja! Men ellers trissede de som sædvanlig omkring og fyldte Hjemmet med den lune Stemning af Hygge og Fred, som hun kendte fra sine Ungpigedage. Det nye Liv, som Sofie og Aron bragte med sig, den Ro og Tryghed i hendes indre Væsen, som den pludselige Vending i hendes ydre Tilværelse havde givet hende, gød et forsonende Skær over den svundne Tid og gled baade dulmende og oplivende ind i de stille Stuers hjemlige Harmoni.

Sofie havde oprindelig tænkt at leje sig sin egen Lejlighed og indrette sit eget Hjem for sig og Aron. Men da Forældrene allerede havde lagt alt tilrette, pudset det gamle Værelse op til hende selv og istandsat et Kvistværelse ved Siden af Skomager Lauridsens Lejlighed til Aron, nænnede hun ikke foreløbig at bringe Forstyrrelse i deres Dispositioner. Selv var hun ogsaa for træt efter de sidste Tidens Uro og Opbrud til at give sig i Lag med nye Foranstaltninger og længtes kun efter Ro og Udhvile, inden hun atter bragte sit Liv ind i nye Baner under andre Forhold. I sit allerinderste Indre havde ogsaa hun, skjult for Forældrene, ja næsten for sig selv, nærret den Drøm engang

igen at tage sit gamle Værelse i Besiddelse i det gamle Hjem — hvor ofte havde hun ikke, naar Natten faldt paa, og det sukkede og koglede genfærdssagtig i det mørnede Hus derovre, selv sukket og koglet sig tilbage til Barndomshjemmets husvalende Fred bag de skærmende Mure.

Og eftersom Dagene blev til Uger, og Ugerne til Maaneder, gled hun og Aron stille og selvfølgelig ind i de hjemlige Omgivelser. Aron faldt med Barnets lykkelige Glemsomhed hurtigt i Leje, fandt sig jevnaldrende Legekammerater i Urtekræmmer Christensens Jens og Else paa 2den Sal og i Skomager Lauridsens Vilhelm paa Kvisten. Efter Sommerferien var han indmeldt i samme Skole som Jens. I Mellemtiden holdt han sine Kundskaber vedlige med Sofies Hjælp, og Fritiden tilbragte han dels paa Kontoret hos Prokurist Simon, dels hos Larsen paa Lageret — om Eftermiddagen, naar Børnene i Huset kom fra Skole, med Leg i Gaarden og paa Trækvognene i Portrummet eller med fælles Udflugter til Ørstedsparken og Østre Anlæg. Efter nogle Maaneders Forløb kendte han den indre By ligesaa godt som den halvglemte Fødeby ved den snoede Fjord. —

Aron var nu en Dreng paa 11—12 Aar, lidt lille af Vækst, med Moderens sorte og straalende Øjne fjernt skygget af Faderens Melankoli, Moderens marmorblege Lød og Faderens røde Mund med de stærke hvide Tænder. Han var en stille Dreng, indesluttet af Natur, men kunde i Leg pludselig sprænge alle Baand med en egen hektisk Lidenskab. Han holdt meget af

at læse, slugte allerede tidlig Værker af den klassiske Literatur, som han laante af Prokurist Simon — og lyttede gerne oppe i Skomager Lauridsens Kvistlejlighed til Vilhelms Klavermusik, naar han kom fra Kommuneskolen og straks gav sig i Lag med deres Yndlingsmelodier, Potpourrierne af »Den hvide Dame«, »Den sorte Domino« og »Faust«. Urtekræmmer Christensens Jens og Else var dog hans bedste Omgang — oppe paa 2den Sal kunde de gøre og lade, som de vilde, Urtekræmmeren var i sin Butik, og Fru Christensen passede sit Køkken. Baade Jens og Else var i Modsætning til Skomagerens Vilhelm lyse og lattermilde, Jens rank og slank med lyseblaa Øjne og gult vandkæmmet Haar, der strittede naar det mod Aften blev tørt — Else lille, buttet, æggeblond, mørkeblaa i Blikket, de faa Øjeblikke hun var alvorlig. Med Vilhelm talte Aron roligt og dæmpet om Musik og Bøger oppe i de smaa Stuer, der altid lugtede koldt af Skomager, eller inde paa sit eget Værelse. Vilhelm sad da gerne og ludede forover med det tunge Buskoved og de dybtliggende Øjne med de sammenvoksede Bryn, der mindede om Skomager Lauridsens. Men naar saa Aron gik ned og ringede paa hos Jens og Else, kom de begge stormende og lukkede op — og de legede da og lo og spillede Komedie, til de alle tre trimlede om i Sofaen grinende af alt og af ingenting, mest af Else, naar hun lavede »Buskmennesket«, som var Skomager Lauridsens Øgenavn. Og saa buldrede de ned ad Trapperne, dampende af Varme, for at svale sig i Gaarden eller paa Ture til Nørrevold eller

Slotsholmen med Ridebanen og Kanalerne, hvor de entrede Lejebaadene og laa paa Maven for at spejde efter Fiskeyngel til Arons Akvarium. —

Naar saa Aron kom hjem, stod Middagsmaden paa Bordet. Aron ventede spændt paa Tiden, da Bedstefaderen efter Maaltidet havde røget sin Cigar til Kaffen og derefter taget sig sit Hvil i Lænestolen med Pegefingeren støttet mod sin Næse. Saa gik han og Bedstefaderen deres daglige Aftentur. Semmy Philipsen havde efter gamle Fru Meyers Død overtaget Protektoratet over »Badstuestræde«, og saa godt som hver Aften mellem 7 og 8 indfandt han sig i Følge med Aron for at drøfte Familiens »Økonomi« med den designerede Finansminister, Tante Belse. Regnskaberne blev da fremlagt, de mange forskellige Kasser kontrolleret og revideret under livlig Diskussion »baade for pro og for contra«, idet Semmy Philipsen stadig henviste til Obligationsbeholdningen, som var deponeret i hans Pengeskab, og hvis Provenu »maatte og skulde svare til det aarlige Konsum«. Medens da Bedstefaderen i Dagligstuen fordybede sig i Familiens Finanser, og Tante Belse med højtsiddende Lorgnet forklarede og forsvarede sine Dispositioner og Posterings, opholdt Aron sig i Spisestuen hos Tante Pulle. Tante Malle, hvis Syn længe havde været daarligt, og som stadig imødesaa den Stæroperation, som Dr. Lunding havde lovet, naar Øjet var »modent«, sad da gerne med Haanden for det blinde Øje for bedre at kunne prøve Styrken af det andet, og spurgte Aron med sin hviskende, lidt hæse Stemme om lutter kedelige Ting:

om Lektierne, om *naar* han skulde begynde at læse til *Barmizwo* hos Kaptejn Metz, om *hvad* han tog sig til i sin Fritid, og *hvorfor* han altid sad og bed »Negler«

Nej — saa var Tante Pulle meget mere morsom! De to lige store Børn havde hurtig fundet hinanden igen — han hos hende og Fuglene — hun oppe paa hans Kvistkammer ved Akvariet. Som de nu stod sammen derhenne ved Spisestuevinduet, hvor Fuglene i Aftenskumringen gik til Ro og laa i Rederne i en dunet Klump med de smaa Næb stukket frem som Pigge i det bløde Væv, kunde de i lange hviskende Samtaler drøfte Fuglefrø og Myreæg og Basi til Rederne og Hoppepinde og Drikkekar, mens Mørket langsomt faldt paa, og Gaslygten paa Fortovet lige overfor tavlede Loftet i Stuen. Indtil Semmy Philipsen tonede frem i Døraabningen og sagde:

»Saa er den Forretning gjort — der kan ikke tjenes stort.«

De gik saa hjemad — Aron kunde føle paa Bedstefaderens Haand, der lukkede fast om hans, at det havde Hast. Medens Udturen altid gik langsomt ned ad Købmagergade, med hyppige Standsninger foran Butiksvinduerne, og op ad Vimmelskaftet med sagkyndig Undersøgelse af Omnibussernes Knapstruppere og Frederiksborgere, foregik Hjemturen altid i Ilmarsch og under spændt Taushed. Hjemmet vinkede Semmy Philipsen som en Stjerne fra det Fjerne — særlig naar Fedtebrødet var blandt Forjættelserne. Og naar de saa traadte ind i den oplyste Stue, hvor Moderen og Bed-

stemoderen færdedes omkring Bordet med den hvide Dug og Klukflasken og det brogede Fedtebrødsfad som et Blomsterbed midt i Herligheden — trommede Semmy Philipsen sig utaalmødig paa sin lille runde Mave og udbød muntert:

»Saa, bitte Børn — nu skal en Bid Brød gøre godt!«

II

Aron var forlængst begyndt at gaa i Skole. Han var blevet optaget i 1ste studerende Klasse sammen med Urtekræmmer Christensens Jens. Om Morgenens fløjtedes det aftalte Signal, og Aron, Jens og Skomager Lauridsens Vilhelm fulgtes da et Stykke paa Vej, indtil Vilhelm drejede af til Kommuneskolen. Om Eftermiddagen, naar Lektierne var læst, mødtes de i et af Hjemmene, ivrig diskuterende Dagens og Tidens brændende Spørgsmaal. Saa unge de var, fængslede de politiske Spørgsmaal dem alle tre, det var Tidens stærkt omdebatterede Æmne, der stod paa Dagsordenen i Hjemmene og paa Skolen — de fulgte i al Hemmelighed »Politiken«s Beretninger om Systemskiftet og dets Mænd, kendte de førende Personligheders Navne, og veg ærbødigt til Side, naar de paa deres Vej passerede en af Koryfæerne fra Provisorietidens politiske Kampe. Ved Siden heraf drøftede de paa barnlig Vis Tidens andre Stridsspørgsmaal i Kunst og Literatur. Aron, der nu og da fik overladt Tanternes Abonnementsplads i det Kongelige, naar et eller andet Stykke »gik igen«, indførte sine Indtryk i en Stilebog, og oplæste dem derefter paa sit Værelse for de beundrende Kammerater. Vilhelm læste alt, hvad

han kunde faa fat i af musikhistorisk Literatur, og sad gerne, naar de var sammen oppe hos ham, og spillede sine Øvelser og Smaating af Klassikerne for sig selv, medens Aron og Jens smaasnakkede hviskende henne i Sofaen. Jens var iøvrigt den af dem, der var mindst interesseret i Spørgsmaal af aandelig Natur. Han sværmede for Rejsebeskrivelser, for den nyopdukkende Sport og syslede paa sit Værelse, det lille Pige-kammer bag Køkkenet, med Skibskonstruktioner, kemiske og elektriske Forsøg, Frimærkerne og Kasserne med Biller, hvor hvert enkelt Eksempplar af Egehjorte, Træbukke, Vandkalve og Oliebiller stod spiddet paa Naale, fint præpareret og katalogiseret, med Følehorn og Ben udspilet i strengt geometriske Buer og Linjer. —

De Dage, da Skolen havde Maanedsløv, var det en stiltiende Aftale, at Aron fulgtes med Bedstefaderen paa hans Besøg i Banken og paa Frilageret. Han yndede ikke Besøgene i Banken, hvor Bedstefaderen lænet over Disken drøftede de kedelige Kurser og Noteringer med den hviskende Kasserer, eller Etatsraaden paa sin Vej gennem Lokalet standsede og udspurgte Aron i Regning og kom med den daarlige Vitighed om den vanskelige Regulapetri. — Nej, saa var Frilageret anderledes lokkende: det høje, lyse Rum med det opstablede Tougværk, der duftede af Sø og Tjære som ved Havnen i Fødebyen — Vareelevatoren, hvormed han fik Lov til at køre op og ned, Besøgene paa Fragtskibene ved Bolværket, Dampernes Tuden i Sejlløbet og Hammerslagenes muntre Op-

sang ovre fra Burmeister & Wain. Men mest af alt den store Kop Kaffe med det fede Stykke Wienerbrød inde i Restauranten, hvor Solen stod ind og Røgen fra Bedstefaderens duftende Veneciana steg opover »Politiken« og bølgede i blaa, graa og brunlige Slør gennem Rummet. Dér kunde han sidde, sellig hensunken i den Mekkaplys Sofa, og bag Bedstefaderens Ryg stjæle sig til et Kig i Artiklerne om Teater og Literatur eller et Telegram om den optrækkende Krig mellem Rusland og Japan. Indtil Bedstefaderen omhyggelig foldede Avisen sammen, kaldte paa Kelneren, betalte og med et Nik sanktionerede Drikkepengene. For saa tilsidst at rejse sig med det uundgaelige: »Dét var dét!« — og tage Afsked med sin sædvanlige Hilsen:

»Godmorgen, Højstærede —!«

Tiden nærmede sig nu, da Aron skulde være *Bar-mizwo*: ved sit fyldte 13de Aar optages i den jødiske Menighed. Forberedelsen hertil bestod dels i Indøvelse af den hebraiske Lovsigelse, dels i Bivaanelse af Morgengudstjenesten i Synagogen, iført Bedeklædet *Talles* — og *Tefilin*, Bedekapslerne med tilhørende Remme om Hoved og Arm. Et Par Gange om Ugen indfandt Aron sig da hos Læreren i Hebraisk, den gamle Kaptejn Metz med den blanke, brune Paryk, der stod et Par Tommer ud fra den bare Barnenakke,

og det joviale, alt andet end krigerske Gammelmandsansigt. Dog var Krigertitlen Kaptejn Metz' store Stolt-hed, og han præsenterede allerede i den første Undervisningstime Aron for det ydre Symbol paa Værdigheden, en blank »Æressabel«, som Kaptejnen kaldte Vaabnet, og hvori stod indgraveret Krigerens Data: *Abraham Metz, Capitain i Borgervæbningen, 1857—1882.* —

Samtidig med Indvielsen i de hebraiske Formularer foregik da Bivaanelsen af Morgengudstjenesten i Synagogen. I den tidlige Morgenstund fulgte Aron og Bedstefaderen gennem de dunkle Gader, hvor endnu Lygterne brændte, til Synagogen. Sammen med det beskedne Antal orthodoxe Jøder, der indfandt sig, stod han i Bedstefaderens Række ved Pulten under det sydende Gasblus, iført sin nye Silketalles med Guldbroderi og med Bederemmene om Hoved og Arm. Medens Bedstefaderen med sin Pegefinger ledsagede ham paa den besværlige Vej gennem de hebraiske Skrifttegn's Labyrinth og nu og da faldt ind i Kor med Menigheden under Forsangerens Opsang, opfangede Aron i hastige Glimt Rummets slørede Mystik, Torahskabets Helligdom med det røde Fløjlsfortræk, Torahrullerne, hvis Sølvklokker ringlede deres dæmpede Melodi, de højede Skikkelser, spredt rundt omkring paa Rækkerne med den guldbremmede *Talles* om Skuldrene, kyssende Skuetraadene, de knyttede *Zizis*, mumlende de enstonige Bønner, snart stigende, snart dalende — med Tefilinkapslernes fantastiske Gevækst paa Panden under de tilbageskudte

Hatte og Bederemmenes kunstfærdig snoede Tegn om Armen og mellem Haandens Fingre. —

Indtil selve Dagen oprandt, da han skulde stedes for Menigheden i Synagogen — og gaa derfra som indviet Medlem af det jødiske Samfund, hvor i Verden den havde Lejlighed til at forrette sin Andagt som Timandsmenighed, *Minjan*. —

En Lørdag Morgen i det gryende Foraar vandrede da Familien til Synagogen — Semmy Philipsen og Aron foran i fineste Puds — Fru Frederikke og Sofie bagved i højtidsfuldt Sort. Da de kom til Synagogen, skiltes de — Semmy Philipsen og Aron gik efter at have vædet deres Fingre ved Tvættekummen ind ad Filtdøren i Stueetagen — Fru Frederikke og Sofie ovenpaa til Kvindernes Balkon. Aron stillede sig, bleg af Spænding og Benovelse, ind paa sin Plads ved Bedstefaderens Side. Han hørte gennem en fjern Taage Forsangerens dybttonende Røst, saa' Menighedens Forstandere med Rabbineren og *Chasan* stige op ad Trapperne til Torahskabet, saa' Forstanderen drage Fløjlstæppet til Side og aabne Døren til de fløjlsøvbede og sølvbehængte Ruller, fulgte Rabbinerens højtidsfulde Bevægelser, idet han løftede Torahen ud af Skabet, varsomt som var det et Barn, og lagde den i *Chasans* Arme. Skabet lukkedes, Forhænget blev atter trukket for — og under Sang skred da *Chasan*, fulgt af Rabbineren og Forstanderne ned ad Trapperne i rolig, afmaalt Procession og vandrede op i Koret, hvor Fløjlsklokkerne med de ringlende Sølvklokker blev løftet af Rullerne, Torahen rullet ud paa Pulten

foran Torahlæseren og Forstanderen, der med en sølvhaandet Griffel ledede Oplæsningen. —

Der blev en Pause oppe i Koret. Arons Hjerter stod stille. Han hørte et hebraisk Navn blive raabt ud over Forsamlingen — og Bedstefaderens hviskende Stemme nær ved sit Øre:

»Saa er det din Tur, min Dreng«

Aron traadte ud i Gangen mellem Rækkerne, bleg og behersket, en barnlig-voksen Person med den bløde Hat og de lange Benklæder, som han bar for første Gang. Mellem de hviskende Rækker gik han rolig frem uden at se til højre eller venstre — og stod saa, højtidstemt og sluttet, mellem de Voksne oppe i Koret. —

»*Boruch atto adonoi elohenu melech hoolom*«

Aron hørte sin egen Stemme svæve underlig usikkert og tyndt oppe i det høje Rum. Han strejfedes med en flygtig Tanke Moderen og hævede Stemmen. Da Forsangeren nikkede opmuntrende, tog han yderligere Mod til sig — og sang de sidste Linjer med en Ro og Sikkerhed, der forbløffede ham og fik ham til at glemme sig selv. Saa blev alt stille. De ældre Herre deroppe trykkede hans Haand. Aron var *Barmizwo*, Medlem af den jødiske Menighed.

Idet han nu atter gik tilbage mellem Rækkerne til sin Plads, lykønskede han fra begge Sider. Den lille »Gehejme«, der stod paa første Række, spurgte hviskende sin Sidemand, hvem den lille Barmizwodreng var. »En Dattersøn af Philip Fedtebrød,« svarede den adspurgte med en anerkendende Klang i Stemmen.

Da Aron traadte ind paa sin Plads, bøjede Semmy Philipsen sig ned mod ham:

»Gud velsigne dig, min Dreng,« sagde han stille bevæget. — —

Da de efter Gudstjenesten kom hjem, stod Bordet med Presenterne dækket i Dagligstuen. Aron gik derhen med Forventningens Rødme paa de sarte Kinder. Han tog først Uhret i sin Haand, en Gave fra Moderen, saa' et Øjeblik lamslaaet fra Uhret til Moderen — og fløj hende saa om Halsen med den hektiske Heflighed, der greb ham i ubeherskede Øjeblikke. Saa kom Turen til »Aladdin« i Pragtbind, som han havde ønsket sig af Bedstefaderen, Guldkæden fra Onkel Frederik paa St. Annæ Plads, en Gyngestol fra »Badstuestræde«, Manchetknapper fra Onkel Hirsch og Tante Fanny — og blandt de øvrige Gaver et fint slebet Drikkeglas med to Slørhaler til Afløsning af de ved Døden bortgangne.

»Hvem er de fra?« udbrød Aron begejstret og holdt dem op i Lyset.

»Fra Larsen paa Lageret,« sagde Semmy Philipsen, »han ønsker at være anonym.«

»Hvor *bekoved* —,« indskød Fru Frederikke og gik saa ud i Køkkenet for at overvaage Kogejomfruen, Frøken Grüns' Forberedelser til Familiemiddagen. —

Allerede ved 4 Tiden begyndte Borddækningen. Buffetten og Sofaen blev fra Spisestuen flyttet ind paa Kontoret ved Larsens og Pigens forenede Anstrengelser, de fire Plader blev sat i Spisebordet og et lille Bord stillet op i Krogen ved Vinduet til Onkel Hirsch

og Tante Fannys Børn, Birgitte og Max. Ved Bordets nederste Ende skulde Semmy Philipsen have Plads med Aron paa sin højre Side og Tante Rose fra St. Annæ Plads paa sin venstre — ved den øverste Bordende Fru Frederikke med Onkel Frederik paa sin højre og Sofie paa sin venstre Side. De øvrige fordeltes uden smaaligt Hensyn til Rang og Stand. —

Paa Slaget 6 ringede da den første Gæst. Prokurist Simon var i god Tid gaaet hjemme fra St. Pederstræde og havde tilbragt et Par Minutter nede i Porten, for langsomt at gaa op ad Trappen, naar hans Uhr viste Klokkeslettet. Nu hørte man hans Humlebi-summende Stemme ude i Entréen, og et Øjeblik efter aabnedes Døren for ham til Dagligstuen, hvor Semmy Philipsen og Familie var forsamlet, alle i stiveste Stads. Simon gled geskæftig rundt og trykkede hver enkelt i Haanden med en ærbødige Hilsen fra sin Moder. Da hans nøddebrune Øjne mødte Sofies, fik de et Stænk af Vemod midt i deres runde Naivetet, og hans lidt tykke Mæle havde vanskelig ved at fremføre den Lykønskning, som han paa Forhaand havde udtænkt in optima forma. Atter ringede Klokken derude — det var »Badstuestræde«. Frederikke gik selv ud for at hjælpe Søstrene, og lidt efter tonede de da alle frem Trip-Trap-Træsko med den lille Tante Pulle som Bagtrop, alle i Sort og med stift opsatte Frisurer. Tante Pulle optraadte altid ved slige højtidelige Lejligheder med en egen Prinsesseværdighed, hun fjedrede let i Gangen og rakte Haand med en fornem Hovedbøjning til højre. Nu gik Klokken Slag i Slag derude.

Blandt Stemmerne skelnede de inde i Stuen Philip Philipsons høje og skingrende Røst — lidt efter kvidrede nogle Damestemmer med i Koret, og et Par Barnestemmer snakkede i Munden paa hinanden og i Munden paa Faderen, Veksellerer Hirsch, der selv snakkede og støjede og sendte sine Latterkaskader højt op over alle de andre. Uden at banke paa fløj Børnene ind i Stuen, den lille slanke Birgitte med det paa en Gang næsvis og yndefulde Gaminansigt, og den tætte korthalsede og kortbenede Broder Max med Faderens rødlig Krølhaar og runde Kugleøjne. Efter dem Tante Fanny og Onkel Hirsch, og Brødrene Philip og Louis Philipson, begge med deres blonde ikke-jødiske Hustruer. Indtil endelig Onkel Frederiks apathisk slæbende Stemme lød derude, og Sofie gik hen og aabnede Døren for Fru Rose Philipson, som nu dronningeagtig rank og velkonserveret i Teint og Figur skred ind i lilla Silke med Diadem i Haarets graanede Krone — fulgt af Frederik Philipson, lidt forceret stiv i Holdningen og med de endnu sorte eller — som man paastod — sværtede Bakkenbarter som en fast Ramme om det blegt posede Ansigt. —

Og saa aabnede Fru Frederikke, rolig og uanfægtet som altid, Dørene til den festlig oplyste Spisestue, hvor Sølvskabets ærværdige Indhold var spredt over den mægtige Damaskesdug mellem det kongelige flora danica Stel, og hvor Slægtens to højtidsfulde og vægtige Sølvkandelabre funkledede i Lyset fra Hængelampen og fra de viftende Stearinlysflammer. Semmy Philipson vandrede med nervøs Rødme paa Kinderne i

Spidsen, med Fru Rose under Armen og Aron ved sin Side, og tog Plads ved den nederste Bordende — derefter Fru Frederikke med Onkel Frederik, som tog Plads ved den øverste med Sofie ved Siden, efterfulgt af de andre — og endelig de to smaa Hirsch'er, der med et lidt spotsk-surmulende Blik slog sig ned ved det lille Barnebord i Vindueskrogen.

Latter og lystig Samtale blandede sig — hurtigere end man skulde tro mellem Mennesker af saa forskellig Indstilling til Livet, dets Forhold og Former. Men Sagen var den: hvor langt end disse Mennesker til daglig var fjernet fra hinanden og hvor forskellig deres Livsførelse og Omgang end var — saa følte de sig dog ud over eller oven over Dagen og Vejen forbundne i et hemmeligt Forbund, en Familie i intimeste Forstand, samlet om Familiebordet, hvor Slægtens gamle Sølvtøj og Porcelæn straaede og vakte gamle Erintringer, samlede til en jødisk Fest, der kaldte deres mere eller mindre udslukte Jødedom til Live. Og da Semmy Philipsen nu rejste sig, for ved Fisken og det duggede Glas Rhinskvind at byde sine Gæsters Velkommen, kunde han med rolig Samvittighed indlede Festen med Ordene:

»Jeg byder jer alle velkommen her i Familiens Kreds — og jeg haaber, at I alle vil føle jer ligesaa velkomne, som I véd, at I er det. *Chaim!*«

Aron sad bleg og højtidelig benovet som Hædersgæst og lod de sorte Øjne vandre rundt i den leende og larmende Skare. Han svarede kun i Enstavelsesord paa Tante Fannys mange Spørgsmaal, løftede sit Glas,

naar nogen hilste paa ham og nippede forsigtig til den syrlige Drik — alt for langt borte i Tankerne til at kunne være personlig nærværende. Hans Moder havde sagt ham, at han i Dag maatte holde en lille Tale og takke Bedsteforældrene og Familien for alt, hvad de havde gjort for ham. Den kogte Lax med Hollandaise-Sauce, som var hans Livret, og som de ellers kun fik paa Bedstefaderens Fødselsdag, slugte han aandsfraværende i store Bidder, mens Barmizwotalen, som laa i hans Bukselomme, suste rundt i hans Hoved: .. Jeg takker Bedstefar og Bedstemor — eller var det Bedstemor og Bedstefar? og hele Familien og først og fremmest min Mor for den dejlige Dag .. og Aften som sikkert aldrig .. som aldrig vil gaa mig af Glemme — i Glemme, af Glemme .. hed det i eller af —? Han saa' Bedstemoderen derhenne bøje sig bag over og give Pigen Besked — hørte Tallerkenerne rasle — saa' Lammestegen blive bragt ind og budt om og mærkede Duften af Hvidløg strejfe sin Næse — foer sammen, da Bedstefaderen nu slog paa sit Glas, og han troede, det var Tegn til at han selv skulde tale — og trak Vejret dybt og befriet, da han saa' Bedstefaderen rejse sig langsomt ved sin Side, flytte paa Glasset og famle ved Krummerne, som det var hans Vane de sjeldne Gange han paa Fødselsdage udbragte en Skaal for Bedstemoderen eller for »Badstuestræde«

Semmy Philipsen stod ved Bordenden, let bøjet over sit Glas, som han flyttede lidt frem og tilbage, mens Samtalen sank bort, og han selv kæmpede for

at blive Herre over sin Bevægelse. Saa begyndte han, idet han med rolig Værdighed bøjede sit Ansigt ned mod den fortumlede Aron:

»Naar jeg sér paa dig, min Dreng, som sidder her ved min Side, og tænker tilbage paa den Dag, da jeg selv som lille Barmizwodreng sad her ved min Faders Side og stirrede ind i de samme gamle Lysestager, som du nu stirrer paa, saa synes jeg ikke, at Tiden ligger synderlig langt tilbage, og dog er det nu snart tredsindstyve Aar siden. Jeg husker, som om det var igaar, de Ord, min Fader sagde til mig, og jeg gentager disse hans Ord overfor dig, min elskede Dattersøn« Semmy Philipsens Stemme skælvede, han saa' ned i Glasset, flyttede det, og famlede ved Krummerne. »Jeg gentager disse salig Faders Ord,« fortsatte han saa med løftet Hoved, »de lød i al Korthed saaledes: »Jeg ønsker dig, min Dreng, at du maa blive en god Jøde.« — Semmy Philipsen lod sit Blik svæve over mod den modsatte Bordende, hvor Fru Frederikke sad i uanfægtelig Ligevægt som en afstivende Støtte for hans Sindsbevægelse. »Og naar du spørger mig, min Dreng,« vedblev han saa, »hvad det da er, at være en god Jøde — saa kan jeg svare dig med et Ord af vor Lære: »Du skal elske din Næste som dig selv«. Ikke blot dine Nærmeste — som din Moder, dine Bedsteforældre og dine andre Slægtninge, der er samlet her iaften ved din Fest; men din Næste, det vil sige *alle* dine Medmennesker. Skulde det engang lykkes dig at skabe dig en ærefuld Stilling i Samfundet, saa skal du aldrig ringeagte dem, der er under

dig. Skulde det ikke lykkes dig, saa skal du aldrig misunde dem, der er over dig.« Semmy Philipsen trak Vejret dybt og gnikkede med de lidt fugtige Øjne. »Men Livet er kort, min Dreng, det sér man først, naar man som jeg kan se tilbage. Derfor skal *du*, der endnu er saa ung, at du kan se fremad, udnytte hver Dag, der kommer, til at udvikle de Evner og den forhaabentlig gode Karakter, som Gud har givet dig — alt i Overensstemmelse med de Ord, som *min* Fader gav mig med paa Vejen, og som *jeg* nu iaften lader gaa videre til *dig*: Jeg ønsker dig, min Dreng, at du maa blive en god Jøde.«

Semmy Philipsen bøjede sig bevæget ned over Aron og kyssede ham paa Panden, medens hele Selskabet løftede deres Glas mod de to ved Bordenden. Aron saa' Moderen nikke med et Smil i de store taarefulde Øjne — han opfattede hendes Nik som et Vink om, at nu var Tiden inde for *ham* til at tale. Han rejste sig da med et Sæt — og idet han med den samme Viljesanspændelse som om Formiddagen i Synagogen gjorde sin Stemme klar og fast, sagde han:

»Jeg takker Bedstefar og Bedstemor .. og hele Familien .. og mest Mor .. for den dejlige Dag og Aften .. som aldrig vil gaa mig i eller af Glemme.«

Idet Aron lettet satte sig ned, sagde Semmy Philipsen:

»Saa, min Dreng, nu er vi to blevet af med vore Taler — og saa skal vi lade os Lammestegen smage.«

Efter den lykkelig overstaaede Tale følte Aron Befrielsen og Appetiten indgaa en salig Forbindelse med

den krydrede Lammesteg, der duftede hjemligt fra hans Tallerken. Under de andres Støjen sad han fasttryllet af Lettelse og Lykke og nød i mat Velvære den hvidløgssduftende Steg med det sprøde Fedt og de brunede Kartofler. Han havde i sin Optagethed slet ikke lagt Mærke til, at der atter blev slaaet paa Glasset, og først da Bedstefaderen med et lille Skub gjorde ham opmærksom paa, at et eller andet foretod, lagde han dannet Kniv og Gaffel fra sig, idet han saa' Onkel Philip rejse sig ved Tante Pulles Side, og med løftet Hoved tørre sine Næseklemmer af mod Lyset:

»Mine Damer og Herrer,« begyndte saa Philip Philipson, idet han atter trykkede Lorgnetten fast ind mod Næseroden og slog Snoren bag om Øret, »Goethe har sagt de kendte Ord i sit lille Festspil *Was wir bringen*: »Wer Grosses will, muss sich zusammenraffen!« — Det er ikke min Hensigt at ville øve nogen Kritik mod min kære Onkel Semmys overordentlig smukke Ord til sin Dattersøn Aron. Men det turde dog maaske være mig tilladt her i Familiens snævre Kreds — hvortil jeg ogsaa regner Hr. Prokurist Simon som Husets mangeaarige Medhjælp og Ven — det turde maaske være mig tilladt, siger jeg, at vedføje nogle om ikke just korrigerende, saa dog supplerende Bemærkninger.« Han bøjede Hovedet stærkt tilbage, saa det krusede Hageskæg stod vandret ud i Luften, og fortsatte saa efter en beaandet Kunstpause: »Efter min Mening — den jeg iøvrigt aabent har forfægtet i min Jomfrutale i Tinget ifjor — er Betegnelsen

»Jøde« ikke mere nogen racemæssig for slet ikke at tale om nogen national Etikette, højest en religiøs, betegnende Tilknytningen til et særligt Troessamfund blandt andre ifølge Grundloven ligeberettigede. Altsaa — og det er paa dette Punkt, at jeg tillader mig at supplere Onkel Semmys Udtalelser iaften — »en god Jøde« bør efter *min* Mening ikke mere foreholdes den moderne jødiske Ungdom som et Ideal, specielt for *den*. Ethvert Ideal bør være menneskeligt, almén-menneskeligt kunde man vel rettere sige. Og dét Ideal, som jeg, hvad min egen Ringhed angaar, privat har efterstræbt, og nu som — om jeg saa maa sige — offentlig Personlighed stræber imod, er da dette, som kort og klart er udtrykt af Goethe, som den Realitetspoet han var: »Wer Grosses will, muss sich zusammenraffen!« Altsaa: Koncentration, »Beschränkung«, som samme Mester udtrykker det — med ét Ord: *Samling om Centrum*, et Slagord, som jeg — uden at begaa nogen Indiskretion — regner mig det til Ære at have faaet indsat som Klimaks i det radikale Vensstres Odenseprogram af 20. Juli forrige Aar. Men altsaa — for at vende tilbage til Udgangspunktet! — Jeg ønsker dig, min kære unge Slægtning,« og han vendte sig mod Aron med et profetisk Udsyn bag de blinkende Glar, »jeg ønsker dig, at du, ikke specielt som Jøde i et specielt Samfund, men som Medmenneske i Menneskeheden, maa følge den store Goethes flammende Op- raab til Personligheden, og da navnlig til den i dybeste Forstand radikalt betonedes Ungdoms Personlighed: »Wer Grosses will, muss sich zusammenraffen!«

Philip Philipson svippede Lorgnetten af Næsen og kastede sig over den noget afsvalede Lammesteg, mens enkelte Bravoraab flaksede over hans sænkede Hoved,

Da lød der pludselig midt i den alvorsfulde Stemning et skingrende *Hør!* fra den lille kuglerunde Max henne i Vindueskrogen. Og Latteren skyllede hen over Bordet, anført af selve Onkel Philips ubeherskede Diskant.

Og med ét Slag aabnedes Sluserne for Familiens jødiske Munterhed, nu da Max havde givet Signalet til, at den alvorlige Del af Festen turde være forbi. Tale efter Tale brændte af, med spøgefulde Hentydninger til de Enkeltes Vaner, Særheder og Udtryksform — for Vært og Værtinde, for »Badstuestræde« og for St. Annæ Plads. Da Desserten, Frøken Grüns berømte Prinsessetærte, stod paa Bordet, og de smaa Madeiraglas var fyldt, omdelte Onkel Louis, Familiens literære Medlem og Husdigter, en lystig Sang paa Melodien: »Ved Vintertid, naar Skoven staar —« og med det gennemsigtige Omkvæd: »Vi sælger nok, men ikke nok, og endnu mindre mer end no-ok!« — afpasset efter hver Enkelts særegne Svagheder og Dont. Indtil Talernes Række afsluttedes af Prokurist Simon, der under andagtsfuld Taushed afleverede sin højtidelige Tale for »de fraværende og de bortdragne«. —

Efter at Semmy Philipsen da havde hævet Bordet og ønsket Selskabet »Velbekomme!« — begav alle sig ind i Dagligstuen, hvor Kaffen stod serveret. Semmy Philipsen havde i Dagens Anledning ombyttet den sædvanlige *Veneciana* med en *Yruracbat*, og for at

styrke Illusionen anbragt Cigarerne i en gammel Havannakasse, som han havde staaende for slige Eventualiteters Skyld. Han spurgte først »den store Bror«, Frederik, om han vilde ryge en virkelig ekstrafin Cigar, og da Frederik nikkede apathisk, præsenterede Semmy Philipsen, med Overbevisningens højtidelige Bleghed paa sin Næse, Havannakassen for Broderen. Frederik Philipson tog Cigaren og lod den glide under sin bløde Næse, medens Semmy Philipsen med et Nik understregede Boniteten og gik videre til de andre — uden at bemærke, at Broderen i al Stilhed stak »den ekstrafine« i Vestelommen, og ubemærket ombyttede den med en af sine egne, ogsaa for alle Eventualiteters Skyld reserverede, *Partagas*.

Idet Semmy Philipsen passerede Sofie, bøjede hun sig kærlig ind mod ham og hviskede:

»Tak for alt det smukke, du sagde til Aron, Far.«

»Hvem der kunde have hørt, hvad Drengen *tænkte*,« sagde Semmy Philipsen, og gik videre med »Havaneserne«.

Selskabet slog sig ned i smaa Partier. Henne i Sofaen sad Frederik Philipson, dybt tilbagelænet med udposet Skjortebryst, og røg sin *Partagas* i eftertænk-somme Sug. Ved hans Side Svigersønnen, den lille runde Veksellerer Hirsch med den rødlig Haar-top og de runde Kugleøjne, som den lille Max havde arvet — i en Lænestol ved Siden Semmy Philipsen. Samtalen gjaldt den russisk-japanske Krig og et Millionforetagende vedrørende Hærleverancen af Fodtøj og skindforede Kapper til Rusland via Berlin. Hirsch var Kon-

sortiets skandinaviske Financier, han selv havde garanteret den første Million, bearbejdede Svigerfaderen til Overtagelse af de næste to, og søgte nu at interessere Semmy Philipsen med et mindre Beløb. Det var en 100 % Forretning, den russiske Statsbank i St. Petersborg stod bagved Risiko Nul Komma Nul altsaa oplagt!

»Og hvis saa Krigen en skønne Dag pludselig er slut?« sagde Frederik Philipson og pustede mæt en Røgsøjle ud i Rummet.

»Slut —!« lo Hirsch og hostede ind i Røgsøjlen. »Jeg har jo sagt dig: 3 Aar — siger og skriver tre Aar — *mindst* vil den vare. Vi har prima prima Forbindelser med de Sagkyndige og Ledende paa begge Sider — vi samler hele Produktionen paa én Haand, og naar saa det forhaandenværende Lager af Læder og Skind er opbrugt, og nye Hære kastes ind, saa er vi Herrer paa Markedet, Eneherrer, siger jeg dig, og bestemmer selv Prisen. Forretningen er *non plus ultra*, det gælder kun at have den nødvendige Fantasi, forstaar du — Fantasi, Næse om du vil, netop dét I Købmænd af den gamle Skole mangler her i dette lille Detaillistland. Nej — Berlin, Wien, dér er Foretagsomhed, Fremsynthed: med ét Ord *Fantasi, Fantasi*, und noch ein Mal *Fantasi!*«

»Jeg har jo sagt dig, at jeg overvejer,« gispede Frederik Philipson. »*Erst wägen, dann wagen!* — — Philip!« raabte han pludselig ind over Stuens samtalende Grupper. »Hvem er det, der har sagt: *Erst wägen, dann wagen?*«

»Moltkes Valgsprog!« kom det omgaaende retur fra Philip Philipson.

»Overvejer og overvejer!« udbrød Hirsch med smaa irriterede Hovedvrik. »Bedenkt sich der *Chochom*, bedenkt sich der Narr!« siger en anden klog General. Og man maa handle, mens Kunden er der — siger *jeg!*«

»Hvor meget — eller rettere: hvor lidt kan man deltage med?« spurgte Semmy Philipsen dæmpet, med et sky Blik hen mod Damernes Kreds, hvor Fru Frederikke sad med Ryggen til mellem sine Søstre.

»Saa meget du vil, eller saa lidt du vil, Onkel Semmy,« svarede Hirsch med de opspærrede Kugleøjne rettet mod Ofret. »Jeg aner jo ikke, hvad du har eller ikke har, men efter Forlydende er Sofie jo nu en *Kozen*, man nævner et Par Hundrede Tusind — naa ja, jeg siger jo kun, hvad man siger. Du og Sofie kan tegne jer tilsammen for — lad os sige — 100.000, 75.000, 50.000. Ikke mindre. Vi handler ikke med Pebernødder.« —

I samme Øjeblik kom den lille rødtoppede Max roende ind fra Spisestuen paa de tykke, geskæftige Ben med de tætsiddende Laar. Han stiledede hen mod Faderen og trak ham ugenert op af Sofaen:

»Du skal ind og se Arons Slørhaler — de ligner Rejeprinsesser med Hofslæb.«

»Dén Dreng har *Fantasi*,« lo Hirsch stolt og overvundet, og fulgte med Max ind i Spisestuen. De lignede hinanden som to Dynamoer af større og mindre Type.

Prokurist Simon, der sad i en hyggelig Krog sammen med Brødrene Philip og Louis Philipson og dis-

kuterede et literært Æmne, holdt et Øjeblik inde, medens Philips opspærrede Øjne fulgte Svogeren og den lille Max paa Vej til Spisestuen. Saa strøg Simon varsomt Asken af Cigaren, løftede den atter som et kostbart Klenodie mellem Tømmeltot og Pegefinger og fortsatte:

»Hr. Philipson tillader maaske, at jeg nærmere præciserer min Mening. Min Fader plejede at sige — naa, det kommer nu ikke Sagen ved — men han plejede at sige: »Laadvig — ja, han sagde Laadvig — den megen Lærdom gør dig rasende.« Men ligemeget — rasende eller ikke rasende — jeg tillader mig dog at mene, at Goldschmidt som Personlighed havde Berøringspunkter med den Goethe, hvis Læresætning: *Wer Grosses will* og saa videre, De saa udmærket benyttede i Deres Tale iaften. De erindrer sikkert, at Goldschmidt i sine Livserindringer udtrykker sig omtrent saaledes: »Overalt hvor jeg skulde kæmpe, er jeg gaaet i Kampen med instinktmæssig Fordring paa at blive Nr. 1.« Ikkesandt? Altsaa: *Zusammenraffen!*«

»Goldschmidt var en Kværulant,« indskød Louis Philipson, idet han strøg Pandelokken til Side. »Han vilde være en Disraëli — og var en almindelig velbevaret Israelit.«

»Meget godt, meget godt,« lo Philip Philipson, idet han med et Næsevid lod Lorgnetten falde, og bøjede sig over mod Simon med Haanden paa hans Knæ. »Efter min Mening, Hr. Simon, har Goldschmidt gjort os Jøder ubodelig Skade — ja jeg ved, hvad De vil

sige: »Det samme sagde man ogsaa dengang!« — De husker Serveringen af Bedstemoderen med skarp Sauce, som Brandes anfører i sit Essay af 1869 — en Vitighed, der iøvrigt ikke stammer fra ham, men fra en David — vistnok ogsaa en Laadvig,« tilføjede han leende. »Men — og det maa vi Jøder, eller rettere Jøder, for jeg føler mig ikke som Jøde, selvom jeg af Afstamning er det — altsaa *vi Danske*, af mere eller mindre eller slet ingen mosaisk Trosbekendelse, maa erindre, at Maalet er Sammensmeltning, Centralisation og ikke Decentralisation. Med andre Ord: Ingen Stat i Staten, intet Samfund i Samfundet, eller hvad De nu vil kalde det. Derfor har ogsaa jeg og min Broder her ladet vore Børn døbe og optage i det danske Folkesamfund. Det gælder her som i alle Livets Forhold: Intet Baade—Og, der ender i et Hverken—Eller. Men *Enten—Eller*. Enten Skik følge — eller Land fly!«

Henne fra Damernes Kreds blev der raabt paa Philip Philipson. Han rejste sig ivrig og ilede derhen.

»Se engang,« sagde Fru Rose Philipson, »paa Sofie, som sidder derinde i Spisestuen med en Bog i sit Skød og med Aron paa Knæ ved Siden. Minder det dig ikke om et eller andet Maleri, vi engang har set sammen? Hvad kan det være?«

»Rembrandt!« udbrød Philip Philipson, og lagde Haanden eftertænksomt over Øjnene. »Absolut. Et Øjeblik, saa har jeg det.« Alle Damerne sad spændte — Fru Rose og den ene af de blonde Svigerdøtre vekslede Blik i stolt Beundring. »Nu har jeg det!« fløj det

saa som et Pistolskud ud af Philip Philipson. »Selvfølgelig Rembrandt: *Hanna i Templet*, malet omkring 1650, hænger i Bridgewater Galeri i London. — Du har fuldstændig Ret, Mor: Holdningen — Blikket — Haanden og Barnets Udtryk — og Lyset, Belysningen ikke at forglemme, Rembrandts dramatiske Kontrastvirkning, som jeg engang kaldte det, eller som Julius Lange har sagt: den mægtige *Brio* i Farven! *Brio*, italiensk, lig Ild, Brand. — Naaja, enfin, *Ildebrand!*« gentog han med en godmodig Latter, da hans blonde Hustru muntert indskød Ordet, »sletikke ilde, sletikke saa ilde — den Rembrandtske Farves Ildebrand, meget godt min Pige!« Han rejste sig og gik hen og kyssede den lyse Haartop. —

Sofie havde rejst sig inde i Spisestuen og kom frem i Døren. Fru Rose Philipson, der sad imellem Svigerdøtrene og betragtede Sofie gennem Stanglorgnetten, flyttede sig til Side for at give Plads — Sofie havde straks ved sin Hjemkomst mærket, at Rygterne om hendes Formuesforhold havde naaet til St. Annæ Plads:

»Kom her hen, Sofie, og lad os beundre dine Rembrandtske Farver.«

Sofie satte sig smilende. Et lykkeligt Skær af Rødme havde farvet den hvide Teint og givet Blikket dets sorte, straalende Ungdom tilbage. Tante Pulle, der sad i en Lænestol ved hendes Side, bøjede sig hen mod hende og hviskede, medens de andre snakkede i Munden paa hverandre:

»Du sér saa lykkelig ud, Fiemor.«

»Jeg er ogsaa lykkelig, Tante Pulle. Endelig en-

gang!« føjede hun til og lagde Pulles Haand moderlig ind til sit Bryst.

Nu viste Fru Frederikkens tætte, monumentale Skikkelse sig i Døraabningen:

»Vørsaaartig — Teen staar paa Bordet.«

Alle indtog deres Pladser fra før. Midt paa Bordet bugnede Fru Frederikkens Butterkuchen, flankeret af Fade med glinsende, rundsnoede Bolischer og af Skaale med brune Jødekager, bestrøet med skaarne Mandler, og gule Grethekager, »bestukket« med Vanilje. Damernes Beundring slog sammen om Fru Frederikke, som med fast Øjemaal skar for af Butterkuchenen. Tante Malle gav omstændelig med sin hviskende Stemme Opskriften videre til Philips og Louis' søde og begejstrede Blondiner. —

Frederik Philipson sad tilbagelænet og nød med diskrete Smask en Bolisch, hvis hjemlige Smag genkaldte fjerne Erindringer fra Barndomshjemmet. Saa slog han et Par dæmpede Slag med Teskeen paa Underkoppen. Samtalen stoppede op med et Ryk — og han tog da Ordet, siddende, mens et elskværdigt Smil kastede et Strejf af Solskin over Ansigtets blege Maske:

»Inden vi skilles iaften, ønsker jeg at takke dig, kære Semmy, og dig, min kære Frederikke, fordi I har gjort os den Glæde at samle os alle her i det gamle Hjem til denne gamle Fest. De ydre Forskelle i vor Livsførelse og Omgang, som kan skille vore Veje i den daglige Leben und Treiben, har dog aldrig formaaet at bryde det Baand, som — skal vi sige — den røde

Traad i vort Liv har knyttet. Jeg sigter ikke her til den Jødedom, som jeg i Lighed med mine Børn betragter som en Fortidslevning, en skøn Mythe kan vi maaske sige — jeg sigter endnu mindre til den nyopdukkende Jødedom, den saakaldte Zionisme, der vil søge at føre os tilbage til en Art moderne Ghetto. Nej — jeg sigter til Blodets Baand i os, med et Ord *Naturen* i os, som man efter et gammelt Ord ikke kan rive ud med en Høtyv —

»*Naturam expellas furca, tamen usque recurrit*, Horats Epistler — travesteret, som bekendt, af Baggesen i Kallundborgs Krønike: *Naturam furca pellas ex*, hun kommer dog igen, den Hex!« indskød Philip Philipson med rivende Tungefærdighed.

»Altsaa —,« fortsatte Frederik Philipson uanfægtet, »Naturen er uudryddelig, det har med tilstrækkelig Tydelighed vist sig her iaften. Jeg ynder jo ikke Sentimentalier, det véd I — men jeg trænger dog til at sige, at iblandt det Utal af Festligheder, som jeg nolens volens maa deltage i, baade i Privatlivet og i mere eller mindre officielle Anledninger, vil denne Fest i dette gamle, i god Forstand jødiske Hjem, i Lyset af de gamle Kandelabre, som jeg husker fra salig Fars og Mors Tid, og i Nydelsen af Frederikkens uovertræffelige Lammesteg mit Knoblauch og med paafølgende Butterkuchen og Bolischer — vil denne Fest, siger jeg, staa som en Oase midt i den Ørkenvandring, som Fester ellers er for mig. Altsaa, kære Semmy og Frederikke — Tak for iaften fra mig og mine, og til Lykke med Sønnen, min

kære Sofie. Og et Ønske til dig, min Dreng, om at Fremtiden maa bringe de Forhaabninger i Opfyldelse, som vi alle af et oprigtigt Hjerte nærer.«

Alle sad et Øjeblik med sænket Hoved i respektfuld Andagt —

»*Svært hørt!*« brølede saa pludselig den lille rødhaarede Max — beruset af Sukces'en fra før. Og som en Orkan fejede Latteren hen over Bordet, anført af selveste Frederik Philipson, der bovnede af Latter bag det posede Skjortebryst. —

Da Semmy Philipsen og Fru Frederikke langt om længe var gaaet til Ro efter at have gennemdrøftet Dagens og Aftenens Begivenheder, sagde Semmy Philipsen, forsigtig henkastet:

»Hirsch talte om en lukrativ Forretning, som ogsaa jeg maaske kunde være med i.«

»Ja,« kom det kort og afsvarende fra Fru Frederikke.

»Ja — siger du?«

»Ja — min Hørelse er gudskelov bedre end Synet. Hold du dig blot fra de Ting, som du ikke har Forstand paa.«

»Forstand —!« gentog Semmy Philipsen med en haanlig Betoning. »Der er noget, der hedder *Fantasi*.«

»Fantasi mig her, og Fantasi mig dér. Havde du i dit Liv faaet Lov til at følge dine Fantasier, saa sad vi nu paa Ladegaarden.«

»Ladegaarden eksisterer som bekendt ikke mere. Alt-saa sad vi der heller ikke — hvis vi sad der!« sluttede Semmy Philipsen, let ophidset, og slukkede Lyset.

Lidt efter kom det saa, sagtmodigt, nede fra Dynen:

»Jeg tror, Sofie faar Glæde af den Dreng, Frederikke.«

»Lad os haabe det —,« svarede Fru Frederikke, og vendte sig til Hvile i Sengen. »Godnat«

III.

Efter Arons *Barmizwo* var det, som om Sofie vaagne-
nede til fuld Klarhed over det Maal, hun kun
dunkelt havde drømt sig til i de forudgaaende Aar.
Fra de mindste Ting til de største overvaagede hun
nu hans daglige Liv og Færd, med følsom Varsom-
hed, uden paatrængende Moraliseren eller paataget
Fortrolighed. Hun ansporede ham til Orden, Præci-
sion og Disciplin. Hun kontrollerede i al Hemmelig-
hed hans Omgang, lod ham frit vælge — og skød saa
lempelig ud, hvad hun ikke fandt gavnlig for hans
Natur og navnlig for hans aandelige Udvikling. Barn-
domskammeraterne, Urtekræmmer Christensens Jens
og Else og Skomager Lauridsens Vilhelm betragtede
hun som et selvfølgeligt, ja nødvendigt Appendiks til
hans Tilværelse — de var som et uadskilleligt Lag,
der hørte Hjemmet til. Kusine Fannys Børn, den lille
rødkrøllede Max og den spotske og lunefulde Birgitte,
som jævnlig kom paa Besøg og satte Huset paa den
anden Ende, holdt hun saavidt mulig paa Afstand
— deres ubeherskede Væsen og snobbende Indstilling
til de mindre bemidlede Legeskammerater i Huset stred
imod den demokratiske Natur, hun havde arvet fra
Faderen, og yderligere befæstet under sit Ophold i
Provinsen. Af egen Erfaring frygtede hun ogsaa for,

at Arons hektiske og modtagelige Sind skulde tage Skade af Børnenes altfor praktiske Syn paa Liv og Mennesker, som de indsugede i deres eget og Bedsteforældrenes Hjem og i de Hjem af jødisk og ikke-jødisk Bourgeoisi, hvis nydelseslystne Selskabelighed de med Forkærlighed dyrkede og yndede. Og Onklerne Philips og Louis' Børn, der var døbt, og ligesom instinktmæssig følte Forskellen mellem deres og Arons Hjem i Livsførelse, i Vaner, i Tonen, ja i Luften — de gled hurtig ud i Periferien, ikke mindst af den Grund, at Semmy Philipsen og Fru Frederikke overfor dem iagttog en vis kølig Reservation som overfor Fremmede, der vel modtages med Gæstfrihed, men aldrig indlades i det Allerhelligste.

Og efterhaanden som Arons Skolegang krævede forøget Arbejde, tog Sofie selv Haand i med, dels for at lette ham Arbejdet, dels for at anspore ham dertil. Hun overhørte ham i de vanskeligste Fag, Latin og Historie, som hun i al Hemmelighed satte sig ind i, og med dyb Tilfredsstillelse følte berige ogsaa hende med Interesse og Indsigt. Hun fulgte med i de levende Sprog, fornyede sine Skolekundskaber gennem Læsning, opfriskede den klassiske danske Literatur og fulgte ivrig med i den nye. Og ikke blot Arons rent praktiske Udvikling og Fremgang fulgte hun gennem dette Arbejde og Samarbejde. I de talløse Timer, de Side om Side tilbragte sammen paa hans Kvist under Gennemgang og Gennemdrøftelse af Lektier og Opgaver, med Digressioner til udenforliggende Æmner, som Stoffet gav Anledning til — søgte og fandt hun ned til dybere

Lag af hans aandelige og sjælelige Natur: Instinkter og Drifter der ulmede, og Tanker der spirede, ja ind til de slumrende Drømme og Længsler i hans baade lidenskabelige og beherskede, skeptiske og naive, kyske og til en vis Grad kynisk-kritiske Sind.

Med vaagne Øjne og aabne Øren fulgte hun ogsaa de Paavirkninger, Aron gennem Opvæksten var udsat for i Familiens snævre Kreds. Hun fulgte alle de smaa Udslag af Familielivets Gnidninger og Svingninger — med Interesse, forsaavidt som Forældrenes og Tanternes Livssyn og Menneskebetragtning kunde berede ham Vejen for en harmonisk Udvikling — med Kontrol, forsaavidt som den store Afstand i Alder og den forskellige Indstilling til Tiden og dens Spørgsmaal kunde virke indsnævrende og udtørrende paa Arons Oprindelighed og Fantasi. Naar hun om Aftenen, bøjet over sit Sytøj, fulgte Samtalerne i Hjemmet eller i Badstuestræde, satte hun sig paany i Barns Sted, og fornam gennem sin dybt beslægtede Lighed med Arons Natur de Stemninger af modstridende eller samstemmende Art, som Forældrenes og Tanternes Udtalelser om Livet, Tiden og Menneskene maatte fremkalde i hans barnlig-følsomme og voksent-eftertænksomme Sind. Faderens naive Natur og lune Aand med de talrige Underforstaaelser, Omskrivninger og Antydninger fandt hurtig ad Smilets lyse og lette Vej Gehør i Arons Gemyt, han lærte som en villig Elev Bedstefaderen Kunsten af, og det var en Fryd for Sofie — saavel som for de andre — at høre de to snakke sammen i samme underforstaaede Tone og se dem

begge boltre sig i Spil med Ord og Leg med Tanker. Som et kraftigt Værn mod Bedstefaderens naive Menneskebetragtning og barnlige Optimisme stod da Fru Frederikkens nøgterne Kløgt og kølige Skepsis. Hendes faa og korte, men klare Udtalelser om Livet i Almindelighed og Menneskene i Særdeleshed, hendes faste Meninger og urokkelige Domme fik altid Aron til at lytte i Eftertanke, og avlede i hans letfængelige Sind en gavnlig Kritik, der i Stilhed reviderede Bedstefaderens medfølende og tilgivende Syn paa Livets brogede og indviklede Foreteelser. Og selv fra »Badstuestræde«s lukkede Lilleverden, der i det Smaa var et Billede af det Store, trængte Livets Sans og Respekt for Orden, Flid, Økonomi og smaaborgerlig Nøjsomhed og Redelighed ind i de skjulte Lag af Drengens Personlighed, snart gennem hans Tilslutning, snart gennem hans Protest. Medens Tante Pulle med sit evig unge Sind og barnlige Gemyt forenede dem alle i en sluttet Verden af Livets smaabitte Glæder uden altfor store Fuglesorger. —

Men Sofie forstod paa samme Tid, at Livet i de gamle Hjem mellem de gamle Mennesker ikke var den sundeste og naturligste Næring for et modtageligt Barnegemyt. Hun mindedes sin egen Barndom og den nødtvungne Isolation, hvori den var henlevet. Hun huskede de mange og lange Timer, da hun i sin Opvækst, indesluttet mellem disse samme Mure havde følt Længsler vaagne og Drømme friste om et Liv paa den anden Side Muren, som Livet derhjemme havde holdt ude, og som hun med et Stik i sit Hjerte

havde følt sig udelukket fra. Hun tænkte paa det Liv, som ved Skæbnens Vilje var blevet hende til Del, og — skønt hun aldrig direkte rettede sine Bebrejdelser mod andre end sig selv — vidste hun dog, at der i Dybet af hendes Bevidsthed laa en stum Anklage mod de Mennesker, som — hvor kære de end var hende, og hvor højt de end elskede hende — dog aldrig havde søgt eller forstaaet at tvinge deres egne Ønsker tilbage for hendes. Hvor havde hun ikke tit og ofte længtes ud, følt sig fristet til at bryde ud og leve sit Liv blandt Ungdom, i Lyset, bruge sine Kræfter, øse ud af de Kilder, der strømmede fra hendes bespændte Hjerte, give sig hen i Livet, i Lykken, som for hende var blevet en lukket Bog, lukket med et Spænde, som aldrig nogen Haand havde aabnet. Kun famlet derved — som den Haand, der engang i fjerne Tider flygtig havde berørt hendes Liv og hendes Skæbne

Nej — Aron skulde ikke lukkes inde — hvor dybt hun end elskede ham, og hvor fast hun end ledede hans Vej. Hvor gerne hun end havde set, at Drengens Omgang havde været mere jødisk præget end den var, glædede hun sig dog over de unge Kammerater, Tilfældet havde bragt indenfor hans Cirkel. Urtekræmmerens Jens var nu som Aron en Dreng paa 15 Aar, lys, frisk, af en tiltalende Frihed og Fasthed i Anlægget, med et sundt praktisk Blik paa Livet, af Lyst og Evne indstillet paa *Karriere*, som han udtrykte sig, her eller i Udlandet, helst ude som Ingeniør i et af Østens eller Vestens driftige Centr. Skomager Lau-

ridsens Vilhelm var nylig kommet ind paa Musik-konservatoriet, han uddannede sig til Violinist, vilde ind i det kongelige Teaters Kapel, men hans hemmelige Drøm gik til Dirigentpodiet. Og hemmeligst af alt til Musikens hellige Egne — Komponistkaldet, som han med Aron til sin Fortrolige hengav sig til i Aften-timerne, naar Faderen — efterat have spejdet det sædvanlige Kvarter op og ned ad den mørke Gade — lukkede Butiken for sammen med Moderen at gaa den vante Aftentur langs Volden til Østerbro. Saa sad de to deroppe paa Skomagerens Kvist, Vilhelm talende i svævende Fantasier og samtidig spillende sine Fantasier — mens Aron rullede sig sammen i sig selv, kritisk væbnet og kritisk behersket baade overfor Vennen og sig selv, hemmelig beundrende sin egen fuldkomne Kontrol over Tanke og Tale, og hemmelig misundende Vilhelm hans fulde Hengivelse i Drøm og Stemning og Fantasi. —

Men med den lykkeligste Forening af Kvindelighed og Moderlighed fulgte Sofie det yndefulde Sværmeri mellem Aron og Urtekræmmerens Else. Det barnlige Kammeratskab var afløst af den gryende Ungdoms ømme og kyske Tilnærmelse. Naar de to var sammen, var Aron en anden, en lille Mand i Vorden, beskyttende og ridderlig, det blege alvorlige Ansigt lyste i Skæret af den blonde unge Piges perlende Livsglæde. Else var paa Højde med Aron, med en yndefuld svajende Skikkelse, let i Gangen, knoppende frisk, fri og harmonisk i Væsen og Bevægelser. Hendes Hud var skær, af et Blomsterblads gennemsigtige Sarthed, Øj-

nene blaa, dunkelblaa, baade drømmende og vaagne, Munden fyldig og frisk med en lille forræderisk Tunge-spids, der stadig spillede mellem den hvide Stribe af lige Tænder. Men dét, der gav Ansigtet, ja hele Fremtoningen dens levende Ynde var Sindets flagrende Munterhed, der paa én Gang virkede frisk og blid. Ja — Sofie følte det og fornam det, som om en Ungdom, hun selv aldrig havde haft, stod op af Graven, naar hun hørte Elses sælsomt duggede Stemme og kvidrende Latter ude i Entréen. Det var den unge Piges drømmende Sind, der aabnede sig som en Blomst, det var den unge Piges strømmende Hengivelse i Øjeblikkets Lyst og Lykke, som hun selv engang havde følt, men aldrig udløst — det var det første Strejf af Foraar, der for første Gang brød ind i Hjemmets lukkede Stuer og trak Aron frem af sit Skjul og ud i den Verden, som engang skulde aabne sig for ham: Ungdommens forjættede Land, som hun aldrig havde set, men som hun haabede at faa at se igennem sin Søn.

IV.

Men saa brød pludselig to Begivenheder ind over Hjemmet og lagde en tung Skygge over de følgende Aar. —

Den lille Tante Pulle havde længe skrantet. Den aarlige Bronchitis havde huseret slemt i det svage Bryst hele Vinteren, og da det farlige Foraar kom, maatte Pulle lægge sig til Sengs. Den rare, hvidhaarede Dr. Lunding kom hver Dag og satte sig paa Sengekanten med hendes tynde, benede Haand i sin, talte med hende om Fuglene, der nu var flyttet ind ved Vinduet i Soveværelset, og om Sommeren, som skulde gøre hende rask igen, naar Solen atter varmede inde i Spise-stuen. Og Pulle laa dér i sin lille, hvide Seng, med Haaret omhyggelig sat op til Doktors Besøg, og saa' paa ham uden at tale, med et ømt hengivent Smil over de feberhede Kinder. —

En Dag i April, da Aron kom fra Skole, var der ingen hjemme. Pigen gav ham Besked om hurtigst mulig at skynde sig over til Badstuestræde, hvor de alle var. —

Da Aron traadte ind i Soveværelset, stod de allesammen omkring Tante Pulles Seng — paa Sengekanten sad Dr. Lunding med Pulles Haand i sin. Idet Aron gik hen til Sengen, saa' han Tante Pulle ligge

dér som en lille afpillet Fugl i sin Rede, medens hendes Læber ustandselig mumlede:

»Oksaa Malle, oksaa Belse, oksaa Frederikke, oksaa Fie, oksaa Aron —«

»Saa lille Frøken Pulle,« sagde Dr. Lunding bero-
ligende, »nu skal vi hvile«

»Oksaa Malle, oksaa Belse, oksaa Frederikke —,«
kom det svagere fra Tante Pulle.

»Ja, ja — de er her allesammen.«

»Oksaa Fie, oksaa Aron, oksaa Dr. Lunding —.«

»Ja, ja — jeg er her ogsaa,« nikkede Dr. Lunding
og trykkede hendes Haand.

Tante Pulle lod sit Blik glide fra Loftet og ned mod
Haanden, der holdt om hendes. Saa hviskede hun med
Afglansen af et Smil:

»Jeg fryser —«

»Hvor — lille Tante Pulle?« spurgte Dr. Lunding,
idet han bøjede sig over hende.

»I Kælderen —,« kom det fra Tante Pulle, mens Blik-
ket lukkede sig med et tungt Smil om Billedet af Dr.
Lunding ved hendes Side. —

Der var nogle Øjeblikke ganske stille i Værelset,
saa stille, at man hørte et Par forskræmte Pip fra
Fuglene henne ved Vinduet. Dr. Lunding havde bøjet
sit Ansigt mod Pulles Bryst — saa løftede han det
atter langsomt, vendt mod Familien omkring Sengen:

»Ja —,« sagde han med et Suk, »saa er lille Tante
Pulle ikke mere.«

Men dén Begivenhed, der et Par Maaneder efter, før Sorgen over Tante Pulle havde faaet Tid til at sætte sig, pludselig slog ned og med et Tordenskralds Voldsomhed rystede ikke blot Semmy Philipsens Hjem, men Byen med dens Børs og Banker, var Meddelelsen om at det store Handelshus Frederik E. Philipson og Bankierfirmaet Harry Hirsch havde standset deres Betalinger. —

Og i de følgende Dage svømmede da Aviserne over med Beretninger om Aarsagerne og Virkningerne. Aarsagerne: en vidtforgrenet, mislykket Spekulation i Vareleverancer til den russiske Hær — der ved Krigens pludselige Ophør laa oplagret i Hamburgs Frihavn uden Mulighed for Afsætning. Virkningerne: de to store københavnske Forretningers katastrofale Sammenbrud, med spredte Rystelser udover Hovedstaden og Provinsen. Og i Følge med disse nøgne Kendsgerningers tørre Tal og Tab — et Kølvand af Rygter og Sladder, af den offentlige Menings Bedemænd og Grædekoner, der i Bladenes Ledere og Kroniker prædikede om Handelsmoral og Købmandsansvar, om usund Spekulation og straffende Nemesis, medens saglige Interviews og private Afsløringer boltrede sig som forsultne Hajer i Vandskorpen, dukkede op og forsvandt for at give Plads for *Petit*-Ynglen, der sloges om Levningerne. Og ind i Malstrømmen af de synkende Skuder: Billeder af Cheferne, Forretningshusene og Sommervillaerne, Slægtregistre og Familieforbindelser, Grevskabet Høgsborg og Palæet paa St. Annæ Plads, Malerisamling og Væddeløbsstald. Indtil Sen-

sationen var brændt af, og den offentlige Mening forlangte friske Stimulanser for sin Samfundsfølelse, sin Skadefryd, sin Nyfigenhed og for sin Aands Opstød og Nødtørft. —

Hjemme hos Semmy Philipsen gravede Ulykken, der havde ramt Broderen og hans Familie, sig langsomt, men sikkert sin dybe Vej i Sindene. Skønt Semmy Philipsen havde modstaaet Fristelsen og holdt sig udenfor Spekulationen — takket være Fru Frederikkes rolige Omdømme — og skønt Forbindelsen med Broderen og hans Familie var fjern og svag, føltes Slaget dog som en fælles Ulykke, der yderligere formørkedes ved den tunge Skygge, som Skammen kastede. Ikke blot Skammen over Slægtsnavnets Forfald og de større og mindre Akkorder og Konkurser, som Spekulationen drog med sig i Faldet, men dybest og uudsletteligst Skammen over, at det var *jødiske* Firmaer af Anseelse og Rang, der havde svigtet Traditionerne, sat en Plet paa selve det jødiske Samfunds gode Navn og Rygte og derved givet ny Næring til gammelt Nid og Nag. Med sit bløde og følsomme Sind følte Semmy Philipsen Slaget som en Kile, der blev drevet ind i hans Tilværelse, og brutalt skilte mellem før og nu. Han var nu paa den anden Side af de 70, havde holdt sin lille trivelige Person lun og uanfægtet i Ly af Livet indenfor Hjemmets Vægge. Nu begyndte det tætte, smaakrusede Haar og Skæg at blive tyndt og graasprængt, og ikke blot hans ydre Holdning, men hans indre Væsen, hans Livslyst og Livsmod mærkedes af de kummerfulde Tanker. I Ny og Næ havde

han i de senere Aar talt om at ophæve Forretningen — Rejserne anstrængte ham, og Simon var langtfra nogen »første Klasses Sælger« — men de andre derhjemme havde slaaet det hen i Spøg og holdt paa, at han skulde blive ved, saalænge han endnu, gudværeløvet, følte sig sund og vel. Men nu var det Slut, skulde det være Slut. Saasnart det store Krak havde fortaget sig saavidt, at ikke hans Forretnings Ophævelse af onde Tunger kunde sættes i Forbindelse med Broderens og Hirschs Betalingsstandsning, vilde han lægge op. Allerede nu holdt han sig helst hjemme, lod Frederikke og Sofie besørge de daglige Indkøb, og lod Simon udføre de løbende Forretninger paa Frilageret og i Banken. Ak, nej — Livet var ikke mere, hvad det havde været. Det var dén Gang

Med Fru Frederikke var det ganske anderledes. Hun tog denne Tilskikkelse som Livets andre med Fatning, indstillet som hendes Natur var det paa Livets Luner og Skæbnens Træf. Hun indkredsede sig kun tættere om sit eget, ja følte paa Bunden af sin indesluttede Sjæl en svag Tilfredsstillelse ved at konstatere, at hendes Valgsprog slog til: »Lad os ikke være stupide«. Ganske vist havde hun aldrig — ligesaa lidt som de andre — været ganske klar over Udtrykkets Betydning, men da hun gennem Livet havde anvendt det i hele dets mystiske Rækkevidde, tog hun heller ikke i Betænkning i dette konkrete Tilfælde at overføre det paa Frederik Philipson og Hirsch som en Variation af det gamle Tema: Lad os ikke være hovmodige, thi da staar vi for Fald. Naar hun havde Hjemmet her og sine

Søskende — eller blot Hjemmet her — eller, hvad hun aldrig tilstod for andre og kun med skælvende Samvittighed for sig selv: Sofie og Aron — — hvad angik hende saa den »store Bror«s *Mischpoche* eller deres *Geseires*. Enhver kunde have nok i sit! — —

Og lidt efter lidt gled da atter Livet i Leje, om end det hjemlige Blikstille ofte krusedes af Bygerne udefra, som gennem Bladenes Kastevinde og Rygternes Blafren fandt Vej til de stille Stuer. Snart forlød det, at en udenlandsk Hovedkreditor krævede Konkurs, snart at Bankerne støttede en lempelig Likvidation. Indtil det endelig langt om længe kundgjordes, at Bankierfirmaet Harry Hirsch havde meldt sig fallit, medens Frederik Philipson ved Venners og Families Hjælp — derunder ogsaa Semmy Philipsens — havde opnaaet en Akkord og fortsatte Forretningen som et Aktieselskab under samme Firma i en af Byens beskædede Sidegader — med Frederik Philipson og Sønnen Louis som administrerende Direktører og Semmy Philipsen som Medlem af den financierende Bestyrelse.

Og saa rykkede da Aktieselskabet Frederik E. Philipson fra de stilfulde Kontorer paa St. Annæ Plads, fra de mægtige Lagre og Pakhuse omkring Kvæsthusbroen ind i en gammel Gaard paa Hauserplads, med tre smaa lavloftede Kontorer i Stueetagen og et nøjsomt Lager i Bagbygningen. Samtidig blev Palæet paa

St. Annæ Plads og Villaen i Skodsborg udbudt til Salg. Og endelig annonceredes ud paa Foraaret den store Auktion over Indbo og Malerier: *Den Philipsonske Kunstsamling* — med Eftersyn paa Charlottenborg, med gennemillustreret Katalog, udfærdiget af vor første Ekspert, og med spaltelange Forhaandsreklamer i de førende Hovedstadsblade. —

Sofie havde intet fortalt til Forældrene. Opfyldt af et længe næret Ønske gik hun den Dag Auktionen fandt Sted op paa Charlottenborg. Dér stod hun da pludselig midt i en ivrig diskuterende og noterende Mængde foran Billedet af Faderen og Moderen. Som dengang for de mange, mange Aar siden følte hun atter Graaden stige fra sit Bryst og bøjede sit Hoved med den samme vemodige Ærefrygt og trøstesløse Smerte over Livet, der binder og skiller. dukker op og slettes ud. Ak — hvor var de dog forandrede, hvor var dog alting forandret siden dengang! Dér sad de, endnu ranke og trygge — Moderen ikke stort ældre end hun selv var nu, og dog havde Sofie allerede dengang følt, at de ældedes, og at Livet bøjede dem mod Jorden. Og Faderen, tilbagelænet i den røde Chr. d. 8.'s Sofa, med det poliske Blink i de gode Øjne — som om han just havde sagt en af de gamle, underfundige Vendinger og nød dens Virkning sammen med Duften af den »virkelig ekstrafine« Havannacigar, medens han smilede i Mundvigene og krusede sin ironiske Næsespids.

Saa blev der pludselig stille omkring hende. Sofie fjernede sig fra Billedet, og tog Plads i en Krog langt borte. Auktionarius var traadt op paa Platformen og

konfererede med Sagføreren ved sin Side. Saa tog han fat

Sofie havde bøjet sit Hoved. Hun hørte Billedernes Navne blive raabt op, Budene der faldt, først trægt, saa i hurtig Rækkefølge, Auktionarius' Vittigheder, Latteren der boblede fra alle Hjørner af Salen, Vædekampene, der efterfulgtes af Bifald, naar Hammer-slaget faldt efter et opsigtsvækkende Bud. Nu spredtes et Hjem for alle Vinde, Lystighed og Løjer, Mani og Sport slog sammen over Vragstumperne, hver hjemførte sin Del til andre Hjem — der atter skulde splittes og deles efter højeste Bud. Palæet paa St. Annæ Plads — Vraggods! Onkel Frederik selv — et Vrag! Hele hans Liv — det eneste maaske, han af Hjertet havde elsket: den Philipsonske Kunstsamling — til Auktion for det højeste Bud! —

Da hævede Sofie pludselig sit Hoved. Hun saa' to Mænd løfte Billedet af Faderen og Moderen højt i Vejret, medens Auktionarius' skarpe Stemme skar gennem Rummet:

»Hans Højby — Portræt af Grosserer S. P. og Hustru!«

En Herre havde rejst sig paa den forreste Stole-række længst tilhøjre, Sofies Blik faldt derhen — og hun sænkede det i samme Nu. Hendes Hjerte bankede af Erindringens og Øjeblikkets samtonende Bevægelse — hvor var han dog blevet graa, græmmet og graa! Over hans dengang saa stærke og overmodige Træk havde Livet draget sine Furer — Bitterhed, Skuffelse,

Halsstarrighed havde gravet sig ind deri. Hvor flød det alt sammen hen —? Vrag ...!

Budene begyndte at falde. De mindre stoppede op — Væddekampen tog fat. Sofies Kommissionær havde rejst sig, saa' sig rundt i Salen, fik Øje paa hende og satte sig igen. Der var nu kun tre, der fulgte — og hun hørte med en fjern Følelse af Stolthed og Glæde, at Højby var iblandt dem. Saa faldt den ene fra — der var nu kun Højby og hendes egen Kommissionær tilbage. Budene naaede nu den Grænse, hun havde sat sig. Højby bød over. Kommissionæren saa' hen ad hendes Kant — hun nikkede. Højby bød atter over. Hed af Spænding og Ophidselse nikkede hun igen — og følte det, som om to Skæbner, der var skilt og aldrig vilde mødes, kæmpede deres sidste dunkle Kamp et kort Sekund paa Livets uudgrundelige og skjulte Bane. Atter bød Højby over, han havde rejst sig igen, og samlede et Øjeblik den spillelystne Sals Opmærksomhed om sit graanede Kunstnerhoved. Saa nikkede Sofie atter, tungt og afgørende. Højby satte sig med en komisk-overvundet Gebærde. Auktionarius hævede Hammeren og gentog Budet under aandeløs lyttende Stilhed. Hammerslaget faldt.

Op hele Salen brød ud i et stormende Bifald mod den graanede Kunstner, som med et opgivende Skuldertræk dukkede sig under Haglvejret.

Billedet fik sin Plads paa Sofavæggen i Semmy Philipsens Dagligstue. Da to Flyttmænd en Formiddag troppede op med det store Lærred i vægtig Guldramme blev det modtaget med blandede Følelser. Først var der Prisen, som havde staaet omtalt i Bladene, og som syntes de to Gamle langt at overstige Sofies Evne — saa var der de sørgelige Mindelser om Palæet paa St. Annæ Plads, hvor Billedet havde indtaget Hæderspladsen — og endelig var der Rumforholdene i deres dunkle og lavloftede Stuer. Men da det først, efter mange og lange Overvejelser, var anbragt paa Langvæggen i Dagligstuen, hvor det ved et lykkeligt Tilfælde passede ind i Fladen mellem Loft og Sofakant, gled det læmpelig ind i Bevidstheden og i Hjemmets rolige Omgivelser. Semmy Philipsen standsede hver Morgen, naar han kom fra Soveværelset, foran Billedet og gav med smaa Nik sit Bifald til Kende, medens Tiden mellem dengang og nu spejlede sin brogede Billedbog i hans Erindring. Og naar saa Fru Frederikke kom til, og med Haanden for det ene, stærblinde Øje gennemstuderede Enkelthederne, navnlig Semmys Uhrkæde og Mønsteret i sin egen Hedebokrave, sank de begge hen i taus Tilbageskuen, indtil Semmy Philipsen afbrød Betragtningerne med det stadig tilbagevendende Omkvæd:

»Det er *Kunst*, Frederikke.« —

I den sidste Tid havde Semmy Philipsen genoptaget sin gamle Morgentur for sammen med Sofie at forestaa de daglige Indkøb. Fru Frederikkens Syn var med Aarene blevet stærkt svækket, og det var nu blevet

bestemt, at hun og Tante Malle, naar der blev Plads ledig paa Kliniken, skulde søge Helbredelse for den Meyer'ske Stær, som Dr. Lunding endelig fandt moden til Operation. Semmy Philipsen havde længe strittet imod, de sørgelige Tildragelser indenfor Familien syntes ham ikke at varsle noget godt — Alderen og Skæbnens lunefulde Udslag havde gjort ham nervøs og overtroisk. »Hvem betaler mig Skrækken?« plejede han at sige, naar Spørgsmaalet kom paa Tale.

Men da saa en Dag Telefonen meldte, at Indlæggelsen kunde finde Sted, tog han sin Skæbne — med et hjælpeløst Suk. —

Dog — det gik gudværeløvet langt bedre, end han havde turdet haabe. Da de to gamle Tvillingsøstre først laa derude paa den venlige Klinik i de hvide Senge, selv hvide og hinanden paafaldende lig i Udtryk og Væsen, skabte den Ro og Venlighed, som omgav dem, og Følelsen af at være sammen under samme Skæbne, et barnligt Sammenhold af en egen barnagtig Munterhed, der sprængte deres vante kølige Forbehold, gav halvglemte Erindringer fra Ungdomstiden frit Løb og forbandt dem i et Mindernes og Følelsernes Tvillingskab, som de ikke havde kendt siden de nu saa fjerne, fjerne Barndomsaar. Og da de samtidig fornå, at deres Munterhed spejlede sig i Omgivelserne, i Lægernes og Sygeplejerskernes Væren og Væsen, følte de sig lidt efter lidt som et særlig udvalgt Centrum, hvori Traadene løb sammen fra den øvrige Klinik. —

Da Sofie ikke vilde udsætte Faderen for unødigt Sindsbevægelse, overtalte hun ham til at vente med

sit Besøg, indtil Operationen var lykkelig overstaaet. I Hviledagene før Operationen sad hun derude det meste af Formiddagen, lo og spøjte, og følte med en baade forvirrende og forfriskende Fryd, at *hun* var Moderen og de to smaa Væsener i deres hvide Senge hendes glade og uartige Børn. Og da saa endelig Operationen havde fundet Sted og hun efter en Dags Fraværelse atter fik Lov til at kigge derud og saa' dem ligge dér taalmodig Side om Side med hvide Bind for Øjnene og samtidig strække Hænderne ud i Luft, famlende efter hendes — saa maatte hun lægge sig paa Knæ mellem Sengene og kysse deres Hænder og midt imellem Taknemmelighed og Tungsind sende en Tak op mod den Stribe Himmel, der blaanede mellem Klinikhavens Trækroner.

Og da saa Bindene efter nogle Dages Forløb var fjernet, og Lyset atter aabnede sig for de to gamle Børn, der under Latter og maalløs Stirren gennem de buede Brillers Koøjne ligesom genfødtes til nyt Liv og nye Glæder — bragte Sofie Faderen Bud om, at det nu var *hans* Tur at aflægge den første Visit. —

Medens de kørte derud, kunde Sofie paa Faderens røde Kinder og paa de nervøst glippende Øjenlaag sé, at hans Sind var fyldt af Uro og ængstelig Spænding. De sad stille tæt ind mod hinanden uden at tale. Sofie turde ikke engang lægge sin Haand dulmende over Faderens, af Frygt for at Berøringen skulde gribe ind i det tynde Spind, hvormed han dækkede sin indre Bevægelse. Da de stoppede op ud for Kliniken, steg Faderen først ud og gik rask som i sine yngre Aar

op igennem Alléen og ringede paa. En Sygeplejerske lukkede op — og uden at sige, hvem han søgte, eller uden at *kunne* sige det, gik han ind. Sofie kom da til, og de fulgtes ad den hvide Gang til Værelse Nr. 6 og bankede paa — —

Uden et Ord, uden at røbe hverken Glæde eller Sorg, gik Semmy Philipsen hen mod Sengene, hvorfra de to Søstre hilste ham med munter Gensynsglæde og straalende Blink gennem de skarpe Glas. Stille satte han sig paa en Stol ved Frederikkes Seng, tog den Haand, hun rakte ham, og hviskede, skælvende af tilbagetrængt Sindsbevægelse:

»Gud være lovet .. Gud være lovet ..«

»Saa, Semmy —,« sagde Fru Frederikke med et Anstrøg af sin gamle kølige Ro, da hun følte Taarerernes Dryp mod sin Haand. »Lad os nu ikke være stupide.« —

V.

Søstrene var kommet tilbage, hver til sit Hjem. Det tog nogen Tid, inden de vænnede sig til de tunge og stærke Briller — nye maatte anskaffes, for alter at ombyttes med andre. Saa faldt de til Ro, og Fru Frederikke afløste Sofie paa Morgenturene, tilsyneladende den samme som før. —

Da traadte en Eftermiddag i det tidlige Efteraar en ung nybagt Student ind ad Døren. Det var Julius Philipsen, Gottliebs Søn »Jaaliaas«.

Julius var lille af Vækst, paa Højde med Aron, men virkede højere ved en egen arrogant Rejsning af det trodsige Hoved. Hans Bevægelser var nervøse, hans Tale hastig. Over det blege Ansigt med de allerede skarpe Træk flakkede Smilet under Talen urolig omkring uden nogensinde at falde til Hvile i et samlet Udtryk i Blik eller om Mund. Det sorte Haar var blankt tilbagestrøget og kastede ligesom Glanslys over den hvide, kolde Pande. Øjnene laa baade aarvaagne og vagtsomme bag de skarpe Briller, der gjorde ham ældre. Stemmen var af en høj, lidt pinagtig Klangfarve — pibende, naar han kom i Affekt, hvas naar han sænkede den ironisk — sløret-hæs med et Strejf af Tungsind, naar han efter lange Udgydelser lod den hvile ud i korte Spørgsmaal, der virkede som Pauser.

»Naa — saadan bor I altsaa,« sagde han efter de første indledende Hilsner. »Det Billede dér af jer, Onkel Semmy og Tante Frederikke, har jeg engang set i Gengivelse — er det ikke Hans Højby — storartet! Ja, nu skal jeg altsaa til at begynde, blot jeg vidste paa hvad — Jura, Statsvidenskab, maaske Historie, jeg ved ikke rigtig. Bare begynde! Du skal jo ogsaa snart til det, Aron — du ser ud til at vide, hvad du vil — naa, Jura — ja, naturligvis. Jeg har været luddoven, skulde allerede have været Student ifjor, men bum — dér laa jeg — om igen! Og du, Tante Sofie — tak du din Gud, at du i Tide kom bort fra Provinsen, og ikke som Far ... langsom Død! Aa, alt dét, jeg glæder mig til at tage fat i!« udbrød han med sin høje Diskant, idet han rakte Hænderne med de heftig udspilede Fingre i Vejret og lo med en paa én Gang hidsig og skeptisk Latter.

»Hvor bor du —?« indskød Semmy Philipsen køligt.

»Foreløbig Pensionat, Ole Suhrsgade — senere haaber jeg at komme ind paa Regensen. Det er den eneste Chance, man har som Provinsianer.«

»Her er du altid velkommen,« sagde Fru Frederikke med et ransagende Blik bag de udhævede Brilleglas.

»Tak. Far sagde ogsaa: Dér i Huset har du et godt Holdepunkt for dine Flyvegriller.«

Aron, der havde siddet taus henne i Vindueskrogen og fulgt Julius' Talestrøm med Undren og Beundring vovede sig frem og sagde:

»Det skal blive morsomt. Dér ovre boede vi kun faa Skridt fra hinanden og saas saa godt som aldrig.«

»Jeg havde det jo paa *min* Maade — og du paa *din*,« svarede Julius med et Skuldertræk. »Du var mig saa . . saa . . ja, saadan for meget af en *Tøsedreng*, som vi kaldte det. Jeg havde mere Krudt i Kroppen — det kunde du ikke tage — dengang da.«

»Det kan vi andre hellerikke,« indskød Semmy Philipsen. »Her i Huset er der ihvertfald ikke noget Depot,« sluttede han, let irriteret.

»Julius mener det ikke saa slemt, Far,« sagde Sofie udglattende. »Din Far, Julius, sagde ogsaa tit, at han trængte til Udladning. — Hvordan har din Far det iøvrigt?« spurgte hun med en svag Bøjning af Stemmen.

»Tja — hvordan har han det?« Julius skød de nervøse Øjenbryn til Vejrs. »Du kender ham jo. Han groer indad. Han ruller sig sammen som et Nøgle. Ja, det lyder maaske fjollet, Onkel Semmy, men jeg kan i Skyndingen ikke finde noget bedre. Far er jo en Enspændernatur — jo, det er han faktisk, han vil blot sidde ved sit Klaver og synge: Dort wo du nicht bist, dort ist das Glück — og alt det dèr, som du nok kan huske fra dengang, Tante Sofie.«

»Og din Mor —?« spurgte Sofie hurtigt.

»Mor er som altid, lidt mere buttet maaske — men aandelig set paa samme Stadium,« lo Julius og virrede med det urolige Hoved.

»*Chutspé* —«, mumlede Semmy Philipsen, og rejste sig med et undertrykt Smil.

»Nu kan Aron gaa med dig, Julius, og vise dig sit

Værelse,« foreslog Sofie. »Saa kan I to ogsaa bedre snakke sammen.«

»Og saa kan du blive her og spise til Middag,« sagde Fru Frederikke, da Julius allerede var paa Vej til Trappen. —

Oppe paa Arons Kvist gik Julius først omkring og undersøgte nysgerrig Inventaret: kiggede paa Billederne, bladede i Skolebøgerne paa Bordet, og gennemgik nærsynet Bogreolens Indhold. Tog en Bog ud, løftede Brillerne og fløj i Løbet af et Sekund ned langs Siden. Saa fik han Øje paa Akvariet i Vindueskarmen, stod lidt og betragtede det interesseret — og kastede sig saa pludselig med en høj pibende Latter i Gynge-stolen.

»Hvad ler du af?« spurgte Aron og lo med, uden at vide hvorfor.

»Af Teleskopfisken!« skreg Julius. »Kan du ikke se, hvem den ligner?«

»Nej —?«

»Tante Frederikke — med Briller paa!« hvinede Julius og vred sig i Stolen, medens Aron faldt ind med sin rustne Overgangslatter.

»Naa, men hvordan har du det saa ellers?« spurgte Julius, da deres kaade Drengelatter havde sat sig. »Er du blevet mindre »Mors Dreng« siden dengang. Ved du, hvad vi Drengene kaldte dig? *Lumrefisen!* Jo, du sad altid derinde bag Vinduet og kiggede melankolsk efter os andre, der spillede Boldt paa Nørretorv. Du har forresten ikke forandret dig synderlig i de Aar — ja, i Højden naturligvis, men i Dybden, om jeg

saa maa sige — nej! Læser du meget, du ser saadan ud. *Laver* du ikke noget — ja, jeg mener med dine Kammerater, for du har vel nogle her? Eller med dig selv — altsaa spiller eller skriver? For du sværmer vel ikke?»

»Hvordan sværmer —?» spurgte Aron med en svag Rødme over de sarte Træk.

»Ja, hvordan sværmer man,« lo Julius. »Hjemme sværmede vi med Pigerne i Anlæget eller i Høgsborg Skov. Her er der jo baade Svineryggen og Søndermarken, ved jeg. Men du kommer maaske ikke længere end til Frederiksberg Have med Kildekone og Vand paa Maskine?»

»Man kan mærke, at du kommer fra Provinsen,« sagde Aron og løftede Brynene. »Kildekone og Vand paa Maskine hører Fortiden til.«

»Naa ja, meinnetwegen,« smilede Julius med det skævt ironiske Smil, han havde arvet fra Faderen. »Nu glæder jeg mig ihvertfald til at sætte *min* Maskine i Gang. Bare jeg vidste med hvad. Jeg vil *være* noget, forstaar du. Teologi er jo desværre udelukket — det kan ellers føre til meget, baade Kald og Avl auf einmal. Magister og Lærer — haabløst. Læge — jeg kan ikke taale at se Blod, langt mindre lugte det. Saa er der Jura og Statsvidenskab — det vil sige Presse og Politik — men herhjemme, hvor vi hverken har nogen Presse eller Politik! Nej — vidste jeg bare — — men jeg har prøvet det, og det duer ikke.«

»Hvad er det, du har prøvet, og som ikke duer?«
spurgte Aron forsigtigt.

»Taler, Agitator, Skuespiller, Dramatiker — *Digter*, hvis du vil vide det!« brast det i flyvende Fart ud af Julius. »Jeg har prøvet det altsammen derhjemme i Skolen, men det duer ikke. Mit Organ duer ikke, mit *Ponim* duer ikke, min Fysik duer ikke mit mit *Krudt* duer ikke. Jeg har det nok i Kroppen, som jeg sagde før dernede, men det er knaldfrit. Eller det knalder maaske nok, men det gir ikke Ekko. Ja, det er noget Sludder, men det skal nok passe. Jeg mangler Talentets Ensidighed, som Far siger.«

»Din Far er da heller ikke selv ensidig,« indskød Aron.

»Derfor blev han hellerikke til noget. Ifjor holdt han 40-Aars Jubilæum som Pultebider i Banken. *Vestigia terrent*, forstaar du. — Men nu du selv? Du er stadig den samme underlige Snegl, der sidder godt skjult bag din Skal og fimrer forsigtig med Følehornene, mens jeg som sædvanlig gaar ud af mit gode Skind ved mindste Anledning. Hvad tænker du paa? Jeg mener — hvad har du tænkt paa at være.«

»Jeg tænker stadig —,« smilede Aron.

»Jamen, hvis du nu kunde tale, hvad vilde du saa sige?«

»Det hørte du jo før.«

»Far plejede at sige: Julius er saa ivrig efter at høre sig selv tale, at han glemmer at høre efter, naar andre taler. — Hvad var det, jeg hørte før?«

»Jeg vil være Jurist.«

»Ja, *du* har den rette Ensidighed, min Dreng,« sagde Julius og klappede voksent Aron paa Skulderen. »Paa din Gravsten skal jeg ridse følgende Rune:

»Hans Endeligt var saare trist —
han døde som en god Jurist.«

Der blev banket sagte paa Døren. Aron gik hen og lukkede op. Udenfor stod Skomager Lauridsens Vilhelm.

»Jeg forstyrrer maaske —?« spurgte han derude.

»Nej, kom kun ind. — Det er min Fætter Julius —,« præsenterede Aron.

»Og Deres Navn —?« spurgte Julius ivrigt, idet han rakte Vilhelm Haanden.

»Dit! Sig blot du,« indskød Aron. »Det er Vilhelm Lauridsen, Elev paa Konservatoriet og Fremtidskomponist.«

De satte sig. Vilhelm kiggede lidt sky, med sænket Buskhoved, paa Julius, der som Herre over Situationen nynnede i Takt med Gyngestolen.

»Kender De — eller altsaa *du* — dén Melodi, Vilhelm?« spurgte Julius, idet han nynnede videre med en sprød Tenor. »Jeg har arvet en ulykkelig Kærlighed til Musik efter mit faderlige Ophav — men jeg er, i Modsætning til ham, fantastisk umusikalsk. Det er »Preislied«, ved jeg — men i en forkert Takt og med forkerte Pauser, ikke? Holder De — du — *du* — af Wagner?« fortsatte han saa, idet han bøjede sig frem mod Vilhelm med et indyndende Smil.

»Jeg synes jo nok, han er lidt — skal vi sige *overkomponeret* efter mit Temperament,« sagde Vilhelm stilfærdig.

»Han er *pragtfuld!*« røg det ud af Aron med et hektisk Stød paa Ordet.

»Pragtfuld er et underlig karakterløst Udtryk,« virrede Julius diskussionslysten — opmuntret af den fordoblede Tilhørerkreds. »Jeg har hørt det fruentimmerflade Ord mindst 100 Gange om Dagen i den korte Tid, jeg har været her i Byen. Skulde jeg med ét Ord karakterisere Wagner, vilde jeg kalde ham f. Eks. *blodskudt!*« Aron lo respektløst op, og Vilhelm sekunderede. »Jaja — himmelstormende da, højhedsvanvittig, *foraarsbrunstig*,« foer det ud af Julius i pibende Diskant, der fik de to andre til at vælte sig i Stolene af Grin.

Julius sad et Øjeblik stift oprejst i Gyngestolen. Saa smed han sig tilbage i Stolen og lo og sang i vil-den Sky, mens Gyngestolen skvulpede. Pludselig holdt han inde, smilede skævt til de to Sammensvorne, og sagde med en Stemme, der var mærket af tilbage-trængt Irritation:

»Naa ja — *meinnetwegen!* Jeg mener: Enten er man fanatisk *for* en Ting eller *imod* den. Jeg afskyer det valne danske Mellemstandpunkt, der til syvende og sidst er dikteret af Frygt for at tage Parti. Alt Nyt er *Lidenskab*, drevet paa Spidsen af det Gamles Modstand. Hvis du, Vilhelm, skulde nævne, hvad du holder af i Musiken — hvem f. Eks. vilde du saa nævne?«

»Mozart og Schubert,« kom det hurtigt fra Vilhelm.

»Mozart og Kragelund og Verdi!« sang Julius. »Javist — men de er jo sakrosankte. Nej — noget Nyt, noget Nyt, noget Nyt!«

»*Saul og David* af Carl Nielsen,« sagde Vilhelm.

Julius kendte ikke Operaen, men nikkede anerkennende. Han sprang synlig lettet op, da en lys Pigestemme kvidrede udenfor:

»Maa man komme ind?«

»Ja!« raabte Aron og rejste sig med et Sæt. Vilhelm lattede sig langsomt og purrede op i Buskhaaret.

Det var Urtekræmmerens Else, fulgt af Broderen Jens. Da de tonede frem i Døren, lyse og frie af Udtryk og Væsen mod de tre mørkladne unge Mennesker i Stuen, føltes det, som om en Skodde blev lukket op for Solen.

»Naa, her sidder I altsaa og snakker sort,« sagde Jens, da Præsentationen var overstaaet, og den første Hemning var overvundet. »Else og jeg vilde ellers foreslaa en Cykletur i det pragtfulde Vejr.« Aron og Vilhelm lo pludselig op og gentog Ordet i Kor. »Hvad er det der er saa morsomt?« fortsatte Jens, idet han med sit forsorne Smil saa' fra den ene til den anden.

»Pragtfuld er efter Julius' Mening et fruentimmerfladt Udtryk,« lo Aron.

»Er *bedaaende* bedre?« kvidrede Else med det skælmske Blik halvt drejet mod Julius.

»Bedaarende er forsaavidt bedre,« sagde Julius, hørlig paavirket af Elses indsmigrende Blondhed,

»forsaavidt som det er udpræget kvindeligt og ikke fruentimmeragtigt. Og forsaavidt som Udtrykket er i Harmoni med Indtrykket,« føjede han til med et drengagtig kaadt Galanteri.

»Bravo, bravo — nu er *du* ogsaa bedre, Julius,« raabte Aron overgivent. »Forsaavidt —,« tilføjede han og gik leende hen mod Else.

»Hr. Philipsen er ikke blot *forsaavidt* bedre,« smilede Else koket.

»Julius og *du* hedder det, Else,« afbrød Aron.

»Altsaa: Julius og du er ikke blot forsaavidt bedre,« fortsatte Else. »Men Julius er *bedst!*« udbød hun saa, idet hun drejede sig bort med en graciøst svajende Bøjning, og — som en Fugl, der kvidrer — løftede Ansigtet mod Loftet og lo ud.

Julius gængede nervøst henne i Gyngestolen. Han havde lagt Hovedet tilbage og lukket sine Øjne bag Brillerne. Saa satte han pludselig Stolen i stærkt Sving og røg op med et Spring:

»Hvis jeg var Digter —!« begyndte han saa med et ironisk Smil, der afværgede det komiske i Situationen —

»Ja, *hvis* du var det — hvad saa?« indskød Aron.

»Saa vilde han digte!« raabte Jens.

»Vorherrebevares —,« sagde Vilhelm med et lunt Smil.

»Lad nu Julius sige, hvad han vilde sige, hvis han kunde sige det,« trallede Else.

»Hvis jeg var Digter —,« fortsatte Julius med overlegen Ro, idet han langsomt trak Brillerne fra de

nærsynede Øjne, der nu missede følsomt mod Lyset. »Hvis jeg var Digter, saa vilde jeg sige, hvad jeg ellers ikke kan sige — som Else saa rigtig bemærker. Men naar jeg en Gang kan det, saa vil jeg skrive en Operatekst til dig, Vilhelm — lad os kalde den »Den forgyldte Støvle«, og en Sonnet til dig, Else, der skal hedde »Eranthis« — og begynder saadan: Den første Blomst, der dukker op af Jord«

»Og hvad vilde du saa digte til mig, Julius Umulius?« afbrød Jens.

»En *pragtfuld* Ballade til Hr. Nokkebølle pr. Bøllelemose!« skreg Julius, og slog leende Haanden ud imod ham.

Saa hørte de ind i Latteren Pigens Stemme raabe ude paa Trappen:

»Aron! Middagsmaden staar paa Bordet!«

VI

Det sidste Aar før Arons Studentereksamen gik hen med anspændt Læsning. Begivenhederne udefra berørte kun hans Cirkler som Ringe i Vandet. naar en Sten gaar til Bunds — Ringene glider bort, slettes ud. Selv Tante Malles og Tante Belses Død, der indtraf pludselig med faa Maaneders Mellemrum, berørte kun svagt hans indkredsede Tilværelse, satte nogle Uger hans Sind i blidt erindrende Bevægelse, og slettedes saa atter ud af hans Erindring. Samværet med Kammeraterne blev sjældnere og sjældnere, indskrænkede sig til korte Samtaler paa Trappen eller flygtige Besøg i afmaalte Pauser. Julius var allerede fuldt optaget af politiske og literære Debatter i Studenterforeningen, den øvrige Tid delte han mellem Universitetet og Manuduktør, besøgte tilfældige Forelæsninger i Jura og Statsvidenskab, og sjøfledede Filosofikum saa længe som muligt. Kun i Ny og Næ aflagde han et hastigt Besøg i Arons Hjem, hilste paa Familien nedenunder og sprang saa i to Trin ad Gangen op ad Trapperne for at suse som en Trækvind gennem Arons stille Kvistkammer, sætte Luften i Svingning nogle faa Øjeblikke — og suse bort igen, efterladende Aron i en svimlende Tivolistemning af Rutschebane, Karussel og afbrændt Festfyrværkeri. —

Og endelig oprandt saa Tiden for den sidste afgørende Spurt. Den skriftlige Prøves formummede Spænding, de sidste Ugers nervøse Forsøg paa at stoppe Hullerne før den mundtlige Eksamen, Uheld og Lyketræf under Eksaminationerne, Ophidselsen og Udmattelsen jo nærmere Maalet var i Sigte. Og saa endelig Befrielsen og den ufattelige Fryd, da Aron og Urtekræmmerens Jens med en fin 1ste Karakter stod i Skolegaarden og trak de hvide Studenterhuer frem af Frakkelommen — Festen i Hjemmet — og Toget pr. Charabanc under Sang og Hurraraab gennem den solglitrende By til Sommerfesten under Bøgene ved Øresund. —

Nogle Dage efter tog Aron og Jens paa Cykle til Jylland med Rygsæk og Fiskegrejer — Jens var lidenskabelig Lystfisker og havde ofte før med sportslig Overlegenhed søgt at overtale Aron til at ombytte Akvariet med Fiskejagten i Esrom Sø. Han kom da gerne op paa Kvisten, iført Vindjakke og lange Støvler, med Fisketaske, Greenheart Fluestang til Ørreder og Dyppestang med Knarrehjul til Gedder samt Fluebog med Fluier, Blink og Dyp, Fangstnet, Fangstkrog og Jagtkniv. Men Aron yndede ikke at staa med Vandstøvler i Strandmudderet i Regn og Blæst og lege med Blink eller Flue i timevis, før der kom Bid. Nu havde imidlertid Jens' indtrængende Overtalelser frugtet, Aron havde i Anledning af Studentereksamen ønsket sig de mest moderne Remedier, flerdelt og vidjebøjelig Bambusstang med Hjul og Dyppeline, vandtæt Jakke, Gummitaske og Flueæske med engelske

Fluer, ordnede med den pinligste Omhu som Billeterne i Jens' gamle længst forglemte Billekasser. Og saa startede da de to festlig udhalede Fiskermænd en straalende Sommermorgen i Juli med Skjern Aa som Maal for deres ærgerrige Drømme om Gedder af Garderlængde og Lax af Sælhundetykkelse. —

For Aron var dette Friluftsliv en Tilbagekomst til Naturen — ikke blot den ydre, men den indre. Det friske Liv under aaben Himmel paa Aaskrænter og i Baad paa Sø aabnede en vid Horisont for ham af Lys og Luft og lukkede op for hans tilbagetrængte Sinds unge og umiddelbare Livsfølelse. For ham som for saa mange andre Jøder havde Naturen — selv i hans Drengaar i Provinsen — været tomt Bonde-land og triste Bakker — — Byen med dens Huse og Gader og livfulde Havn, og Hjemmet med dets Lilleverden af Stuer, Forretning, Gaard og Have talte i langt højere Grad til hans nedarvede Sind og Sanser. Men nu kastede han sig med den hektiske Hede, som ulmede paa Bunden af hans beherskede Væsen, ud i Friheden og Eventyret, forvoven af Vilje mere end af Lyst, ærgerrig efter Førerskabet i Vovemod, altid et Hestehoved foran den sindig overvejende og taalmodig afventende Jens. Og som to undslupne Slaver fløj og fartede de paa deres Cykle Jylland rundt, vagabonderende i Smaakroer, i Lader og paa Hølofter, tiltiggende eller tilsmuglende sig Fiskeret i Sø og Aa — paa Jagt efter de store »Opgængere« eller de smaa Bækørreder, der stod stille med Snuden mod Strøm-

men og kun røbede sig ved den mørke Skygge, der flimrede mod den lyse Sandbund.

En Dag, da de opholdt sig nogle Mil fra Arons Fødeby, besluttede de at aflægge den et Besøg. Da de passerede Høgsborg Slot, stod de af Cyklen. Aron fortalte om sin Tante Clara, der var gift med Greven, Jens vilde have ham til at gaa op og bede om Fiske-ret i Høgsborg Sø, som var mærket med »Geddekryds« paa hans Kort, men Aron, der i Hjemmet havde hørt om de urolige Forhold i den grevelige Familie efter Onkel Frederiks Betalingsstandsning, gav til Paaskud, at han ikke vilde snobbe sig til Familieskabet. De strøg da paa Frihjulet ned ad den kilometerlange Bakke, der gennem Høgsborg Skove og Landsbyerne førte mod Byen, og raabte et skingrende Hurra, da St. Jørgens Kirketaarn rejste sit Spir i Soltaagen over den glitrende Fjord.

Arons Moder havde sagt ham, at han skulde opsøge Onkel Gottlieb og Tante Josephine, og at der vilde ligge Brev til ham, hvis han kom dertil. Den første Dag var han imidlertid fuldt optaget af at gense de gamle Steder, vise Jens Hjørnet, hvor de havde boet, og hvor nu en bred Færdselsaare med Sporvogn gik over Torvet forbi en fireetages Hjørneejendom, der havde rejst sig paa den gamle Grund, og videre mod Øst til Villakvarteret langs Fjorden. Og Skolen bag Kirken og Anlægget med Restauranten, der ogsaa var ombygget og udvidet, og Havnen, der var uddybet og sang af Kraner og Hammerslag fra Skibsværftet paa den anden Side af Storebro. Det var noget andet end

dén Gang, da de soppede i Stranden og fiskede Krabber med en Stump Kød, bundet paa et Stykke Sejlgarn — derovre, hvor nu Margarinefabriken *Prima* havde sit eget, stensatte Bolværk med Anlægsbro og Hejsespil. —

Den følgende Dag aflagde de da Familien det aftalte Besøg. Dina var lige kommet hjem fra Banken, hvor hun havde Plads ved Bogholderiet — hun slog Hænderne sammen af Overraskelse, da hun saa' Aron. Hun var nu en smuk, rødblond Pige, sød og moderlig som Tante Josephine, med gode, lidt tungsindige Øjne og det samme smeltende Smil som dengang om den blussende Mund. Den lille Søster skjulte sig bag hende og skottede nysgerrig-forskræmt til de to solbrune og støjende Væsner med de opbrættede Skjortearmer og udringede Kraver.

Lidt efter kom Gottlieb og Fru Josephine. Da Josephine saa' Aron, slog ogsaa hun Hænderne sammen og foer saa hen imod ham og trykkede et Smækkys paa hans Mund:

»Ach Gott — Sofies sin Dreng — min söte Aron!«

Aron slap ud af det varme Favntag, da Gottlieb nærmede sig. Han var blevet helt graa — Aron kom pludselig til at mindes sin Fader og skammede sig over, at han havde glemt hans Grav

»Du ligner din Mor,« sagde saa Gottlieb og saa' paa Aron med et forskende Blik. »Gid du maa vedblive dermed,« nikkede han saa med sit lidt skæve Smil.

Medens Fru Josephine gik ud for at hente en Forfriskning, og Jens underholdt Dina om smaa Blink til Ørreder og store Blink til Gedder, trak Gottlieb Aron hen til Klaveret og sagde dæmpet:

»Der er kommet dette Ekspresbrev til dig fra din Mor for et Par Dage siden — jeg kendte Skriften. Maaske er det noget, der haster. Læs det hellere med det samme.«

Aron følte atter et Stik i Hjertet ved Tanken om sin Fader, hvis Grav han havde glemt. Han tog Brevet og gik hen ved Vinduet. Hvor var det længe siden, han var taget hjemme fra — og hvor langt havde de dog ikke alle været borte fra hans Tanker. Han aabnede nervøst Brevet, gensaa' med hjemlig Glæde Moderens fine og dog faste Skrift, læste smilende de første Linjer, akkompagneret af Jens' og Dinas muntre Stemmer. Saa lod han pludselig Brevet synke, skiftede Farve under den solbrændte Lød, og sagde i en hæst stak-aandet Tone:

»Bedstemor er meget syg. Jeg maa rejse hjem.«

Da Aron naaede København med Morgentoget, satte han sig paa sin Cykle og fløj hjem. Pigen, der lukkede op, fortalte, at Bedstefaderen og Fru Sofie var gaaet paa Indkøb, da Doktoren havde sagt, at det gik bedre med den gamle Frue. Doktoren var selv inde i Soveværelset.

Aron gik ind og bankede sagte paa Døren. Lidt efter blev den aabnet paa Klem, og Dr. Lundings hvide Hoved viste sig i Døraabningen. Han nikkede til Aron, og lod ham med en tyssende Bevægelse træde ind.

Aron gik hen til Sengen. Bedstemoderen laa hvid og saa underlig langt borte mellem de hvide Puder. Da hun mærkede nogen nærme sig, drejede hun Hovedet ganske svagt og saa' paa Aron gennem de buede Briller. Aron saa' den lille trætte Haand, der laa paa Dylen, røre ganske lidt paa sig.

»Giv din Bedstemor Haanden, Aron,« hviskede Dr. Lunding, »hun kan ikke selv.«

Aron følte Bevægelsen stige i sit Bryst. Saa knælede han ned ved Sengen og bøjede sig over Bedstemoderens Haand.

Han blev liggende uden at røre sig, indtil han hørte Døren blive forsigtig aabnet inde fra Dagligstuen. Saa rejste han sig — og saa' sin Moder og Bedstefaderen liste lydløst ind.

Aron kyssede Bedstefaderen og stod nogle Sekunder med Moderen i en øm Omfavnelse. Saa nærmede de sig alle forsigtig Sengen.

Bedstemoderen saa' op. Hun aabnede Læberne, som om hun vilde sige noget. Dr. Lunding bøjede sit Øre ned mod hendes Mund og hørte hendes utydelige Hvisken. Saa sagde han med et hjælpsomt Smil:

»Er det Indkøbet, De vil se, lille Fru Philipsen?«

Over Fru Frederikkens gamle indfaldne Læber gled Skyggen af et taust Ønske. Semmy Philipsen var allerede paa Vej mod Køkkenet. Et Øjeblik efter kom han

ind med en blodig Højreb paa et Lerfad. Han gik hen til Sengen, drejede Højreben for Fru Frederikkes stirrende Øjne og borede med et opmuntrende Nik en Pegefinger ind i det saftige Kød. Saa lukkede Fru Frederikke tungt og træt sine Øjne bag de skarpe Glas ..

»Nu gaar vi allesammen,« hviskede Dr. Lunding.
»Hun faar nu forhaabentlig nogle Timers trygge Søvn. Senere op ad Dagen ser jeg her hen igen.«

Mens Sofie lukkede Dr. Lunding ud, bar Semmy Philipsen med et fortrøstningsfuldt Nik Højreben tilbage til Køkkenet. Han kunde jo ikke vide, at det var Fru Frederikkes sidste Tanke, der for et Øjeblik siden var blusset op — for saa at slukkes for evig.

VII

Der blev stille i det gamle Hjem efter Fru Frederikkes Død. Semmy Philipsen dukkede sit Hoved under Skæbnen, det muntre Spil i Øjenkrogene og om Mundvigene forsvandt for stedse. Til Gengæld arbejdede Alderens Adel sig frem bag de tidligere jevnt borgerlige Træk — en alvorsfuld og ærværdig Afklaring, skygget af mildt-sørgmodig Resignation i de blakkede, lidt rødrandede Øjne. Naar han om Morgenene gik gennem Dagligstuen, standsede han foran det store Billede paa Langvæggen over Sofaen, betragtede det nogle Øjeblikke i stille Andagt som under Bøn. Sukkede saa tungt og mumlede: Ak ja — det var déngang

I Begyndelsen gik han kun sjældent ud. Naar Sofie om Morgenene forberedte sig til Dagens Indkøb, stod han gerne ved Vinduet, hvor hun i sin Ungdom havde staaet, og paahørte uden synlig Interesse hendes Forslag til Middagen. Han blev staaende dér, indtil hun fra Fortovet paa den anden Side havde tilvinket ham sin Hilsen. Saa gik han ind paa Kontoret, gennemgik »Posten«, der med Aarene var svundet ind som han selv, konfererede lidt i al Stilhed med Prokurist Simon i Forkontoret og med Larsen ude paa Lageret. Dryssede saa, underlig hjemløs, rundt fra Kontoret til Lejligheden og tilbage igen, slog en lille Passiar af

med en af de gamle Agenter, der havde fulgt Forretningen som en trofast Hund, bladede uinteresseret Morgenberlingeren igennem — og lukkede saa Døren til Privatkontoret for at faa sig et lille Hvil, idet han henkastede: »Jeg ønsker ikke at forstyrres, Simon. Jeg skal skrive.« —

Sofie følte med en trist Sug en om sit Hjerte, at Faderen var blevet en Hjemløs i det gamle Hjem. Hun hørte ham ofte vandre uden Maal gennem Stuerne, saa blev han en kort Tid inde i Soveværelset, hvor han nuslede omkring mellem Kommoderne, trak Skuffer ud, ordnede om, og laasede til igen. Naar han da kom tilbage til Spisestuen, hvor hun sad, satte han sig gerne hen i Lænestolen ved Vinduet, stirrede med et fjernt fraværende Blik op over Tagene, indtil han faldt hen i et kort Blund med Næsespidsen støttet mod Pegefingeren. Men det var ikke mere den tunge og trygge Hvile som i gamle Dage — hun hørte paa hans Aandedræt, at det var mere Suk end Søvn, og naar han atter aabnede Øjnene, vandrede de tomme rundt i Stuen, afspejlende den Tomhed, hans indre Øje saa'. Talte Sofie til ham, maatte hun stadig være paa Vagt — han blev bevæget, naar hun berørte et eller andet, hvortil der knyttede sig en fjern Erindring om svundne Dage eller Familiens Døde. Og forsøgte hun at anslaa muntre Streng for at faa hans gamle lune Smil lokket frem, brød Nervøsiteten ofte ind i Smilet og fordrejede det til optrækkende Graad. Han rejste sig da og stillede sig hen ved Vinduet, hvor han gnikkede med de fugtige

Øjne, indtil han atter var blevet Herre over sin Bevægelse. —

Men eftersom Tiden gik, og den rastløse Uro fortog sig, eller fandt sit Leje som alt andet i Livets Bølgegang, søgte hun ad Omtankens og Omsorgens dulgte Veje at jævne og glatte, lindre og lede, indtil hun fandt det Ligevægtpunkt, hvori det nye Samliv mellem hende og Faderen kunde faa sin Balance. Hun trak ham umærkelig ud af den rastløse Uvirksomhed, glædede sig, naar hun nu og da fik ham med paa den daglige Indkøbstur og lempelig lod ham lede Ekspeditionen. Hun skaffede ham Bøger, mest Memoirelitteratur om Personligheder og Forhold fra gamle Dage, og fik Aron, naar han om Aftenen var hjemme, til at læse højt af Goldschmidt og Hertz og undertiden af den nyere Tids Skribenter som Brandes og Pontoppidan. Med et Lettelsens Suk følte hun, at Faderens Aand endnu var levende og modtagelig, de gennemdrøftede, hvad de læste, søgte og knyttede Forbindelseslinjer med andre Værker og Personligheder, helst af jødisk Herkomst som Heine, Disraëli, Lassalle, Franzos og Schnitzler. Indtil Læsning og Højtlæsning, Samtale og Diskussion blev en daglig Fornødenhed og skabte en aandelig Atmosfære af nyt Liv og vaagen Interesse indenfor det gamle Hjems trygge Mure.

Og da Sofie langt om længe var naaet saa vidt, at Faderens Tanker havde brudt Hemningen og lidt efter lidt fundet sig et nyt Leje, mens Tiden gik, og Erindringen om det, der svandt, vævede sig organisk ind i det Liv, der levede videre — begyndte hun saa smaat at

berøre den Mulighed, som hun tidligere havde imødeset med Angst og Bæven, men som hun nu roligt overvejede uden Frygt for Følgerne: Firmaet Mendel Philipsen & Søns Ophævelse. Forretningen var nu kun Skyggen af en Skygge, Faderens Rejser forlængst indstillet og Prokurist Simon ude af Stand til at lede Forretningen, endsige overtage den for egen Regning og Risiko. Og da saa Faderen selv en Dag efter Aarets Status med et Suk meddelte hende, at Forretningens Indtægter for første Gang i hans lange Liv ikke havde kunnet dække Udgifterne, forstod Sofie, at Tiden nu var moden, og at det netop var Faderens hemmelige Ønske at faa *hende* til at foreslaa, hvad han ikke af egen Drift vilde bringe i Forslag. Hun brød da endelig igennem. Og da først Forretningens Ophævelse var »et facta«, følte Sofie til sin Overraskelse og Glæde, at Faderens Befrielse overgik hendes egen, og fremkaldte i hans Sind en løftet Stemning som efter et Tryk, der lykkelig var hævet — med aaben Udsigt til en fredfyldt Tilværelse under nye og dog evig gamle Former.

Saa oprandt da endelig Afslutningens og Afviklingens Tid, der krævede hele Semmy Philipsens Opmærksomhed og Aarvaagenhed. Først Meddelelsen til den gamle Kundekreds om Firmaets Ophævelse, lempeligt og betryggende Salg af Forretningens kurante Lager, Inkasso af dets Tilgodehavender, der gudværeløvet gik »pænt og prompte« ind. Dernæst Spørgsmaalet om Prokurist Simons og gamle Larsens anstændige Fyldestgørelse — Simon fik en kontant Sum

som han erklærede for overmaade kulant — Larsen blev sat paa Pension, som Sofie lovede til sin Tid at overtage.

Og da saa endelig »zu guter letzt alt var til en Side, det Hele gjort op, og enhver svaret sit« — blev For-kontoret og Privatkontoret afskildret fra Lageret, ny-malet og udstyret med »Badstuestræde«s gamle Møbler, der havde staaet opmagasineret paa Loftet. Sofie overlod Aron sit gamle Værelse og rykkede selv ind i de nye Rum — en lille Afdeling for sig, som hun længe havde ønsket, og dog et uadskilleligt Led af det fælles Hele. —

VIII.

Saa aandede da atter Livet op, og Lyset fandt Vej efter det lange Mørke. Afdæmpet, med et Skær af roligt Aftenlys for Semmy Philipsen — forfriskende og fornyende for Sofie og Aron. I den lange Tid efter Bedstemoderens Død havde Aron mest holdt sig hjemme og delt sit Liv mellem sine Studier og Hjemmet. Nu genoptog han sit Samkvem og sine Udflugter med Jens, Vilhelm og Else, tog ivrig Del i Studenterforeningen og Samfundet, hvor Julius i Mellemtiden havde erobret sig en fremtrædende Plads som Foredragsholder og Debattør — længst til venstre med Tilknytning til det akademiske Socialdemokrati. Aron og Julius nærmede sig nu mere og mere til hinanden. Julius, hvis Studier var af en noget svingende Karakter, opsøgte ofte Aron og satte hans indesluttede og beherskede Sind i Bevægelse med sin Kritik, sin Modsigelsesdrift og sit Hang til Paradoks. I Ny og Næ havde Aron i Blade og Tidsskrifter set Julius' Navn — snart var det Digte i Heine's kynisk-sentimentale Stil, snart kritiske Studier paa Literaturens og Teatrets Omraade, snart spotske Noveller med grønlige Draaber af Gift og Galde og med en Baggrund af idéom-slynget Parabel. Nu fik Aron Lejlighed til paa nærmere Hold at følge hans Indstilling og Udvikling —

spredt, splittet som han var baade i ydre og indre Forstand. Men midt i den springske Forvirring af Ord, Meninger og Selvmodsigelser, anede Aron dog en rød Traad, en rød Bølge af det jødiske Blod, der lidenskabelig sprang frem, og lynsnart forskansede sig bag Finter og Dialektik — for da atter at blusse ud i et ildfuldt Ord eller i et Billede af fjern og fremmed Dristighed. —

Og kom Aron ved Aftenstid, naar Studierne var forbi, og ingen Fristelser udefra lokkede, ind i Stuerne, saa var de ikke mere som før indelukkede og døde. Bedstefaderen sad nu som oftest i Lænestolen med sin Bog og Moderen med sit Sytøj under Lampen. Onkel Frederik og Bedstefaderen havde ogsaa nærmet sig til hinanden under de fælles Sorger og gennem Bestyrelsesmøderne i Aktieselskabet Frederik E. Philipson, og det hændte ikke saa sjældent, at Onkelen, ledsaget af Datterdatteren Birgitte Hirsch, aflagde Hjemmet et Besøg. — Onkel Frederik var blevet meget gammel i de senere Aar, han havde lagt sig et langt patriarkalsk Fuldkæg til, saa det posede Ansigt, der før var fast indrammet af de mørke Bakkenbarter, viskedes ud i skyggeløs Blegthed. Paa Gaden vandrede hans svære Skikkelse stærkt foroverbøjet ved Birgittes Arm, med Blikket mod Jorden, krumknæet og tungt slæbende paa de store flade Fødder — det saa ud, som om han tabte Bukserne. Inden fire Vægge rankede han sig med noget af tidligere Tidens overlegne Apathi i Udtrykket. Men af Væsen, i Tonens afdæmpede, ligesom tilkæmpede Resignation var han kommet til at

ligne Broderen — ja, naar de to gamle Brødre sad sammenbøjede hver i sin Lænestol og drøftede en længst forsvunden fælles Fortid, Barndomshjemmet og Ungdomserindringer, mens de genopfriskede og morede sig over gamle jødiske Talemaader og Vittigheder, gravede Slægtsligheden sig frem og lagde Oprindelsens hemmelighedsfulde Udtryk over de saa forskelligt udviklede Træk. —

Birgitte Hirsch var Frederik Philipsons trofaste Ledsagerske og Fortrolige. Efter Firmaets Sammenbrud havde hans Hustru, den stolte og statelige Fru Rose, trukket sig fuldstændig tilbage fra »Selskabet« og Familien og henlevede sine bitre Aar i den lille Lejlighed, de havde lejet ude i Willemoesgade paa Østerbro. Og da den ene Ulykke ofte drager den anden med sig, havde de to gamle Ægtefæller yderligere maattet friste den tunge Skæbne, at den ældste Datter Clara, »Grevinden«, for et Aarstid siden var blevet separeret fra sin Mand, Grev Høg til Høgsborg, og var flyttet til Hovedstaden sammen med Datteren Louise. Grevinden, der kun havde modtaget en beskeden Rentenydelse til sit og Datterens Underhold, havde efter Separationen antaget sit Pigenavn, Fru Clara Philipson. Datteren Louise, der var opkaldt efter Kronprinsessen som særlig Naadesbevisning i Anledning af Venskabet fra Grevens Adjutanttid, beholdt Høg'ernes Familienavn, men opgav »Comtessen«. Ogsaa de levede ude ad Østerbro, skjult og isoleret, uden anden Omgang end Familien i Willemoesgade.

Birgitte var da den eneste af Familien, der nu og

da i Selskab med sin Bedstefader besøgte Semmy Philipsens Hjem. Hendes Fader, Veksellerer Hirsch, der efter Husets Konkurs havde faaet et Agentur for et Forsikringsselskab, havde mistet sin paagaende Livslyst sammen med den røde Haartop, han var nu en lille afpillet Herre, der gled langs Murene, hvid og menneskesky, ligesom udslettende sig selv af Tilværelsen. Moderen, Fru Fanny Hirsch, havde oprettet et Kursus i Luth og Sang for unge Piger af det arbejdsløse Bourgeoisi, og Broderen Max havde gennem Gottlieb Philipsen faaet Ansættelse i »Landbobanken« i Arons Fødeby. Birgitte var da det eneste Bindeled mellem Medlemmerne af den Philipsen'ske Familie, og selvstændig og livslysten som hun var af Natur, benyttede hun enhver Lejlighed til at bryde ud af den deprimerende Atmosfære, der havde formørket hendes første Ungdom og laa som en knugende Tyngsel over hendes spillende Sanser og springske Sind. —

En Fredagften ved Vintertid, da Aron kom hjem, hørte han summende Stemmer inde fra Stuerne. Idet han aabnede Døren til Spisestuen, saa' han Lysene tændt paa Bordet, og Moderen og Birgitte i Færd med at rette an til Aften. Birgitte Hirsch hilste ham med et muntert *Gu' Schabbes!* — ledsaget af det paa én Gang spotske og lidt triste Smil i de skraatstillede Øjne med de japanske, dristig svungne Tuschbryn. Hun svajede og svingede sin slanke Drengeskrop mellem de mange Møbler, elastisk spændt i Gangen, graciøs i sine Bevægelser.

»Du ser mig saa anstrengt ud, Aron,« sagde hun,

idet hun smidig som en Væsel snoede sig udenom ham. »Læser du ikke for meget?»

»Jeg skal jo op til 1ste Del til Sommer.«

»Naa ja — du *vil* jo noget,« kom det med et Skuldertræk fra Birgitte.

»Jeg *skal*,« sagde Aron og strøg Haaret fra Panden.

»Vil og skal — gid det var mig, der kunde sige saadan.«

»Det kan *du* ogsaa godt, Birgitte,« indskød Sofie henne fra Bordenden.

»Ja, jeg kunde — hvis jeg vilde og skulde,« lo Birgitte. »Men sig mig saa først, Tante Sofie, *hvad* jeg skulde kunne ville!« udbrød hun, med en tom Tallerken i hver af de udstrakte Hænder.

Inde i Dagligstuen sad Semmy Philipsen og Broderen Frederik hver i sin Lænestol og røg uden synligt Samvittighedsnag Helligaftenens Veneciana. Ude paa Gulvet stod Julius i Talerstilling bag en Stol, med den ene Haand paa Stoleryggen og den anden hævet — parat til Slag i Talerstolen:

»Jeg *véd* det ikke!« hørte Aron ham udbryde i pinagtig Diskant, idet han traadte ind og hilste Godaften. »Jeg *véd* det min Salighed ikke,« gentog han og nikkede hastigt til Aron. »Jeg har nu studeret Statsvidenskab i 2½ Aar, men har opgivet det. Jeg tænker saa smaat paa Jus — men hvad mener du om Fru Justitia og mig, Aron, med hinanden omkring Livet, skuenne ud i Perspektivet? Ja, du smiler selvsikkert — for du er af et andet Stof end jeg, samlet, sammensvejet — *selvbehersket*, ja det er dét, du er. Men jeg er, ihvert-

fald endnu, af et altfor flydende Stof — for spredt, ja kald det blot splittet, Onkel Frederik — der foregaar for meget i mig og for den Sags Skyld ogsaa udenom mig. Jeg kan ikke tage mit Parti, kan overhovedet ikke tage Parti, jeg er Aristokrat og Demokrat, Jøde og Ikke-Jøde, Dansker og Kosmopolit, Forstandsmenneske og Stemningslus — det er for mig baade et Tegn paa Løshed og Elasticitet, paa Udvikling og Udvidelighed. Jeg hader forbenede Standpunkter og forkalkede Meninger. Jeg maa kort sagt være *med!* — Nej, der — er — kun — én — Ting,« sagde han saa med et lille haardt Slag for hvert Ord paa Stoleryggen, »— der er kun én Ting, jeg *vil* være, ikke fordi jeg *skal*, maa-ske heller ikke fordi jeg *kan*, men fordi jeg *maa* det, *vil* det, *vil* det!« sluttede han saa, idet han med et flakkende Smil drejede sig om mod Aron, der pludselig var bristet i Latter.

»Jeg kom kun til at le,« sagde Aron undskyldende, »fordi vi brugte akkurat de samme Ord derinde — om end i anden Forbindelse.«

»Naa, men altsaa — hvad er det da, du vil?« spurgte Frederik Philipson med et ironisk Skær over det posede Ansigt.

»Det véd du jo godt, Onkel Frederik,« sagde Julius og gik med oprejst Pande bort fra Stolen.

»Digter —?« kom det fra Frederik Philipson med et foragteligt Skuldertræk.

»Schrull!« sekunderede Semmy Philipsen.

»Skribent!« sagde Julius fast, med et Hovedkast bagud under Vandringeren.

»Sehen muss ich —,« indskød Semmy Philipsen med smaa Hovedvrik.

»Og *hvad* vil du saa skrive?« spurgte Frederik Philipson med grødet Stemme. »Digte og andet *Chaloumes*, som du efter Sigende har forsøgt dig i. Eller maa-ske jødiske Sager à la Goldschmidt eller Kritik à la Brødrene Brandes? Hvad skal vi Jøder overhovedet i Literaturen? Tror du, det vil gavne os andre eller dig selv? Hvad har vi Jøder i det hele taget at gøre i Offentligheden? Se paa min egen Søn Philip! Først Liberal, som det den Gang hed — saa Radikal, for at blive lempet ud af Partiet — og nu til sidst Socialdemokrat tror du, man vinder Tillid og Fremgang i et Lag eller et Samfund, som man ikke fra Fødslen tilhører? — Og nu Digter? Hvad vil du digte om? Om Holger Danske eller Thyra Danebod? Kan du det? Jeg mener: kan du føle dig inspireret til et nationalt Stof som Nationens Digter? Naa — altsaa! Eller vil du digte om Jøder — um Gottes Willen! Jeg personlig læser aldrig en Bog om Jøder, idetheletaget nødvendig en Bog *af* Jøder, allermest vil jeg have mig frabedt at se os fremstillet paa Teatret, som man nu maa opleve. — Nej!« sagde han saa med fast Eftertryk, »lad os assimilere os, som det hed i min Ungdom lad os i Guds Navn gaa i Synagogen og spise *koscher*, hvis vi føler Lyst og Trang dertil. Men lad os ikke staa frem paa Torvet og tro, at vi kan spille Herrer udenfor vort eget Hus. Det straffer sig før eller siden. Havde jeg nu min Søn Philip her, vilde han kunne citere paa Latin det gamle Sprikwort,

som mest af alt gælder for os Jøder: Den, som lever i Skjul, lever i Fred. Det maa jeg — maaske med et Suk — bekende.»

Sofie viste sig i Døren til Spisestuen:

»Saa er Bordet parat. Far vilde jo have sit Fedtebrød, Onkel Frederik — saa du maa tage til Takke.«

Ved Lyden af Ordet »Fedtebrød« rejste Semmy Philipsen sig med paafaldende Adræthed — han havde under de andres Diskussion fulgt Anretningen derinde og længtes efter at variere Æmne. Da han nu saa' det fint belagte Fedtebrød brede sig paa de skinnende Fade under de viftende Lys, gled en Afglans af Fortidens Festskeer over de afblegede Træk. Ogsaa Frederik Philipson livede op, saa' sig omkring i den gamle Stues festlige Fred og sagde:

»Det minder om gamle Dage, Semmy. Jeg kommer til at tænke paa salig Mors Rullepølse med Timian og Allehaande, som hun kaldte det.«

»Det er endnu den gamle Opskrift vi bruger, Frederik,« sagde Semmy Philipsen. »Ja, lad os saa ta' ved, bitte Børn!«

Samtalen bøjede sig nu hurtig om mod neutrale Æmner — det jødiske Fedtebrød virker afvæbnende paa krigerske Sind. Kun Birgitte brød nu og da ind, æggende og aggressivt. Overfor Aron iagttog hun en moderlig overbærende Tone — overfor Julius en slagfærdig-drilsk Positur med rappe Stød mod de saarbare Punkter og med taskenspilleragtig Forsvindingskunst, naar hun følte sig i Klemme. —

»Du er en »Gegensprecher«, Julius,« sagde hun med

et hoverende Smil om den lange Mund med de spotsk løftede Vige. »Et Ord skal være et Ord, og en Mand skal ikke være to.«

»Gegensprecher!« udbrød Julius med irritabel Falsk. »Hvem siger, at jeg altid skal være af min egen Mening — som Heine har sagt. Kværulant er en anden Banalitet, som jeg ogsaa har maattet sluge raa. Dét, der ligger bag mig, under mine Ord, har du hverken tilstrækkelig Forstand eller Fantasi til at faa fat i. Det er .. det er ..,« sagde han med nervøst dirrende Fingre, »— det er Uro, Liv, *Spil!*« busede det ud af ham med et Skub.

»Disharmoni, ja!« udbrød Birgitte.

»Naa ja — jeg er ingen Bælgetræder,« lo Julius med et skævt Smil mod Aron.

»Svar, Aron!« ivrede Birgitte. »Du vil da ikke lade den Bælgetræder sidde paa dig Resten af Livet. Er der ingen Uro i dig, ingen Utaalmodighed, ingen *Spil?*«

Aron sad lidt, foroverbøjet, og smilede ned i sin Tallerken. Saa løftede han sit Ansigt med de stramt beherskede Træk, lod sit rolige Blik et Sekund hvile i Birgittes spotsk frittende Øjne og sagde:

»*Jeg kan vente*« —

Da Fedtebrødet var sat til Livs, blev det lille Mahogni Klapbord i Dagligstuen slaaet ud, de to Lys tændt og Æskerne med de gamle, forskelligfarvede Elfenbens Jetons stillet paa Plads. De to Gamle og Sofie tog da fat paa den sædvanlige ¼ Øres Whist med blind Makker, medens de Unge trak sig tilbage til Sofies Dagligstue i det tidligere Forkontor paa den

anden Side af Spisestuen. Herinde var de gamle Mahognimøbler fra »Badstuestræde« kommet til Ære og Værdighed, straalende i nypoleret Festivitas. Over Sofaen hang et forstørret Fotografi af Fru Frederikke med Violhatten fra Salomon Davidsen, omgivet af Enkefru Meyer og Søstrene Malle, Belse og Pulle. Over Skrivebordet ved Vinduet Højbys Billede af Sofie fra de unge Dage med det sorgfuldt sænkede Blik og det dybe Knæk mellem Brynene. Paa Skrivebordet et lille falmet Fotografi af Fætter Jonas, siddende i Diplomatfrakke, med den høje Hat paa et Søjlebord.

Aron og Birgitte havde taget Plads i Mahogni Sofaen — Julius vandrede urolig rundt, kiggede paa Billederne og paa Bøgerne bag Bogskabets Glasdøre. Saa sagde han, henkastet, med Ryggen til de to i Sofaen:

»Altsammen forhistorisk: Heiberg, Paludan-Müller, Goldschmidt, Brandes, I. P. Jacobsen! Alt er jo forhistorisk i dette Land, og særlig blandt os Jøder. Vi tør ikke anerkende noget, før det har faaet Anerkendelsens blaa Stempel af den autoriserede Kødkontrol. A propos — Jøder! *Findes* der overhovedet Jøder herhjemme?« udbrød han saa, idet han heftig drejede sig om mod de andre. »Baade — Og. Altsaa: Hverken — Eller! Er *vi* Jøder — Onkel Frederik og din Mor, Aron, eller du og Birgitte? Eller jeg selv? Hvad vil jeg andet og anderledes end alle de andre — op, frem, ud, bort fra hele den gamle Forhistorie. Men *kan* jeg det, selvom jeg *vil*? Du hørte det jo før, Aron, derinde af Onkel Frederiks Mund. Jøderne selv protesterer, naar en af deres egne vil bryde Breche i de

Ghettomure af gammel Fordom og Overtro, som trods alt bestaar endnu. Hvorfor kan jeg ikke være Digter ud af min særegne, jødisk farvede og formede Sjæl og Aand? Skal jeg først afvaske det Kainsmærke, Skæbnen har sat paa mig, med en Sjat Vand fra Døbefonten? Og de andre, de vaskeægte Danske — vil de, naar det kommer til Stykket, anerkende os som ligeberettigede, ikke blot *ligeforpligtede* Danske? Ja, formelt gudbevares — men reelt? Kan vi ligesaa aabent og hensynsløst som andre udtale, hvad vi føler og tænker om dansk Politik, dansk Religion og dansk Digtning, uden at risikere at mødes med en mere eller mindre skjult Protest paa Afstammings Vegne? Vi saa' det jo med Goldschmidt, vi har set det med Brandes — begge *udenfor* Dannebrogsmændenes literære Fagforening. Nej — man kan ikke balancere mellem Grænserne med et Ben paa hver sin Side. Enten-Eller, det er Idéens kategoriske Imperativ. *Enten* Jøde — *Eller* Dansk. *Tertium non datur. Dixi!*

»Jamen, nu du selv — for at begynde med Begyndelsen?» spurgte Aron.

»Jeg selv —?» sagde Julius og satte sig med et opgivende Skuldertræk et Stykke fra de andre. »Jeg er jo — som Birgitte før bemærkede — en *Gegensprecher*. Jeg føler mig ligesom i et Væv af Indbildning og Fordom og hule Fraser, der er trukket sammen om Hovedet paa mig — og hvad enten jeg river eller slider til den ene eller til den anden Side for at slippe ud i det Fri, opnaar jeg kun at faa Nættet filtret tættere og tættere sammen om mig. Vi er jo saa overmalede med

skiftende Fysiognomier efter Tidens og Stedets Krav, at vi ikke mere kan finde vort eget Ansigt under Farveladen — vi er saa vant til kamæleonagtig at skifte Farve efter Beskyttelseslighedens Naturlov, at *Farvespillet* er blevet vor anden Natur. Følelse har vi haft Brug derfor, har vi haft Grund dertil? Forstand vi har haft Brug derfor, vi har haft Grund dertil — som Nødværgel! Men jeg *vil* være mig selv — fri!« udbød han pludselig, idet han rejste sig med et Sæt. »Jeg *vil* igennem Vævet og Vrøvlet, vil være helt fri, føle mig helt fri — hvadenten jeg saa finder mig selv paa den ene eller paa den anden Side af det saakaldte Lighedstegn.«

»Saa gør dig fri,« sagde Birgitte, »og staa ikke dér og trip i Spinaten!«

»Jeg forstaar godt Julius,« begyndte Aron, stilfærdigt, som det var hans Vane. »Selv for en Bælgetræder som mig er det svært at holde Fødderne rolig paa Pedalen. Jeg ved heller ikke rigtig, hvor jeg staar. Paa den ene Side føler jeg et medfødt Instinkt, der trækker mig tilbage og ind i mig selv — paa den anden Side en Drift, affødt af Forhold og Omgivelser, der lokker mig ud af min Isolation og ind i Fællesskabet. Men jeg trøster mig foreløbig med, at jeg er en træg og taalmodig Natur og ikke som du, Julius, en hidsig og utaalmodig. Jeg maa vente, til jeg finder mit Ligevægtpunkt *i mig selv*. Og — som jeg sagde før: Jeg kan vente.«

»Jamen, jeg kan ikke vente!« foer det ud af Birgitte, idet hun med en heftig Drejning bøjede sig

hen mod Aron. »Jeg ønsker ikke at sidde plantet og gaa i Frø mellem lutter gamle Mennesker som Far og Mor og Bedstefar og Bedstemor, der graver sig dybere og dybere ned i ulykkelige Mindelser om en Storhedstid, der er død og begravet. Jeg vil ikke ofre mig for Alderdommen og snydes for min egen Ungdom. Naar jeg nu engang lever, saa vil jeg ogsaa leve. Jeg lever — altsaa lever jeg! Det er nu *min* Filosofi. Dixi!«

»Jeg kunde have Lyst til at læse et Digt for jer, som jeg skrev, lige før jeg gik herhen,« sagde Julius og trak et sammenfoldet Papir op af Brystlommen, mens et forslagent Smil snoede sig om de tynde Læber. »Jeg følte før en djævelsk Lyst til at hale det frem og fremsige det for Onkel Frederik, da han derinde irriterede mig med sine udblødte Meninger. Men jeg holdt mig, mærkværdigvis og lykkeligvis, i Defensiven — den, vi Jøder hidtil har lært at udnytte, som de Slaver, vi *var*, og forøvrig *er* det endnu. Som Herre — saa Hund!«

»Læs det, Julius!« udbød Birgitte og puslede sig til Rette i Sofakrogen.

»Hvad hedder det?« spurgte Aron.

»*Sangen om Babylon* —,« sagde Julius og skød Brillerne paa Plads.

»*Sangen om Babylon* —,« gentog han efter en lille Pause, med sagte, let syngende Stemme og med en ironisk Krusning over Ordet Babylon —

Vi sidder ved Babylons Floder,
vi Sønner af Japhet, af Cham og af Sem,
begræder vor Fader og Moder,
vor Mødrenejord og vort Fædrenehjem.

Vi omskærer os for Jehova,
 og døber vort Afkom i Frelserens Navn,
 Mendoza fra Minsk og Cordova
 og Israel fra Warschau, New-York, København —
 Ja, Israel med sen og med sohn og med son,
dét er Sangen om Babylon!

Vi spredtes langs Babylons Floder —
 adsplittet som Avner i Syd og i Nord —
 velsigned vor Fader, vor Moder,
 vort fredløse Hjem paa den hjemløse Jord.
 Fornægtet vor Søster og Broder,
 vor Stamme, vort Navn paa den Jord, vi befoer,
 belaaente vor Næstes Goder
 og købte hans Gunst for det Guld, vi besvoer —
 Ja, Goldmann, Karfunkel og Rubinson,
dét er Sangen om Babylon!

Jeg flygter fra Babylons Floder,
 jeg søger et Hjem, hvor de Hjemløse bor,
 jeg søger en Søster og Broder
 af Israels Stamme paa Israels Jord.
 Jeg søger langs Drømmenes Kyster,
 besværges den Sne, der er faldet i Fjor,
 jeg kysser min Elskedes Bryster
 og famler fortumlet i Skyggernes Spor —
 for Moses og Jesus og Judas & son,
dét er Sangen om Babylon!

Der var et Øjeblik ganske stille. Saa stak Julius Papiret i Lommen og rejste sig. I det samme fløj Birgitte op af Sofaen, løb hen og kastede sig om Halsen paa ham. De stod en Stund, omslyngede, uden at røre sig. Saa gled Birgitte ud af Julius' Favn og gik hen og

satte sig i en Lænestol ved Bordet med Ansigtet højet over de korslagte Arme. —

Aron havde fulgt det stumt lidenskabelige Optrin med et Blik, der flimrede af hektisk Glød og glashaard Kulde. Saa sagde han endelig kølig behersket:

»Jeg synes ikke, dit Digt var ganske klart.«

»En juridisk Forelæsning skal være klar,« svarede Julius kort og tørt. »Et Digt skal kun være gennemsigtigt,« henkastede han flot og drev hen over Gulvet.

»Jamen, *Digteren* skal være klar,« fortsatte Aron med fast Eftertryk. .

»Klar?« sagde Julius, idet han vendte sig. »Over hvad?«

»Over sig selv.«

»Jeg er saa klar over mig selv som Spillemanden, der spiller paa Fantasien. Det er Fornuftens Sag at træde afklaret paa Bælgen.«

»Words, words!« udbrød Aron og slog ud med Haanden som efter en Flue.

»Alt er Ord!« kom det overmodigt fra Julius. »Det kommer kun an paa den Aand, der finder dem, og den Haand, der former dem.«

»Jamen, saa form dem engang, saa baade du selv og vi andre fatter dem.«

»Jeg skriver ikke for Analfabeter.«

Birgitte havde løftet sit Hoved og skottede hen imod de to blege Stridsmænd med et fordækt Smil — hun fornam med en kildrende Fryd i sine Nerver, *hvem* Striden gjaldt bag Ordene. Saa sagde hun med en listig Betoning:

»Jeg tror, jeg forstaar dig, Julius.«

»Hvorfor kun tror —?«

»Fordi jeg kan føle dig.«

»Hvordan føle mig?«

»Her —!« smilede hun og lagde sig tilbage i Stolen med de lange Fingre vendt mod Brystet.

»Jamen, hvor — *hvor!*« skreg Julius overstadig.

»Og *hvordan* dér?« lo Aron drillende.

»Sletikke som I tænker, I to dumme Dreng«, sagde Birgitte og strakte sin slanke Skikkelse. »Jeg tænkte kun paa Julius som Digter.«

»Jamen, du skal tænke paa mig som den jeg *er*.«

»Du *er* jo kun Digter.«

»Kun Digter *nebbisch*,« smilede Julius med et selvironisk Skuldertræk. —

Døren til Dagligstuen blev aabnet paa Klem — Sofie stak Hovedet ind:

»Nu gaar Onkel Frederik« —

Da de kom ind, stod Frederik Philipson med Broderens Haand i sin:

»Vi Jøder har jo ikke Ord for at være sentimentale. Altsaa, Semmy — det har været en rigtig Fredagften af de gode, gamle fra Mors Tid.«

»Det glæder mig, at Onkel Frederik har befundet sig vel,« sagde Sofie.

»Se op, naar du falder forbi, Frederik,« nikkede Semmy Philipsen.

Julius var sprunget i Forvejen ned ad Trappen for at se, om Porten var aaben. Han løb ud paa Gaden

og raabte op til Semmy Philipsen, der havde trukket Rullegardinet op:

»Der er aabent, Onkel Semmy!«

Idet han gik hen mod Porten, saa' han Skomager Lauridsen staa oppe paa den høje Butikstrappe, spejdende op og ned ad Gaden. Julius standsede og smilede ved sig selv. En dæmrende Idé steg op over Horisonten...«

Saa hørte han henne fra Trappen Birgittes forlokkende Stemme:

»Nu kommer vi, Julius ...«

IX.

Henad Sommeren tog da Aron første Del af juridisk Eksamen med Glans. —

Det var Aftalen, at alle de Unge skulde fejre Begivenheden med en kombineret Skov- og Badetur pr. Cykle til Hornbæk, og Birgitte havde foreslaaet, at de inviterede Kusinen, Louise Høg med paa Turen. Hun følte sig meget ensom og vilde sikkert gerne slaa Følge.

Da saa Jens og Aron med Vilhelm og Else i Kølvan- det en tidlig Junimorgen svingede ind paa Triangelen, saa' de Birgitte og Kusinen, lænet mod deres Cykler henne ved den runde Kiosk. Louise Høg var lidt højere og fyldigere end Birgitte, blond, af en vis reserveret Kølighed i Holdning og Udtryk. Da Jens og Aron sprang af Cyklerne, hilste hun dem med et paa én Gang distancerende og indyndende Smil. Idet Vilhelm og Else kom til, hørte de Julius' skingrende Hallo! henne fra Blegdamsvejen. De vendte sig alle og vinkede — kun Louise Høg blev rolig staaende, missende hen mod den overgivne Sprællemænd med sit sel- skabelig beherskede Smil.

Julius svingede elegant op foran dem og holdt an ved en Lygtepæl, rank i Sadlen. Birgitte præsenterede. Louise Høg og Julius vekslede en forskende Hilsen. —

»Saa glider vi —,« sagde Julius med en nonchalant Bevægelse mod Hatteskyggen. —

Jens laa som sædvanlig i Spidsen. Et Stykke bagefter fulgte de andre, to og to i Geled — Aron sidst sammen med Louise Høg. De kørte en Stund i Taushed, medens de andre forude raabte og lo imellem hverandre. Saa sagde Aron, prøvende:

»Det er lidt vanskeligt at begynde — jeg véd ikke rigtig, om vi er Du's eller De's.«

»Du eller De — som Du eller De ønsker,« svarede Louise, idet hun skelmsk løftede de mørkttegnede Øjenbryn, der mindede om Birgittes.

»Vi har jo aldrig truffet hinanden før,« fortsatte Aron. »Men jeg kendte dig naturligvis af Omtale.«

»Jeg ogsaa dig,« sagde Louise med den bløde Klang i Stemmen, som Aron kendte fra andre i Familien.

»Vi boede jo ikke saa langt fra hinanden derovre. Men,« sluttede hun med et let Skuldertræk — og tav.

»Vi kunde jo ikke vide, hvordan du og din Mor vilde stille sig til Familien, da I flyttede herover — derfor har vi ikke bedt jer hjem. Man véd jo aldrig« kom det saa lidt efter fra Aron uden Fortsættelse.

»Nej, desværre —,« sagde Louise og drejede sit Ansigt en Kende til Siden.

Aron listede sig til at se hendes blonde Profil, der var trukket op med en gylden Streg af Solen. Saa fortsatte Louise stadig bortvendt:

»Mor er jo blevet noget menneskesky, kan du forestaa, efter alt det hun har gaaet igennem med Bedste-

fars Krak — og med Far. Naa, ja —,« afbrød hun sig pludselig og traadte Cyklen haardt frem. —

Forude skar Julius' Stemme skingrende igennem Sporvognenes Klemten og Bilernes Hylen og Hosten. Ind imellem hørtes Elses kvidrende Latter.

»Herligt, herligt!« skreg Julius og trampede i Pedalerne. »Se, Sundet derude, Else. Dejlige Sund med din blaanende Bølge!« sang han med høj, falsetagtig Tenor. »Jeg aner ikke, hvem der har skrevet den i og for sig banale Linje, aner heller ikke hvad der følger efter, men vi sang den Sang i Skolen derovre, og Stemningen er bleven siddende som en sød Foraarskriblen i min Erindring. Man skal jo ikke analysere en Stemning, men du véd, at jeg altid maa pille Følelserne fra hinanden, for at se hvad der er indeni. Og ved du, hvad jeg har fundet som Klangakkord, der anslaaar Tonen og dermed Stemningen? — Ai-u-aa-ø! — Og Daktylerne, der bølger som Harpegreb i Strenge — hør engang: Dailige — Sund med din — blaanende — Bølge!«

»Jeg aner ikke, hvad Daktylerne er for noget,« lo Else med det purrede Guldhaar glødende i Solen og den kække Opstoppernæse pegende mod Zenith.

»Lykkelig er kun Daaren,« deklamerede Julius. »Du er den mest velskabte lille Gaas, jeg har set — og den sødeste Æggesnaps, jeg har smagt.«

»Han er blevet vanvittig!« skreg Else og svingede fra ham.

Julius vendte sit spillende Ansigt om imod hende og reciterede med pibende Stemme:

»Naar Sten tager til i Vand at flyde,
og Ravne begynder at vorde hvide,
da maa I vente Svend Vonved hjem,
alle mine Dage kommer jeg ikke igen!«

»Brrrr!« pustede Else, og virrede med sit gyldne Hoved.

»Men nu er jeg her igen,« Julius strøg ind paa Siden af hende. »Liden Else, jeg har elsket dig længe i Løn«

»Hold op, hold op!« lo Else og fløj fra ham i en flygtende Bue. —

Vilhelm og Birgitte kørte op paa Siden af Julius, der sprællede overstadig med Fødderne fra Pedalerne. Vilhelm holdt sig forsigtig lidt paa Afstand.

»Himmel und Erde, ich bin *meschugge!*« peb Julius. »Jeg forsøgte at trække en poetisk Veksel paa Elses Taalmodighed, men hun vilde, som alle Kvinder, se Kontanter. Og jeg er qua som Digter født *pleitel!*«

Birgitte hvinede af Skræk, da hun saa Julius slippe Styret og svingle med Arme og Ben i Luften. Vilhelm kom sindig trillende hen ved hendes Side.

»Kan du se, hvad Julius ligner?« lo Birgitte.

»Han ligner dét, han er,« sagde Vilhelm. »En Sprællespillemand.«

»Er jeg en Sprællespillemand,« raabte Julius, mens det skæve Smil krummede sig som en Skorpionbrod, »saa er du sprællespillemig en gammel forgyldt Skomagersnørestøvle uden det rigtige Bisselær i Saalerne.«

De lo alle tre, ungt og overgivent. Strandvejen løb nu ud i aabent Land, ude fra Sundet strøg den friske

Sommerbrise. Snart kørte de to og to, snart samlet i sluttet Front som ved en Start. Saa spurtede Jens pludselig — de andre traadte til og fløj efter ham i en lang Væddeløbslinje, Julius ivrigst, lidenskabelig spændt, for at vinde op og overtage Førerskabet. Men Jens stampede haardt og lynsnart i Pedalerne og fløj frem som en susende Pil — forbi den sammenbidte Julius, der krummede sig, rød som en Reje, i Sadlen. —

Da de naaede Hornbæk, varme af Sol og Anstren-gelse, besluttede de først at gaa i Vandet og bagefter spise det medbragte Smørrebrød inde i Plantagen. De pakkede Badekaaberne og Dragterne ud, gemte Madpakkerne i det kølige Mos, og skiltes saa i to Partier i de skyggefulde Hulninger mellem Fyrrekrattet.

Jens var den første, der løb ud. Hans slanke Ynglingskikkelse tegnede sig lyst og luftigt mod Sundets dybe Blaa. Lidt efter kom de andre i Løb, Aron og Julius sprælske og drengekaade, Vilhelm sindig luntende. Tilsidst de unge Piger — Else og Birgitte i flyvende Fart, Louise et Stykke bagved, rolig skridende, som paa bonet Gulv i Selskabstoilette. De unge Mænd laa allerede ude i Strømmen, plaskende og prustende. Birgitte og Else oversprøjtede hinanden nogle Skridt fra Bredden, og satte sig saa paa Hug i Vandskorpen. Louise stod i nogen Afstand og dyppe de Tæerne i de lunkne Dønninger ved Strandkanten.

»Kom herud, Piger!« brølede Jens derudefra, og rakte Armene vinkende op over Bølgerne midt i en Kolbøtte.

Birgitte og Else løb ud, pjaskende og skrigende. Saa

smed de sig pludselig forover i Strømmen og svømmede omkap. Louise stod lidt og saa sig roligt omkring, sælsomt uafklædt i den stramtsluttende Bade-dragt. Gik saa ud, harmonisk afbalanceret som en Mannequin.

De laa nu alle ude paa Dybet. Jens viste sine Kunststykker, dykkede ned og tog Sten op, slog Vejrmøller og stak de lange, lige Ben ret op i Luften, idet han vinkede med Tæerne. Julius svømmede paa Ryggen med Else flydende i sin Favn. Jens tilbød at »redde« Birgitte, hun gled ind over ham og lod ham bære sig ud i Strømmen. Vilhelm laa og traadte Vande, prustende som en Søløve, med det svære Buskhaar som en Gryde om Hovedet. Aron svømmede hen mod Louise, raabende paa Afstand:

»Kom længere ud, Louise! Jeg skal hjælpe dig.«

Louise svømmede ud. Hun holdt sit Hoved hævet over Vandet for at skærme de svære Fletninger, der var lagt om Hovedet og stak frem under Badehætten. Aron gled hen imod hende, for at hun kunde støtte sig mod hans Skulder og lade sig slæbe. —

»Støt dig kun rigtig, Louise. Du tynger slet ikke.«

»Jo, jeg tynger dig, Aron,« sagde hun og slap.

»Ikke Spor. Kom kun igen. Aa, det er dejligt at ligge her med dig. Saa — nu vender jeg mig. Saa kan du støtte paa mit Bryst. Nej — nærmere. Jeg bider ikke.«

Aron saa' paa Louise, der laa let bøjet over ham. Nu og da slikkede Bølgerne over hans Ansigt — naar han atter aabnede Øjnene, saa' han Louises Ansigt ganske nær ved sit og hendes Blik ligesom bundet til hans.

Hendes Øjne var nu mørke, og der laa som to Guld-draaber dybt inde i Pupillerne. De smilede begge uden at tale. Han syntes, de var saa langt borte, svævende i Rummet, bort fra alt andet, borte fra alle andre. De var af samme Slægt, hinanden nær i Sindets tause Forening — og dog hinanden fjern i Sansernes ubeslægtede Forlokkelse

De andre kom nu til — Birgitte ridende overskrævs paa Ryggen af Jens:

»Hyp, hyp, min Hest!« raabte hun og slog Smeld med Tungen.

»Saa vender vi Madam Svendsen,« sagde Jens og væltede sig om paa Siden, saa Birgitte med et Hvin forsvandt i Bølgerne. »Farvel med dig!« —

»Efter ham!« skreg Julius. »Han skal dukkes.«

Jens kastede sig frem med lange, seje Aaretag. Hans smækre Ynglingekrop strakte de lange Frøben bagud i plastisk Harmoni — glasgrønt farvede af de dybblaa Bølger. Julius kæmpede sig frem paa Siden af ham og vilde gribe fat i Frølaarene. Saa stak Jens tilbunds med et dybt Svup:

»Farvel, Umulius!« raabte han og vinkede med Tæerne til Afsked, mens Julius glippede med Øjnene i Sprøjtet. —

Louise gik først i Land. Aron saa' hende bøje sig inde paa Bredden, hvor hun havde efterladt sin Badekaabe i Sandet. Den vaade Badedragt sluttede sig sælhundeblank om Skikkelsens myge Former. Han kom til at tænke paa Birgittes smidige Drengkrop med de slanke Araberben og Elses lille runddrejede Venus-

figur med de bløde Pusselanker. Saa saa' han Louise slaa Kaaben om sig og skride dronningeværdig op mod Plantagen —

Lidt efter pjaskede Birgitte og Else ind for at skifte Badedragt og hente Kaaber. De fløj henad Stranden som lette Dyr paa Flugt. De fire unge Mænd laa endnu en Stund derude og væltede sig i en sammenrodet Klump. Saa stak pludselig otte lange Ben i Vejret og fire vaade Hundehoveder løftede sig samtidig af Bølgerne, glinsende i Solen. En Stund efter kom de alle svømmende ind — og løb saa Side om Side gennem Lavvandet og op. Jens slog et Par Kraftspring, mens de andre rystede Vandet af sig. Saa løb de Væddeløb langs Stranden og forsvandt i de lune Sanddyner. —

Da Birgitte og Else havde skiftet Badetøj, gik de i deres Badekaaber ned i Strandkanten og lagde sig i det hede Sand med Hovedet i Skygge af en optrukken Baad. Haaret var endnu vaadt i Kanten, men Else havde omhyggelig arrangeret den lille gule Krølle, der stod som et Spørgsmaalstegn midt paa den ubeskrevene Pande. Et Øjeblik efter kom de andre, med Badekaaberne flagrende om de nøgne Lemmer. Tilsidst Louise — fuldt paaklædt. Hun hængte Badedragten over en Busk til Tørring. Kom saa langsomt vandrenden derhen.

Julius, som aldrig havde kunnet glemme Faderens Sarkasmer om »Grevinde Philipson«, hviskede ind i Klumpen:

»Se, dér kommer Comtessen. Man siger, at hun er

født med Mamelukker for ikke at støde an mod Etiketten.«

Aron hørte Else fnise nede i Sandet. Han kom til at tænke paa Moderens Fortælling om den Dag, hun havde mødt Louises Moder, »Grevinden« udenfor *Hotel Prinsen* — og følte, at Brodden, omend svagt, endnu stak ham i Hjertet

Jens og Vilhelm blev sendt til Købmanden efter Drikkevarer. Da de kom tilbage, blev Maden pakket ud. I en Rundkreds laa de paa Maven og gumlede i sig som Skolebørn paa Skovtur.

Da de havde spist færdig, gik Jens et Stykke bort og lagde sig paa Ryggen i Sandet med Ansigtet mod Solen. Han raabte til Birgitte, at der var en Plads ledig for en indvendig Jomfru. Birgitte kastede Badekaaben og gik derhen i sin glatte Badedragt. Jens slog sin Kaabe til Side, saa den lyseblonde Krop var blottet til Bæltestedet, og lagde sin Arm under Birgittes Nakke. Hun krummede sig lunende ind til ham, og lagde sig til Hvile.

Else blev liggende sammen med Julius og Vilhelm i Skyggen af Baaden, mens Aron gik hen for at søge sig en kølig Plads under Skrænten. Da han havde fundet den, vinkede han ad Louise

De laa saa alle dér paa Stranden i smaa samtalen-de Grupper. Jens var hurtig blevet søvnig, Birgitte fulgte hans Eksempel, og snart slumrede de sødelig ind, Side om Side i det fulde Sollys. Vilhelm og Julius laa og diskuterede Musik, medens Else sad lænet mod Baaden og lyttede med lukkede Øjne, gravende

med Velbehag i det varme Sand med de buttede Bar-
netæer. —

»Det er altsammen saa altnodisch, dét du siger om Musik, Vilhelm,« sagde Julius, der laa paa Maven ved Fødderne af Else, og nu og da kildede hende under Tæerne, saa hun trak dem til sig med et smigret Hvin. »Al den Kammermusik med tusinde Variationer over et og det samme! *Tilbage til Naturen*, min Ven — det er Kunstens evige Omkvæd: *min Natur, din Natur*. Jeg kommer til at tænke paa et Æmne, som slog ned i mig en Aften udenfor din Fars Butik. Æmnet er kun smaat og hverdags, men Parablen giver det Gennem-sigtighed, Perspektiv — spejler det timelige i det evige, om du vil. *Jeg* skal skrive Teksten — *du* Musiken. Men du maa drage dine Transtøvler af — for den Jord, du skal træde paa, er hellig.«

»Er det et jødisk Æmne, kan jeg ikke bruge det,« sagde Vilhelm. »Jeg er jo en ægte *Kemer*, som du plejer at sige.«

»Carl Nielsen er jo ogsaa en *Kemer*,« svarede Julius, »og dog har han skrevet *Saul og David*, som du elsker. Shakespeare skrev *Købmanden* og Lessing *Nathan*. I dén Forstand er Kunsten international eller unational — men ogsaa kun i dén. Kunst er det menneskelige i personlig Form.«

»Jamen, Æmnet, Julius, *Æmnet!*« udbrød Else og stak en koket Stortaa op i Ansigtet paa ham. »Vi Kvinder vil se Kontanter, som du sagde saa rigtig før.«

Julius greb om Foden, holdt den fast mellem sine Hænder og kyssede den, mens Vilhelm purrede op i

Buskhovedet med rynkede Bryn. Saa puslede Else atter Foden ind i Læ af Badekaaben, bøjede sig frem, saa det unge, uskyldige Bryst blottedes, og sagde leende:

»Altsaa —!»

»Altsaa —,« gentog Julius, »*Den forgylde Støve*, Musikspil i tre Akter over den gamle Skomagerlæst. *1ste Akt*: Skomagerstuen med Skomageren og hans unge Brud, der for Familie, Venner og Bekendte fremviser Mesterstykket, det forgylde Støvlepar i Glasmontre, som skal udstilles paa Verdensudstillingen i Snolderød og bane Vej til Fantasiens Eventyrrige med dets Gods og Guld og grønne Skove. Solo, Duet, Kor af Hans Sachs'er, Eva'er, Beckmessere og andre Kammerangere. Corps de ballet med ballon og battement af forgylde Snørestøvler, højhælede og platfodede Bournonviller. Dans om Guldkalveskindet i Glasmontren. Nede i Orkestergraven Pløkkepizzicato med underlagt Overlædermotiv, Klaptæer, Indlæg og Slag i Bindesaalen paa Trommeskindet.«

»Videre, videre!« raabte Vilhelm oprømt, og lagde kammeratlig sin Arm om Elses Hals.

»*2den Akt!*« udbrød Julius. »Skomagerlaugets Udstilling i Snolderød. Ved Glasmontren med de forgylde Støvler — Skomageren og hans Brud. Morgenstemning, Fuglekvidder for piccolo, kritisk Snøvl for Obo, sentimentalt Mavekneb i Violoncellerne og Opstød i Basserne. Den store Duet mellem Hans Sachs fra Snolderød og hans Eva. Dommerkomitéen nærmer sig, Oboernes kritiske Snøvl løber op ad Vægge og

ned ad Stolper. Blandet Kor af Laugsmestre, Kolleger og Avismænd, der laver Pressesylte af den offentlige Menings Flæskehoveder. Dommerkomitéen gaar privat afsides med Sagkundskaben og den offentlige Mening. Orkestret kravler op ad Himmelstigen, Skomagerparret følger med og forsvinder i Skyerne, hvor de modtages af Englebasserne for Haab, Tro og Kærlighed, mens Orkestret spinder en lang og tynd Ende ud i det Blaa.«

»Jamen, *Parablen* med det uendelige Perspektiv?« indskød Vilhelm.

»Jeg a'ner overhovedet ikke, hvad Parabel er for noget,« sagde Else med stærkt Stød paa a'et i aner.

»Lykkelige —,« smilede Julius, »som intet a'ner, endsige véd. *Parablen*, søde Eva, det er Billedet bag Ordet, Evigheden bag Livet — hvis du *saa* begriber det? Nej! Men altsaa: *Sidste Akt*. Skomagerbutikken, adskilt ved en Kulissevæg fra Gaden, hvortil Butikstrappen fører ned. Lys i Stuen fra Petroleumslampen over Skomagerbordet. Udenfor: Aften med Lygte. Skomageren, gammel og græmmet ved sin Læst — i Vinduet Glasmontren med de forgyldte Støvler. Konen kommer ind med Aftensmaden, tre Stykker belagt og en Øl. Smaasnak, Smaakævl om Dagens Bagateller, Børn, Mad, Penge — med Sidehib fra Konen til Manden, der ikke holdt, hvad han lovede — og Sidehib fra Manden til Konen, der lovede mere, end hun holdt. Skomageren rejser sig nu fra sin Læst. Og inspireret af Fyraftenens frigjorte Fantasi fortæller han sin Ungdoms Brud om Livet, der trods Skuffelser, Modgang

og Sorger dog aldrig har formaaet at dræbe hans Tro paa den evige Retfærdighed. Hver Aften, naar Dagens Slid var slut, har han stillet sig ud paa Trappen, spejdende op og ned ad Gaden efter den frelsende Forløser, som en Aften vil nærme sig Vinduet, standse i Beundring foran de forgyldte Støvler og give ham den endelige Oprejsning, idet han trykker Laugets Laurbærkrans om hans Pande. — Pause. — Skomageren vender sig mod Konen — der træt er slumret ind i sin Stol. En Obo snorker blidt og blødt i Orkestergraven ...«

»Er det det Hele!« udbød Else skuffet, da Julius tav, og saa' op mod den lyseblaa Himmel med de sagte sejlene Lammeskyer.

»Nej, nej!« sagde Vilhelm anspændt og greb Elses Haand. »Nu kommer det først — ikke Julius? Kan du føle, Else, hvor mit Hjerte banker?«

»Ja —,« nikkede Julius og saa' et Øjeblik indtrængende paa de to Menneskebørn, som sad dér, klynget ind til hinanden, omtrent som Gud havde skabt dem. »Maaske er dét, der kommer bagefter, kun tyndt Øl, og maaske skulde det Hele staa aabent som et Spørgsmaal, der ikke kræver Svar, eller som jeg ihverfald med min Natur ikke formaar at besvare. Ingen Svar er bedre end et daarligt Svar. Men ligemeget! Altsaa —,« smilede han saa og slog generøst ud med Haanden. »Konen vaagner op og gaar i Seng. Skomageren gaar ud paa Trappen under Stjernerne. Og medens nu Orkestret falder ind med alle Motiver vævet sammen som Erindringsvævet i hans Hjerne — og han selv

spejder op og ned ad den øde Gade som de tusinde Gange før, dukker en formummet Skikkelse ud af Mørket og nærmer sig langsomt Vinduets med de forgyldte Støvler. Med et Jubelskrig strækker Skomageren Armene ud mod Retfærdighedens frelsende Engel, der endelig, *endelig* er steget ned til hans Værksted med Kunstens lueforgyldte Evighedskrone. Da synker han pludselig sammen med et gaadefuldt Smil, mens den mørke Skikkelse slaar sin Kappe over ham. *Døden har forløst ham*«

Julius tav og aandede Luften ind i et dybt Drag. Else var krøbet tættere ind til Vilhelm, som om hun søgte Ly under hans Vinge, og kiggede paa skraa op imod ham med anstrengte Panderynker, der minde om Nodelinjer med den gyldne Krølles G-Nøgle. Vilhelm saa' langt ud over Bølgerne, fjernt som i Drømme. — —

Henne ved Skrænten sad Louise og missede med slørede Øjne mod Lyset, medens Aron laa ved hendes Fod og samlede Smaasten i Bunker, ventende Svar paa noget, han lige havde spurgt om. Saa sagde Louise med den sprøde Ømhed i Stemmen, der saa let fik den til at briste:

»Det er ikke saa nemt at svare paa, som du tror, Aron. Jeg er jo opdraget helt anderledes end I andre. Du maa gerne kalde det snobbet, men det *er* det nu ikke. Ikke *alene*, ihvertfald —,« sluttede hun saa og pillede et Græsstraa af Skrænten.

»Man kan saa let blive en Spielverderber her i Livet,« svarede Aron. »Jeg selv har jo noget af den sam-

me Blufærdighed — som du kalder det. Men jeg har vænnet mig til at indstille mig efter andre. Nu sidder du dér, lige saa afstikkende for os andre, som vi alt-saa er det for dig. Altfor afstikkende *paaklædt*, som jeg sagde før. Generer det dig nu for Eksempel, at jeg ligger her baade *paaklædt* og *afklædt*?«

»I Grunden ikke, at *du* ligger der. Men at de andre ligger der. Og mest af alt, hvis jeg selv laa der.«

»Jeg synes jo nok, at det er underlig gammeldoms-fruagtigt, det du siger. Men jeg kan paa den anden Side godt lide, at du siger det.«

»Jeg tror, at det er noget jødisk i mig,« sagde Louise og trak de mørktegnede Bryn tilvejs, saa hun i et Nu kom til at minde om Birgitte. »Maaske det eneste jødiske i mig. Jeg kan ikke give mig hen mellem andre. Du maa gerne kalde det Comtesseri, som du var saa venlig at karakterisere det før. Men det er slet ikke rigtigt. Det er ikke blot Form. Det er ogsaa Natur.«

Aron saa' Birgitte rejse sig nede paa Stranden, strække sin Krop i al dens nøgne Slankhed og slaa Kaaben løst om sine Skuldre. —

»Se engang paa Birgitte!« udbrød Aron. »Synes du ikke, det er naturligt og smukt?«

»Jo — for hende.«

»Ogsaa for dig, Louise,« sagde Aron med et dulgt Smil. »Jeg saa' det før.« —

Birgitte havde langsomt nærmet sig Baaden, hvor Julius laa med Else og Vilhelm. Julius saa' op ad hendes jomfruelige Drenekrop og udbrød:

»Du har jo nok en klassisk Figur, Birgitte. Men den skal helst ses paaklædt.«

De andre lo. Birgitte samlede Kaaben om sig og sagde med et spotsk Smil, idet hun gik fra ham:

»Du er af dem, der forraader en Ven for en Vit-tighed.« —

»Naa — har I endelig sovet ud?« spurgte Aron, da Birgitte kom hen, og med en yndefuld Bøjning lod sig glide ned i Sandet.

»Jeg har sovet ud,« sagde Birgitte, »men Jens er stadig i Uskyldighedstilstand. Gud, hvor det var be-daarende! Har I to siddet her hele Tiden og snakket Fornuft?«

»Baade — Og,« sagde Aron med et Smil.

»Hvem der var som du, Louise,« vedblev Birgitte, idet hun strakte sine Arme til Siden og lod Sandet risle mellem sine Fingre. »Altid reservée. Jeg kunde i dette Øjeblik begaa noget sindssvagt vanvittigt. Hvis«, sluttede hun saa og gravede Hænderne ned i Sandet.

»Hvis hvadfornoget —?« spurgte Aron og bøjede sig hen mod hende.

Birgitte svarede ikke, laa kun og stirrede op mod Aron, mens hun bøjede Hagen mod Brystet og ligesom sugede ham til sig med et dybt Glimt bag de halvt lukkede Laag. Saa rev hun pludselig Blikket til sig, sprang op og gik tilbage til Julius.

»Der er noget saa underlig hvileløst over Birgitte,« sagde Louise. »Jeg tror aldrig, hun finder Ro noget Sted.«

»Hvordan Ro —?« spurgte Aron, endnu forvirret af Birgittes Blik. »Og hvordan noget Sted —?« tilføjede han lidt efter, sagte.

»Ja, hvordan finder man Ro?« sagde Louise, og løftede yndefuldt et kildrende Haar fra Panden. »I sit Sind, med sig selv. Og navnlig med andre,« sluttede hun saa og puslede pillent i sit Skød. — —

Ud paa Eftermiddagen brød de op og kørte over Land gennem Horneby og Skibstrup til Helsingør. Da de havde spist til Middag paa Jernbanehotellet, besluttede de at blive i Byen til Aften og tage Toget hjem. De vandrede i Flok gennem de forglemte Gyders Clairobscur, sad smaasnakkende i Klostergaardens fredlyste Fjernhed. Julius og Louise blev sidende paa Stenkanten, medens de andre gik omkring i Buegangene. De havde ikke talt sammen paa hele Turen, og Julius brændte efter at spille paa sin nervøse Stemning af Spot og Sympati. —

»De passer ind i disse Omgivelser, Frøken Louise,« sagde han saa, med en Haandbevægelse mod Cellerne langs Gangen. »Der er noget klosteragtigt over Deres Erscheinung. De kunde godt have gaaet her i Procession for Aarhundreder siden, med Nonneslør og Rosenkrans og Korset dinglende paa Maven.«

»Maaske,« smilede Louise og løftede fornemt Brynene. »Jeg holder mest af at være ene.«

»Jeg forstyrrer Dem maaske i Deres Ensomhed?«

»Absolut ikke. Jeg lader mig aldrig forstyrre.«

De tav begge — Julius let irriteret med et sarkastisk Svar paa Læben — Louise ladylike behersket med en

svag Trækning om Næseborene som ved uren Luft. Saa sagde Julius med et pludseligt Omslag i Tonen — han *maatte* udløse det kriblende Nervespil:

»Jeg tror, De har noget imod mig. Er det Slægtskabet, der generer Dem? Det har for Eksempel hele Tiden irriteret mig, at De straks blev Dus med Aron, men ikke med mig. Jeg har følt det som en Deklassering. Ja, saa saarbar er jeg — eller ærekær, om De vil.«

»Jeg vidste ikke før, at De var saa stort et Barn, Julius,« sagde Louise overraskende muntert. »For med Børn er jeg altid Dus.«

Julius vilde tage hendes Haand, men opgav det, da Haanden, ligesom instinktmæssig berørt, flyttede sig. Han trængte til at vise sin Taknemmelighed, men følte samtidig, at han ikke *kunde*, fordi hans kritiske Sans protesterede. Saa nøjedes han med at spørge:

»Skulde jeg hellere have tiet stille med alt dét —?«

»Du *kan* jo slet ikke tie stille!« lo hun. —

De andre raabte paa dem henne fra Udgangen. Da de kom derhen, var Flokken allerede paa Vej til Havnen. Dernede satte de sig alle paa Trinene til Anlægsbroen og saa' over mod Kronborg og Sverrig, hvor de første Lygter tændtes i det blegnende Aftenlys. Ingen af dem talte — hver sad med sine unge Tanker og lod dem fare

Saa gik de Arm i Arm over til Banegaarden, hvor Cyklerne stod, og tog Toget hjem. —

Da de kom til Østerbro skiltes de. Jens og Else kørte sammen med Vilhelm mod Byen — Aron havde lovet at følge Louise ud paa Østerbro, og Julius Birgitte til Vodrofsplads. Ved Søerne skiltes de — og Julius og Birgitte drejede ind under de skumrende Træer langs Nørresøgade.

»Du er saa taus, Birgitte,« sagde Julius, da de havde kørt en Stund Side om Side.

»Jeg tænker —,« svarede Birgitte. »Det kan man ogsaa have Brug for.«

»Paa hvad? Eller paa hvem?«

»Hverken paa hvad eller paa hvem.«

Julius saa' hen paa Birgitte. Hendes blege Ansigt lyste som en Blomst i Skumringen. Der var saa stille, at han kunde høre hendes hurtige Aandedræt.

»Naa, hvad syntes du saa om Louise?« spurgte Birgitte henkastet.

»Godt. Hun vinder ved nærmere Bekendtskab. Forgyldningen gaar af hende.«

»Finder du hende smuk?« kom det lidt efter fra Birgitte.

»Jeg kan mærke paa dit Spørgsmaal, at vi Mænd finder hende smukkere end I Kvinder. — Jeg tror, Aron syntes det samme,« lagde han lunt drillende til.

»Jeg tror overhovedet ikke, Aron har Sans for Kvinder,« sagde Birgitte ligegyldigt.

»Aron er det stille Vand, Birgitte,« smilede Julius forslagent. »Han selv ligger godt skjult paa Bunden.«

»Jeg tror sletikke han har noget at skjule.«

«Hvordan mener du?»

»Ja, hvad mener *du*?»

»Jeg tænker —,« sagde Julius. »Det kan selv jeg have Brug for.«

»Aron er *kold*!« brast det ud af Birgitte, idet hun heftig pressede Cyklen frem. —

Da de kom til Fredensbro, saa' de Brandskær over Himlen mod Nord. Fra Bysiden hørte de Brandbilens Alarmhorn — Cykler, Biler og Fodgængere strømmede over Broen. Julius og Birgitte slog Følge. Paa Blegdamsvejen kørte Brandvogne med Stiger og Slinger op foran en Fabrik overfor Hospitalet. Menneskemængden blev presset ind paa det modsatte Fortov. Brandmandskabet entrede allerede Stigerne. Oppe paa Taget slog Luerne gennem Røgen — —

Julius og Birgitte stod tæt op mod hinanden og stirrede anspændt paa det brændende Tag. Naar Vinden bar mod dem, følte de det lune Pust slaa som en hed Aande mod deres Ansigt. En Brandmand stod balancerende med sin Sprøjte paa den hushøje Stiges øverste Trin og sendte en stiv Straale ind i det sydende Tag. Birgitte havde i Spænding grebet Julius' Haand. Han lunede den ind i sin — følte den som en skælvende Fugl, der krøb i Ly under hans Beskyttelse

Da vendte Birgitte sit Ansigt om mod hans. De stod nogle Sekunder midt i den tætte Sværm, tæt mod hinanden, med Blik sænket i Blik — som to Spørgsmaal, der søgte samme Svar. Han mærkede Birgittes varme Aande mod sit Ansigt, følte den slaa sammen med

det hede Pust fra Branden — omflamme hans Sanser og omtaage hans Sind. Saa knugede han hendes kolde Haand mellem sine hede Hænder og pressede den ind mod sit Bryst —

»Tag hjem med mig, Birgitte,« hviskede han

X

Tiden gik. Aron gled ind i sine Studier, lukkede sig inde paa sit Værelse mellem sine Bøger. Et dunkelt Maal foresvævede ham — Slægtens Sammenbrud, Moderens skjulte og dog gennemsigtige Planer og Forhaabninger om hans Fremtid ansporede ham med hemmelighedsfuld Magt. En Dag, da de gik Tur over Langelinje og skraaede hjem gennem Østerbros Sidegader, standsede Moderen pludselig og greb hans Arm, idet hun stirrede over mod det andet Fortov. Fra en Port i Gaden dukkede en gammel Dame frem i Lyset, iført en gammeldags Persianerpels, rank endnu trods Aarene, men underlig forummet og forgræmmet. Ved hendes Side gik en graahaaret, sortklædt Dame med den samme ranke Rejsning og det samme forummede Udtryk over Fremtoningen. »Tante Rose og Kusine Clara,« hviskede Moderen til Aron. De blev staaende, indtil de to sorgfulde Skikkelser var forsvundet om Hjørnet. Saa fortsatte deres Gang i Taushed — med Billedet af »Grevinden« udenfor *Hotel Prinsen* i deres Tanker, og med Skæbnens uransagelige Vilje og Veje sammenslyngede i deres indesluttede Sind. —

Hjemme gik Livet sin stille Gang. Semmy Philipsen vandrede om Morgenens sin vante Tur med Sofie un-

der Armen, men hans Skikkelse var nu bøjet mod Jorden og Gangen slæbende. Han bevarede dog stadig sin Interesse for de gamle og de nye Forretninger langs Vejen og stoppede hyppig op foran Vinduerne, medens han tørrede de rindende Øjne. »Ved du, hvad Lammekødet kostede i mine unge Dage, Sofie«, kunde han da spørge med en opgivende Hovedrysten over Nutidens *meschuggene* Priser. »20 Skilling Pundet — for Kammen!« Saa satte han sig atter i Gang med et Suk: »Det var dengang«

Efterhaanden som Aron trak sig tilbage fra Omverdenen for med al sin Kraft at samle sig om den afsluttende Eksamen, blev der stille i det gamle Hus. Aftenvisiterne hos Vilhelm paa Kvisten hørte op af sig selv, efter at Vilhelm var blevet Violinist i Kuppet. Jens var selv i Gang med Eksamensarbejdet til Polyteknikum — Else var paa Kontor, halvforlovet med Vilhelm og havde som han Kammerater og Omgang i andre Lag. Nu og da kom Onkel Frederik en Fredagaften paa Besøg — sjeldnere og sjeldnere sammen med Birgitte, Louise havde nu overtaget Følgeskabet, og baade Semmy Philipsen og Sofie syntes godt om den blonde unge Pige med det stilfærdige og stilfulde Væsen. Louise sad som oftest med sit Sytøj under Lampen og fulgte de andres Samtale — lidt gammeldags jomfruelig i sin beskedne Væremaade, der gled harmonisk ind i Hjemmets Tone. Det var, som om hun hyggede sig ind i en Verden af hjemlig Fred, som hun aldrig før havde kendt, men som hun

med et dunkelt Instinkt i sit Sind altid havde længtes imod. —

Mellem Aron og Moderen var Forholdet som det altid havde været — ømt i Følelsen og dog skjult, trofast af Natur og dog uden Fortrolighed. Der var i deres indbyrdes Forhold den samme Sky for Kærtegn og sjælelig Tilnærmelse, som særkender Samlivet mellem Jøder, Forældre og Børn, Søskende og Slægtninge. Den Indadvendthed, der præger de fleste Jøder, som lever deres Liv i Hjemmet og for Hjemmet, havde tidlig mærket baade Moder og Søn, og de hverken kunde eller vilde bryde det blufærdige Slør, der omhyllede deres inderste Følelser og Tanker. Det var som en Slags stiltiende Aftale, der forudsatte gensidig Tillid, uden Bekræftelse med Haand og Mund. Hvad der rørte sig i Aron af skjulte Drifter og hemmelighedsfulde Længsler, var en lukket Verden, som Sofie ikke vilde trænge ind i. Det var en Sag, der var hende uvedkommende, et privat eller personligt Anliggende, som Aron maatte klare med sig selv, som hun i sin Tid havde gjort det. Hovedsagen var, at hun *kendte sin Søn* — og stolede paa ham. —

Og for Aron var det paa én Gang inderlige og blufærdige Forhold, der bestod imellem ham og Moderen, en Naturnødvendighed, der var stærkere end den ungdommelige Trang til Fortrolighed, som han i Lighed med andre Unge kunde føle i ensomme og bevægede Øjeblikke, men som han ikke evnede at give frit Løb, fordi Beherskelsen i hans Natur bundede dybere end Hengivelsen. Gennem Generationers Kamp med Omgivel-

serne, gennem medfødt Anlæg og affødt Indstilling, gennem Opdragelse, Tugt og Selvtugt havde han fra sin tidligste Barndom og op igennem Ungdomsaarene hærdet sit Sind, saa det blev behersket uden Forhærdelse, indesluttet uden Forkrøbling. Med sin tidlig vaagne kritiske Sans vogtede og røgtede han selv sin indre Verden, kontrollerede dens Udslag og følelsesbetonede Svingninger, sammenlignede dem med andres, og skræmmedes af de ubeherskede Følelsers ringe Aarsager og uoverskuelige Virkninger. Den nervøse Hede, der tit og ofte slog ud som en Brand i hans Blod og farvede hans Kinder, lærte han at nedkæmpe og holde indenfor Tændernes Gærde. Han følte godt selv bag sit tause Skjul, at dybe Kilder af sprudlende Munterhed og Livslyst tilstoppedes eller gled ud i Sandet, og han kunde i ensomme Timer give sin Hefthighed og vilde Hidsighed frit Løb i lidenskabelige Udbrud og hensynsløse Udtryk indenfor sit Værelses fire Vægge. Og naar han da, træt af Kampen med sig selv og mod sig selv, kastede sig paa Sengen for at hvile ud efter Anstrengelserne, kunde han bore sit hede Hoved ned i Puderne og forbande Skæbnen, der bandt ham til hans Skygge og ikke lod ham slippe løs og ud i Lyset og Livet. Indtil han resigneret, og med et Stænk af Arrogance, endte med at konstatere for sig selv: at som han nu én Gang af Naturen *var*, maatte han være — og som de andre var, kunde *han* ikke være.

Og eftersom Tiden gik, og den afsluttende Eksamen rykkede nær og krævede hans fulde Koncentration og

Isolation, slap han al den bundne Lidenskab løs, der brændte bag hans beherskede Væsen, og lod den flamme ud i Kampen med Stoffet for at overvinde enhver Vanskelighed og tilkæmpe sig Førsteprisen som Maallet for sin Ærekærlighed og Ærgerrighed. Han følte med en klar og kølig Vellyst, at han var en af de faa, der evnede at trænge ind bag Fagets Begreber og Systemer og bevæge sig som en Fisk i sit Element i Juraens kølige og klare Hav. Og samtidig fornåm han, at Arbejdet, der slugte hans Tid, lidt efter lidt opslugte alle krydsende Drifter og Følelser og førte ham ind i Videnskabens afklarede Verden, hvor han, fri og frigjort for Stemninger og Svingninger, med en egen klar og fast behersket Lidenskab gik ad den Vej, der var *hans*. Med Idéens vinkende Stjerne højt over sit Hoved — uopnaaelig, og netop derfor et fristende Maal for hans Stræben.

XI

I Sommeren 1914, kort efter at Aron med Glans havde bestaaet sin Eksamen, og Jens havde afsluttet sine Studier ved polyteknisk Lærestalt, udbrød da den store Krig.

Syndfloden, der rejste sig over Europa, strakte sine Fangarme ind over Danmark og tumlede med Skuder og Skæbner som med Vraggods. De Kloge slap hel-skindet i Land og ernærede sig redelig af Rov, de mindre Kloge gik tilbunds, de ligeglade svømmede ovenpaa og lod det glide, hvor Strømmen bar hen. Som under enhver Panik gjaldt det først om at redde sig selv under det fælles Skibbrud, dernæst om ikke at være flere i Baaden end den kunde bære, endelig om at slaa Hænderne væk paa dem, der klamrede sig til Rælingen. Alle hæderkronede Teorier og Idealer blev afkranset og smidt paa Møddingen, nye Profeter opstod og spaaede i Øst og Vest op og ned ad Avis-papirets taalmodige Spalter — medens Gud raadede. Militæret raslede med de rustne Sabler — Borgerskabet rystede i Bukserne. Alles Øjne var rettet mod Regeringen, der krydsede sin neutrale Skude op mellem Scylla og Karybdis og holdt gode Miner til det slette Spil. Rygter svirrede og dirrede som Myggesværme i Dagens Sol, og mod Aften i Skæret af Bladhusenes

Projektører. Og Fædrelandets korsfarvede Fane faldt for anden Gang ned fra Himlen med den meget menneskelige, men mindre guddommelige Inskription: Enhver er sig selv nærmest!

Selv til de fjerneste Kroge fandt Dønningerne Vej. Aktieselskabet Frederik E. Philipson gik tilbunds, og Sønnen Louis fandtes en Dag i Dyrehaven med et Skudskaar i Tindingen, mens Myrerne flimrede over den jordslaaede Haand, der klemte om Revolveren. Urtekræmmer Christensen overdrog i Tide sin Forretning til en mindre klog Kollega, og bragte sig og sit i Sikkerhed i en Fallitbovilla, som han købte til Spotpris ude i Valby. Skomager Lauridsen faldt paa sin Post, ramt af et Hjerteslag, da Drengene i Gaden en Aftenstund raabte op til ham, der som sædvanlig stod spejdende paa Trappen, at Mobiliseringsordren var udstedt, og han skulde trække i de forgyldte Støvler. Philip Philipson aabnede en politisk Artikelserie i Hovedstadens neutrale, tysk-fransk-venlige Organ under Overskriften: *Efter min Mening* —. Og Stadens konkurrerende fransk-tysk-venlige Organ, der ogsaa repræsenterede den offentlige Mening, svarede med en Artikelserie under Overskriften: *Efter vor Mening* —. Mens Krigen, mærkværdig uanfægtet, gik sin Gang. —

For Semmy Philipsen var det, som om Klokken var slaaet, og Evigheden forestod. Han sænkede sit trætte Hoved lidt dybere, da han hørte om Aktieselskabet Frederik E. Philipsons Fallit og Sønnen Louis' Død — kunde ikke samle sig om mere end sit eget, nu da Syndfloden ogsaa naaede ham: Urtekræmmer Chri-

stensens Lejlighed paa 2den Sal stod ledig, Skomager Lauridsens Enke flyttede bort fra Butik og Kvist, den nye Lejer af Urtekrambutiken sagde op. Han hørte med et halvt Øre Sofie fortælle om Urtekræmmerens Jens, der havde faaet Ansættelse som Ingeniør for en Cementfabrik i Kina og over Hals og Hoved havde holdt Bryllup med Birgitte Hirsch for at rejse ekspres uden Tid til at sige Farvel. Han rystede paa det gamle bekymrede Hoved, da han hørte, at Julius havde opgivet sine Studier for at kaste sig ind i Politik, og at Birgittes Broder Max ovre i Jylland havde forlovet sig med Gottliebs Datter, Dina. »Dem om dét —!« sagde han blot, og vendte med et Suk sit Ansigt om mod Vinduet, hvor Aftenen skumrede ind

Da Aron havde summet sig ovenpaa Eksamensanstrengelserne, søgte han Plads som Sekretær i Ministeriet og fik Ansættelse kort Tid derefter. Det praktiske Sagførerliv lokkede ham ikke, han havde ikke arvet Moderens Sans for Penge og Forretning — Vidskaben og Administrationen laa hans retlinede Natur nærmere med dens Sans for Orden, Disciplin og fast Form. Selve Krigen og dens Følger greb vel ogsaa ham og sugede ham ind i Malstrømmen, men han holdt med en egen anspændt Vilje sit Hoved over Bølgerne — og holdt det klart. Massernes dyriske Selvopholdelsesdrift, dens blottede Instinkter af Nid

og Nag, Had og Hævn virkede som uren Luft og Lugt paa hans Nerver — Suggestionens blinde Magt over Tanker og Følelser havde ogsaa ved tidligere Lejligheder frastødt ham og gennem Frastødningen hærdet hans Omtanke og skærpet hans Omdømme. De sørgelige Begivenheder indenfor hans nærmeste Kreds flød sammen med Krigens andre Ulykker som mindre Vrag mellem store, og de Slag, der ramte Bedstefaderens og Moderens Økonomi dulmedes og udlignedes af det store, fælles Skibbrud. Det buldrende og brølende Sammenbrud paa alle Kanter og ved alle Fronter stod som et evigt tilbagevendende Uvejr om hans midtpunktsøgende Natur — og fremmed for Opgørets Aarsager og fjendtlig stemt mod dets selvødelæggende Virkninger søgte han ind mod Ligevægtpunktet i sin Natur for dér at finde et Centrum for sin Udvikling og Fremdrift — indkredset af Verdensbegivenhedernes Trommeild og Interessernes Sammenstød i den tordnende og flammende Periferi.

Og med en baade foruroligende og beroligende Følelse fornåm han, at et jødisk Instinkt, der før havde holdt sig i Skjul, eller som han selv havde holdt skjult, dukkede frem af sit Hi. Det var, som om han først nu for Alvor begyndte at blive sig selv bevidst.

Bevidst havde Aron vel altid været — Fremtidsplaner og Studier havde gennem Aarene taget hans Tanker og Tid, Bevidsthedslivet, der for ham som for saa mange andre Jøder var tidlig udviklet paa Følelsens og Fantasiens Bekostning, havde vokset sig modent

længe før den naturlige Modningstid, medens de dybere Lag i Sind og Natur endnu laa i Svøb i barnlig-kysk Naivetet. Han havde indtil nu været Voksen af Forstand og Fornuft — og Barn af Instinkt og Gemyt.

Derfor havde han ogsaa indtil nu trængt alle Spørgsmaal tilbage, der ikke direkte vedrørte ham eller krævede Svar — dels af medfødt Sky for Splittelse og indre Strid, dels af Ulyst til at tage Stilling til Idéer og Problemer, som ikke krævede et klart udtalt Standpunkt af Hensyn til det reelle Liv og dets Konsekvenser. Det erotiske Spørgsmaal havde for ham haft sin egen fast forskansede Plads inderst inde i hans inde-sluttede og beherskede Natur. Den stormfulde Gæringstid i Pubertetsaarene havde han saa at sige voldttaget med sin Vilje og i den ensomste Ensomhed bekæmpet og nedkæmpet med en Kraft, der samlede alle indre Styrker af Trods og Tugt i Centrum af hans Bevidsthed. Og med sin tilkæmpede Ro og Selvbeher-skelse havde han i Tidens Løb slaaet alle Angreb udefra tilbage. Han forstod vel, at Kammeraterne, og først og fremmest Jens og Julius med deres livslystne og levelystne Natur plukkede de fristende Frugter, som han med Vilje lod hænge — de havde begge mere eller mindre tilsløret ladet ham forstaa, *hvad* det var for Frugter, og *hvor* de hang. Men tænkte han paa den eneste, som med Sind og Sanser havde fristet ham, og som Julius under Samtaler havde omspundet med forblommede Antydninger og tvetydige Hentydninger, og som nu Jens havde bortført som Sejrherr i Tvekampen — saa følte han dog bag Sansernes Slyng af

Lyst og Savn, at en dybere Drift stod paa Vagt, med Vilje til at hugge sig Vej og vinde frem til Afklaringens rolige Forsagelse.

Men et andet Spørgsmaal rejste nu altsaa sit Hoved fra sit Skjul i hans Sind. —

Under Arons Opvækst havde det jødiske Spørgsmaal ligget i Hi. Livet i Hjemmet var saa organisk forbundet med hans eget Liv, at det ikke lod sig udskille derfra, uden at han dermed mistede sit Samlingspunkt. Det var tillige af en saa oprindelig Selvfølgelighed, at dets Væsen og Vaner laa udenfor Debat. Som saa mange slægtsbestemte Berøringspunkter droges det jødiske Spørgsmaal ikke frem til Betragtning — det *var* der. Men selve Tidens Indstilling til Spørgsmaalet, Georg Brandes' hektiske Afstandstagen, det dansk-jødiske Samfunds platoniske Forhold dertil, og sidst men ikke mindst Frederik Philipson og hans Slægts halvt skjulte og halvt aabenlyse Despekt, var ikke gaaet sporløst hen over Arons ungdommelige Hoved. Spørgsmaalet havde atter og atter ramt ham som en Pil i Flugten — forsøgte han at slynge det fra sig, vendte Pilen sig i Luften og fløj ved egen Kraft tilbage. Pilen sad der og pirrede i det aabne Saar. Han havde da — som saa mange andre — valgt at indkapsle Spørgsmaalet som et sygeligt Punkt i sit Sind, indkapsle det med Taushed i Haab om at Tausheden engang skulde tie det ihjel. —

Indtil Krigen kom, og Saaret brød op med de mange andre Saar, som man troede lægt af Udviklingens og Oplysningens stigende Sol. Og Stanken fra de aabne

Saar bredte sig over Landene som en Pest i Krigens pestbefængte Følge.

I samtlige krigsførende Lande havde man længe spejdet efter en Syndebuk, der passende kunde tage Skylden paa sin Ryg, da Staterne ikke kunde blive enige om, hvem der skulde bære Løgnen og Omkostningerne. Man udvalgte da i den Guds Navn, der var allieret med begge Parter og kæmpede mod sig selv paa begge Fronter: hans udvalgte Folk. Aktionen begyndte i Rusland, da den allestedsnærværende Gud syntes at have glemt Østfronten, og Bevægelsen greb hastig om sig i Tyskland, efterat han var kommet for sent til Vestfronten. Fra alle Egne og Steder strømmede nu de forfulgte og forjagede Syndebukke mod det neutrale Nord for at søge Beskyttelse hos de Brødre, der sad lunt i Læ paa de rolige Kyster. De flygtende Skarer fandt Vej ogsaa til Danmark og trak deres mørke Skygge gennem Københavns Gader, slog sig ned i de skumleste Kroge, hvor deres Pjalter og Sorger lettest kunde smelte sammen med Omgivelserne. Og lokket af Fristedet, der gavmildt gav Plads og frit Lejde, fulgte den zionistiske Organisation i de Flygtendes Kølvand — spredende sine angstfulde Opraab og Protester mod Pamfletter og Pogromer ud over den jødiske Verden, der, splittet og spredt i de stridende Hære, kæmpede Slægt mod Slægt, Broder mod Broder, splittet i deres Sammenhold, i deres Sammenhæng, og smerteligst af alt splittet i deres eget Sind. —

Og saa' nu Aron sig omkring mellem de sørgelige Skygger af hans egen Stamme, og hørte han og læste

han om Uret og Vold mod de Hjemløse og Fredløse, der bar hans Stammes Mærke og hans Stammes Navne, og søgte han at samle i et endeligt Opgør sine Indtryk af Krigens Opmarsch af Fronter med »Magt« eller »Ret« som Bannermærke, alt eftersom Fronterne rullede sig op til Angreb eller rullede sig sammen til Flugt — saa følte han, at han nu stod paa Skillevejen og maatte vælge sin Kurs. Thi den Selvbeherskelse, som han gennem Aarene havde støbt om sit inderste Væsen, kunde ikke længere holde Stand mod den Bølge af lidenskabelig Retsfølelse, af sjælelig Selvholdelsesdrift og Solidaritet, der rejste sig i hans Sind. Med sit dybt medfødte Retsinstinkt frastødtes han af Krigens Fraser om Magt og Ret — hvem spurgte til syvende og sidst om Ret — og hvem fik Ret, selv om han havde den? Alt og alle var nu i Skæbnens Haand, der jonglerede som en Taskenspiller med Kuglerne. Han kunde ikke længer trække sig ind i sig selv og lade Taskenspilleren raade. Han kunde lige saa lidt kaste sig ud i Brændingen og lade sig sluge af Bølgerne — dertil manglede han Masse menneskets Instinkter af Vildskab og Hengivelse. Han hørte heller ikke til det jødiske »Selskab«, der kunde se sig selv i Spejl og række Tunge af sit eget Spejl billede med et kynisk Smil og et koldt Skuldertræk. Thi bag den jødiske Kynisme, der ogsaa laa paa Lur i hans Væsen, affødt af Omgivelser og Omstændigheder, næret af Foragt, der slog over i Selvforagt, og af Ironi, der slog ind som Selvironi — laa en medfødt kysk Natur, naiv og uberørt, stræbende mod Renhed og Redelig-

hed i det ydre Liv, og mod Sandhed og Retfærdighed i den indre Verden, der hidtil havde levet sit eget skjulte Liv for sig selv — og for ham selv. —

Hans Plads blev da udenfor Rækkerne — som en Vagtpost for den Ret, han havde viet sit ensomme Liv, og vilde vie sin Fremtid. Retten for den Enkeltes Skæbne — og Retten for hans egen. Han stillede sig da dér, midt i Brændingen, der sydede omkring ham, vagtsomt spejdende efter det Nye, vaagende over det Gamle, klarhovedet uden Forfrysning, følsom uden Oversvømmelse. Og midt i sin selvvalgte Forskansning — med en brændende Længsel efter en Verden, hvor han fuldt og helt kunde føle sig hjemme med de dybeste Rødder af sin Aand og af sin Natur.

XII

En Dag i Efteraaret ringede Julius Philipsen til Aron. Der skulde om Aftenen være Møde i Studenterklubben »Academicum«, og Julius opfordrede Aron til at slaa Følge. Indlederen var en kendt Skribent, der havde gjort sig til Talsmand for Tysklands Sag, og Æmnet var det aktuelle og glødende Spørgsmaal om Invasionen i Belgien. En Mængde fremragende Mænd af Kirke, Politik, Presse og Literatur var indbudt, og Mødet vilde sikkert give Lejlighed til hid-sig Debat. —

Aron havde i lang Tid holdt sig hjemme, da Bedstefaderen laa til Sengs, og hans høje Alder gjorde Tilstanden mere og mere betænkelig, idet Kræfterne svandt for hver Dag, der gik. Men da Dr. Lunding om Morgen havde ment at spore en svag Bedring i Almenbefindendet, besluttede Aron sig til at gaa med. —

Da Julius og Aron traadte ind i Salen, var den allerede overfyldt og blaa af Tobaksrøg, der drev som Slør i den tykke Luft. De borede sig frem mellem Stolerækkerne og havnede i en Vindueskarm i Nærheden af Talerstolen. Fra det ophøjede Stade havde de Overblik over Salen og den særlig indbudte Kred, der sad bænket ved Bestyrelsesbordet nedenfor Talerstolen. Mellem Generaler, Prælater, Profeter i Politik, Presse

og Literatur skimtedes Georg Brandes hvidkronede Hoved, halvt dækket af Philip Philipsons ivrig gestikulerende Bagbredde.

Formanden, en yngre Højesteretssagfører, besteg Talerstolen og foreslog til Dirigent en ældre Kollega af et korrekt afsvalende Ydre. Denne gav saa Ordet til Indlederen. —

Man mærkede gennem den dirrende Stilhed i den højtspændte Sal og gennem den beherskede, men tvungne Ro i Indlederens lavmælte Røst, at Stemningen laa som et Kog under Laag, der kunde bryde løs og koge over ved den svageste Anledning. Snart brød ironiske Tilraab, Latter og truende Udbrud ind i Foredragets jevnt glidende Strøm — men Dirigentens blide Klokke og Foredragsholderens bløde Stemmeføring gød atter Olie paa de krappe Bølger. Først da en ældre Officer i funklende Skrud rejste sig ved Bestyrelsesbordet og tilraabte Taleren et tordnende 64!, skyllede Hørraab, Klapsalver, Fyraab og Hyssen ud over Salen, overdøvende Dirigentens advarende Klokkeklemmt. Og medens nu Bølgerne steg og sank, slog sammen og skummede i Fraade og Sprøjt for atter at glide ind i pludselig foruroligende Vindstille, krydsede Taleren sig behændig frem mellem Skærene. Med en egen haandfast Troværdighed og med skarpsindig Udnyttelse af alle Forsvarets Vaaben trængte han ind til selve det springende Punkt — og lod saa Beviserne for Tysklands Nødsituation og Invasionens Nødværgeret knalde som Bomber ud over Forsamlingens ophedede Hoveder. Men stadig var der i hans logisk trænedes Re-

fleksioner og i hans moralsk betonedes Retorsioner svage Punkter, hvor Logiken og Moralen brast — og bag hans Væsens bulbideragtige Vovemod behændig eksploderende Taagebomber, i hvis lyriske Røgskyer han selv forsvandt — for da atter uventet at dukke frem paa et mindre farefuldt Sted og løfte et polisk Ansigt op over Kathedret

»Das also war des Pudels Kern!« hviskede Julius til Aron. —

Salen kogte over, da Indlederen sluttede. Hyssen, Skraal og Trampen af utaalmelige Fødder flød sammen i et uigennemtrængeligt Virvar. Den ældre Officer i det funkulende Skrud var steget op paa Talerstolen og knaldede sin Kommandorøst ind i Larmen. Bravo-, Hør- og Hurraraab fulgte hans lapidariske Pletsksud, der duftede af Krudt og ramte i Hjerteregionerne. Politikere stod frem med løftet Pegefinger i neutral Ligevægt. Præster kørte op med tunge Batterier af Skriftsteder og Bekendelser. Jurister tilrettede lagde Akterne, fortolkede og bortfortolkede Bevislighederne paa den ene og paa den anden Side. Redaktører kolportererede den offentlige Mening fra Raadhuspladsen til Pilestræde og tilbage igen. Professorer af Videnskabens og Kunstens Akademier brændte sammen og gik op i den fælles Røg. Og ud af de Meniges Rækker entrede Unge og Gamle Talerstolen, ukontrollerede og ukontrollable, men alle med Lidenskabens baade forvrængede og forsonende Træk i Udtryk og Adfærd. —

Da løftede pludselig et Raab sig fra Salens Bag-

grund: *Leve Belgien!* I ét Nu rejste Salen sig i en Tor-
den af Stole. Nogle Stemmer faldt ind med *Marseil-*
laisen. Og Revolutionens Slagsang drønedes gennem
Rummet, baaret frem af Royalister, Klerikalister, Ka-
pitalister og Pacifister, ledsaget af taktfaste Tramp
som af en Hær paa Marsch

Forsamlingen satte sig atter. Larmen sank langsomt
sammen i sig selv. Formanden, der havde staaet i
hviskende Konference med Dirigenten, steg nu op paa
Talerstolen. Han stod dér et Øjeblik, indtil Salen var
helt i Ro, med Blikket vendt mod Georg Brandes, der
havde dukket sit forbitrede Hoved under Uvejret,
imens de krympede Øjne gled rundt langs Bordet, som
om de søgte efter noget, de ikke kunde finde. Saa lød
pludselig den unge Højesteretssagførers lidt forsigtig
vejrende Stemme oppe fra Talerstolen:

»Jeg tror, det vilde være af største Interesse for den
ærede Forsamling at erfare, hvad en jødisk Medbor-
ger af Professor Brandes' Rang og internationale Navn
maatte have paa Hjerte.«

Forsamlingen brød ud i Bravoraab og Klapsalver.
Georg Brandes virrede nervøst og vredladent med Ho-
vedet. Da Støjen havde lagt sig, sagde han højt og
skarpt op mod den selskabelig smilende Formand:

»Jeg er ikke Jøde!«

Der blev en kort, desorienteret Stilhed. Saa kom
det usikkert prøvende oppe fra Talerstolen:

»Vor *danske* Medborger da?«

»Jeg er ikke dansk og ikke Medborger,« lød Svaret.
»Jeg er Georg Brandes.«

I det samme rejste han sig med et heftigt Ryk og gik hastig frem mod Talerstolen. Formanden veg ærbødig til Side, idet Georg Brandes med Hovedet stangende sænket steg op ad Trappen. Der var lydløst stille i Salen, da han stod ved Pulten. —

»Jeg svarte, at jeg ikke var Jøde,« begyndte han med en ruskende Halsklang i Ordet »svarte«. »Hvor ofte skal jeg indtil det trættende gentage, at Ordet Jøde er mig fremmed, ja fjendsk som Udtryk for Race, Nation — mest af alt som Udtryk for *mig, min Race, min Nationalitet*. Jeg svarte endvidere, at jeg ikke var dansk og ikke Medborger. Dansk i national Forstand er jeg ejheller, Medborger end mindre. Jeg er i al Beskedenhed, hvad Nietzsche kaldte mig: Ein guter Europæer. Jeg befinder mig altsaa udenfor denne Forsamlings partipolitiske og statsnationalistiske Sammenroderi. Jeg er ikke mere franskvenlig, end at jeg tilfulde kan anerkende Tysklands Ligeret som Folk mellem Folkene — og ikke mere tyskvenlig, end at jeg afskyer den tyske Pikkelhue i lige saa høj Grad som den franske *panache*. Og jeg er ikke mere forblindet af Massernes Afsind og Statsmændenes pyramidalske Dumhed og Pressens Daarskab, der er uden Ansvar overfor nogetsomhelst andet end en skide Presselov — end at jeg endnu er i Stand til at se med mine egne Øjne, høre med mine egne Øren og tænke med min Smule Forstand. Jeg er kort sagt, som jeg nys sagde: *mig selv*. Og som den Individualist jeg er *for ever*, er jeg hverken Jøde eller Dansk eller Medborger efter den gængse Recept: »Jeg føler nationalt og socialt —

blot jeg faar dét, jeg vil ha'!« — *Jeg* er Individualist efter *min* Recept: »*Jeg* vil have Lov til at leve, som jeg vil — blot jeg ikke tager noget fra andre!« Og derfor ønsker jeg mig ikke taget til Indtægt for nogen eller noget i den saakaldte Menneskehed, som nu kæmper mod hinanden med alle Grumhedens Vaaben og med alle Vanvidets Midler — ikke for nogen Idé, ikke for noget Ideal, mindst af alt for den Ret, hvormed enhver for sig besmykker sin Magtbrynde, sin Havesyge, Misundelse, Mistro og andre nationale Dyder. Thi hver for sig, de Allierede saavel som Centralmagterne, er de Civilisationens store zoologiske Have, hvis Løver, Tigre, Sjakaler og Aber nu endelig er sluppet ud af de civiliserede Bure og viser Tænder og Kløer i fuld Frihed og uden Ansvar — som de ildesindede, ildelugtende og rovbegærlige Vilddyr, de af Naturen er — og altid vil vedblive at være.»

Georg Brandes gik ned under trykkende Taushed. Enkelte spredte Klap understregede kun Stilheden. Fra sin Plads havde Philip Philipson rejst sig og rakte sin Haand op mod Dirigenten. Idet Georg Brandes satte sig, sammenkrøbet og sammenkrympet i sig selv, ilede han med den brede Lorgnetsnor flagrende bagud hen til Talerstolen og tog dens Trin i Spring —

»Efter *min* Mening —,« begyndte han saa med oratorisk Vægt, »har Georg Brandes Ret i sin Protest mod, at det jødiske Stempel trykkes som et mere eller mindre kvalificeret Varemærke paa hans Pande. Og saa jeg fralægger mig Betegnelsen — jeg hverken anvender den i min egen Praksis eller ønsker den an-

vendt som Stempelmærke paa min Person og mit Arbejde i *Offentlighedens* Tjeneste — hvor meget eller hvor lidt iøvrigt Afstamningen har sat sit Præg paa mit private Ansigt. Men naar jeg altsaa har ønsket Ordet for — om jeg saa maa sige — at vise det Ansigt, jeg nu en Gang har, saa er det for at præcisere *mit* Standpunkt til de samme Spørgsmaal, som Georg Brandes her iaften, aabent og ærligt som det er hans Vane, har taget *sin* Stilling til. Og ligesaa aabent og ærligt som han, men ogsaa ligesaa diametralt modsat, vedkender jeg mig da her min *Danskhed*.« Han holdt et Øjeblik inde, mens han sænkede Lorgnetten som en Kaarde for Bifaldet, der begejstret slog ham imøde. »Og ligesaa aabent og ærligt,« fortsatte han med hævet Røst, »vedkender jeg mig overfor Dem, mine Brødre og Medborgere af Landet Danmark, min Stilling til det særlige Spørgsmaal, der nu i Aften er sat under Debat. Man behøver ikke at være forblindet eller forvirret af Vildskab og Daarskab for at kunne forstaa og navnlig føle, paa hvilken Side den bestialske Magt befinder sig og paa hvilken Side Retten.« Atter maatte han holde nogle Øjeblikke inde, mens Raabene *Tyskland!* og *Belgien!* sammenslyngede bølgede gennem Salen. »Ja!« udbød han saa med løftet Haand, med den blinkende Lorgnet dirrende af Sindsbevægelse, »vi Danske har selv engang været Offer for det samme Retsbrud som Belgien nu, vort Fædrelands Eksistensberettigelse har selv engang været »en Lap Papir« i den samme brutale Næve, som nu har revet en Aftale i Stumper og Stykker og slaaet et uskyldigt Land

i Grus, og vi har alle — eller saa godt som alle — nu iaaften med Samfølelsens Sorg og Smerte knyttet dette Lands Skæbne til vor egen — dets Sammenbrud, dets Genoprejsning! *Vive la Belgique — Danmark leve!*«

Philip Philipson svingede sin Haand i Luften med den blinkende Lorgnet — og gik saa ned, medens Forsamlingens Bifald fulgte ham et Stykke paa Vej, for da pludselig at synke sammen, som om Luften var gaaet af Begejstringen. Aron vilde netop hviske Julius en Bemærkning i Øret om den svage Resonans af den kraftige *sortie* — da han saa' Julius sætte i et Spring fra Vinduespladsen og bore sig frem til Talerstolen. Nu meldte Dirigenten hans Navn. Et Øjeblik efter stod Julius bag Pulten, bleg, bidsk, med Skyggen af et haanligt Smil om sine Læber:

»Naar ogsaa jeg har begæret Ordet,« begyndte han, »saa er det som Menigmand i den yngste Generation af Jødedommen, hvis Stilling til Tidens og Dagens brændende Spørgsmaal har været efterlyst her i Aften. De to foregaaende Talere har udtalt sig aabent og ærligt. Jeg skal følge dem i dette Punkt — men ogsaa kun i dette.«

Han standsede, trak Vejret dybt, som om han tog Tilløb til et afgørende Spring —

»Jeg er Jøde,« fortsatte han saa med fast og rolig Røst, idet han hævede sit Hoved med et dristigt Kast. »Den Kloge vil smile, den mindre Kloge vil le — jeg vil søge at overbyde dem begge ved at bevare min Alvor. — Jeg staar her — ikke som Agitator for noget Parti, ikke som Profet for noget Program. Jeg

staar her som en Menig af den Ungdom, der i sit indre Liv har følt en Gnist af den Aand og et Glimt af det Sind, der gennem Tidernes Vildskab og Vold har bundfældet sig i den jødiske Natur.«

Der var lydløst stille i den store Sal. Aron hørte Pulsen banke i sin Tinding —

»Og hvis De nu spørger mig som *Jøde*,« vedblev Julius, »om hvad jeg føler i denne Sag, der har samlet os her i Aften — hvad vil De saa have, at jeg skal svare? Tror De, at det er noget Nyt for *mig*, noget uhørt? I Aarhundreder har *mit* Folk maattet lide, en Verden var dets Fjende, ingen var dets Ven. Nu rejser den samme Verden sig i forstaaelig Harme og Afsky, fordi et andet Folk er blevet forurettet — grusomt og uskyldigt forurettet. Hvert enkelt Menneske i den civiliserede Verden føler sig krænket, saaret, oprørt paa Menneskehedens og Broderskabets Vegne. Men hvor var Harmen og Afskyen, naar det gjaldt *mit* Folk? Hvem følte sig krænket, saaret, oprørt i sin Menneskelighed, naar han hørte om de Rædsler, der Dag efter Dag, Aar efter Aar hjemsøgte et Folk — uden Land, uden Ret, uden Hjælp, uden Ven! Dét, som De har følt i denne korte Maanedstid af Deres Liv overfor et Folk, bag hvilket der stod en Verden af Sympati, dét har jeg følt gennem hele mit Liv og Slægter før mig overfor et Folk, *mit* Folk, bag hvilket der stod og staar den Dag i Dag en Verden af Fjendskab, Ufølsomhed og Foragt. — Der er spurgt i Aften, hvad en Jøde føler i den Sag, der her er sat under Debatt. Dette er en Jødes Svar!«

Idet Julius sluttede, var det, som om Salens Aandedræt et Øjeblik stod stille. Saa satte et minutlangt Bifald ind, der steg og sank, for da atter at stige som en rensende og befriende Torden. Aron sad lamslaaet paa sin Plads. Han fornåm med et pludseligt Chok i sine Nerver, at Julius' aabne Bekendelse var trængt ind til selve Marven i Menneskesjælen — og han forstod med en hidtil ukendt Følelse af lykkelig Frihed og Frelse, at ogsaa *han* for første Gang i sit Liv traadte fri og frank ud i Solen med Vejen aaben for sin Personligheds og Karakters fulde Udfoldelse og Blomstring. — —

Da Julius og Aron kort Tid efter forlod Salen og stod ved Garderoben, borede en Skikkelse sig ind imellem dem. De vendte sig begge — Georg Brandes stod der med sit Nummer i Haanden:

»Undskyld min Paatrængenhed i bogstavelig Forstand,« sagde han smilende, »men har de Herrer noget imod at slaa Følge med mig ned ad Gaden?«

Julius præsenterede Aron. De fik Overtøjet paa og gik ud.

»Altsaa formodentlig en Slægtning —?« spurgte Georg Brandes, da de stod ude paa Fortovet — han støttede til den skraatstillede Stok, med et indtrængende Blik rettet mod Aron. »Jasaa —«, nikkede han, idet han lidt besværlig satte sig i Gang, »Deres saakaldte Onkel, som De benævner ham, er dén Frederik Philipson, i hvis Hus paa St. Annæ Plads jeg for et Aar tusinde siden var en ret hyppig Gæst. Deres Moder har truffet mig dér, siger De — var hun maaske en

af Husets smukke unge Damer — naa, en Kusine — altsaa formentlig ogsaa ung og smuk engang — ja, Tak for Deres Artighed, vil De hilse hende og takke, fordi hun endnu mindes mig, selv om jeg ikke kan gøre Gengæld. — Men, hvad jeg vilde sige, min elskelige Julius Philipsen,« afbrød han pludselig, idet han standsede og gned sig over Øjnene med et mægtigt Lommetørklæde, som han med et hensynsløst Tag halede op af Frakkelommen, »hvor er det vemodigt for en gammel Methusalem som undertegnede at se Ungdommen omstyrte hele den Bygning, som jeg troede rejst gennem mit lange Liv og min Smule Virksomhed for Oplysning og sand Menneskefornuft.«

»De var jo selv med til at omstyrte den Bygning, som var rejst, da De tog fat«, sagde Julius. »Op og ned er Livets Lov.«

»Frem og tilbage er ogsaa Livets Lov!« udbrød Georg Brandes, idet han gik frem med korte og hastige Skridt. »Mig forekom Deres Udtalelser iaften en Knebsegang af gammel Mystik og lummer Romantik. Herzl blev mig uvenlig sindet, da jeg i sin Tid advarede ham mod at koge en ny Scholentsuppe paa en gammel Pølsepind. — Er De ogsaa Zionist?« spurgte han Aron, idet han atter stod stille og rev Hatten af for at køle det hvide Hoved.

»Jeg er for ny som Jøde til at kunne tage Parti endnu,« sagde Aron.

»For ny —?« spurgte Georg Brandes med krympede Bryn. »Vil De ikke forklare Dem lidt mindre dunkelt. Jeg lider ikke Gaader.« Han spurtede atter

frem i kort Løb, saa de andre maatte sætte Farten op for at følge Trit.

»Sagen er den,« sagde Aron, da han var naaet frem ved hans Side, »at jeg i Grunden først nu iaften fuldt og helt har følt mig som Jøde.«

»Saa vandt De dog én Proselyt for Deres Jøderi iaften,« lo Georg Brandes, idet han hilste med Hatten mod Julius. »Rid lidt tilside,« raabte han saa og satte Hatten drengekaad paa Snur, »vi er jo et helt Regiment! — Naa, Spøg til Side,« vedblev han og trykkede Hatten med et Skub ned i Panden, »tror De virkelig for fuldt og fast paa en jødisk Renæssance? Et Jødeland? De kender Historien om Bankier Mendelssohn, som da Friedrich Wilhelm d. 4de spurgte ham, hvad han sagde til den nye Idé om at føre Jøderne tilbage til Palæstina — da svarte: »Ich würde mir erbitten Gesandter des neuen Staates in Berlin zu werden.«

»Det er jo netop denne lyssky Selvbesmittelse, vi Jøder maa bort fra!« udbrød Julius med sin skærende Diskant. »Vi nedbryder jo kun os selv i andres Agtelse ved at deklassere vore egne for derigennem at hæve os op i Linje med andre. Og vor Selvagtelse, vor Menneskeværdighed som Enkeltmand og som Led i et Hele? Hvad har Deres eget Arbejde for Frihed og Fremskridt været andet end en Kamp for at bringe de undertrykte Klasser og Nationer frem i Solen? Hvorfor skal vi Jøder ikke have den samme Ret, *naar* vi nu en Gang føler os som Jøder? Hvem skader det? Og hvem gavner det, at vi stikker Fingeren i Jorden og

lugter os til, hvor vi er, før vi viser vort rette Ansigt — eller vort falske?»

»Jeg viser mit Ansigt, som det er — hvorsomhelst og for hvemsomhelst!« raabte Georg Brandes ud over Gaden, idet han atter standsede.

»Det kan *De*, fordi *De* er Professor Brandes,« kom det stille fra Aron.

»Forskaan mig, kære Herre, for Professoren,« sagde Georg Brandes og lagde varsomt sin Haand paa Arons Skulder. »Sig *De* eller *Doktor* eller *Brandes*, som *De* vil — Professor blev jeg først, da jeg ikke kunde blive andet. — Men sig mig nu,« fortsatte han saa, idet han stak sin Arm ind under Arons og gik videre, »tror og-saa *De*, der som *De* nys sagde, er ny som Jøde — tror *De* virkelig for fulde Alvor, at en Samling som Folk eller Nation vil gøre Jøderne mere elsket i Omverdenen eller lykkeligere i deres indbyrdes Liv? Svar mig oprigtig — tror *De*?«

»Jeg tror,« sagde Aron med den samme befriende Følelse som før inde i Salen, »jeg tror, at det vil gøre dem lykkeligere i deres *eget* indre Liv — og er ikke dét Liv og Lykke nok?«

»Ja — Troen var altid stærk i Israel,« sagde Georg Brandes og løsnede sin Arm under Arons. »Men Tvivlen har vist sig stærkere.« —

De var naaet til Amagertorv. Georg Brandes rakte Aron sin Haand — han følte dens nervøse Hede og Liv i det flygtige og dog faste Haandtryk.

»Man paastaar jo, at Ungdommen har altid Ret,« smilede Georg Brandes med sit desillusionerede Smil.

»Eller faar den, selvom den ikke har den. Naar De engang — hvad Gud forbyde — bliver ligesaa gammel som jeg, vil De give *mig* Ret. Og trække Dem tilbage i Nattens Ensomhed — som nu jeg.«

Han vinkede ad en Bil. Da han stod med den ene Fod paa Trinet, sagde han:

»Jeg skal nu hjem og skrive et Ark færdigt af en tyk Pakke, og besørge det skrevne i Postkassen til Trykkeriet imorgen — saa jeg kan ikke bede Dem med mig. Men naar De begge en Dag har Tid og Lyst, da er De meget velkommen. Et Par Ord forud paa et Kort vil være mig kært.« —

Julius og Aron fulgte en Stund i Taushed op ad Vimmelskafte mod Gammeltorv. Saa sagde Julius pludselig med en heftig Klang i Stemmen:

»Hvor er det haabløst at være Menneske — *ét* Menneske, altsaa. Jeg f. Eks. er jo baade receptiv og aggressiv, usikker og arrogant, troende og tvivlende paa én Gang. Med min Digterfantasi tror jeg — med min Menneskefornuft tvivler jeg. Hvis nogen kunde se ind i mig — hvilket Vildnis af Trods, Fejghed, Skamløshed og Kyskhed, Heroisme og Sjofelisme, Troløshed og Opofrelse — en Urskov af Udrifter og Urdrømme! Det er denne evige Modstrid, der opbrænder mig, mens den driver mig frem. Faldt jeg til Ro i en Livsanskuelse, vilde Gassen gaa af mig. Er dét Prisen, vi Kunstnere maa betale for »Kaldet«: at intet menneskeligt er os fremmed? Ikke menneskelig i den gængse Forstand som Avisfrase til Brug for en Bedsteborgers Nekro-

log — men som selve Forbryderens Generaliablad in puris naturalibus. Kan du huske, hvad Birgitte en Gang kaldte mig? Gegensprecher! Hun havde Ret.»

»Ligesaa megen Ret som du, naar du kaldte mig Bælgetræder,« sagde Aron med et Smil.

»En Bælgetræder laver ihvertfald Vind til *Musiken*,« udbrød Julius. »Men jeg er en Vindmager, der laver Blæst for at slaas med Vejrmøller.« —

De gik nogle Øjeblikke i Taushed. Saa standsede Julius pludselig og sagde med et energisk Skub i Stemmen:

»Og saa er det *dog* ikke rigtigt! Det er blot G. B.s Ord, der brænder mig som en Brod i Sjælen. Han *har* jo Ret — jeg har jo selv følt det samme som han, du jo ogsaa. Kan endnu føle hans Tvivl bag min saakaldte Tro. Her i Landet *er* vi jo sletikke Jøder, hverken i Sind eller Skind — ønsker kun ét: at udslette os selv og forsvinde som Draaber i Havet. Han havde jo ogsaa Ret, naar han paastod, at han ikke var dansk. Vi *er* jo hellerikke Danske, selv om vi som Philip Philipson søger at overdanske de danskeste Danskere. Vi er her, som allevegne i *Golus*, Amfibier, der lever et Dobbeltliv med et Dobbeltvæsen og et Dobbeltansigt — snart udadvendt, snart indadvendt, usolidariske over for vore egne og de andre, uansvarlige ogsaa. Det er dét, vi maa bort fra — hvis vi da ønsker at leve et personligt og menneskeligt Liv og ikke vil nøjes med en Tilværelse paa Naade og Unaade. Lagde du ikke Mærke til, at Folk i Aften forstod mig, ja mere end det —

følte Rigtigheden og Oprigtigheden af mine Ord? Og de Folk var jo netop *Folket*, danske Mænd af den danske Nation, der bøjede sig for en fremmed af anden Race og Nation, ligeberettiget og ligeforpligtet overfor den samlede Menneskehed. Hvordan tror du, det vilde være gaaet mig, hvis det havde været mine saakaldte Brødre af Israel, som havde siddet dernede? Smid ham i Kalkgraven — vilde de have skreget! Eller lad os sælge ham for 20 Sekel Sølv til Ismaeliterne — saa har han da ydet *sit* Bidrag til det mosaiske Trossamfund.«

De var naaet til Hjørnet af Gammeltorv, og Julius foreslog, at de satte sig op i den stille à Porta Kafé for at drikke en Kop Te, inden de skiltes. Han havde et Digt i Lommen, som han nylig havde skrevet, og som han ønskede, at Aron skulde se.

Da de havde fundet en ubemærket Plads i det fjerneste Hjørne, trak Julius febrilsk et Papir op af Lommen, lagde det paa Bordet foran Aron og sagde:

»Husker du *Sangen om Babylon*? Du syntes dengang, at det var uklart — og du havde vistnok Ret, det er jo dit Fag. Jeg tror, at det i Mellemtiden er lykkedes mig at klare, ihvertfald for mig selv, hvad jeg dengang dunkelt følte — og maaske derfor kun fik dunkelt udtrykt.«

Aron foldede Papiret ud — og læste:

JOSEPHS DRØM

Bøj dig Sol, og bøj dig Maane, bøj jer Himlens elve Stjerner,
her jeg staar, et Barn af *Golus*, flygtet fra de graa Kaserne,
her jeg staar i Ørknens Øde under Evighedens Stjerne,
med en Fortid og en Fremtid skjult i Evighedens Fjerne.

Bøj dig Sol, og bøj dig Maane, bøj jer Himlens elve Stjerner,
som nu sejler gennem Mørket med de lysende Lanterner —
her jeg staar, et Frø af Palmer, vugget hid som Fnug paa Vande,
svajende imellem Palmer, spredt som Frø langs alle Strande.

Vi har suset, vi har sukket paa uhjemlig barske Kyster,
raslet i Orkaners Rasen som en Hagl af Klagerøster,
bøjet Kronen under Stormen, strakt paany de slanke Stammer,
med de skarpe Blade blodbelyst af Undergangens Flammer.

Vi er Folket med en Hjemstavnsret hinsides Sol og Maane,
vi har set vort Hjemland graane, vi har set det atter blaane,
vi har vendt os mod Jehova, krummede som Orm i Støvet,
vi har sét vor Stamme sygne — selvbestøvet, selvafløvet.

Her fra Ørknens Øde ser jeg Horisonten staa i Flammer,
hører Sus af Suk og Klage fra de spredte Palmers Stammer,
ser dem som en Hær af Skygger, der i Mulmet tyst sig fjerner,
ledet frem af Sol og Maane og af Himlens elve Stjerner.

Lad os svaje, lad os svinge, lad os suse over Lande,
vi har stemt vor Ryg mod Storme, kastet Frø langs alle Strande,
vi har trodset Tjørn og Tørke, drømt med Hjerter, dræbt med
Hjerner ..

Sé —! En Dag vil Sol og Maane bøje sig —
og Himlens Stjerner!

Da Aron sent ud paa Natten kom hjem, fortunlet
af Aftenens Indtryk, kom Pigen i Natdragt igennem
Entréen, idet han lukkede sig ind.

»Er der noget paa Færde?« spurgte Aron urolig.

»Fruen har lige ringet paa mig,« svarede Pigen
dæmpet. »Det er nok ikke saa godt med den gamle
Herre.«

Idet Aron aabnede Døren til Spisestuen, saa' han Moderen staa ved Bordet i Færd med at tænde Lysene i de gamle Kandelabre.

»Gudskelov, at du kom, Aron,« hviskede hun. »Jeg ringede til Foreningen, men der blev ikke svaret. — Saa kan De godt gaa til Ro igen,« sagde hun, vendt mod Pigen.

»Jeg var sammen med Julius efter Mødet,« sagde Aron. »Har Bedstefar det daarligt? Hvorfor tænder du Lys?«

»Far har bedt om Lys i begge Kandelabrene. — Kom, Aron — men stille — saa bringer vi dem ind.«

Moderen gik først med den ene Stage, Aron bag efter med den anden. Da de traadte ind i Soveværelset, saa' Aron Bedstefaderen, halvt rejst i Sengen, i den hvide Natdragt mod de hvide Puder. Han havde en lille hvid Kalot paa sit Hoved, paa Dynen laa den sorte Bønnbog og Brillerne mellem hans magre Hænder. Aron kom til at tænke paa Synagogen *Jom Kipur*, idet han satte Kandelaberen med de viftende Lys paa Natbordet ved Bedstefaderens Seng.

Da Sofie havde sat den anden Kandelaber ved Siden af Bedstemoderens Seng, kom hun hen. Semmy Philipsen havde drejet sit Hoved om mod Aron og løftet den ene Haand svagt fra Brillerne.

»Er der noget, Far vil?« spurgte Sofie og bøjede sig ned over Sengen.

Aron hørte en svag Hvissen og saa' Moderen kysse den gamle Haand paa Dynen. Saa vendte hun sig om mod Aron og sagde bevæget:

»Knæl ned, Aron —.«

Aron lagde sig paa Knæ ved Sengen. Bedstefaderen søgte atter at løfte sin Haand, saa tog Sofie den og lagde den paa Arons Hoved. Aron hørte Bedstefaderen hviske Velsignelsen med fjern Stemme, som om han allerede var langt borte. Saa faldt Haanden træt ned og strejfede mat hans Kind.

Aron rejste sig langsomt. Den Gamle laa lidt med lukkede Øjne. Saa gjorde han atter et svagt Tegn, og Sofie bøjede sig atter over hans Leje for at høre, hvad han havde paa Hjerte. Pludselig saa' Aron Moderen sænke sit Hoved over Bedstefaderens Hænder, og blive liggende længe og lydløst. Saa kyssede hun ham let paa Panden, rakte ham Bønebogen og Brillerne og stod op.

»Kom, Aron,« hviskede hun. »Bedstefar vil være alene.«

De gik stille ind i Dagligstuen. Idet Aron vendte sig i Døren, saa' han Bedstefaderen aabne Bønebogen i Skæret af de viftende Lys

Sofie og Aron satte sig i Sofaen under Billedet af Bedsteforældrene. Gennem Døren, der stod paa Klem til Soveværelset, hørte de en sagte Mumlen —

»Hvad var det, Bedstefar hviskede til dig, lige før vi gik?« spurgte Aron.

I det samme brast Moderen i Graad og lagde sit Hoved ind mod Arons Skulder. Aron havde aldrig før hørt Moderen græde, nok set hende skjule sine Taarer, men aldrig hørt hendes Graad. Han havde heller aldrig før kærtetegnet hende. Nu strøg han hen-

de varsomt ned over det graa Haar og de vaade Kinder.

Lidt efter følte han Moderen bekæmpe sin Graad. Saa bøjede hun sin Mund mod hans Øre og hviskede skælvende:

»Bedstefar sagde, at han vilde være alene med sin Gud.«

De sad derinde, sammenknugede, og lyttede til den svage Mumlen inde fra Soveværelset. Nu og da løftede den gamle Stemme sig i Toner, og de skelnede Ordene *adonoi echod*, udsunget i lange, højt opløftede Rythmer

Saa døde Stemmen hen. De bøjede sig lyttende frem — syntes, de gennem Stilheden kunde høre Aanddrag. Sofie listede sig hen til Døren, vinkede ad Aron. Derinde mellem de hvide Puder, selv hvid i den hvide Natdragt med den hvide Kalot, laa Bedstefaderen, belyst af Kandelabrenes højtidelige Lys, med et forklaret Skær over det gamle, trætte Ansigt. —

»Jeg tror, Far sover —,« hviskede Sofie med et lykkeligt Smil.

De listede sig sagte tilbage og satte sig ved hinandens Side som før. Ingen af dem talte. De sad kun lyttende stille paa Vagt, og trykkede nu og da hinandens Haand med et ømt Smil. —

Da Morgenens graanede, kom Dr. Lundings. Han hørte i Taushed paa Sofies Beretning, gik saa ind i Soveværelset. Sofie og Aron stod i Døren og fulgte Dr. Lundings Bevægelser, idet han bøjede sig over Sengen

med Øret mod den Gamles Bryst. Saa løftede han langsomt Hovedet fra Sengen, og kom hen —

»Den gamle Hr. Philipsen kan være lykkelig,« sagde han dæmpet. »Han er sovet ind i Døden.«

Ved Aftengudstjenesten i Synagogen mødtes to ældre Jøder ved Tvættekummen udenfor Indgangsdøren:

»Har De hørt, at Philip Fedtebrød er død nu til Morgen?« spurgte den ene.

»Herregud — er Philip Fedtebrød død —?« sagde den anden med smaa beklagende Tungelyd. »Han var en god Jøde,« tilføjede han saa og gik ind. —

Og dette Omkvæd banede sig sin stille Vej fra Række til Række i Synagogen og fra Hjem til Hjem i Byen — og formede paa sin videre Gang gennem de jødiske Slægter Semmy Philipsens Eftermæle:

»Han var en god Jøde.«

XIII

Det var ud paa Foraaret. Den mægtige Flodbølge, som Krigen havde rejst, og hvis tunge Dønninger var rullet ind over vore Strande, stod nu som en evig tordnende Brænding mod Vest, med Vrag og Lig skvulpende i Vandskorpen. Som et Undergangs Tegn stod den blodrøde Regnbue hvælvet over Brændingen, et memento mori fra de høje Guder, der i ophøjet Ligegyldighed betragtede Sammenbrudet, og med et Mona-Lisa'sk Giftblandersmil hørte deres Navne forfængelig taget til Indtægt af begge de stridende Strømme, der brødes fra Kyst til Kyst. —

Herhjemme, hvor Brændingen fra det Fjerne en kort Tid havde opskræmt Sindene og genkaldt Erindringer om det gamle Ord: »Naar det brænder hos Naboen, staar dit eget Hus i Fare« — herhjemme havde Dønningerne lidt efter lidt trukket sig tilbage, og de forskræmte Sind lod Gudernes blodrøde Jærtegn staa i evig ophøjet Ligegyldighed — tro mod et andet gammelt Ord: »Den Regnbue, der staar et Kvarter paa Himlen, gider ingen længere se paa«. Livet aandede atter op, eftersom Ildsvaaden begrænsedes til Naboens Grund, og med et Lettelsens Suk indstillede man sig paa afvæbnet Neutralitet, bad sin Aftenbøn for sig og sit og sine, og slumrede blidelig ind —

dobbelt tryk i sit lune Læ og hyggelig akkompagneret af Stormene, der rasede over Syndfloden i det Fjerne.

Ogsaa i det gamle Hjem havde Livet krævet sin Ret — som Døden sin. I de første Maaneder efter Semmy Philipsens Død laa alting hen — Begivenhederne udefra havde smeddet som en Jernring om Hjemmet og Tilværelsen, intet naaede indenfor, intet kom udenfor. Sofie, der havde følt det som et Led i sin Livsopgave at skærme om Faderen og gøre hans Alderdoms Aar saa betryggede og sorgfri som muligt, saa' sig nu pludselig underlig forladt, og følte Hjemmets Tomhed helt ud i sine tomme og ledige Hænder. Det var, som om Faderen, skønt han i de sidste Aar kun havde siddet taus og fjern i sin Lænestol, havde taget selve Hjemmets særegne Liv, dets Fortid, dets indre Virkelighed af Tone og Stemning med sig i Graven — nu var det kun nogle tomme Stuer, Sjælen havde forladt Hjemmet, kun det ydre Hylster var tilbage. Selv Aron formaaede ikke med al sin Omhu og Samfølelse at erstatte, hvad der uigenkaldelig var gaaet tabt. Naar de om Aftenen sad der i det tomme Hus med dets ledige Butiker og Etager — hun med sit Sytøj, han med sine Bøger — og de pludselig som ved et aftalt Tegn løftede Hovedet og mødte hinandens Blik, da følte de begge, hver paa sin Maade, at

en Tid var begravet, som aldrig kom igen, og at en ny Tid rejste sit Hoved som et uhyggevarslende Febersyn fra Krogene i deres Bevidsthed, stirrende med grønne Øjne gennem Mørket, mumlende gennem Stilheden. — —

Men en Foraarsmorgen, da Sofie slog Øjnene op, følte hun pludselig, med en barnlig-lykkelig Undren, sin Vilje vaagne som ved et Bud fra det Foraar, der blaa-nede udenfor hendes Vindue. Hun stod hurtig op, frisk og udhvilet, og gik i sin Natdragt gennem Stuerne som ledet af en usynlig Haand. Hun standsede et Øjeblik foran sit Billede fra de unge Aar — hvad havde hun ikke oplevet, Ansigt til Ansigt med sig selv dér paa Væggen, med det sænkede Blik og den brudte Rand mellem Brynene — hvad havde hun ikke drømt! *En Jøndes Søn* — tænkte hun med et Smil, da hun hørte Aron røre paa sig i sit Værelse til Gaarden nu lagde han nogle Bøger frem og skubbede Stolen tilrette ved Skrivebordet. — Inde i Dagligstuen stod hun stille foran Forældrenes Billede, og saa' dem sidde dér i samme Alder som hun nu var, sammenbundne i fast og ubrydeligt Samliv — Moderen viljestærk og indesluttet med det rolig forskende Blik — Faderen livsglad og levelysten med Glimt af Godhed og Mildhed i de poliske Øjne. Hun aabnede Døren til Forældrenes Soveværelse, der stod hvidt og urørt, og gik søvngængeragtig, og dog vaagen som aldrig før, gennem Rummet, der aandede af Liv og Død i forsonende Forening. Henne ved Vinduet

blev hun staaende og saa' ned i den forladte Gaard med den aabne Vognport og Urtekræmmer Christensens tomme Lagerrum og Sidehusets Bindingsværkrammer med de smaarudede flaskegrønne Vinduer. Og pludselig, midt i Erindringsbilledernes falmede Strøm, rejste der sig da ved en hemmelighedsfuld Indskydelse af Vilje og Virketrang en Opgave for hendes indre Syn, en fuldmoden Plan, som før kun dunkelt havde berørt hendes Bevidsthed, men atter var gledet ind i den Modløshedens og Selvopgivelsens Taage, der havde lejret sig om hendes Sind under Husets Forfald og efter Faderens Død. —

Med en Energi, der føltes som kriblende Blod i hendes Aarer og som Spændthed og Spænding i hendes Sind, kastede hun sig da ind i sin Opgave: at rejse et nyt Hus paa det gamles Ruiner. Hun følte det ikke blot som en Udløsning af Kraft, af hendes jødiske Viljekraft og Handlekraft — hun følte det fuldt saa stærkt som en Sjælsstyrkelse, en Livsopgave med Rod i Fortidens Grund af Slægtsfølelse og Pligt, og med Kronen hvælvende sig over Fremtiden. *Arbejdet* var hendes Indsats: Hjernens Omtanke og Forretningsdygtigheden, som hun havde arvet fra Moderen — Livslysten og Livsviljen, som hun havde arvet fra Faderen. *Lønnen* var hende ikke bevidst som Penge, der ynglede, eller Penges Værd, der gav Velstand og Anseelse. *Lønnen* var hende kun bevidst — men da ogsaa fuldt og fyldigt — som en indre Tilfredsstillelse ved at have udfyldt sin Plads og udført sin Pligt overfor dem, der var gaaet bort, og overfor dén, der skul-

de fortsætte og fuldbringe hendes Liv og hendes Drømme. —

En af de følgende Dage indviede hun da Aron i sine Planer.

Aron var til en Begyndelse stærkt reserveret — tilbageholdende som han var af Natur. Han paakaldte de usikre Tider, Pengevanskelighederne, Udlejningsbesværlighederne, sidst men ikke mindst den Forstyrrelse, Uroen vilde medføre for hans Arbejde med den paatænkte Doktordisputats. Men da Moderen med en Indsigt og en Fantasi, som han ikke havde tiltroet hende, oprullede sit Projekt for ham og forelagde ham Planer, udtænkt i alle Enkeltheder, bilagt med indsamlet Materiale af Beregninger og Overslag, blev ogsaa han grebet af Planen, ikke blot af selve Arbejdet med dets Liv af Omkalfatringer, Udregninger og talende Tal, men mest af alt af det indre Liv, som Arbejdet affødte i hans og Moderens Samliv. Naar de nu om Aftenen var sammen og sad ved hinandens Side ved Spisestuebordet, hver med sine Rids, sine Beregninger og Randbemærkninger, saa fyldtes Luften, der saalænge havde staaet stille i de stille Stuer, med nyt Liv, frisk Tale, munter Opdrift. Det var, som om det gamle Hus, ikke blot i bogstavelig, men i figurlig Forstand luftede sine Rum og løftede sit Tag. —

Efter en Maanedstids Forløb var da Planen endelig i Orden, Arkitektens Tegninger approberet, Overslag indhentet og godkendt, Kontrakterne underskrevet. I Stuen til venstre for Porten: et stort Forretningslokale med Indgang i Plan med Gaden og Kon-

torer til Gaarden. Til højre for Porten: Butik med Lagerrum og Bagkontor. Kvisten nedrevet, og en 3die Sal sat paa Huset. Centralvarme over det Hele, og Badeværelser i Sidefløjen med de flaskegrønne Ruder. Trappe i Vognskuret op til nyindrettede Lokaler i Bagbygningen. Men selve Gaardens Udseende bibeholdt, med det smukke gamle Bindingsværk og de smaa idylliske Huse med moderne Bekvemmeligheder bag de diskrete Tremmer.

Haandværkerne tog da straks fat, for at Ombygningen kunde være til Ende og Huset staa fiks og færdig til Udlejning den paafølgende Oktober Flyttedag. Krigen havde standset alt Byggeri, saa der var nok af ledige Mestre og Svende, som med Glæde gik i Gang med Arbejde. Træstilladser blev rejst langs Fortovet, Murerne rykkede ind i de ledige Butiker, paa Kvisten og i Baghuset — gennem Porten skramlede tungtbelæssede Arbejdsvogne med Jernbjælker, Mursten, Cement og Kalk. Hele Huset var snart en rygende Tomt af Murbrokker og Kalkstøv, i Gaarden hobede nedrevne Bjælker, Brædder, Døre og Vinduer, Inventar og Teglsten sig op. Fra Morgen til Aften klang Hamrene, raslede Skillemurene, dryssede Kalkpudsen. Sofie overvaagede alt fra sin Residens paa 1ste Sal, der stod som en Pælebygning i Oversvømmelsen. Hun stavrede rundt i den gennembrudte Stueetage, famlede sig op ad den kalk- og støvfylde Trappe til den nedrevne Kvist, hvorover Foraarshimlen hvævede sig dobbelt luftig og blaa, og banede sig Vej mellem Portens Grusdynger og over Gaardens Bakkedrag af Sten,

Tegl og Bakkessand, kiggede op gennem Baghusets udhulede Murværk, hvorfra flossede Brædder og Rør-lag med dryssende Puds hang ned i Slør og Spind, som om Krigen ogsaa dér havde huseret og raseret.

Og med sin faste Rejsning stod hun da midt i Gaardens sammenrodede Hærværk, med Mundens Linjer strammet af Vilje og Energi, følgende med de roligt forskende Øjne Arbejdets Gang fra Stue til Kvist, noterende i sin aarvaagne Hjerne hver Instruks, hver Detalje — for saa senere i Aftenens stille Timer at forelægge Aron Dagens Virksomhed og dens Resultater. — —

Aron havde under denne Tingenes forvirrede Tilstand maattet lægge sit videnskabelige Arbejde til Side. Sofie opfordrede ham atter og atter til at søge den Orlov fra Ministeriet, som var stillet ham i Udsigt, for at han i Udlandet kunde fuldende sine Studier ved Universiteterne og Bibliotekerne i Jena, Heidelberg og Freiburg — men Aron holdt stadig Sagen hen. Det praktiske Arbejde med Ting og Tal havde taget ogsaa ham, og han vægrede sig ved at rejse, før alt var bragt saavidt paa Gled, at Maskinens mange Hjul løb af sig selv. Men da saa Huset stod under Tag, og Murernes og Tømrernes Arbejde i det ydre og indre Hus var til Ende og kun Snedkernes, Blikkenslagernes og Glarmestrenes Installationer var tilbage, pakkede han sine Sager og tog Afsked — fyldt af frisk og sprudlende Arbejdslyst til sit Arbejde og af lys og forhaabningsfuld Forjættelse om en Fremtid i det genopstandne Hjem indenfor de gamle Mure. —

XIV

Det varede nogen Tid, inden Aron fandt sig tilrette i de fremmede og oprivende Omgivelser. Krigen banede sig sin skumle Vej ogsaa til hans videnskabelige Indelukke — Ulykkernes og Sorgernes sørgmodige Følge, Bladenes Sensationer og Rygternes evig svirrende Sværme af Myg, der blev til Elefanter, og Elefanter, der atter blev dementeret til Myg. Efter at den første Krigsrus havde sat sig, var Stemningen lidt efter lidt slaaet om, Tømmermændene havde meldt sig, og Livet og Menneskene var mærket af Bagslagets Chok. Den sejrsheruste Marsch gennem Belgien og ind over Nordfrankrig var stoppet op som paa Kommando omkring Marne, var endt i en Marsch paa Stedet — og Stedet var ikke mere en flad Mark, aaben for Invasion, men en Vulkan, der glødede, gungrede og gyngede under de nervøse Fødder, der var naglet til Pletten. Den underjordiske Uro forplantede sig fra Fronten ind over Tyskland, det var, som om Husene og Hjemmene dirrede under det evige Jordskælv — ja, selv i de affolkede Høresale og i Bibliotekernes svale Tempelrum følte Angsten og fødtes Tvivlen, Mistilliden til Sejrsbulletinerne og Mistroen om Udfaldet. Det var, som om Krigens Engel gik lydløs, i taus Majestæt, gennem de tause Sale. — Men efterhaanden som Aron fik ordnet sin Arbejds-

plan og trukket en Tryllecirkel udenom sin Tilværelse, blev Omgivelsernes Uro ligesom afkredset. Ja, han fornam det til Tider, som om Stormene derude dækkede det snævre Ly, hans indtrængende Studier skabte ham, drev ham dybere og dybere ind i verdensjern Forskning — overladt til sig selv, som han var i det Fremmede, og fjernt, fjernt borte fra de hjemlige Forhold. Med et Stik af Bebrejdelse kunde han vel nu og da angribe sig selv for sin Ligegyldighed overfor Omgivelserne og Hjemmets Verden, men han trøstede sig da med, at hans Arbejde havde en Værdi, ikke blot for ham selv, men i sig selv — var et, omend ringe Led i den Kæde, som han fremtidig agtede at smedde i sit Hjemlands Navn, og først og fremmest i sin Slægts. —

Blandt de Studerende og blandt Universiteternes Lærere traf han undertiden yngre og ældre jødiske Lærde, der kom ham imøde med en egen varsom Fortrolighed, som han ikke var vant til at møde i sit Hjemland. De større Forhold, de skarpere Modsætninger mellem jødisk og ikke-jødisk Race havde avlet en dybere Konflikt og samtidig en intimere Kontakt. Maaske mere af Nødvendighed end af Dyd — men Konklusionen var klar, selv om Præmisserne forblev i det dunkle. En gryende Følelse af Samhørighed, af Sammenhæng og Solidaritet havde under Trykket af Krigens Forvanskning og Forfalskning af Idéer og Værdier bemægtiget sig de jødiske Sind — oprevne som de var, ikke blot af den ydre Krig, men mest af den indre Strid, der førtes mellem Parti og Parti,

mellem Race og Race og mellem de stridende Strømme i Enkeltmands Sind. Her som derhjemme havde mange Jøder stukket Fingeren i Jorden og lugtet sig til, hvor de var, og hvor de fremfor alt ikke maatte være — og i store Skarer havde Jøderne i Tyskland sluttet op om den mest fortyskede Parole: Gott strafe England — wir Italien! Men en Klasse af selvbevidste og stolte Kvinder og Mænd stod stejlt som før, maa-ske stejlere end før, Front mod den stadig stigende Strøm af jødiske Renegater og Parvenuier, rankede sig endogsaa til aabenlys Offensiv mod Tidens anti-jødiske Sammenløberi af Jøder og Ikke-Jøder — trætte som de var af tidligere Tidens ydmyge og ydmygende Defensiv. »Vi er et fremmed Element i Folket og maa nu vælge imellem at opløses eller forny os — man *kan* ikke staa med det ene Ben udenfor og det andet indenfor og kræve Ret til at høre hjemme begge Steder!« Og midt i Studiernes svalende Lidenskabsløshed, der var hævet over Dagen og Tiden, følte Aron med en Lidenskab, der sprang ud af Blodets Baand og Brand i hans jødiske Hjerte, at han i Liv og Død var knyttet til en fælles Skæbne, der samlede Traadene af den spredte og splittede jødiske Verden i sin Haand. —

Naar han saa i korte Pauser følte sig træt og trængte til Frihed, trak han Cyklen frem og kørte ud. Fra Jena tog han Vejen til Weimar, gennemstrejfedes By og Omegn, afsøgte de minderige Steder i Tiefurt, Belvedere og Ettersburg, laa i Solen paa Plænen foran »Gartenhaus« i Weimarparken, og indsugede i Goethe-

huset am Frauenplan Minderne om den Aand, der havde levet og endnu levede i de tause Stuers erindringsfyldte Atmosfære. Den officielle Goethe, der stram og selvbehersket gav Audiens i Pragtsalene mod Torvet — og den private Goethe, der hensynsløst udløste sit ensomme Sind i de to smaa, spartanske Rum mod den verdensfjerne Have. — Fra Heidelberg cyklede Aron langs Neckar, kastede et Blik over Floden mod Slotsruinens sørgmodige Silhuet, svingede gennem Smaabyer langs Strømmen ind i Landet, fristet af de frodige Marker og de skovbevoksede Bjerger, der blaanedes dybt i det Fjerne. Og fra Freiburg med den røde *Münster* og det ottekantede Klokke-taarns gennembrudte Pyramide, med de mumlende Brønde og de evigt rislende Kanaler under Fortovenes Jernriller, gik Turen til Fods med Alpestok og Rygsæk op gennem Schwarzwald, over Himmelreich og Hirschsprung, gennem Ravennaschlucht til Feldberg, hvorfra han saa' Solen staa op, bestraalende Alpekædens Marmorguder, der tronede i evighedsfjern Majestæt paa den ophøjede Horisont. Og videre forbi den blikstille Titisee, over Turner og Furtwangen til Geutsche paa Toppene omkring Triberg, med de bølgende Græseenge og de taageslørede Fyrreskove. — —

Naar Aron da atter var vendt tilbage til Videnskabens Indelukke, gik han til Bunds i de kølige Bølger, søgende som en Dykker de Dybder, som mange før ham havde betraadt, men hvis hemmelighedsfulde Veje lokkede og lokkede med uimodstaaelig Magt, fordi de aldrig lod sig udgranske.

XV

En Dag i det sene Efteraar brød da Aron op, og satte Kursen mod Hjemmet. —

Det var med en barnlig-lykkelig Følelse af Hjemkomstens fulde og befriende Hengivelse, at Aron en Aften i November steg ud af Toget og ubehersket kastede sig i Moderens Arme. Ikke blot Hjemkomsten til sine egne — men dybest inde Hjemkomsten til sig selv. Da han med Moderens Arm i sin gik op mod Udgangen og atter følte det faste og ubrydelige Forbund gennem Gensynet og Sjælenes Møde, fornam han, at nu forestod et nyt Liv. Han var paa aaben Vej til fri Udløsning af sin Natur, der gennem Aarene, trods al ydre Paavirkning og indre Kamp, dog stadig havde bevaret sin inderste Hemmelighed i Skjul — ja saa dybt skjult, at den i dybeste Forstand var forblevet skjult for ham selv. Men nu følte han det, som om Trangen til at være sig selv og Modet dertil gled sammen og løftedes op i et højere Plan, hvorfra han overskuede sin skjulte Verden, hvor han var sig selv og var sig selv bekendt — med hele Begrænsningens og den indre Overlegenheds Sikkerhed og Styrke.

Medens Aron og Moderen kørte hjemad, fortalte de hinanden om Smaaoplevelser og Smaabegivenheder —

som Mennesker gør det, naar Hjertet er for fuldt til at Ordet kan dække Følelsen. Aron lyttede til Modrens Beretninger med et baade fraværende og nærværende Smil. Først da hun fortalte de sidste Nyheder i Familien, vaagnede han op til klar Bevidsthed. Birgittes Broder, Max Hirsch, og Gottliebs Datter Dina havde holdt Bryllup og var kommet herover, da Max havde faaet et meget smigrende Tilbud fra en af de store Banker. Og Birgitte selv var for nogle Dage siden vendt tilbage fra Østen, efter at Ægteskabet mellem hende og Jens havde vist sig haabløst. Birgitte var foreløbig taget ind paa et Hotel, og afventede derfra Sagernes videre Udvikling. —

Men den største Overraskelse havde Sofie holdt for sig selv, for at Aron kunde faa det fulde Indtryk af Nyheden, naar Vognen holdt for Døren til det gamle Hjem. —

Idet Aron steg ud, blev han nogle Øjeblikke staaende naglet til Pletten. Fra et Møbelmagasins vældige Spejlglasruder i Stuen til venstre for Porten straaede de elektriske Buelamper ud over Gaden. Til højre var en fornem Bog- og Papirhandel installeret, hvor Skomager Lauridsen før havde haft sin skumle Butik. Gennem alle tre Etager skinnede Lys bag Ruderne. Den gamle Port var erstattet af en ny, tung og herskabelig med Messingbeslag og Luftpumpe — kun det gamle Haandtag til Portklokken sad endnu i Muren, rustet fast som et trofast Minde. Inde i Porthvælvingen gød et festligt Lys fra Loftet sig over det hvælve-

de Rum og kastede sine Straaler ind over den smukt brolagte Gaard og Baghusets nye Facade. Det gamle Trapperum op til Lejlighederne var holdt i lette Farver, graat Linoleum paa Trappen, elefantgraa glittede Vægge, indrammet af Guldlister, mahognimalede Døre med slebne Smaaruder. Da Sofie aabnede Døren til Lejligheden, lyste den før saa mørke Entré Aron gæstfrit i Møde, Stuerne var luftet ud og malet op, nye og dog gamle — Møblerne stod som før, Billederne hang paa den gamle Plads. Men da saa Moderen slog Døren op til sine egne Stuer, stod han stum af Forbauselse og Bevægelse. Høje Reoler var passet ind i Væggene, hans Bøger stillet i Orden og Linje, alt duftede af Friskhed, aandede af Ro — og »Badstuestræde«s gamle Møbler lyste ham, kære og gammelkendte, imøde. Maalløs gik han gennem sit fremtidige Arbejdsrum ind i Moderens tidligere Soveværelse, der nu var sat i Stand til ham, og videre ned ad den lave Trappe til Badeværelse og Toiletrum, hvide lavloftede Herligheder af Glas og Porcelæn med de gamle, flaskegrønne Ruder ud mod Gaarden — —

»Men hvor sover saa du, Mor —?« spurgte Aron, da han endelig fik sit Mæle tilbage.

»I dit gamle Værelse ud til Gaarden, som nu igen er mit.«

»Og Bedstefars og Bedstemors Soveværelse —?«

»Det staar urørt,« sagde Sofie, idet hun rystede paa sit Hoved med Genskæret af et Smil. »Jeg kunde ikke nænne«

Da bøjede Aron sig taknemmelig ind mod Moderen og sluttede hende til sig i en lang og stum Omfav-
nelse. —

En af de følgende Dage havde Sofie indbudt Slæg-
tens unge Medlemmer til et lille Gilde for at fejre
Arons Hjemkomst. —

Max Hirsch og Dina kom først. Max var den samme
runde og tætte Dynamo som før, en rødtoppet Dreng
med kuglerunde, aarvaagne Øjne bag de runde Horn-
briller, geskæftige Ben med korte tætsiddende Laar og
tykke Lægge, og med en rivende Talestrøm, der
ustandselig spurgte og aldrig ventede paa Svar. Dina
lignede af Statur Moderen Fru Josephine, blød og but-
tet i Omrids, men af en forfinet Type, med dunkel-
rødt Haar, det søde, smeltende Barnesmil i Mundvi-
gene og en ulmende Glød af den Philipsen'ske Me-
lankoli i det moderlig dvælende Blik.

Max trillede utaalmodig omkring, gik fra Stue til
Stue, undersøgende og bedømmende, spørgende om
Priser, Prioriteter og Lejeforhold, idet han samtidig
udregnede Overskudet — følgende og kontrollerende de
andres Samtale, medens han selv spurgte videre.

»Paa hvor lang Tid har Møbelmagasinet lejet, Tante
Sofie?« raabte han nu inde fra Dagligstuen. »Ogsaa
Baghuset?« fortsatte han, mens han opsnappede Sva-
ret samtidig med at han spurgte videre. »Fem Aars
Upsigelighed — fra begge Sider selvfølgelig — natur-

ligvis! Hvad faar du af Assurancekompagniet paa 2den Sal? — 3000, meget pænt! Og af 3die Salen? 2200 — mindst 300 for lidt. Du bliver en *Kozen*, Tante Sofie! Er det Birgitte, I taler om? *Schrull!* Naa, hun klarer sig. Hvorfor har du ikke sat en 4de Sal paa, da du dog var ved det? Kunde du ikke have trukket Porten med ind i Bebyggelsen? Trappe fra Gaden og to Butiker til højre i Stedet for en. — Hvad er der med Julius?« udbød han saa, idet han ilter vendte tilbage til de andre. »Rejser han til Palæstina — naa, meinetswegen — hver Mand sin Lyst. Han har et godt Hoved, men han bruger det skidt. — Naa, ja, han er din Broder, Dina,« sagde han saa og trykkede hende leende ind til sig, »og du er hans Søster, det kan gaa lige o-p op! — Saa, dér har vi ham!« raabte han og snurrede rundt, »jeg kender hans tre korte Tryk paa Knappen, han har Hastværk og Lastværk i Kroppen og Digterværk i Knolden — saa han klarer sig forhaabentlig med det lidt, han ikke har.« —

Birgitte og Julius kom ind. De stormede henrykte hen mod Aron. Birgitte blev staaende med begge hans Hænder i sine:

»Hvor er du blevet smuk og mandig, Aron! Ja, smuk har du jo altid været — nej, se nu rigtig paa mig, ikke saadan fra neden opefter eller fra oven nedefter, men lige paa. Aa, gid jeg kunde ruske dig ud af din Ro!« udbød hun saa og rystede hans Hænder. »Er jeg ogsaa blevet forskønnet under min Udlændighed? Sig det nu, sig ja, Aron! Jeg trænger som altid til en stor Smule Kærlighed!«

»Du er den samme som altid, Birgitte,« sagde Aron smilende. »Bedre kan jeg ikke sige det.«

»Du er den samme som altid, Birgitte,« lo Julius, »og dog aldrig den samme.«

»Ingen bedre?« sagde Birgitte og drejede sin smidige Drenekrop rundt i Kredsen.

»Første, anden, tredie Gang!« raabte Max. »Budet er dit, Julius. Du skal have hende med Hammerslag og Omkostninger. — Værsgod!« lo han og løftede hende op i Armene paa Julius.

Døren var blevet aabnet, uden at de havde hørt det. Louise traadte ind, og blev staaende som standset af Latterbølgen i Stuen. Da de andre fik Øje paa hende, stoppede Latteren op som ved et Ryk. Der var over hendes reservede Fremtoning noget fremmed og dobbelt ensomt, som paa én Gang vakte Utryghed og Medfølelse. Aron gik hen til hende, selv splittet i sin Følelse ved Gensynet. Hun hørte til — og hørte dog ikke til

»Velkommen hjem, Aron,« sagde hun med sin ladedylike Hovedbøjning.

»Tak, Louise. Jeg er glad for at se dig.«

Nu ringede Sofie paa Pigen, og bød til Bords:

»Værsgod at tage Plads allesammen. Aron sætter sig her paa Bedstefars Plads, jeg paa Mor's — og I andre som I er Venner til.«

»Hvor skal saa *jeg* være?« raabte Max, og trillede rundt med sin elskværdig støjende Latter. —

Efter Bordet samledes alle de Unge i Arons Arbejdsværelse — Sofie blev der en lille Tid, saa gik hun ind til sig selv og lod Ungdommen være alene. Max havde faaet fat i Aftenberlingeren, hvis Spalter han fløj igennem eller rettere overfløj, idet han med sit Falkeblik slog ned, hvor han fandt sit Bytte. De andre havde fordelt sig i Sofaen og i de gammeldags Lænestole omkring Bordet — Julius gik som sædvanlig urolig omkring, gestikulerende med de nervøse Hænder, imens han talte:

»Livet har sine egne Love ligesom Naturen,« sagde han, idet han standsede midt paa Gulvet, vendt mod de andre. »Naar jeg har besluttet mig til en Rejse til Palæstina, saa er det et Led i min Udvikling — Afrundingen, Cirklen, der sluttet. Hele vort Liv er en Cirkel, der kredser om vort Midtpunkt — for at vende tilbage til Udgangspunktet. Det føler vi jo allesammen, nu da vi er i den Alder, da Personligheden tager Form — vi vender tilbage eller føres tilbage, slutter Kreds om vort Centrum. Du Aron, du Birgitte — du ogsaa Louise, hvor langt end Skæbnen har fjernet dig —«

»Børsen er syg!« skreg pludselig Max henne fra Skrivebordet. Avisen sprang i Limningen, idet han op-hidset vendte Siden.

De andre brast ud i en overstadig Latter. Max drejede rundt i Stolen uden at slippe Avisen:

»Ja, nu bér jeg jer! *Dannebrog* blev handlet til 210, da jeg gik fra Børsen. Senere er de privat omsat til 230 à 35. Børsen er syg!« gentog han og smed Avisen paa Bordet, idet han rejste sig.

Julius sprang i et Hop op i Lænestolen, han stod ved, og lod sig dumpe ned i Sædet:

»Børsen er syg!« skreg han med Max' Stemme, idet han rakte Hænderne anraabende mod Himlen. »*Dannebrog* i 230 à 35 — jeg dør!« rallede han og lod sig glide ned paa Gulvet ved Birgittes Fødder.

»Jeg følger dig!« stønnede Birgitte og lod sig glide ned ved hans Side.

»Men først til *Erez Israel!*« udbød Julius og slog sin Arm om Birgitte.

»Hvorhen du vil!« lo Birgitte og lænede sit Hoved mod Julius' Skulder,

»Er vi Børn, eller er vi voksne Mennesker?« spurgte Max, idet han kastede sig i en Stol. »Du med dit Palæstina! Nonsens! Skal vi Jøder nu til at lave *Risches* for Alvor? Vi kan lave Forretning — men er der Forretning i Palæstina? Jeg skal ihvertfald ikke tegne Aktier i dét Selskab.«

»Du passer hellerikke i Selskabet,« sagde Julius og stod op.

»Gudsketakoglov — nej!« Max drejede Hovedet i den snævre Flip med smaa irriterede Ryk. »Al den Snak om Race og Nation — Brandes har sgu Ret: opkogt Jødesuppe! Nu var vi endelig saa smaat paa Vej til at gaa op i en højere Enhed, og saa kommer en forløben Journalist fra Wien og bralrer op med sin »Judenstaat«. Skal vi nu ogsaa herhjemme med i Suppedasen, og lave national Forsoningsfest i Synagogen? Nej, lad os være her — *hvis* vi da overhove-

det kan nære os her efter al den poetiske Svindel med Ord og gamle Ben og Klude.«

»Poesien har sin egen Kurs, min søde, lille Max,« sagde Birgitte og klappede Broderen paa de brede Laar. »Den staar ganske vist ikke i 230 — men lidt har ogsaa Ret.«

»Lad os høre *din* Mening, Aron,« udbød Max, idet han rettede sine Kugleøjne mod Sofaen. »Har *saa* lidt ogsaa Ret efter din juridiske Kogebog? Gælder det ikke i *dén* Kogebog som i alle andre, at der maa et vist Kvantum kalorieholdige Realiteter til, for at faa en Ret ud af det? Jeg hader Fraser — jeg vil have en Smule sund Fornuft i alt, og først og fremmest *Realiteter*, *Realiteter* und noch ein Mal *Realiteter*!«

»Fordi man ikke selv er Poet, kan man jo godt elske Poesien,« sagde Aron med et roligt Smil.

»Poesi —!« vrissede Max og lindede paa Flippen. »Skal du maaske til at lave Poesi paa Palæstina, lille Jaaliaas?« lo han og strøg sin runde Haand over Julius' Haar.

»*Jal*!« udbød Julius med skingrende Røst, idet han fejede Max' Haand fra sit Hoved med et uvilligt Strøg. »Ja —,« gentog han med roligere Stemme. »Jeg skal lave Poesi paa Palæstina — et Drama, som i ét Nu stod helt klart for mig, imens du talte.«

»Lad os høre! — Hvad for et Drama? — Hvad skal det hedde?« lød det fra de andre, idet de bøjede sig frem mod Julius.

»*Israel* — hedder Dramaet,« sagde Julius efter en kort Taushed.

»Titlen forekommer mig bekendt,« smilede Birgitte.
»Men det var *Dramaet*?«

»Dramaet,« nikkede Julius, med et forslagent Blik mod Max. »Dramaet er det gamle Sagn om Joseph. — Og hans Brødre,« lagde han til, idet han slog Blikket fuldtaabent op i Max' runde Øjne.

»Kom saa med det, Julius,« lød Dinas moderlige Stemme.

»Vi er saa spændt,« sagde Louise og listede sin Arm fortrolig ind under Dinas.

»Altsaa: *Første levende Billedet*!« udbrod Julius med komisk Pathos, idet han med en gradios Gestus lod Tæppet gaa til Vejrs. »Stedet: Erez Israel. Personerne: Joseph og hans Brødre. — Den unge Joseph fortæller Brødrene om sin Drøm: Sol, Maane og elve Stjerner bøjede sig for mig! Joseph gaar for at vogte sin Hjord. Brødrene rotter sig sammen imod ham, som andre Brødre før og siden har gjort det, fordi han ene af dem alle fødtes med Poetens Blik og de andre kun med Forretningsmandens Næse. »Dén Drømmer med sin Svindel af Ord og gamle Ben og Klude skal dø!« Da han kommer tilbage, kaster de ham i Kalkgraven, men Max, der har Sans for *Realiteter*, foreslaar at sælge ham over pari til Ismaeliterne, der draget forbi, for 20 Sekel Sølv pr. kontant. Joseph anraaber Brødrene om Barmhjertighed, men de deler rolig Udbyttet, som de er Brødre til, og iler hjem for at fortælle Fader Jakob, at Joseph er revet ihjel af andre vilde Dyr. Jakob kaster sig ned for sin Gud, bedækkende sit Hoved med Josephs blodige Kjortel.«

Julius holdt et Øjeblik inde, idet han lod Haanden glide over sin blege Pande. Saa fortsatte han:

»*Andet Billede!* Stedet: Ægypten. Personerne: Joseph, Potifar, Potimor og andre Herrer og Damer af Livvagten. Joseph styrer Potifars Hus og Bedrift, tro og samvittighedsfuld, som den Jøde han er. Potifars Hustru forgaber sig som andre gifte eller separerede Hustruer i den skønne Poesi — dén, alle Ægtemænd instinktmæssig hader — frister den kyske Joseph til at indtage Ægteemandens Plads, men Joseph, der fremfor alt i Verden vil vise sig som en tro Tjener af Poesien og Potifar, flygter fra Potimors haandgribelige Realiteter. Potifar kommer hjem, hans Hustru anklager Joseph for Bedrag mod sin Herre og Vold mod hendes Uskyld, og fremviser blufærdig den kriminelle Kappe. Joseph hidkaldes, fældes som fremmed paa sit Ansigt og paa Kappen, som han altsaa har baaret paa begge Skuldre.«

»Det er jo ikke andet, end hvad jeg selv kunde lave efter Recepten,« raabte Max.

»Saa lav det!« lo Julius.

»Max har Ordet,« indskød Aron.

»Jeg frafalder det, jeg frafalder det — um Gottes Willen!« svarede Max og flygtede ind i Stuen.

»*Tredie Billedet!* Julius trak Vejret dybt og fortsatte: »Pharaos Slot. Pharao paa Løjbænken — Musikanter og Odalisker søger ved Musik, Sang og Dans at sprede hans onde Drømme. Forgæves. Spaamændene hidkaldes, Pharao fortæller dem sin sidste Drøm om de syv magre og de syv fede Køer. Forsamlede

om Kaffegrumset afgiver Spaamændene den Kendelse, at Drømmen hentyder til 14 nærmere betegnede Damer af Hoffet, der lider af Munddiarré og Klov-syge. Pharao forkaster Kendelsen med den Motivering, at ikke blot de 14, men hele Hoffets kvindelige Besætning lider af bemeldte Kvægpest. Fængselsdirektøren træder frem og fortæller om Arrestanten Josephs Drømmetydergave. Joseph føres ind, udtyder Pharaos Drøm som de syv fede og de syv magre Aar. Pharao udnævner omgaaende Joseph til Landbrugsminister, med et Ben i Landbobanken som Statens Tilsynshavende.«

»De stakkels Aktionærer!« raabte Max og slog et Slag over Gulvet.

»Fjerde Billede!« Julius havde rejst sig og stod bleg og anspændt i Kredsen, med et Smil, der spillede mellem Frækhed og Ynde. »Krigen raser paa alle Fronter. Joseph har i de forløbne syv Aar sanket i Lade. Brødrene kommer fra Kanaan for at søge et Statslaan. De kaster sig for Josephs Fødder — som alle jødiske Brødre har kastet sig for Fødderne af dén, de først har forstødt til Kalkkulen, og som senere er løftet til Skyerne, notabene af andre. Joseph kræver Max som Haandpant. Brødrene ser Ægyptens Hær vende hjem med Sejr, og Joseph tiljublet som den, der ved sin profetiske Gave har frelst Landet. Farao slutter ham broderlig i sine Arme og lægger sin Yndlingsdatter, Birgitte, i Josephs Favn, medens Ypperstepræsten Aron lyser Velsignelsen over deres Hoved.«

»Tableau — Tæppe!« raabte Max henne fra Skrivebordet, fordybet i Avisen.

»Femte Billedet!« Julius standsede et Øjeblik, lagde Haanden over Øjnene, mens Smilet gled bort fra hans Mundvige. »Jakob og hans Sønner føres af Potifar ind i Josephs Slot. Joseph ser Benjamin og slutter ham grædende i sin Favn. Giver sig saa til Kende for Faderen og Brødrene. Faraos kommer, anviser dem alle Land og Fristed i det fede og fremmede Gosen. Den gamle Jakob velsigner Josephs unge Sønner og dør i Josephs Arme, mens Benjamin stille beder *Schemma jisroel* —. Joseph lader Faderen klæde i Israels hvide Ligklæde og befaler Potifar i Spidsen for Faraos Livvagter at føre den Døde til Kanaan, Fædrenes Land!«

»Palæstina — *da* liegt der Hund begravet!« udbrød Max henne fra Skrivebordet.

»Dumme Dreng —!« sagde Birgitte, idet hun løftede de spinkle Skuldre.

»Sjette og sidste Billedet!« kom det roligt og uanfægtet fra Julius. »Jødefolket er vordet frugtbart i det fede og fremmede Gosen. Den tidligere Slægt af Hyrder og Bønder er blevet forvandlet til geskæftige Kaufleute, Bankdirektører og Børsspekulanter. Kanaans Land, der flød med Mælk og Honning, er glemt, forladt af Guder og Mennesker i Sump og Ørken. De jødiske Finansfyrster, Renegater og Parvener breder sig frækt og ostentativt paa Torve og i Paladset, den jødiske Intelligens har solgt sin Sjæl for at kunne blænde ved Aand, spirituel og ufrugtbart ak, ja, Max, du behøver ikke at afbryde mig, jeg kender mig

selv: Dén véd bedst, hvor Skoen trykker, som har Ligtornen! — Ved Faraos Taffel sværmer de jødiske Kvinder, raslende med Guldlænker om Arme og Ankler, som fede Spyfluer om hans Trone, gult og grønligt glinsende i Naadens Sol. Efter Taflet giver Farao Audiens for Rigets Dignitarer med Goldmændene, Karfunklerne og Rubinsonerne i Spidsen. Livvagten spiller op. »*Kong Ramses sad* —« intoneres, det første Vers, som de færreste næsten kan, afsynges staaende. Ind bæres Ægyptens Gud, *Isis* eller Guldcoen. Dansen gaar. — Da aabnes Gulddørene i Salens Baggrund. Frem træder Faraos skønne Datter, Birgitte, fulgt af sine Hofdamer, deriblandt Comtesse Philipson, der paa sine Arme bærer en lille Jødedreng, som de har fundet drivende i en Kurv mellem Sivene. Gennem de taust tilbagevigende Rækker af ægyptiske Jøder — pardon, Max, jødiske Ægyptere — med Damer af de syv fedeste Aargange stiger Faraos Datter op til Tronen, fulgt af Louise, der knæler for hans Fod og beder ham give Barnet Navn —

»*Moses!*« udbryder Farao.

Og Dommedagsbasunerne falder ind med en tordnende Fanfare, der løfter *Navnet* som en stolt Forjættelse mod Himlen — højt over Tronsalens 230 Procents Ægyptere af mosaisk Troesbekendelse!« —

Der blev en kort Stillehed — hver tænkte sit. Saa udbrød pludselig Max:

»Det er dét, jeg altid har sagt — Biblen er nu alligevel et stort Digterværk, lille Jaaliaas!«

»Du mangler *Perspektiv*, min fede Ven,« sagde Julius rolig. »Dramaet *Israel* begynder først dér, hvor du ender!«

Da de alle sent paa Natten stod ude i Entréen og tog Afsked, lod Sofie sit Blik glide rundt i Kredsen af de unge Ansigter, der hver for sig i hemmelighedsfuld Blanding bar Mærke af de Philipsen'ske Slægts-træk. Idet Julius' Blik mødte hendes, slog han pludselig ud med Haanden i en stor Bue, der bevægede sig langs Rækken, med Sofie som Centrum. Løftede saa Haanden med en besværgende Gestus mod Loftet og udbrod med smilende Pathos:

»Huset staar der endnu!«

XVI

Efter Hjemkomstens første bevægede og fortryllede Dage optog Aron atter sin Virksomhed i Ministeriet og kastede sig med Anspændelse af alle Evner og Kræfter ind i Udarbejdelsen af sin Afhandling for den juridiske Doktorgrad. Han havde valgt et Æmne af Folkeretten, som ved sin internationale Indstilling havde tiltrukket andre jødiske Forskere før ham. Sofie, der nu lykkelig havde tilendebragt Ejendommens Ombygning og Udlejning, bistod ham med den rent praktiske Ordning af Hjælpemidlerne: Udlaan fra Bibliotekerne, Uddrag af franske, engelske og tyske Værker, Bilagenes Fordeling i Mapper og Mærkesedlernes Registrering. Hendes Sprogkundskaber kom hende nu til god Hjælp — ja, selv den Smule Latin, hun i Arons Skoletid havde lært sig, støttede hende ved Citatuddragene af Corpus juris. Samtidig lærte hun sig at skrive paa Skrivemaskine og renskrev Afhandlingens enkelte Afsnit, efterhaanden som Aron skred frem i sit ikke altfor skøntskrevne Manuskript. —

Det var dog ikke blot det rent manuelle Arbejde, der optog hende. Jo længere Arbejdet skred frem, desmere tog selve det historiske og juridiske Stof hen-

de fangen. Gennem Læsning og Samtaler med Aron trængte hun med sin klare og ordnede Forstand ind i selve Studiets Hemmeligheder, fulgte dets logiske Ordning og Sammenhæng, Linjerne og Lovene for Præmisser og Konklusioner, Forudsætninger og Følgeslutninger. Det kunde ogsaa hænde, at Arons Sprog, udformet som det var i Ministeriets tilvante Kancellistil, snørklede og snoede sig i lange indviklede Labyrinther — hun skar resolut ind i Vævet, klippede de langstrakte Passager i Stykker, strøg de mest trættende Gentagelser, fik Form og Liv over Sprog og Stil. Ogsaa i selve Stoffets Tilrettelægning og Fordeling tog hun efterhaanden Del, forbandt hvad der hørte sammen, udskilte hvad der efter hendes Mening hørte andetsteds hen. Og lidt efter lidt vænnede Aron sig til dette intime Medarbejderskab — ja, følte det som en uundværlig Medhjælp afaarvaagen Kritik og skærpet Kontrol, der understøttede ham i selve Arbejdet, og beroligede hans videnskabelige Samvittighed. Indtil Samarbejdet blev ham en daglig Nydelse, en Form for Livet og Lysten i selve Studiets indre Verden — ansporende og befrugtende for Tanke og Fantasi. — —

En Dag i December overraskedes Familien Philipssen af den foruroligende Meddelelse, at Birgitte havde besluttet sig til at ledsage Julius paa Rejsen til Palæstina.

Forargelsen i Familien var stor og ubehersket. Birgitte var endnu ikke lovformelig skilt, Rygter om hen-

des tidligere Forbindelse med Julius gav Forargelsen Næring. De Gamle tog fast og afgørende Afstand — de Unge forholdt sig passivt af skyldigt Hensyn til Slægtens Ældste, kun Max raabte forarget op om Navnets Skandalisering og Slægtens Degeneration. For Sofie kom Meddelelsen som en Rift i hendes hemmelige Tankevæv, hvori Birgittes og Arons Navne tidlig havde været indflettet — snart løsere, snart fastere forbundet, men aldrig uoprettelig adskilt. Hun forsøgte gennem Antydninger og Hentydninger at gætte sig frem til Arons Stilling og Stemning overfor Spørgsmaalet, der nu havde faaet en saa uventet og afgørende Besvarelse. Aron var taus, dækkede sig som saa ofte før mod alt, hvad der berørte hans Følelsesliv. Men af den blege Trækning, der strammede fra Næse til Mund, naar et eller andet berørte hans Lidskab, forstod hun og følte hun, at han med sin Vilje betvang sit Blod og lukkede sin Følelse inde i stum Beherskelse. —

Saa modtog Aron et Par Dage før Jul et kort Brev fra Birgitte af følgende Ordlyd:

»Kære Aron! Julius og jeg rejser imorgen Aften med Toget over Berlin til Triest. Jeg vil være glad for at se dig til Afskeden, da jeg ikke faar Tid til at sige jer ordentlig Farvel. Jeg er en urolig Natur, véd du, og kan ikke som du sidde rolig og vente paa min Skæbne. Derfor op søger jeg nu min Skæbne selv. Men jeg véd godt, at Skæbnen er *lumsk* —

Hils Tante Sofie kærligst fra din

Birgitte.«

Da Aron om Aftenen kom ned paa Perronen, saa' han Julius og Birgitte staa ved den gennemgaaende Vogn i Samtale med Dina og Louise. Julius var i vid Rejsefrakke og Sixpence, Birgitte i Graaværk med Pelshue og med en Buket røde Roser i Favnen. Idet Julius nikkede til Aron, løftede han samtidig Haanden og raabte vinkende frem over Perronen:

»Vilhelm! Vilhelm! Her — Vilhelm!«

Det var Skomager Lauridsens Vilhelm, der nu forpustet dukkede frem af Mængden, svingende den brede Kunstnerhat over Buskhovedet. Else var ikke med — de forstod alle Grunden.

»Godaften Aron — Godaften Vilhelm!« sagde saa Julius med en flot Globetrottergestus mod Sixpenceskyggen. »Det var pænt af dig, Vilhelm, at komme — trods Besvogrelse, Forargelse og sikkert adskilligt mere med — Else. Jeg tænkte netop forleden paa en Operatekst til dig om »Den lille Mand«, der i hele sit lange Urtekræmmerliv har drømt om et lille Hus med en lille landlig Urtegaard, og som nu, da han endelig har naaet sit Ideal, drømmer sig tilbage til sin Plads i Urteboden bag Pengeskuffen. Men jeg har opgivet det — som du i sin Tid opgav »Den forgyldte Støvle«. Nu skriver jeg paa et Drama, som du skal lave Musik til, naar jeg engang vender Næsen hjemad. Dramaet hedder *Israel* — og jeg er dets Profet!« —

De stod alle i en tæt, lidt forlegen Kreds, smaa-snakkende om alt andet end dét, der bevægede deres Sind. Saa hørte de Konduktøren smække Vogn dørene i højere oppe. Julius kyssede Søsteren Dina, trykkede

flygtig de andres Hænder til Farvel, og steg ind. Birgitte tog hurtig Afsked med Louise og Dina, der gik fremefter med Vilhelm for at vinke. Saa vendte hun sig, bleg af Bevægelse, mod Aron og sagde hviskende og stakaandet:

»Farvel, Aron. Jeg skrev til dig, at jeg ikke kunde vente. Jeg er ikke født Gammeljomfru som Louise. Men *du* er den eneste, der kunde have givet mig Ro.« —

Aron stod fortunlet tilbage, og saa' Birgitte springe op i Vognen, hvis Dør Konduktøren utaalmodig holdt aaben. Et Øjeblik efter gled Toget lydløst fra Perronen. Birgitte kom frem ved det aabne Vindue med Julius bag sig, viftende og vinkende til Louise og Dina længere fremme:

»Farvel, Louise —,« raabte Birgitte i Forbifarten.
»Trøst de Efterladte!«

Med den bundne Lidenskab, der var Vulkanen i Arons beherskede Væsen og Drivkraften i hans Energi, kastede han sig efter Birgittes Afrejse ind i sit Arbejde, for at føre det til Ende i dybeste Isolation. Trang til Glemsel — Trods, Ærgerrighed og stejl Forsagelse skød sig ind deri. I de lange Vinternætter brændte hans Lampe som det eneste Lys i Gadens Ensomhed. Henad Foraaret var Afhandlingen færdig fra hans Haand og renskrevet af Moderen.

Da Arbejdet var overstaaet og Afhandlingen indsendt til Fakultetet, kom Reaktionen. Det var, som om alle Kilder var udtørret i Arons Sind. Han passede sit Arbejde i Ministeriet paa sælsom søvngængeragtig Vis, han var ikke som før fuldt Herre over sine Tankers Veje — men fornam dog med et slumrende Instinkt i sit Væsen, at han vilde kunne beherske dem, den Dag det gjordes fornødent. Hjemme vandrede han underlig hvileløs omkring, forsøgte at ordne sine Papirer, men opgav det for at falde til Ro i en Bog — indtil han opdagede, at han ikke havde opfattet det læste. Saa overraskede han sig selv i at staa ved Vinduet og stirre op over de solbeskinneede Tage, mens taagede Fantasier og slørede Erindringer sejlede afsted paa de drivende Skyer. Han gik da ind til Moderen for at falde til Hvile under hendes sva-lende Ro

Men saa spredtes en Dag alle Taager, der havde lejt sig om hans Pande. Det var, som om en indre Livs-spire sprængte sig Vej gennem Bjerget, der laa paa hans Skuldre, og skød frit op i Lyset. Afhandlingen blev sendt ham fra Fakultetet med Dekanus' Følgeskrivelse:

»Denne Afhandling er af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet antagen til offentlig at forsvares for den juridiske Doktorgrad.« —

Trykningen begyndte, Korrekturen blev læst og konfereret med Moderen. Og Disputatsen fastsat til at finde Sted i de første Dage af Maj.

Da Sofie d. 3die Maj traadte ind i Auditoriet, blev hun et Øjeblik staaende ved Døren, betaget og bevæget. Den lyse, luftige Sal var næsten fyldt, og idet hendes Blik gled over Rækkerne, mødte hun mellem alle de fremmede Ansigter Slægtens ældre og yngre Medlemmer. Dér sad gamle Onkel Frederik med det trætte hvide Hoved støttet mod Hænderne, skjult og ukendt — som han i yngre Aar havde været kendt og ønsket at give sig til Kende. Ved hans Side skimtede Sofie Louises fornemt baarne Hoved med en gylden Bræmme af Haarets snoede Fletninger. Et Par Rækker derfra vendte og drejede Philip Philipsons graapurrede Hoved sig midt i en Klynge af unge pludrende Studenter og Studiner, Overskæggets Spidser strittede, og Lorgnetsnoren viftede bag Øret. Ovre paa den anden Side genkendte hun Max Hirschs rødtoppede Hoved, der glødede i Solen, Dina sad ved hans Side med det søde, smeltende Smil, rød i Kinderne af Benovelse og Spænding. Da — pludselig — maatte hun læne sig mod Væggen og et Øjeblik lukke sine Øjne over Erindringernes vemodige Møde. Paa en ensom Plads, ligesom indsunket i sig selv, sad Kusine Clara, »Grevinden«, sortklædt og stolt som et Billede af Sorgens Majestæt. Og helt nede paa en af de forreste Rækker Georg Brandes, med det hvide Hoveds dristig svungne Profil, de forpinte Øjne og de forpiskede Træk. Ak ja, Livet —! Hvor kort — og hvor langt

Sofie satte sig i en ubemærket Krog og saa' sig sky og lyksalig omkring med bankende Hjerte. Idet hen-

des Blik strejfede de høje Vinduer mod Gaarden, saa' hun Duerne flagre omkring St. Petrikirkes Spir, stigende og dalende i Solen. Hvad mindede det hende om —? Hvor .. og hvornaar?

Da hørte hun pludselig hele Auditoriet rejse sig — og stod selv op. Gennem de aabne Fløjdøre i Salens Baggrund kom Processionen af Professorer og Doktorer højtidelig vandrende, med Aron og Dekanus i Spidsen. Aron steg langsomt op paa Kathedret, Dekanus og Opponenterne tog Plads til venstre, de øvrige Videnskabsmænd til højre for Kathedret. Da en af Professorerne fik Øje paa Georg Brandes, gik han hen til Rækken, hvor han sad, og bød ham med en ærbødigt Haandbevægelse tage Plads i Videnskabsmændenes Kreds. Brandes rystede energisk paa sit Hoved, dukkede sig med en Blanding af Tilfredshed og Irritation, og blev siddende. —

Sofie maatte bøje sit ranke Hoved, da hun saa' Aron staa deroppe, bleg i det klare Lys, endnu blegere mod den mørke Baggrund, den festlige Dragt i Kjole og Hvidt og det sortblanke Haar. Han stod let lænet mod den ene Arm, med et aandigt Udtryk af vaagen Intelligens og livsfjern Forsagelse. Hun følte Taarerne stige, tvang sin Bevægelse tilbage, og lod de tunge Draaber rolig dryppe ned paa Bordpladen. Nu rejste Dekanus sig og gav Ordet til den første Opponent. Disputatsen var begyndt

Sofie sad paa sin ubemærkede Plads, sælsomt indsluttet i sin egen dunkle Verden. Hun hørte Professorens smigrende Ord om Arons videnskabelige Evne

og Fremtid, saa' med en egen drømmende Undren Aron staa ved Kathedrets Pult, opmærksomt lyttende, mens han nu og da gjorde et hastigt Notat. Hendes Søn og dog ikke hendes Søn en ung Videnskabsmand i Videnskabens hellige Rum, omgivet af Videnskabsmændenes højtidelige Kreds, og af Slægten, der ligesom bøjede deres Ansigter imod ham. »*En Jødindes Søn*«, hviskede pludselig Erindringens Stemme for hendes Øre — og hun bøjede ydmyg og taknemmelig sit Hoved for sin egen Tanke

Saa hørte hun Arons Stemme, og lukkede sine Øjne —

Det var ikke blot Stemmen, hun hørte. Hun følte dens roligt beherskede Rythme, fulgte hans Ord, genoplevede med en dyb moderlig Glæde deres Samtaler under Arbejdet derhjemme, maatte nu og da mindes Faderens Vending, som de saa ofte smilende havde erindret: »Der kan siges meget baade for pro og for contra.« Hun saa' den anden Opponent træde frem, kampberedt og stridslysten. Hun *hørte* Auditoriets aandeløse Opmærksomhed, mens Ordene krydsedes som Klinger — Professorens Spørgsmaal og Arons Svar. Hun genkendte Argumenter, som Aron under deres lange Disputer i Nattens Stilhed havde gendrevet, saa' ham smile undskyldende, naar han besvarede Opponentens Indvendinger med et diskret Lune, der mindede om Bedstefaderens — og frydede sig over den befriende Munterhed, der pludselig steg op fra Auditoriet, naar den ene eller den anden af de Kæmpende ramte i Centrum med sin lynsnare Klinge. Ind-

til Opponenten sluttede med en Hyldest til den unge Videnskabsmand, og med Ønsket om at hans fremragende Evner maatte sætte Frugt i nye Arbejder til Gavn og Glæde for det Land, der havde fostret ham

Saa takkede Aron Universitetet og sine Lærere i en kort bevæget Tale. Og Handlingen var forbi. —

Sofie blev siddende paa sin ubemærkede Plads. Den store Forsamling gled ivrig diskuterende mod Udgangen. Hun saa' Aron modtage Professorernes Lykønskninger, inden ogsaa de forsvandt. Saa dukkede Philip Philipsons ivrige Hoved frem mellem Gratulanterne, han pegede elskværdig fortumlet mod Salens Baggrund, hvorfra Onkel Frederik og Louise vinkede tilbage — og fløj saa selv afsted med den flagrende Lorgnetsnor

Da vendte Aron sit blege og lykkelige Ansigt spejdende om mod Salen. Pludselig opdagede han Moderen — og ilede derhen.

Aron bøjede sig over Moderens Haand og kyssede den længe. Saa fik hun endelig saa meget Herredømme over sin Stemme, at hun kunde hviske:

»Tillykke, min Dreng — og Tak.«

»Tak selv, Mor —,« sagde Aron bevæget.

Aron vendte sig, da han hørte sit Navn nævne. Georg Brandes stod bag dem og rakte ham Haanden:

»Det var en ærefuld Handling for Dem, kære Ven — og Tak fordi De saa venlig sendte mig Bogen med en altfor artig Dedikation. Jeg selv er jo gammel Jurist, og følte nu og da en heftig Lyst til at opponere

ex auditorio. Men jeg betvang den. Thi vel er jeg Opponent af Fag — men dog ikke i Deres.«

Aron præsenterede ham for Moderen. Sofie hørte den skarpe, snerrende Stemme, saa' ind i de urolig søgende og ensomt sørgende Øjne — kom til at tænke paa hin fjerne Aften, da hun havde følt hans Haands nervøse Hede gennem Silken og hørt den smygende Stemme hviske ved sit Øre: »Täglich ging die wunderschöne — —.« Hendes Hjerte fyldtes et Øjeblik af Livets vemodige Genklang

»Se snart ud til mig, kære Herre og Meddokter,« hørte hun ham saa sige, idet han trykkede Arons Haand med et kvindeligt-ømt Smil. »Og lad os nu, da Deres Arbejd er lykkelig bragt til Ende, forny et Bekendskab, paa hvilket jeg sætter Pris.« —

Da Aron og Moderen kom ud paa Gaden, gik de i taus Fortrolighed over mod Gammeltorv — som ledet af den samme Tanke. Sofie gik hen til en Bil:

»Mosaisk Vestre Kirkegaard —,« sagde hun og steg ind. — —

Idet Aron aabnede den tunge Laage for Moderen, og saa' hende skride ind paa Kirkegaarden, var det, som om Liv og Død i et Øjebliks hemmelighedsfulde Møde slog sammen i hans Sind. I det næste Øjeblik saa' han Moderen vende sig og se paa ham med den samme Brydning i Blikket, som han havde følt i sit Hjerte. Saa tog hun hans Arm — og lænet trygt mod

hinanden drejede de ad Gangen til venstre hen mod Slægtens Grave.

Paa en Bænk ud for Semmy Philipsens og Fru Frederikkes Gravsted satte de sig. En høj Gravsten var rejst paa Graven, Gruset glitrede i Solen, Syrenknopperne skinnede, saftfyldte og bristefærdige.

Da lagde Sofie sin runde og bløde Haand, der mindede om Fru Frederikkes, over Arons og sagde:

»Hvor her er roligt og fredeligt! Naar jeg sidder her og sér paa Fars og Mors Grav og skimter Bedstemor Meyers der bagved, hvor hun ligger lunt med alle Smaakyllingerne omkring sig, baade Malle og Belse og Pullemor — saa synes jeg, at alting med ét faar sin naturlige Forklaring og Sammenhæng. Tror du ikke, de vilde nikke tilfreds til hinanden og rolig slumre videre, hvis de saa' os sidde her? Dér hviler de, som de levede, Side om Side, forenede i Døden som i Livet. Og her sidder vi og føler begge, tror jeg, den samme Forbindelse i Liv og Død med dem, der gik bort — og med hinanden.«

Aron trykkede Moderens Haand og nikkede taus til Svar. —

»Og nu er det altsaa *din* Tur til at leve, Aron,« vedblev Sofie og saa fjernt ud over de stille Grave. »Nu har du naaet det Maal, som du foreløbig stræbte efter — eller vel rettere, som vi begge hemmelig stræbte efter i det saakaldte ydre Liv. Men nu skal du leve, min Dreng, og se at blive lykkelig.«

Aron forstod Moderens dulgte Antydning. Han lagde sin Arm ind under hendes og sagde:

»Jeg er jo lykkelig, Mor — foreløbig altsaa, som du sagde — baade i mit ydre Liv og i mit indre. Jeg har jo indtil nu mere levet mit Liv i mig selv, maaske ogsaa for mig selv, for at finde det Ligevægtpunkt i min Natur, ud fra hvilket jeg maa søge *min* Lykke. Eller Skæbne —,« tilføjede han et Øjeblik efter, idet hans Tanke strejfede de hemmelighedsfulde Ord i Birgittes Brev. —

De sad nogle Minutter i Taushed — hver med sine skjulte Tanker. Saa sagde Sofie:

»Nu sidder vi her et lille Øjeblik og hviler os ud efter Dagens Anstrengelser. Saa tager *du* til Ministeriet — og *jeg* tager hjem. Og saa mødes vi derhjemme til Middag Kl. 6.«

Hun lænede sig tilbage mod Bænken og saa' op gennem den dirrende Luft. Alt var forventningsfuldt stille. Fuglene sang Foraaret ind

Da hørte Sofie pludselig for sit Øre Genklangen af de Ord, Julius havde sagt, da han ude i Entréen tog Afsked for sin lange Rejse. Og med et bevæget Smil hviskede hun for sig selv ud over Gravene:

»Huset staar der endnu«

